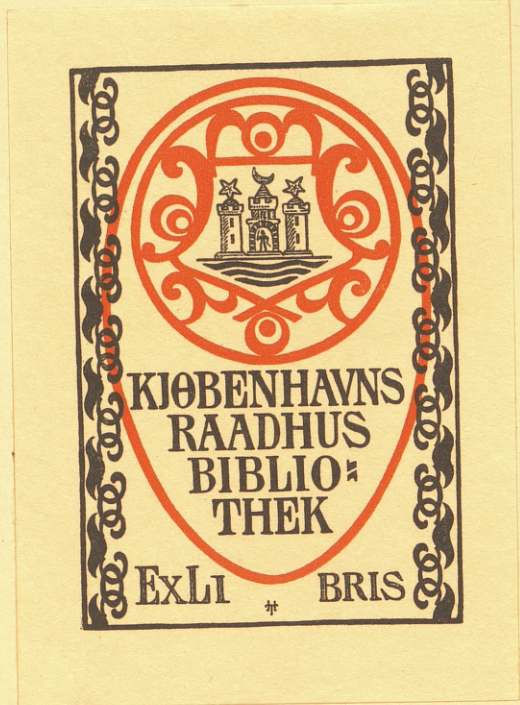

1838M

77096

Mag

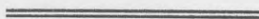
09.77096

Be

BETÆNKNING

AFGIVET AF

TEATERKOMMISSIONEN AF 1933.

KØBENHAVN

TRYKT HOS J. H. SCHULTZ A/S

1934/4/4

77

Un 31

b

BETREFFEND

TEATREKOMMISSIONEN AF 1933

44

44

400

TEATREKOMMISSIONEN AF 1933

INDHOLD .

	Side
I. Kommissionens Sammensætning, dens Opgaver og Arbejdsfordeling	5
II. Historisk Oversigt	10
III. Det kongelige Teaters Ledelse, Organisation samt Repertoireforpligtelse	27
A. Udvalgets Indstilling	27
B. Kommissionens Stilling	36
IV. Det kongelige Teater i Forhold til Hovedstaden	40
A. Udvalgets Indstilling	40
B. Kommissionens Stilling	43
V. Det kongelige Teater i Forhold til Provinsen	44
A. Udvalgets Indstilling	44
Bilag. (Forslag til en sønderjysk Teaterordning af Overlærer H. C. Hansen) . .	60
B. Kommissionens Stilling	65
VI. Det kongelige Teater i Forhold til Statsradiofonien	66
A. Udvalgets Indstilling	66
B. Kommissionens Stilling	71
VII. Det kulturelle Fond	73
A. Udvalgets Indstilling	73
B. Memorandum, afgivet af Kommissionens Formand	85
C. Kommissionens Stilling	94
VIII. Det kongelige Teaters Budget- og Personaleforhold	99
A. Udvalgets Indstilling og Teaterchefens Redegørelse:	
I. Udvalgets Indstilling	99
II. Teaterchefens Redegørelse	104
B. Kommissionens Stilling	130
IX. Særlige Spørgsmaal, (Abonnement, Billetpriser, Fribilletter, Statsafgift, Skolerne, Forbedringer paa den gamle Scene)	136
A. Udvalgets Indstilling	136
Bilag. (Direktør Ivar Schmidts Forslag til Bygningsforanstaltninger m. m.)	146
B. Kommissionens Stilling	150
X. Anvendelsen af den nye Scene	152
A. Udvalgets Indstilling	152
B. Kommissionens Stilling	156
XI. Konklusion	157

I.

Kommissionens Sammensætning, dens Opgaver og Arbejdsfordeling.

Den 7. Juni 1933 nedsatte Undervisningsministeren en Kommission til Drøftelse af Det kongelige Teaters Forhold. Skrivelsen til Kommissionens Formand, Departementschef *Graae*, har følgende Ordlyd:

„I Henhold til de paa Rigsdagen i indeværende Samling førte Forhandlinger har undertegnede Minister anset det for nødvendigt at nedsætte en Kommission, som efter en Undersøgelse af Det kongelige Teaters Forhold vil have at afgive Betænkning og Forslag angaaende Teatrets fremtidige administrative og økonomiske Ordning og navnlig med Hensyn til følgende Hovedpunkter:

1. Spørgsmaal om Opretholdelse af Teatret i samme Omfang som hidtil, særlig hvad angaar de kunstneriske Ydelser, det har at give (Skuespil, Opera og Ballet).
2. Spørgsmaalet om Teatrets fremtidige Driftsøkonomi paa Grundlag af:
 - a. Teatrets egne Indtægter.
 - b. Et fast Statstilskud.
 - c. Et fast Tilskud fra Hovedstadskommunerne.
 - d. Samarbejde med Statsradiofonien.
 - e. Reservetilskud fra et eventuelt kulturelt Fond til Musiklivets, derunder Operaens, Fremme.
3. Spørgsmaalet om Teaterstyrelsens Organisation.
4. Teatrets Driftsbudget, det administrative og kunstneriske Personales Ansættelses- og Lønningsvilkaar.
5. Spørgsmaalet om Enkeltscene eller Dobbeltscenedrift.

Kommissionen vil være berettiget til at indhente de for Kommissoriet nødvendige Oplysninger hos offentlige Myndigheder og i paakommende Tilfælde under Forhandlingerne at tilkalde Sagkyndige. I denne Henseende bemærkes, at Ministeriet har godkendt en Ordning, hvorefter Skuespil-, Opera-, Ballet-, Kapel- og Korpersonelet samt Scenefunktionærstaben hver inden for Medlemskredsen udpeger en Repræsentant, som derefter af Ministeriet vil blive beskikket som Tilforordnet, der uden Stemmeret tilkaldes til Kommissionens Møder og deltager i Forhandlingerne om Spørgsmaal, der berører den paagældende Organisations Interesser, samt derhos har Ret til paa Organisationens Vegne af eget Initiativ at rette Henvendelser til Kommissionen.

Jeg anmoder herved Hr. Departementschefen om at indtræde og overtage Forsædet i den nævnte Kommission, til Medlemmer af hvilken jeg Dags Dato har beskikket efternævnte:

Folketingsmand *P. Korsgaard.*

— *N. Fisker.*

— *Th. Povlsen.*

— *O. Himmelstrup.*

— *A. V. Pinholt.*

— *Chr. Hansen.*

— *J. Oskar Andersen.*

Folketingsmedlem Fru *Elna Munch.*

Teaterchef *Andreas Møller.*

Kammerherre *C. D. Lerche.*

Kammersanger *R. E. Holm.*

Borgmester *Peder Hedebøl.*

Borgmester, Dr. phil. *Ernst Kaper.*

Borgmester, Landstingsmand *M. Godskesen.*

Formand for Gjentotte Kommunalbestyrelse, Folketingsmand, Oberst
H. Parkov.

Generalkonsul *Johan Hansen.*

Direktør *Th. P. Hejle.*

Formand for Sønderjydsk Teaterforening, Overlærer *H. C. Hansen.*

Direktør *Ivar Schmidt.*

Sekretær i de samvirkende Fagforbund *Knud V. Jensen.*

Redaktør *Axel Garde.*

Komponist *Hakon Børresen.*

Chefredaktør *C. Gulmann.*

Forfatteren *Svend Borberg.*

Redaktør *G. Wiinblad.*

Kst. Kontorchef i Ministeriet *M. Korsgaard*, der tillige varetager Ledelsen af Kommissionens Sekretariat.

Som Kommissionens Sekretær er efter Aftale med Hr. Departementschefen antaget Ministersekretær *G. Ulrich.*“

Ved senere Skrivelse af 14. Juni 1933 er efter Organisationernes Indstilling beskikket følgende som Personalernes Tilforordnede i Kommissionen:

Skuespiller *Carlo Wieth.*

Operasanger *Per Biørn.*

Kgl. Kapelmusikus *O. Friis-Petersen.*

Solodanser *Karl Merrild.*

Korsanger *Jul. Svane.*

Scenefunktionær *W. Hasforth.*

Kommissionen afholdt sit første Møde den 15. Juni 1933 og har derefter dels i Plenarmøder dels i talrige Udvalgs møder ført sine Forhandlinger under Bestræbelse for en Afslutning af Arbejdet snarest muligt af Hensyn til Regeringens og Rigsdagens Dispositioner for den kommende Teatersæson. I det første Møde

holdt Kommissionens Formand et indledende Foredrag, der findes aftrykt nedenfor som Betænkningens Afsnit 2: „Historisk Oversigt“, til hvilken Kommissionen kan henholde sig.

Følgende Udvalg har været nedsat:

1. *Udvalget for det daglige Samarbejde mellem Teater og Radiofoni:*
 Folketingsmand, Sekretær *Himmelstrup*, Formand.
 Folketingsmand, Ingeniør *P. Korsgaard*.
 Folketingsmand, Møllermester *Chr. Hansen*.
 Formand for Radioraadet, Kammerherre *Lerche*.
 Driftsleder ved Statsradiofonien, Kammersanger *Holm*.
 Komponist *Hakon Børresen*.
 Teaterchef *Andr. Møller*.
 Kontorchef *Korsgaard*.

2. *Udvalget for Tilvejebringelse af Midler gennem et Kulturfond.*
 Folketingsmand, fhv. Minister *Povlsen*. Formand.
 Borgmester, Dr. *Kaper*.
 Borgmester *Hedebo*.
 Redaktør *Axel Garde*.
 Komponist *Hakon Børresen*.
 Formand for Radioraadet, Kammerherre *Lerche*.
 Forfatteren *Svend Borberg*.
 Sekretær *Knud V. Jensen*.
 Kontorchef *Korsgaard*.

3. *Udvalget for Teaterledelsens Organisation og Kompetence samt Teatrets Repertoireforpligtelse.*
 Folketingsmand, Professor, Dr. *J. Oskar Andersen*, Formand.
 Folketingsmand, fhv. Minister *Povlsen*.
 Redaktør *Georg Wiinblad*.
 Redaktør *Axel Garde*.
 Teaterchef *Andr. Møller*.
 Kontorchef *Korsgaard*.

4. *Budget- og Personaleudvalg.*
 Folketingsmand, Ingeniør *P. Korsgaard*, Formand.
 Folketingsmand, Sekretær *Himmelstrup*.
 Medlem af Folketinget Fru *Elna Munch*.
 Chefredaktør *Gulmann*.
 Direktør *Ivar Schmidt*.
 Teaterchef *Andr. Møller*.
 Kontorchef *Korsgaard*.

5. *Udvalget for Teatrets Forhold til Provinsen og Skolescenen.*
 Borgmester, Dr. *Kaper*, Formand.
 Folketingsmand, Klitinspektør *A. V. Pinholt*.
 Formand for Sønderjyds Teaterforening, Overlærer *H. C. Hansen*.

Direktør *Hejle*.
 Redaktør *Axel Garde*.
 Direktør *Ivar Schmidt*.
 Teaterchef *Andr. Møller*.
 Kontorchef *Korsgaard*.

6. *Udvalget for Hovedstadskommunernes Støtte.*

Folketingsmand, Direktør *Fisker*, Formand.
 Borgmester *Hedebol*.
 Borgmester, Dr. *Kaper*.
 Borgmester, Landstingsmand *Godskesen*.
 Borgmester, Folketingsmand, Oberst *Parkov*.
 Folketingsmand, Ingeniør *P. Korsgaard*.
 Chefredaktør *Gulmann*.

7. *Udvalget for eventuel Anvendelse af den nye Scene.*

Formand for Radoraadet, Kammerherre *Lerche*, Formand.
 Folketingsmand, Professor Dr. *J. Oskar Andersen*.
 Generalkonsul *Johan Hansen*.
 Direktør *Hejle*.
 Direktør *Ivar Schmidt*.
 Chefredaktør *Gulmann*.
 Teaterchef *Andr. Møller*.

8. *Udvalget for alle Særspørgsmaal (Abonnement, Billetpriser, Fribilletter, Statsafgift, Elevskolen, Forbedringer paa den gamle Scene og lignende).*

Medlem af Folketinget Fru *Elna Munch*, Formand.
 Folketingsmand, Klitinspektør *A. V. Pinholt*.
 Generalkonsul *Johan Hansen*.
 Forfatteren *Svend Borberg*.
 Redaktør *Georg Wiinblad*.
 Komponist *Hakon Børresen*.
 Teaterchef *Andr. Møller*.
 Kontorchef *Korsgaard*.

9. *Samlingsudvalget.*

Kommissionens Formand, Departementschef *Fr. Graae*.
 Folketingsmand, Sekretær *Himmelstrup*.
 Folketingsmand, fhv. Minister *Povlsen*.
 Folketingsmand, Professor, Dr. *J. Oskar Andersen*.
 Folketingsmand, Ingeniør *P. Korsgaard*.
 Borgmester, Dr. *Kaper*.
 Folketingsmand, Direktør *Fisker*.
 Formand for Radoraadet, Kammerherre *Lerche*.
 Medlem af Folketinget Fru *Elna Munch*.
 Teaterchef *Andr. Møller*.

II.

Historisk Oversigt.

(Indledningsforedrag af Kommissionens Formand).

Den danske Skueplads daterer sin Oprindelse fra det kongelige Privilegium af 14. August 1722 for René de Montaignu til i København „at indrette og forestille Comedier i det danske Sprog“.

Det første Teater, oprindelig i Grønnegade, senere paa Kongens Nytorv, hvor en Bygning opførtes paa den saakaldte Tjæreplads i Henhold til kgl. Resolution af 11. November 1747, ejedes og dreves af Skuespillerne selv, men dog under en tilforordnet Direktion og Overhofmarskallens Tilsyn. Teatret gik daarligt. Kongen maatte betale den paadragne Gæld og overdrog 1750 hele Teatret og Privilegiet til Staden København. Heller ikke det kommunale Teater havde Succes. Efter 20 Aars Forløb i 1770 overtog Kongen selv Teatret mod at betale en Sum af 30 000 Rdl. — I 2 Aar gjorde man Forsøg med at overlade Teatret til en Privatmand, Kapelmester Sarti, med et aarligt Tilskud paa 16 000 Rdl. — Forsøget mislykkedes, og i 1772 blev Teatret Kongens Teater, „Vores eget Nationalteater“. Først fra dette Tidspunkt kan man tale om det kongelige Teater som Statsteater og i egentlig Forstand først fra 1849, da Teatret ved Forfatningsændringen overgik til Statsejendom og Statsdrift. — Allerede ved Behandlingen af Forslag til Finanslov for 1851—52 besluttede Folketinget at udtale den Anskuelse, at der burde udarbejdes og i Rigsdagens følgende Samling forelægges en Plan til Ordning af Statskassens Forhold til Teatret, og at der ved denne burde stræbes hen til, at Statens aarlige Tilskud til dette indskrænkes til en for en vis Aarrække bestemt fast Sum.

Kommissionen
af 1851.

En Kommission — den første men langt fra den eneste Teaterkommission — blev i den Anledning nedsat ved kgl. Resolution af 1. Juni 1851 og fik til Opgave at afgive Betænkning om, hvorvidt og paa hvilken Maade en Forandring i det kongelige Teaters Stilling til Staten maatte kunne indtræde, saa at dette kunde stilles i et klarere Forhold til Statskassen derved, at paa den ene Side Teatret ved Understøttelse af et passende, maaske for flere Aar ad Gangen bevilget, Tilskud fik en friere Raadighed over dets Midler og paa den anden Side Statskassen befriedes for bebyrdende Forpligtelser udover det bevilgede Tilskud, navnlig med Hensyn til Pensioners Udredelse, samt i Forbindelse hermed om hvorledes Teatrets Bestyrelse og den ministerielle Indgriben heri og Kontrol dermed kunde ordnes paa en dertil svarende Maade. Paa Grundlag af denne Kommissions Betænkning blev Lovforslag fremsat i November 1851 i Folketinget. Behandlingen af dette Lovudkast blev ikke ført til Ende i Folketinget og blev ikke i de efterfølgende Samlinger fremsat paany fra Regeringens Side. Da et Medlem af Folketinget i Sam-

lingen 1853—54 indbragte Lovforslaget som privat Forslag, modsatte Ministeren sig dette, og der blev nægtet det Fremme. Adskillige af Lovforslagets Bestemmelser blev imidlertid efterhaanden gennemførte dels administrativt dels gennem Finanslov, bl. a. følgende 3:

- a) Paa Finanslov 1856—57 blev Statskassens aarlige Tilskud, der hidtil var tilstaaet for hvert Aar nøjagtig med det Beløb, som behøvedes for at tilvejebringe budgetmæssig Balance, sat til en bestemt Sum af 50 000 Rdl., saaledes at den ved Aarets Udgang tilstedeværende Beholdning eller Underbalance kom Teatret selv tilgode eller faldt det til Last. Tilskuddet blev dog som hidtil kun bevilget for eet Aar ad Gangen.
- b) Paa Finanslov 1859—60 blev truffet den Bestemmelse, at Teatrets Indtægter og Udgifter ikke længere i det enkelte skulde optages i og bevilges ved Finanslov, men skulde fastsættes i et af Ministeriet approberet Budget, dog med Iagttagelse af de ved Finansloven for visse Konti, navnlig for Lønninger, Feu, Benefice, Enkekasser, Afgifter og Teaterbygning bestemte Maksimumsbeløb.
- c) Medens Lønningsbeløbene paa de foregaaende Finanslove var bevilgede hver for sig, blev de derimod fra 1856—57 bevilget som samlede Summer og fra 1862—63 endog slaaet sammen til en eneste Sum.

De fremhævede Punkter viser, at man siden Kommissionen af 1851 arbejdede henimod det den Gang opstillede Maal indenfor visse lovbestemte Grænser at overlade Teatrets Styrelse en større Raadighed over Midlerne, men til Gengæld at begrænse Statens Tilskud til Teatret til en bestemt aarlig Sum.

De Problemer, der opstaar ved Spørgsmaalet om Det kongelige Teaters Forhold, kan formentlig opstilles i følgende Hovedgrupper:

**Teater-
problemer.**

- I. Er det en Kulturopgave for Staten at støtte den dramatiske Litteratur og Kunst og i bekræftende Fald:
- II. Under hvilken Form skal Statsstøtte ydes.
- III. Paa hvilke Vilkaar bør Staten give sin Støtte.
- IV. Hvilke Kunstarter bør drives paa det kongelige Teater: Skuespil, Opera, Ballet, enten alle eller fortrinsvis hvilke.
- V. Teatrets administrative Forhold, dets Ledelse, Personale, Ansættelses-, Lønnings- og Pensionsvilkaar.
- VI. Teatrets Budget, dets Overholdelse og dets Forhold til Finansloven.
- VII. Spørgsmaalet om Fordele og Mangler ved Enkelt- eller Dobbelt drift.
- VIII. Spørgsmaalet om en Margin, en Ventil for eller Udligning af det i Forestillingsindtægten liggende Usikkerhedsmoment.

I saa korte Træk som muligt skal her søges redegjort for, hvorledes man i de foreliggende Kommissionsbetænkninger, i Lovforslag og under Rigsdagsforhandlingerne har stillet sig til disse Problemer.

Kommissionen af 1851 antager enstemmigt som noget for den ved Forfatningsændringen frigjorte Stat selvfølgelig, at Kunsten er en Sag, hvis Fremme maa ligge den danske Stat paa Hjerte, og at Statsmagten vil bevilge Pengemidler til den dramatiske Kunst i og ved det dramatiske Institut, som hidtil har været betragtet som Statsinstitut.

Kommissionen undersøger dernæst, hvorledes en saadan Understøttelse rettest bør ydes, og afviser enhver Form for Entreprise i Enkeltmands eller Skue-

spillernes Haand saavel som kommunalt Styre og henviser til de i disse Henseender gjorte sørgelige Erfaringer. Kommissionen stiller i Spidsen for sit Forslag en bestemt og udtrykkelig Udtalelse fra Statens Side, at Det kgl. Teater er en Statsinstitution under Overtilsyn af Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet.

Kommissionen angiver derhos som Vilkaar for Statsstøtte, at Teatret har den almindelige Forpligtelse at virke for Skønhedssansens Uddannelse hos Folket og den særlige at fremme Udviklingen af den nationale dramatiske Kunst. Kommissionens Forslag omfatter baade Skuespil, Opera og Ballet. Særlig med Hensyn til Kapellet bemærker den, at det kgl. Kapel stadig hos os har været at betragte som Instrumentalmusikkens Højskole; vil Danmark holde paa sit Standpunkt i æstetisk Henseende, har det kgl. Kapel Krav paa at være med i Statens Interesse og Beskyttelse; vil man se frem i Tiden, kan man vel være i nogen Tvivl om den musikalske Kunst maaske vil give sig Udtryk i andre Hovedformer end dem, der nu bruges og betragtes som de væsentlige, men der er ingen Tvivl om, at den symphoniske Form vil holde sig længe.

Med Hensyn til Teatrets administrative Forhold foreslaar Kommissionen, at Teatret styres af en Direktør som kgl. Embedsmand, at ogsaa det Direktøren underlagte Personale for en væsentlig Del (indenfor $\frac{2}{3}$ af Lønningssummen) bør have Adgang til kgl. Ansættelse, at der som Vilkaar for fast Ansættelse kræves 3 Aars Prøvetid, en vis Alder (25 Aar for Mænd, 21 Aar for Kvinder) og for Kapellet Konkurrenceprøve, samt at der oprettes en Livrente- og Pensionsfond, hvortil Teatret aarlig indbetaler 10 pCt. af Gagebeløbet.

Teatrets Budget forelægges hvert Aar forud for Ministeren til Godkendelse, men optages ikke i Finansloven, paa hvilken alene Statskassens Tilskud, der fastsættes til 43 000 Rdl., opføres.

Spørgsmaalet om Dobbeltscenedrift forelaa ikke for Kommissionen af 1851, derimod behandler denne den Vanskelighed, der opstaar ved det faste Statstilskud, saafremt der ikke skaffes en vis Reserve til Udligning af mulig svigtende Forestillingsindtægt. — Den Fordring, der er stillet til Kommissionen, at der stræbes hen til, at Statskassens Tilskud indskrænkes til en fast Sum med Bortfald af alle andre Krav, kan, saafremt Teatret ikke bør sættes ud af sin Forbindelse med Staten, ikke tilfredsstillende alene derved, at dets Indtægter og Udgifter reguleres ved Lov. Kommissionen finder en nogenlunde tilfredsstillende Garanti dels i Oprettelsen af et Reservefond, for hvis Opsamling og Anvendelse der gives lovbestemte Regler, dels i at forvandle enkelte af Teatrets Udgifter, som efter deres Natur egner sig derfor, f. Eks. ekstraordinære Understøttelser, Spillepræmier og Teaterdirektørens Løn, fra en fast til en fluktuerende Størrelse, sat i Forhold til Indtægten, stigende eller faldende med denne.

Som bemærket fik denne Kommissions Forslag ikke Lovkraft, men flere af Betænkningens Synspunkter gav sig — som tidligere omtalt — Udslag i Praksis og er tilmed kommet til Udtryk i den første Lov om Det kgl. Teaters Forhold af 1903.

Trods alle Bestræbelser for at opretholde Rigsdagens og Kommissoriets Principper lykkedes det ikke at naa det opstillede Maal. Bortset fra overordentlige Statstilskud maatte Statskassen i en Række af Aar foruden det faste aarlige Tilskud paa 50 000 Rdl. udrede andre dels direkte, dels indirekte Tilskud til Beløb, der i enkelte Aar var lige saa stort og i de fleste Aar ikke synderligt mindre end det faste Tilskud.

Dette i Forbindelse med gentagne Debatter i Rigsdagen førte til Nedsættelsen af en ny Teaterkommission ved Ministeriets Skrivelse af 7. Juni 1867.

Teaterkommissionen af 1867 under Forsæde af Krieger fik til Opgave at **Kommissionen af 1867.** undersøge:

Spørgsmaalet om Opretholdelsen af Teatret i samme Omfang som hidtil, navnlig ogsaa med Hensyn til Omraadet for de Forestillinger, det har at give (Skuespil, Opera og Ballet).

Bestyrelsens Organisation med dertil hørende Lønningsregler for det administrative Embeds- og Tjenestepersonale.

Spørgsmaalet om det kunstneriske Personales Ansættelsesmaade, enten ved kongelig Beskikkelse med Ret til Pension eller temporært Engagement eller delvis paa begge Maader, og dette Personales Lønnings- og Pensionsvilkaar.

Spørgsmaalet om en ny Teaterbygning og Tilvejebringelsen af de dertil fornødne Midler og om Tilskud til Teatret fra Københavns Kommune.

Kommissionen gaar ud fra den Opfattelse, at Regering og Rigsdag næppe vil bestemme sig til at ophæve Det kongelige Teater, saafremt det kan opretholdes uden uforholdsmæssige Bekostninger. Kommissionen søger derfor ikke nærmere at paavise Det kongelige Teaters Betydning for hele den nationale Udvikling eller at godtgøre, hvorledes dette formentlig kun kan ventes at ville komme til at udøve sin Mission, naar det opretholdes som Statsinstitut.

Kommissionen foreslaar Statskassens Tilskud fastsat til 50 000 Rdl. aarligt for de første 10 Aar og bestemmer, at Antallet af Forestillingsaftener ansættes til mindst 250 i hver Teatersæson, men stiller iøvrigt ingen nærmere Betingelser til Teatrets Program og Opgave.

Kommissionen undersøger nøje Spørgsmaalet om, hvorvidt Teatret skal omfatte de samme Kunstgrene som hidtil, og fremhæver, at enhver Indskrænkning af Teatrets Omraade i kunstnerisk Henseende vilde være særdeles uheldig. Man mener heller ikke, at økonomiske Hensyn i tilstrækkelig Grad taler for en saadan Begrænsning. Mange Forestillingsaftener udfyldes af Stykker hørende til forskellige Kunstgrene, hvilket for Ballettens Vedkommende gør sig gældende i den Grad, at denne Kunstgren kun aldeles undtagelsesvis udfylder en hel Aften. Mange Stykker, som fortrinsvis hører til een Kunstgren, har optaget betydelige Elementer af andre Kunstgrene i sig og skylder for en stor Del netop denne Forbindelse den Virkning, de gør, og den stærke Tilstrømning, som de opnaar. Mangfoldige Udgifter, og navnlig mange Udgifter til Garderobe, Dekorationer og Maskineri, kan ingenlunde udelukkende føres den ene eller den anden Kunstgren til Last, men kommer, om end de i selve Udgiftsøjeblikket nærmest synes gjort med en vis Kunstgren for Øje, dog ofte senere fuldt saa meget de andre Kunstgrene tilgode og er saaledes i Virkeligheden Fællesudgifter. Man fremhæver derhos, at hvis Teatret opgav en af de 3 Kunstgrene, vilde det være meget tvivlsomt, om Teatret vilde kunne udfylde saa mange Forestillingsaftener som hidtil og saaledes, at de gav en tilstrækkelig Indtægt, ligesom en Nedlæggelse af en enkelt Kunstgren let vilde medføre forøgede Udgifter til større Personale ved de andre Kunstarter.

Spørgsmaalet om Dobbeltscenedrift forelaa ikke for denne Kommission, som derimod i særlig Grad stiller Forslag med Hensyn til Personalets Ansættelses-, Lønnings- og Pensionsvilkaar. I Modsætning til Kommissionen af 1851 foreslaar

Kommissionen af 1867, at al kongelig Ansættelse ved Teatret fremtidig principielt ophører. Der skelnes mellem 3 forskellige Klasser, af Personer i Teatrets Tjeneste:

a) Personer, der kun antages med Løn beregnet for kortere Tidsdele af et Aar eller mod Honorar en Gang for alle.

Bestemmelse overlades til Teaterstyrelsen.

b) Personer, som antages med Aarsløn om end kun for et Aar ad Gangen.

Her skal Ministeriet have et vist Indseende.

c) Personer med Antagelseskontrakter for en længere Aarrække.

Her kræves Ministeriets Samtykke, og der foreslaas i Loven fastsat dels som Betingelse for saadan Kontrakt en vis Funktionsstid og en vis Aldersgrænse, dels Maksimum for Aarrække og Aarsløn samt Maksimum for den samlede Sum af Aarslønninger, som kan tilstaa paa denne Maade.

I Kraft af sit Udgangspunkt har Kommissionen forladt det egentlige Pensioneringssystem og indfører til Gengæld et Forsørgelsesprincip gennem procentvis Opsparing af Lønnen til Kapitaludbetaling eller Livrente til sin Tid.

Kommissionen gaar forholdsvis let henover Spørgsmaalet om Dækning af eventuelt Underskud. Den foreslaar, at Teatret ikke uden særlig Lovbemyndigelse maa kunne stifte Laan eller paadrage sig Gæld; skulde Teatret i noget Aar faa Underbalance, skal den søges forlods dækket af det eller de følgende Aars Beholdning, og der træffes Bestemmelser om et Reservefond, som staar under Ministeriets Bestyrelse, men Reservefondets Midler tænkes væsentlig fremskaffet ved forventet Driftoverskud.

Kommissionen behandler dernæst Spørgsmaalet om Tilskud fra Københavns Kommune og fremhæver, at Det kongelige Teaters Eksistens af flere Grunde maa være af særlig Betydning for Kommunen og derfor frembyder al Anledning for denne til ved en frivillig Beslutning paa en særegen Maade at lægge sin Interesse for Nationalteatrets Opretholdelse for Dagen.

Sluttelig stiller Kommissionen det Forslag, at naar der til en ny Teaterbygning's Opførelse og Udstyr ad anden Vej er skaffet 400 000 Rdl., i hvilken Henseende Kommissionen anviser Forhandling med Kommunen, skal Regeringen af Sorø Akademis Midler kunne tilstaa Teatret til nævnte Formaal et Beløb af 100 000 Rdl. enten som Tilskud eller Laan.

Lov af 18. Juni
1870 om Opførelse af Det
kgl. Teater.

Kommissionens Lovforslag blev ikke fremmet, og det væsentligste Resultat af denne Kommission blev i Henhold til Lov af 18. Juni 1870 Opførelsen af den nye Teaterbygning, som indviedes 1874, og hvortil Kommunen gav en Del af Grunden og et Tilskud paa 250 000 Rdl., medens Teatret selv tilskød et navnlig i Perioden 1867—74 opsamlet Overskud paa ca. 150 000 Rdl. og Sorø Akademi 220 000 Rdl. — Medens Statens faste Tilskud i Perioden fra 1867 til 1874 var 50 000 Rdl., nedattes det i 1874 til 38 000 Rdl. og i Perioden fra 1875 til 1878 til 30 000 Rdl. — Fra og med Finansloven for 1878—79 gik man igen over til det før 1859 anvendte System, hvorefter alle Indtægter og Udgifter opførtes paa Finansloven, saaledes at Statstilskuddet udgjorde det budget- og regnskabsmæssige Balancebeløb, varierende fra Aar til Aar, i Perioden 1878 til 1897 fra et Minimumsbeløb paa 6143 Kr. til et Maksimumsbeløb paa 235 946 Kr.

Lov om
Teaterdrift af
12. Apr. 1889.

Det af Edvard Brandes i December 1888 i Folketinget fremsatte Lovforslag om Teaterdrift i København gav fornyet Lejlighed til en Teaterdebat, ogsaa om Det kongelige Teater, i Rigsdagen. Resultatet blev som bekendt Loven af 12. April

1889, hvorved ophævedes Det kongelige Teaters Privilegium af 11. September 1750 til med Eneret at opføre Skuespil i København, dog med den Undtagelse, at der i Tiden fra 1. Oktober til 30. April ikke uden Ministerens Tilladelse maa opføres Skuespil eller Opera paa fremmede Sprog eller Ballet af nogen udenlandsk Trup, og at intet privat Teater maa opføre noget til Det kongelige Teaters Repertoire hørende Stykke, medmindre Det kongelige Teater ikke har bragt Stykket til Opførelse i Løbet af 10 paa hinanden følgende Aar.

Den 24. Marts 1893 nedsatte den daværende Minister Goos under sit Forsæde en Kommission, idet der under Rigsdagsforhandlingerne gentagne Gange var rejst Krav paa Tilvejebringelsen af en bedre Ligevægt mellem Det kongelige Teaters Indtægter og Udgifter, og Kommissionen fik til Opgave at undersøge: Kommissionen af 1893.

1. Spørgsmaalet om Tilvejebringelse af en forøget Spilleindtægt, herunder Spørgsmaalene om Forandringer med Hensyn til Tilskuerpladsen og om muligt Forøgelse af Forestillingerne, eventuelt ved Erhvervelse af en Scene for Skuespillet alene, saaledes at det daværende Teater forbeholdes visse Arter af Skuespil samt Opera og Ballet.
2. Spørgsmaal om Indskrænkning af Lønningskontoen og Driftsudgifterne, derunder Spørgsmaalet om Opretholdelsen af den dramatiske Elevskole.

I dette Kommissorium nævnes ikke det fundamentale Spørgsmaal, om det hører til Statens Kulturopgaver at støtte den dramatiske Kunst og Litteratur, men Kommissionen betragter den bekræftende Besvarelse af dette Spørgsmaal som en stiltiende, urokkelig Forudsætning. Kommissionen regner ligeledes med Statsdrift og ser det som Teatrets Pligt og Opgave at samle paa sin Scene det værdifuldeste af dramatisk Digtning fra Fortid og Samtid, fra Hjemlandet saavel som fra Udlandet, ligesom dens store Flertal anser det for det Maal, der bør tilstræbes, at samtlige 3 Kunstarter bevares paa den nationale Scene. Et Mindretal (Berntsen og Borchsenius) kan ikke ubetinget slutte sig til dette Flertalsstandpunkt, forsaavidt som vanskelige Tider for Landet i økonomisk Henseende og den Mulighed, at Statens aarlige Tilskud til Det kongelige Teaters Drift ikke kan holdes inden for rimelige Grænser, maa rejse Spørgsmaalet om Operaens Frigivelse til privat Drift.

Med Hensyn til Teatrets administrative Forhold foreslaar Kommissionen af 1893, at Teaterbestyrelsen antages og afskediges ved kongelig Resolution, at der kan tillægges den eller de Personer, hvoraf Styrelsen bestaar, ialt indtil 8000 Kr. aarlig, eventuelt med Pensionsret, og yderligere — uden Pensionsret — 4000 Kr. aarlig, hvis Bestyrelsen bestaar af flere Personer. Kommissionen opstiller dernæst et detailleret Reglement for Ansættelse og Lønning for Teatrets administrative og kunstneriske Personale, idet der for det førstnævnte kan hjemles Pensionsret, medens Indrømmelse af Pensionsret for det kunstneriske Personale kun kan ske indenfor visse talmæssige Maksimalgrænser.

Med Hensyn til Teatrets Budget opstilles dels et Normalbudget dels et Overgangsbudget henholdsvis for det Tilfælde, at Teatret ombygges eller forbliver uforandret. Et enkelt Medlem (Professor P. Hansen) opstiller et Budget, hvilende paa et fast Tilskud. Men Flertallet tilraader ikke paa daværende Tidspunkt at forlade den gældende Budgetordning og gaa over til det faste Tilskud, uagtet denne sidste Ordning vel kunde medføre visse Fordele, baade større Bevægelsesfrihed for Teaterstyrelsen og relativt større Garanti mod Forøgelse af Statstilskuddet.

Flertallet finder, at Tiden til en saadan Ordning først er kommet, naar man gennem en længere Aarrække har indvundet Erfaring for Holdbarheden af det af Flertallet foreslaaede Budget.

Spørgsmaalet om Dobbeltscenedrift rejses første Gang officielt i Kommissoriet for denne Kommission. Ud fra Erkendelsen af de store Vanskeligheder ved paa een Scene at forene Skuespil, Opera og Ballet, saaledes at hver Kunststart kommer til sin Ret, og saaledes at hver Kunststarts Personalekraft udnyttes, undersøger Kommissionen de forskellige lokale og økonomiske Muligheder for Opførelsen af et nyt Teater i mer eller mindre nær Tilknytning til den nuværende Bygning og fremlægger de i saa Henseende af Etatsraad Dahlerup udarbejdede Planer og Overslag. Kommissionens Flertal finder, at det i enhver Henseende vilde være det bedste for Kunsten og for Det kongelige Teaters Virksomhed, om der byggedes et nyt Skuespilhus, som kunde benyttes i Forbindelse med det nuværende, og mener, at det Tilskud, som maatte udfordres til Driften af to Teatre, ikke vilde overskride, hvad Staten maatte kunne ofre i dette Øjemed. Flertallet stiller dog ikke Forslag om en saadan Nybygning, fordi det ikke tør regne med den dertil fornødne Bevilling.

Lovforslagene
af 1898.

Denne Kommissions Betænkning og Forslag, der fremkom i 1897 — efter 4 Aars Forløb — gav sig Udslag i, at Regeringen i Rigsdagssamlingen 1898—99 fremsatte Forslag dels om Opførelse af en Tilbygning til Det kongelige Teater ved Køb af Ejendommene Holmens Kanal 5 og Tordenskjoldsgade 10, dels om Lønninger ved Det kongelige Teater og Kapel, hvilke 2 Lovforslag i Forbindelse med det privat fremsatte Lovforslag om fri Teaternæring blev henvist til et Udvalg, som under 29. Marts 1899 afgav Beretning, hvoraf fremgaar, at Forslaget om Lønninger har givet Udvalget Anledning til at drøfte Tanken om en anden Ordning af Det kongelige Teaters Drift, eventuelt ved Bortforpagtning til et Selskab, der ydede de fornødne kunstneriske og økonomiske Garantier, at Udvalget med Hensyn til Lovforslaget om den nye Teaterbygning har opholdt sig ved, at Forslaget gaar ud paa, at Statskassen afholder den hele Udgift, 1 750 000 Kr., uden Tilskud fra Københavns Kommune, at det private Lovforslag om fri Teaternæring ikke har Udsigt til Gennemførelse i den resterende Del af Samlingen, og at Udvalget i det hele fandt det unyttigt at behandle de foreliggende 3 Lovforslag i den tilbageværende Tid af Samlingen, hvilket blev ensbetydende med en nogenlunde hæderlig Begravelse. Og det var egentlig Synd, for der var flere gode Betragtninger i Bemærkningerne til disse Lovforslag til Belysning af flere af de Hovedproblemer, som er nævnt i Begyndelsen af nærværende Afsnit. Der siges bl. a., at Ministeriet ikke nærer Tvivl om, at de 3 Kunstarter bør fastholdes, at der bør skabes gunstigere Betingelser for hver Kunststarts rigere Udvikling, at dette kan opnaas ved Opførelsen af en mindre Scene, at det ikke er Meningen at udskille de 2 Scener fuldstændigt fra hinanden, idet man ikke bør overskære de Traade, som hidtil paa den fælles Scene ofte har forenet de 3 Kunstarter i et værdifuldt Sammenspil, at der kun bør være een Bestyrelse for de 2 Scener, ligesom mange andre Led af Teaterorganisationen med stor — ogsaa økonomisk — Fordel bør være fælles for de 2 Scener og for en stor Del have fælles Lokaler, f. Eks. Bureau, Billetsalg, Kontrol, Malersal, Snedkerværksted, Maskin- og Belysningsvæsen m. v.

Loven af
1903.

Herefter naar man til den første af Rigsdagen givne egentlige Grundlov for Det kongelige Teater, nemlig Loven af 1903.

I Oktober 1902 fremsatte Kultusminister I. C. Christensen Forslag til Lov om Det kongelige Teaters Stilling og økonomiske Forhold. — Loven, der i høj Grad hviler paa Kommissionsforslaget af 1851, stiller sig med Hensyn til de forskellige Teaterproblemer paa følgende Maade:

Det er en Kulturopgave for Staten at støtte den dramatiske Litteratur og Kunst. Da vi nu har et Teater, der har bestaaet i over 150 Aar og skabt en god Tradition, bør Statens Støtte fortrinsvis ydes dette Teater. Teatret forbliver som Statsinstitution. Teatret faar til Gengæld for Statens Støtte Forpligtelsen til uden Ensidighed at opføre de bedste dramatiske Arbejder saavel af ældre som af yngre, navnlig danske Forfattere og Komponister. Alle 3 Kunstarter opretholdes paa Det kongelige Teater.

Teatret ledes af en Bestyrelse paa et eller flere Medlemmer, som udnævnes af Kongen uden Pensionsret og med et Opsigelsesvarsel af mindst $\frac{1}{2}$ Aar. De ved Teatret da ansatte, som har Ret til Pension, bevarer fremdeles denne Ret. Indtil $\frac{1}{3}$ af hver ledigblivende Pensionslønning maa anvendes som pensionsberettiget Løntillæg til dem, der da havde denne Ret.

Der optages ikke noget Budget paa Finansloven; derimod bevilges paa denne Statens Tilskud, som bestaar i følgende:

- a) Indtil 12 000 Kr. aarlig til Bestyrelsens Løn.
- b) Et for 5 Aar fast Tilskud paa 125 000 Kr.
- c) Dækning af alle Udgifter til Teatrets Bygninger.

Af Teatrets Overskud dannes et Reservefond, der tilhører Staten, men udelukkende er bestemt til Anvendelse i Teatrets Interesse.

Teatret drives som Enkeltscene.

Spørgsmaalet om Udligning af det i Forestillingsindtægten liggende Usikkerhedsmoment løses gennem Bestemmelsen om, at hvis Teatret midlertidigt behøver pekuniær Støtte, ydes det fornødne af Statskassen, men det saaledes modtagne tilbagebetales snarest muligt af Teatret, som ikke maa stifte anden Gæld, altsaa den saakaldte, efterhaanden berygtede, Forstrækningsordning.

Loven gælder kun for 5 Aar.

Med Lovforslaget fulgte som Bilag en Betænkning af Direktør Einar Christiansen, hvori han belyser Teatrets kulturelle Betydning og Følgerne af dets Ophævelse, forkaster Privatdriften, fremhæver den store Vinding ved Overgang fra Finanslovbudget til fast Tilskud og iøvrigt kraftigt argumenterer for en Adskillelse mellem Skuespillet paa den ene Side og Opera og Ballet paa den anden Side. Han slutter sin Betænkning, til hvis mange interessante Enkeltheder jeg iøvrigt maa henvise, med de temmelig kraftige Ord: „Der vil aldrig komme Klarhed, Fred og Sundhed i det kongelige Teaters Forhold, før Holberg faar sit eget Hus.“

Ved Lovforslagets Forelæggelse i Folketinget fremhævede I. C. Christensen den sceniske Kunsts Betydning: „Livet er Menneskets Lys, vi kan umuligt komme til Kendskab af Menneskelivets Vilkaar, medmindre man studerer Mennesket, og et saadant Studium lettes netop ved Hjælp af den sceniske Kunst.“ Han siger endvidere: „Jeg vil vanskelig kunne tro, at nogen vil paatage sig det Ansvar at sige: nu sælger vi det kongelige Teater og overlader den sceniske Kunst til sig selv Jeg tror ikke, vi for Alvor kan tage det Standpunkt.“

Ordføreren *J. Jensen* (Aalborg Amts 1. Kreds), der forøvrigt har Æren af som den første at have sagt om Det kongelige Teater, at det var et af Rigs-

dagens Smertensbørn, anbefalede varmt Lovforslaget. Han fremhæver den Kendsgerning, at under alle tidligere Aar for Aar gentagne Forhandlinger i Rigsdagen eller i Kommissioner har man været enig eller da saa godt som enig om at forudsætte som givet, at der fra Statens Side skulde ydes Støtte til den eller de Kunstarter, som dyrkes paa Det kongelige Teater. Han berører Spørgsmaalet, om det er fornuftigt, økonomisk set, at bevare alle 3 Kunstarter og at bevare dem samlet paa een Scene, men mener, at det Spørgsmaal bedre kan besvares efter Forløbet af Lovens Tidsfrist 5 Aar.

Klaus Berntsen anser det for naturligt, at man stræber hen til i Fremtiden at indrette Det kongelige Teater til en Skuespilplads for det reciterende Skuespil, at udsondre og fritstille Operaen med et vist Statstilskud, at søge det Spørgsmaal løst, om ikke Københavns Kommune kunde og burde yde et passende Bidrag til den frie Opera. Han finder det uheldigt ved Det kongelige Teater at have en Styrelse af flere Personer. Det kongelige Teater bør helst ledes af een Haand. Iøvrigt anbefaler han Lovforslaget til velvillig Fremme, idet han deri ser et Forsøg paa at tilvejebringe en midlertidig Hviletilstand.

A. C. Meyer udtaler sin Tilfredshed med, at den Anskuelse har sejret, at Staten er forpligtet til at støtte Det kongelige Teater, at drive det som Statsaktiv, at favorisere det, fordi det har sin store Kulturopgave, at tildele Teaterstyrelsen friere Hænder efter Lovforslagets Princip. Han vil ikke være med til at fjerne Opera og Ballet fra de Kunstarter, som Staten har den Opgave at vaage over, og han mener, at en ny Talescene vilde bidrage til at skaffe bedre Forhold.

Poul Rasmusen betragter Staten som bundet af Fortiden og Forholdene til Statsdrift af Det kongelige Teater. Han vilde anse det for overordentlig godt, dersom man til Leder af Det kongelige Teater kunde finde en Mand, der baade i kunstnerisk og økonomisk Henseende havde de fornødne Kvalifikationer, men da han anser det for vanskeligt at finde en saadan Mand, mener han, at Bestyrelsen maa bestaa af 2 Personer, en til at varetage den administrative, en den kunstneriske Side. Iøvrigt erklærer han sig enig i Princippet i Lovforslaget.

Gustav Philipsen tror i og for sig, at Statsdrift har en meget stor Betydning for en national Scenes kunstneriske Indsats, men alligevel ser han som Maalet at løse Forbindelsen mellem Staten og Det kongelige Teater. Han skulde ikke sige noget til, at man rettede en Anmodning til Københavns Kommune, om den ikke fandt sig foranlediget til at yde Tilskud. Særlig med Hensyn til Operaen udtaler han, at Operaen er det 19. Aarhundredes Hovedkunst; det har Betydning, at der er et Sted, hvor de bedste Fostre af Verdensmusikken kan føres frem for et dansk Publikum.

Udvalget, der afgav Betænkning 6. Februar 1903, ønskede at understrege Lovens rent midlertidige Karakter, og at Udtrykket i § 1 „Det kongelige Teater er en Statsanstalt“ kun forstaas som et Udtryk for et faktisk bestaaende Forhold og ikke som en direkte eller indirekte Anerkendelse af, at det skulde være en Opgave for Staten at drive Teatervirksomhed. — Udvalget indstillede Loven til uforandret Vedtagelse, idet dog et Mindretal (Harald Jensen og K. M. Klausen) foreslog § 6 slettet ud fra stærke Betæneligheder ved Forstrækningsordningen.

I Landstinget udtalte *Goos*, at selv om de nedarvede Forhold, der tvinger til Statsdrift, ikke var tilstede, vilde han dog ikke anse Privatdrift for en heldig Løsning, naar henses til den store Rolle, Teatret spiller i Nationens Liv. Han betragter det som et Gode, at Lovforslaget, medens Statsdriften hidtil var umiddel-

bar som ved andre Institutioner med deres Budget optaget paa de aarlige Finanslove, fremtidig gaar over til en mere middelbar Statsdrift med større Uafhængighed for Teaterledelsen.

Johansen udtalte, at naar vi en Gang er kommet ind paa at støtte Kunst af hvad Art nævnes kan, kan det ogsaa med nogen Ret gøres gældende, at ogsaa den dramatiske Kunst bør støttes. Han er ogsaa sikker paa, at Det kongelige Teater over sin Indflydelse over det ganske Land, om ikke direkte saa indirekte. Han finder, at man bør have sin Opmærksomhed henledt paa Oprettelsen af en Talescene.

Loven blev enstemmigt vedtaget i Landstinget og stadfæstet af Kongen den 13. Marts 1903 med Ikrafttræden 1. Juli 1903.

Herefter oprinder en 5-aarig Periode med idyllisk Ro omkring Teatret, der hvert Aar præsterer et Overskud, der varierer fra 16 000 Kr. til 55 000 Kr. — I de første 4 Aar af Perioden blev — væsentlig paa Grund af gode Tider for Operaen — ialt indspillet et Overskud paa 150 000 Kr., hvoraf 38 000 Kr. anvendes til Tantième.

I December 1907 fremsatte Minister Enevold Sørensen i Folketinget Forslag om Forlængelse i 5 Aar af Loven af 1903.

Loven af
27. Maj 1908.

De meget fyldige Forhandlinger i Rigsdagen og Udvalgsbetænkningen beherskes i høj Grad af det stadig stærkere Krav om Opførelse af en ny Talescene. Flertallet (8 Medlemmer) udtaler, at det er for stort et Krav at stille til Statskassen at kræve 2 Statsteatre. Hele Udvalget tilraader at indskrænke Lovens Varighed til 3 Aar. Et Mindretal (6 Medlemmer) henstiller at overveje Planen om en Ombygning af Teatrets Scene, idet Skuespillet maa beholde Førsterangspladsen, og forventer, at man vil finde Udvej for at overvinde Vanskelighederne, saa at de 3 Kunstarters Samvirken fremtidig kan fortsættes paa det nuværende Teater. Et Mindretal (Jensen Sønderup) er overbevist om, at den Tid ikke er fjern, da en Adskillelse mellem Skuespil og Opera maa finde Sted. Han tør dog ikke stille Forslag om Opførelse af en ny Talescene for Statens Midler, men haaber paa en saadan, eventuelt med Støtte af Kommunen og fra privat Side, med fælles Drift og fælles Ledelse, hvilket baade kunstnerisk og økonomisk maa anses heldigt. Lykkes dette ikke, vil der ikke være anden Udvej end at opgive Operaen. Et andet Mindretal (Bluhme) mener, at de 3 Kunstarter bør forblive sammen under fælles Ledelse paa Det kongelige Teater, og at Staten kraftigt bør støtte den Kunstens Udøvelse, for hvilket Det kongelige Teater hidtil har været det centrale Punkt. Et tredje Mindretal (Højre og Socialdemokrater) føler sig overbevist om, at det vil være nødvendigt at opføre en Talescene, at en saadan vil kunne forrente sig. Talescenen er, som Einar Christiansen siger, en Livssag for Det kongelige Teaters Fremtid. Man haaber derfor, at Ministeren efter Udløbet af 3 Aars Perioden vil fremsætte Forslag om, at der eventuelt med Tilskud fra Københavns Kommune bygges en Talescene i Forbindelse med den nuværende Teaterbygning.

I Landstinget taler alle 3 Ordførere (Goos, Johansen og Rottbøll) for alle 3 Kunstarters Opretholdelse under fælles Ledelse, men med en ny Talescene.

Loven stadfæstes af Kongen den 27. Maj 1908. Sæsonen 1908—09 gav et Underskud paa 7500 Kr., der dækkedes af Reservefonden, medens Sæsonen 1909—10 indspillede et Overskud paa 3000 Kr.

I Februar 1911 forelagde Minister Appel i Folketinget et Lovforslag, hvorved den hidtidige midlertidige Lovordning gøres permanent. Med Lovforslaget fulgte

Loven af
13. Maj 1911.

som Bilag en Indstilling fra Teaterstyrelsen (Weiss og Mantzius), hvori man paa Grundlag af det hidtil af Rigsdagen godkendte Princip: Drift af alle tre sceniske Kunstarter som Statsdrift og Fællesdrift indtrængende anbefaler Opførelsen af en nye Scene i Forbindelse med den nuværende, særlig beregnet for det reciterende Skuespil.

Ved Forelæggelsen udtalte Ministeren, at det er udenfor al Tvivl, at langt det store Flertal af Rigsdagen og det danske Folk ikke kan tænke sig, at Nationalscenen skulde forsvinde, men mener, at den som hidtil skal bestaa i kommende Tider som Bærer af en stærk Tradition. Han nærer heller ikke Tvivl om, at en ny Talescene vilde have afgørende Betydning for at styrke Teatret til at bære de gode Traditioner videre, men Øjeblikket til at bringe denne store Sag frem fra Ministeriets Side er endnu ikke kommet.

Efter Forslagets første Behandling sker det enestaaende i Teatrets nyere Historie, at Folketingets Udvalg afgiver en enstemmig Betænkning. Hele Udvalget er enigt om, at Det kongelige Teater bør opretholdes som en Nationalscene. Man er klar over Ulemperne ved de nuværende Sceneforhold, men da den økonomiske Stilling i Øjeblikket er til Hinder for en forsvarlig Ordning, har man ment det rigtigst at vedtage Lovforslaget, der intet foregriber med Hensyn til den endelige Ordning af Teatrets indre Forhold. Rigsdagen gjorde ved Lovene af 13. Marts 1903 og 27. Maj 1908 Ordningen tidsbegrænset. Ministeren har nu villet gøre den endelig. Heri kan Udvalget følge Ministeren, dog at man ønsker Loven forelagt til Revision inden Udgangen af 1914.

I Landstinget gik Hage og Hey meget varmt ind for en god Løsning med en ny Talescene, naar Loven i 1914 kom til Revision, medens Enevold Sørensen var reserveret i saa Henseende.

Loven blev stadfæstet af Kongen den 13. Maj 1911.

Revisionen
udsættes ved
Lovene af
1915 og 1916.

Ved Lov af 23. Februar 1915 blev den i Loven af 1911 paabudte Revision udskudt til Udgangen af 1916 og ved Lov af 15. December 1916 til Udgangen af 1919, i begge Tilfælde, fordi de ekstraordinære Forhold ikke tillod en endelig Ordning. — Rigsdagen accepterer Udsættelsen, men der lyder knurrende Røster i Anledning af det voksende Underskud.

I 1911—12 var Statens Udgift i Tilskud + Forstrækning.....	153 300 Kr.
- 1912—13 — — — —	232 400 —
- 1913—14 — — — —	250 300 —
- 1914—15 — — — —	463 500 —
- 1915—16 — — — —	386 300 —
- 1916—17 — — — —	386 100 —
- 1917—18 — — — —	508 800 —
- 1918—19 — — — —	688 700 —

Casino-
projektet.

I December 1918 fremsatte Minister Keiser-Nielsen i Folketinget Forslag om Det kongelige Teaters Deling i et Skuespilhus og et Operahus, det sidste i Casino efter fuldstændig Ombygning af dette Teater.

Casinoplanen mødte ingen Tilslutning, og Behandlingen i Folketinget endte med et med 61 Stemmer mod 8 vedtaget Lovforslag, der gik ud paa at erhverve Ejendommene Nr. 5 i Tordenskjoldsgade og Nr. 7 i Heibergsgade for at muliggøre, at der senere indrettes en Dobbeltscene og gennemføres en Deling af Det kongelige

Teater saaledes, at der paa den nuværende Scene hovedsagelig opføres Opera og Ballet, medens der paa en ny Scene med Plads for ca. 1200 Tilskuere indrettet paa Kolonnadens og den nuværende Kontor- og Magasinbygningens Arealer hovedsagelig opføres Skuespil.

I Landstinget erklærede Undervisningsministeren, at han ikke kunde anbefale dette Lovforslag til Vedtagelse, og Behandlingen førtes ikke til Ende.

I November 1919 fremsatte Ministeren i Landstinget Forslag til fuldstændig Afvikling af Statens Drift af Opera og Ballet og disses Overgang til kommunal eller privat Drift med et Statstilskud, der fastsættes paa Finansloven. Afviklingsforslaget af 1919.

Forslaget, der fremsattes for at opfylde Revisionskravet i Loven af 15. December 1916, blev ikke gunstigt modtaget i Tinget, af Højres Ordfører erklæret for en Falliterklæring og et Kulturtilbageskridt, af Socialdemokratiets Ordfører karakteriseret som et negativt Forslag, som Partiet ikke kan tiltræde.

I Rigsdagssamlingen 1920—21 under Finanslovsdebatten i Anledning af Det kongelige Teaters Underskud i 1919—20 paa 1 889 000 Kr. udtaler *Gamborg*, at han i og for sig ikke beklager, at Staten ofrer 1½ Mill. Kr. til det kulturelle Formaal, som det er at drive Opera og Ballet og Skuespilhus, men han beklager, at vi faar for lidt for Pengene, han ønsker bygget et ordentligt Operahus og Skuespilhuset opretholdt som det er, saa vilde der sikkert komme Balance. *Simonsen* mener, at Opera og Ballet bør udskilles fra Statsdrift. *Mads Larsen* udtaler, at Bodemidlet for Misèren er Adskillelse mellem de 3 Kunstarter. *A. C. Meyer* hævder, at man skal forsøge at skille Kunstarterne ad og give Operaen frie Hænder ved Hjælp af en Dobbeltscene. *Minister Appel* bebuder et Lovforslag, idet han tilføjer, at man jo maa overveje, om vi skal beholde vort rigt nuancerede kongelige Teater, vor Nationalscene, eller om vi skal indskrænke os til kun at have en Tale-scene. Han kan ikke godt tænke sig det sidste, og han synes, at hele vor Stilling kulturelt forpligter os til at bevare en fyldig Nationalscene.

Det i December 1921 nedsatte Spareudvalg, der afgav Betænkning i April 1922, gav Stødet til, at der indførtes nye Lønningsregler og oprettedes et Pensionsfond samt etableredes et nøjere Tilsyn fra Ministerens Side med Dispositioner paa Lønnings- og Engagementskonti. Med Hensyn til Teatrets Ledelse nævner Betænkningen 2 Styrelsesformer, som kan anvendes: nemlig 1) i Spidsen for Teatret stilles en Chef, medens Økonomien lægges i Hænderne paa en økonomisk Direktør, 2) Teatret ledes af en administrerende Direktør. Spareudvalget af 1921.

Udvalget anbefaler forskellige tekniske Forbedringer angaaende Sceneindretning og Magasinforhold, Rundhorizont, Belysningsanlæg m. v. og udtaler, at hvis der skal opnaas Besparelser af virkelig Betydning, maa der indrettes Elevatorscene, opføres en Magasinbygning paa den anden Side af Tordenskjoldsgade og indrettes en ny Scene i den nuværende Magasinbygning. Alene ved Dobbeltscenen kan Muligheden udnyttes for større Spilleindtægt og større Udnyttelse af Personalet.

Paa Grundlag af Spareudvalgets Betænkning fremsatte Minister Appel i Maj 1922 Forslag til Lov om Erhvervelse af Ejendommene Tordenskjoldsgade Nr. 5 og Heibergsgade Nr. 7 med det Formaal for Øje, at der paa dette Areal senere skal opføres en Bygning for Det kongelige Teaters Administration og Magasiner samt Lov af 7. Aug. 1922.

om Nedsættelse af et Byggeudvalg til at undersøge og fremsætte Forslag om Dobbeltscene m. v.

Folketingsudvalget, undtagen Rode, indstiller Lovforslaget uforandret til Vedtagelse, medens Rode er af den Opfattelse, at Det kongelige Teaters Samdrift af Skuespil, Opera og Ballet saavel af kunstneriske som økonomiske Grunde kræver 2 Scener. Til Fremsættelse af Forslag herom har Ministeren alle fornødne Forarbejder fra de sidste Aar til Raadighed. At nedsætte et nyt Udvalg og købe Ejendomme, uden at der er taget Standpunkt til, om disse Ejendomme kan bruges i en fremtidig Teaterordning, anser han ikke forsvarligt. — Lovforslaget blev i Folketinget vedtaget med 103 Stemmer mod 11 og i Landstinget med 40 Stemmer mod 5.

Det i Loven omhandlede Byggeudvalg erklærede, at Betingelserne for at naa til gode og forsvarlige Forhold for vor nationale Scene baade kunstnerisk og økonomisk vil være, at man faar en Dobbeltscene.

Under Finanslovdebatten 1923—24 udtaler *Minister Appel*, at han ikke kan tænke sig at stille Forslag om at begrænse Teatret til en Skuespilscene, der vilde betyde en Nedlæggelse af Nationalscenen og en saadan Ændring, at Traditionerne blev brudt. Han tror heller ikke, at Tinget vil opgive at videreføre det værdifulde i kunstnerisk Henseende, som vort Nationalteater har ydet. Han haaber paa Dobbeltscenen, men de forhaandenværende Tider tillader ikke nu at løse Spørgsmaalet. — *Gamborg* beklager, at Dobbeltscenen atter er udskudt, og henleder Opmærksomheden paa, at der foreligger — desværre ikke paa Rigsdagens Bord — et velovervejete og grundig gennearbejdet Forslag om Dobbeltscenen, hvorved Statens Tilskud kunde nedbringes til ca. 300 000 Kr. aarlig.

Statens Tilskud + Forstrækninger udgjorde:

I 1920—21	1 881 500 Kr.
- 1921—22	1 767 400 —
- 1922—23	1 370 800 —
- 1923—24	1 159 100 —
- 1924—25	1 248 400 —
- 1925—26	1 463 300 —
- 1926—27	1 522 000 —

Disse Tal maa dog suppleres med den Oplysning, at der — formentlig som Følge af Spareudvalgets Betænkning — paa Teatrets Udgiftsbudget paa en Række Konti, hvor Administration har en Mulighed for at øve Indfyldelse, i Aarene 1921—22 har vist sig en betydelig Nedgang paa ialt ca. 400 000 Kr. aarlig.

Retsstats-
partiets
Opløsnings-
forslag.

I April 1927 fremsatte Retsstatspartiet Forslag til Lov om Ophævelse af Det kongelige Teater som Statsinstitution.

Undervisningsminister Byskov tog mindre køligt mod Forslaget, end man kunde vente. Venstres Ordfører, *Chr. Søgaard*, vil ikke benægte, at Det kongelige Teater baade kunstnerisk og kulturelt har Betydning for hele vort Land, men det har særlig Betydning for København, og derfor forekommer det ham at være et rimeligt Krav, som tidligere er blevet stillet, at København skulde yde et passende Tilskud til Driften af det kongelige Teater. Dette er almindeligt i Tyskland; i alle de større tyske Byer er det navnlig Kommunerne, der yder Tilskud i

Erkendelse af, at det særlig er for vedkommende Bys Befolkning, et saadant Teater har Betydning. Socialdemokratiets Ordfører, *Chr. Hansen*, kunde — efter sit mangeaarige Arbejde med Det kongelige Teaters Forhold — ikke anbefale sit Parti at sælge Det kongelige Teater. Dette har en ganske anden Opgave end alene at spille Teater som de andre private Teater. Det er en Skole for Kunsten og Kunstnerne. Det kongelige Teater er ikke for København alene, det er en Statsinstitution for hele Landet. Det kongelige Teater kan og bør yde langt mere end noget andet Teater. Det er berettiget, at Staten giver Tilskud til Det kongelige Teater, idet dets Funktion ligesom en Skoles netop er at oplære og opdrage. Højres Ordfører, Professor *J. Oskar Andersen* tog ligeledes meget skarpt Afstand fra Forslaget, som han finder baade formelt og reelt slet affattet. Staten har Pligt til, saalænge vi opretholder den Opfattelse af Samfundet, som vi nu har, at støtte Kunsten og derigennem ogsaa dette gamle historiske fra Fædrene overleverede Statsteater, men selvfølgelig under den Forudsætning, at det kunstnerisk yder, hvad det kan og bør yde. Professoren anser det kongelige Teater for en uhyre vigtig Anstalt, ikke blot fordi den stiller os overfor den dramatiske Kunst og derigennem skaber Mulighed for at højne det aandelige Niveau, men ogsaa som Sproginstitution. Den Grundtype, Teatret har, nedarvet fra Forfædrene, at skulle være Tolker af de 3 Kunstarter, er noget, vi bør holde fast ved. Professoren mener, at alene af økonomiske Grunde er Dobbeltsceneløsningen den rette.

Det radikale Partis Ordfører, *Ove Rode*, siger, at Problemet ved Det kongelige Teater hænger sammen med, at det bestaar, at det bestaar paa den særlige Maade og har bestaaet i over 200 Aar, og at dets Oprindelse er knyttet til en af de største Epoker i dansk Kulturliv, nemlig Holbergs Fremtræden med hans mange under Titlen „Den danske Skueplads“ samlede nationale Komedier. Oprindeligt var Det kongelige Teater et rent Skuespilhus, men senere kom Opera og Ballet. Det; der findes i Det kongelige Teater, hvad enten det er i Nedgangs- eller Opgangsperioder, er Værdier, vi ikke, da vi har dem i Statens Haand, vil kaste fra os med en ligegyldig Haandbevægelse. Vort nuværende Skattesystem indeholder en Mangfoldighed af Ydelser fra Borgerne til Staten. De gaar i den fælles Kasse; det er kun faa, som man — fra Motorskatten — hensætter til bestemte Formaal. Men vi har en Ydelse her i Landet, der hedder Forlystelsesskatten, som enhver kan unddrage sig, men som alligevel giver Penge, der i mange Aar har været langt mere, end hvad Staten yder til Kunst, Litteratur, Musik og saa fremdeles. Der er ingen Tvivl om, at det er Operaen og Balletten, der kræver det store Statstilskud. Han ønsker ikke, at Opera og Ballet skal overlades til deres egen Skæbne, men for at undgaa det maa Hovedstadskommunerne, København, Frederiksberg og Gentofte, forstaa, at de maa gøre, hvad man gør rundt omkring i Verden, nemlig yde et Tilskud.

Lovforslaget blev ikke færdigbehandlet.

I December 1927 fremsatte Minister Byskov Forslag til Lov, hvorved de indkøbte Ejendomme Tordenskjoldsgade 5 og Heibergsgade 7 afhændes til Statsradiofonien for 315 000 Kr., og Ministeren bemyndiges til ved Lejemaal med Statsradiofonien at gennemføre Dobbeltscenedrift ved Det kongelige Teater.

Ved dette bygningsmæssige Samarbejde med Statsradiofonien aabnedes en Mulighed for uden Etableringsudgift for Statskassen at naa den Dobbeltscene, som i en Aarrække af de skiftende Regeringer og formentlig ogsaa af de fleste kyndige Folk i og udenfor Rigsdagen har været anset for den Driftsform, som baade økonomiske og kunstneriske Hensyn gør det i høj Grad ønskeligt at indføre

Dobbeltscene-
loven af 1928.

ved Det kongelige Teater. I Forhold til Budgettet for 1927—28 udviste Dobbelt-scenebudgettet en Balanceforbedring paa 479 000 Kr., idet man regnede med $\frac{3}{4}$ udsolgt Hus pr. Aften. Det kongelige Teater gav med udsolgt Hus til ordinær Pris 6 000 Kr. pr. Aften; $\frac{3}{4}$ heraf er 4500 Kr. — Indtægten var i de senest forud-gaaende 5 Aar:

5550 Kr.	i 1923
5820	—	- 1924
6100	—	- 1925
5280	—	- 1926
4510	—	- 1927

Folketinget afgav Betænkning den 2. Marts 1928. Flertallet (12 Medlemmer) indstiller Lovforslaget til uforandret Vedtagelse og udtaler bl. a. „Overgangen til Dobbelt drift har ofte været drøftet, og Forslag herom har været begrundet saavel i kunstneriske som økonomiske Hensyn. Man har dog fra flere Sider været betænkelig ved en Ordning, der straks fastlagde Dobbeltscenedriften paa en saadan Maade, at man ikke — eller dog kun med store Ofre — senere kunde løsgøre sig fra denne Driftsform, hvis den viste sig utilfredsstillende. — I denne Henseende frembyder den nu foreslaaede Løsning den store Fordel, at man til Teatret kan leje en Scene paa en saadan Maade, at man kan prøve den virkelige Dobbeltscenedrift og til sin Tid paa Grundlag af de gjorte Erfaringer vælge, om man vil fortsætte, eller om Forholdet skal opløses“.

Et Mindretal (Professor J. Oskar Andersen) kan ganske vist billige de Tanker, som Lovforslaget er Udtryk for, men mener ikke, at den foreslaaede Nybygning tilfredsstiller de Krav, som maa stilles til Dobbeltscenens Brugbarhed og økonomiske Driftsmulighed. Et andet Mindretal (Fru Elma Munch) har tilsvarende Indvendinger mod Nybygningen og ønsker som Forudsætning for Dobbelt drift en samlet Ordning af Teatrets Styrelse og dets Forhold til Staten.

Lovforslaget blev i Folketinget vedtaget med 100 Stemmer mod 22 og senere i Landstinget med 48 Stemmer mod 9.

Lov om Det
kgl. Teaters
Drift af 14.
Februar 1930.

Den 7. November 1929 fremsatte Minister Borgbjerg i Folketinget Forslag til Lov om Det kongelige Teaters Drift.

Overgangen til Dobbeltscenedrift i Forbindelse med det i Loven af 1911 opstillede, men egentlig aldrig opfyldte Krav om Revision førte Ministeren til at fremsætte Forslaget. Princippet i Ordningen af 1903 og 1911, at Teatret skal have Selvstyre, og at Teatrets Økonomi skal hvile i sig selv, opretholdes og forstærkes, men det faste Tilskud sættes til et Beløb, der svarer til Forholdene i Nutiden. Teatret søges iøvrigt mest muligt frigjort fra den sædvanlige Type paa Statsdrift, idet man opretter en særlig Institution med egen Kapital, egen Styrelse og med det Formaal at drive Teatret. Valget af Teaterleder blev dog lagt udenfor denne Institutions, dette saakaldte selvstændige Retssubjekts, Kompetence og tillagt Ministeren, og den af Ministeren valgte Teaterchef fik overfor Institutionen og overfor Ministeren en udstrakt Enemyndighed.

Lovforslaget blev uden væsentlige reelle Ændringer, men derimod i formel Henseende noget omarbejdet, enstemmig vedtaget i Folketinget med 102 Stemmer og senere ligeledes enstemmigt i Landstinget med 56 Stemmer. — Loven blev stadfæstet den 14. Februar 1930.

Dobbeltsceneinstitutionen og den nye Ordning var kun i Kraft i Sæsonen 1931—32. Ordningen brød sammen i det første Aar, og Ministeren maatte i Henhold til Lovens Bestemmelser opløse Institutionen fra 1. Juli 1932, hvorefter Ordningen af 1911, blot med den Ændring, at Dobbeltscenedrift blev bevaret i Henhold til den Ministeren ved Lov af 31. Marts 1928 givne Bemyndigelse, paany traadte i Kraft for Sæsonen 1932—33.

I Sæsonen 1933—34 administreres udelukkende paa Finanslov og Rigsdagsbeslutning.

I store Træk belyser Historien de opstillede Problemer paa følgende Maade:

1. Fra alle Sider tiltræder man den Opfattelse, at Staten som Kulturstat bør støtte den dramatiske Litteratur og Kunst, specielt Det kongelige Teater som det almindelige Forum for denne særlige Kunstform.
2. I overvejende Grad indtager man det Standpunkt, at hvis man stod frit, vilde man næppe finde den dramatiske Kunstform egnet til Statsdrift, men vi har nu engang fra en fjern Fortid Det kongelige Teater som Statsinstitution. Med dette Forhold maa man regne. Derfor staar man ikke frit.
3. Som Vilkaar for Statens Støtte bør der stilles særlige kunstneriske og nationale Krav til Teatrets Repertoire.
4. Teatret var oprindeligt Holbergs Scene. Skuespillet er det væsentlige og afgørende. Det store Flertal anerkender imidlertid Værdien af de senere tilkomne Kunstarter, Opera og Ballet, og ønsker deres Opretholdelse ved Det kongelige Teater. Alle Kommissioner og Regeringsforslag, med Undtagelse af Keiser-Nielsens Afviklingsforslag af 1919, staar paa dette Standpunkt, men enkeltvis hæver der sig i Rigsdagen Røster, som møder skiftende Tilslutning, om Opgivelse af Opera og Ballet eller Opgivelse af Operaen alene. Keiser-Nielsens Afviklingsforslag mødte afgørende Modstand og faldt ved 1. Behandling.
5. Spørgsmaalet om Teatrets Ledelse og Personale har været forskelligt løst i Tidens Løb. Magten lagt i en enkelt Mands Haand eller fordelt paa flere Hænder efter de paagældende Personers administrative eller kunstneriske Kvalifikationer, om end med Tendens mod Enkeltmandsledelse samt med afgjort Tendens mod Frigørelse fra ministeriel Indgriben og mod et vist Selvstyre for at sikre den bedste kunstneriske Indsats.

Pensionsordning eller Engagement med delvis privat Forsørgelse har skiftet ligesom Lønningssystemer, med Hensyn til hvilke Feusystemet dog maa anses for endelig skrinlagt.

6. Teatrets Budget blev indtil 1859 optaget i Finansloven, og Statens Tilskud blev hvert Aar optaget med det Beløb, der bragte budgetmæssig Balance. Fra 1859—78 udgik Teatrets Budget af Finanslovens Tekst, men blev optaget i Anmærkningerne. Fra 1878—1903 vendte man tilbage til Budgettets specificerede Optagelse paa Finansloven, men forlod atter dette Princip fra 1903 i Henhold til Teaterloven af 1903.

Med Hensyn til Statens voksende Tilskud betegnes Udviklingen af Rigsdagens stigende Krav om Tilskuddets Nedsættelse og dets Begrænsning til et fast Beløb, som ikke maa overskrides.

7. Spørgsmaalet om Dobbeltscenedrift rejses af Kammerherre Fallesen overfor Ministeriet, men kommer først officielt frem i Kommissoriet af 1893. De derefter følgende talrige Debatter i Rigsdagen drejer sig i væsentlig Grad om dette Princip. I Teatrets Indstillinger, i Udvalg og i Ministeriets Overvejelser

fæstnes Tanken, og den naar sin Kulmination i Rigsdagens enstemmige Vedtagelse af Loven af 14. Februar 1930.

8. Spørgsmaalet om Dækning af Teatrets Underskud søges til skiftende Tider løst gennem Efterbevilling, gennem Oprettelsen af Reservefond, gennem Forstrækningsordningen, gennem Institutionen „Dobbeltscenen“s Driftskapital, men ingenlunde tilfredsstillende.

Edvard Brandes har engang i Rigsdagen udtalt, at Statsdrift af en Statsinstitution som Det kongelige Teater som et selvfølgelig Korrelat medfører, at et eventuelt Underskud maa dækkes af Staten. Hvem ellers? — Og Minister Byskov udtalte i Folketinget den 8. Marts 1928, at han maatte tage Afstand fra den Udvej at gøre Teatret til en selvejende Institution. „Selvejende Institution“ er et Ord, et Navn, men der ligger ikke saa grumme megen Realitet bagved, navnlig ikke naar det drejer sig om en Institution, som Staten i en saadan Grad er interesseret i, at Staten ikke vilde lade den gaa til Grunde, naar det kom til at knibe.

I disse Udtalelser ligger formentlig megen Sandhed gemt. Problemet er imidlertid stadigt brændende:

Hvorledes kan man bevare Statens Ejendom, Det kongelige Teater, paa Statens Haand og under umiddelbar eller middelbar Statsdrift opretholde Teatrets kulturelle Funktioner med et fast Tilskud fra Staten, som ikke maa overskrides, og med et vist af kunstneriske Hensyn betinget Selvstyre for Teatret, naar dette dog tillige er en Forretningsvirksomhed, i hvilken Udgiftsbudgettet vel til en vis Grad kan reguleres og kontrolleres, medens Indtægtsbudgettet endda indenfor temmelig vide Rammer er svingende?

Det er et af de Problemer, som denne Kommission i særlig Grad maa have sin Opmærksomhed henvendt paa.

III.

Det kongelige Teaters Ledelse, Organisation samt Repertoireforpligtelse.

A. Udvalgets Indstilling.

Efter Forslag fra Formanden for Teaterkommissionen af 1933, Departementschef *Graae*, nedsattes som et af denne Kommissions Udvalg et Udvalg til Behandling af Spørgsmaalet om Teaterledelsens Organisation og Kompetence samt Teatrets Repertoireforpligtelse.

Udvalget har haft følgende Medlemmer:

Professor, Dr. *J. Oskar Andersen*, Formand.

Redaktør *Axel Garde*.

Kontorchef *M. Korsgaard*.

Teaterchef *Andr. Møller*.

Fhv. Minister, Pastor *Povlsen*, M.F.

Redaktør *Georg Wiinblad*.

Udvalget, der afholdt sit første Møde 6. September 1933, afgav Betænkning den 28. December 1933.

I.

Det ledende Princip i Stats- og Lovgivningsmagts Forhold til Det kongelige Teater har i de sidste Decennier været: at give dette den størst mulige *Selvstændighed*. Motiveringen herfor var aldeles gennemgaaende, at der dermed skabtes de bedste Betingelser for Teatrets kulturelle Indsats og samtidig den største Sikkerhed for dets Økonomi.

Som Bemærkningerne til det Lovforslag: „Om Det kongelige Teaters Drift“ (som Dobbeltscene), der fremsattes i November 1929, rigtigt udtalte, hævdede saavel Teaterloven af 1903 som den af 1911, at Teatret vel skulde være en *Statsanstalt* for de *tre* Kunstarter og drives under Overtilsyn af Ministeren, *men* „med en mere fri og selvstændig Styrelsesform end den, Statens Institutioner almindeligvis har“. Teatret var dog *bundet* til en bestemt *Repertoireforpligtelse*: nemlig til „uden Ensidedighed at opføre de bedste dramatiske Værker saavel af ældre som af yngre, navnlig danske, Forfattere og Komponister“, men det *økonomiske* Selvstyre pointeredes ved Indførelsen af det *faste* Statstilskud og ved, at Teatrets Driftsbudget *ikke* mere skulde optages paa Finansloven. For det Tilfælde, at Teatret, der var uden Reserver, kom ud for at behøve midlertidig Støtte, skulde Staten dog være forpligtet til *foreløbig* at *forstrække* Teatret med Penge, som hurtigst muligt skulde tilbagebetales. Men netop i Aarene efter, at Loven af 1911 havde gjort

den midlertidige Ordning af 1903 permanent, blev ogsaa Driftsunderskuddene permanente, og under Krigstidens og Efterkrigstidens høje Pristal oversteg de ekstraordinære Tilskud endog langt de faste (den samlede Forstrækningssum beløb sig i Efteraaret 1930 til ca. 15 Mill. Kr.). Dette overordentlig store Forbrug af Statsmidler til Teatrets Drift uden normal Bevilling paa Finans- eller Tillægsbevillingslovens Driftsbudget vakte stor Uvilje mod det paa Rigsdagen, hvor samtidig Kritikken af Teatrets Opfyldelse af dets Repertoireforpligtelse var stærk. Spørgsmaalet om Statens fortsatte Forpligtelse til at opretholde Statsscenen enten helt med de tre Kunstarter eller delvist begyndte derfor at rejse sig og ogsaa Spørgsmaalet om en Reform af Teatrets Organisation og Styre.

I December 1921 nedsattes et særligt *Spareudvalg* vedrørende Det kongelige Teater. Udvalget viste sig afgjort stemt for Bevarelse af Teatret som Statsscene (med de tre Kunstarter) og fastholdt ogsaa det rigtige i fortsat at opretholde dets Selvstyre, men ganske vist med stærke Ændringer i Administrationen. I Spareudvalgets Betænkning af 1922 underkaster Afsnit 4 Teatrets *Administration* en meget grundig Behandling paa 45 Sider (S. 27—74). Afsnittets Omfang hænger dog sammen med, at det behandler *hele* det til Administrationen knyttede Personale lige fra Chefen til Budene og navnlig sysselsætter sig med alle disse Embedsmænds og Funktionærers Lønningsforhold og Kompetence (ialt 90 Personer foruden Chefen og den kunstneriske Direktør, der dengang havde den øverste Ledelse). Derimod behandles Teatrets Repertoireforpligtelse kun forbigaaende.

For nærværende Udvalg, til hvis Overvejelse *kun* Spørgsmaalet om den egentlige Teaterledelse (men herunder ogsaa specielt Repertoirespørgsmaalet) er henvist (Teaterstyrets Lønningsforhold vedrører det heller ikke), er derfor kun *visse* Dele af nævnte Betænkning af Betydning; men den har baade været bestemmende for reelt gennemførte Ændringer i Teatrets øverste Styre og har ogsaa dannet Grundlag for Udvalgets Forhandlinger.

Efter at have kritiseret det alt for store Tal af Embedsmænd og Funktionærer og deres Lønninger m. m. fastslog Betænkningen, at der netop særlig trængtes til Ændringer i Teatrets øverste Styre (altsaa dengang: Chefen samt den kunstneriske Direktør, der tillige var 1ste Sceneinstruktør), eftersom „det *økonomiske Moment* i Styret er *placeret for lavt* i Forhold til det kunstneriske“ (S. 57). Ganske vist: „rent forretningsmæssige Synspunkter *kan eller bør ikke* lægges til Grund for Teatrets Virksomhed paa Grund af dets ganske særlige Forpligtelser (f. Eks. over for vort klassiske Repertoire)“... „men disse Opgaver maa løses „under streng Hensyntagen til det økonomisk forsvarlige“. Chefens „lønningsmæssige Placering“ viser nu allerede, at han ikke er tænkt som „Institutionens egentlige Administrator eller Driftsleder i disse Ords almindelige Betydning“; og i den daglige Ledelse er han „for stærkt afhængig af de Personer, der netop repræsenterer de kunstneriske Interesser“, nemlig: „den kunstneriske Direktør, Sceneinstruktørerne, Kapelmesteren og Balletmesteren, der... hverken hver for sig eller samlet kan forudsættes at føle det som en speciel Opgave at afstemme disse Krav efter de økonomiske Hensyn“. Chefen burde have til sin Raadighed en Embedsmand, hvis Opgave det var at foretage saadanne økonomiske Beregninger med Hensyn til Forslag, at Chefen til enhver Tid havde et forsvarligt Grundlag for sin Afgørelse. Der gjordes nemlig opmærksom paa, at Økonomiinspektøren kun havde Tilsyn med *Detaller* af Teatrets Økonomi, ikke havde Medbestemmelsesret med Hensyn til Stykkernes Udstyr, ikke udarbejdede noget egentligt Overslag og intet havde at sige med Hensyn til det kunstneriske Personales Lønninger.

Meningerne var imidlertid delte om, *hvorledes* Styrelsesreformen burde være. Et *Mindretal* foreslog, at Teatret som hidtil fik en *Chef* til øverste Leder, men med en særlig „*økonomisk Direktør*“ ved sin Side. Chefen skulde have „fremragende administrative Evner og personlige Egenskaber, som i særlig Grad gør ham egnet til at lede en Institution, hvor saa forskelligartede Interesser gør sig gældende,; men det var upaakrævet, at han knyttedes til Teatret „paa anden Maade, end det hidtil har fundet Sted“. Mindretallet understregede stærkt, at „Det kongelige Teater *først og fremmest* er en *Kunstanstalt* med de deraf følgende Forpligtelser“ og var derfor imod at lægge *hele* den øverste Myndighed i Hænder paa en Mand, der specielt var valgt til at varetage de *økonomiske Krav*. Den foreslaaede „*økonomiske Direktør*“ og Lederne af Skuespil, Opera og Ballet skulde derfor staa „som *sideordnede* Embedsmænd ved Teatret“; Chefen som den afgørende Myndighed.

Et *andet Mindretal* foreslog, at Teatret *helt* skulde ledes af „en *administrerende Direktør*, en Mand, som var kendt med Principperne for en stor Virksomheds Drift“, og „som stiller *hele* sin Arbejdskraft til Teatrets Disposition“. Dette Mindretal frygtede ikke, at de kunstneriske Interesser derved blev traadt for nær. — Et *trede* Mindretal ønskede ogsaa „en stærkere økonomisk Ledelse under forsvarlig Varetagelse af de kunstneriske Interesser“; men det afgørende var ikke, om man fulgte det ene eller det andet Forslag, men derimod *Valget* af Lederens eller Ledernes *Person*. Mindretallet tog altsaa ikke bestemt Stilling til de to Forslag, men fremsatte heller ikke noget selvstændigt Forslag.

Hele Udvalget var imidlertid enigt om, at, *hvis* det første Forslag fulgtes, burde den økonomiske Direktør have *Vetoret* i større økonomiske Spørgsmaal, og opstod der saa Divergens med Chefen, skulde Sagen indankes for Ministeren til endelig Afgørelse. Ligeledes var der Enighed om, at Chefen og den økonomiske Direktør (eventuelt altsaa den administrerende Direktør) sammen med 1ste Sceneinstruktør for Skuespillet, Kapelmesteren og Sceneinstruktøren for Operaen og Balletmesteren skulde danne et *Raad*, der ikke blot fastlagde Ugerepertoiret, men drøftede alle vigtige Spørgsmaal vedrørende den kunstneriske Arbejdsplan i Sæsonen. Til dette kunde saa andre ved Teatret (Scenemester og Garderobeforvalter) tilkaldes; og naar det drejede sig om Drøftelse af et Skuespil eller en Operatekst, *skulde* „den litterære Konsulent“ (*Censor*) tilkaldes. — Spareudvalget gik saaledes ind for Teatrets Selvstyre.

Da nævnte Udvalg arbejdede, var *Grev Brockenhuus-Schack* (siden 1913) konstitueret Chef; den kunstneriske Direktør var Skuespiller *Johannes Nielsen*. Betænkningen satte sig nu først det Spor i Teatrets Ledelse, at *W. G. Norrie* 1922 efter den kunstneriske Direktørs Afgang udnævntes til „*økonomisk Direktør*“, og at den kunstneriske Direktørstilling ikke genbesattes. Saaledes var det første Mindretals Tanke virkeliggjort. Men 1924 indførte Undervisningsminister Fru *Nina Bang* en ny Ordning efter det andet Mindretals Tanker. Chefen afskedigedes, og Direktør *Norrie* udnævntes til administrerende Direktør. Han fungerede som saadan til 1930, da Loven om Dobbeltscenedrift gennemførtes (efter at 1928 Loven om Radiofonibygningen var gennemført). Hverken finansielt eller repertoire-mæssigt mærkedes afgørende Ændring efter de forskellige Styreformer.

Bemærkningerne til Lovforslaget om Dobbeltscenedriften, der fremsattes af Minister *Borgbjerg* i Folketinget 7. November 1929, hævdede Nødvendigheden af, at man kom bort fra den uholdbare Ordning med „Forstrækninger“; der maatte skabes Teatret en holdbar økonomisk Basis, uafhængig af det aarlige faste Tilskud. Samtidig maatte Teatrets administrative, organisatoriske Ordning ændres. Tanken

var dog *ikke* at fravige Princippet om Teatrets Selvstændighed; tværtimod. Forslaget foreslog da Oprettelse af en Institution „Dobbeltscenen“, et selvstændigt Retssubjekt, styret af et 3 Mands Udvalg, beskikket af Ministeren. Denne *Bestyrelse* skulde administrere en af Staten til „Institutionen“ henlagt Kapital paa 1 Mill. Kr.; tillige overlod Ministeren „Institutionen“ *Brugen* af Det kongelige Teater med alt Tilbehør paa et vist Aaremaal. Teatret med dets to Scener skulde „drives for *Institutionens* Regning og Risiko“, skulde vedvarende omfatte saavel Skuespil, Opera og Ballet og varetage Repertoireforpligtelsen i den fastslaaede Form. Fyldestgjordes ikke Repertoireforpligtelsen, var Ministeren berettiget til at fratage *Institutionen* Brugstilladelse med Udgangen af paagældende Sæson. Som Teatrets *Leder* ansatte Ministeren en af Teatret lønnet *Chef* med fuldt Ansvar baade for den *kunstneriske* og *økonomiske* Ledelse, i *sidste* Henseende dog med den Begrænsning, at Bestyrelsen administrerede Kapitalen samt fungerede som *Kontrollkomité* med Hensyn til Chefens økonomiske Dispositioner; forekom disse Udvalget uforsvarlige, kunde det *indberette* til Ministeren, eventuelt indstille Chefen til Afskedigelse (der endog kunde ske *uden* Varsel). Et vist Beløb af Kapitalen stilledes straks til Raadighed for Teatret som *Driftskapital*, Resten var en Reserve, der kun kunde „angribes“ med Udvalgets Samtykke. Ministeren kunde forlange „Institutionen“ opløst, naar Halvdelen af Kapitalen var opbrugt; den skulde opløses, naar $\frac{4}{5}$ var opbrugt.

Folketingsudvalgets Betænkning gav fuld Tilslutning til Forslagets Principper: Afskaffelse af „Forstrækningsordningen“ og Indførelse af en virkelig *ansvarlig* Ledelse med størst mulig Selvstændighed. Paa Grund af Forslagets Bestemmelser med Hensyn til Forholdet mellem Bestyrelsen og Chefen, herunder særlig om, at Ministeren kunde fratage „Institutionen“ Brugsretten af Teatret, naar *Chefen* ikke opfyldte sine Repertoireforpligtelser, blev det dog i Udvalget krævet, at Bestyrelsens Kontrolmyndighed blev mere effektiv; og man enedes med Ministeren om, at Bestyrelsen ogsaa skulde have Indstillingsret til denne, naar Chefens *kunstneriske* Dispositioner forekom dem uforsvarlige, samt at Bestyrelsen skulde forstærkes til 5 Mand. Med disse og enkelte andre Ændringer vedtoges Forslaget; men det udtaltes meget bestemt fra Venstres Side, at slog den nye Ordning fejl, kunde Partiets fortsatte Støtte til Opretholdelse af Statsdrift af Teatret ikke ventes, og Ministeren talte ogsaa om Privatdrift som den rimelige Ordning, hvis Dobbeltscenedriften ikke opfyldte Forventningerne. I Landstinget var et Flertal misfornøjet med Ændringerne, men indstillede dog Forslaget til Vedtagelse.

Som bekendt led Ordningen Skibbrud. Den nye Scene blev ikke færdig i rette Tid, saa „Institutionen“ først kunde træde i Kraft for Sæsonen 1931—32's Vedkommende; Indtægterne svigtede under Krisen, og Institutionens Kapital maatte bruges til Driften i saadant Omfang, at Kontrollkomitéen i April 1932 maatte indberette, at Halvdelen var opbrugt, og at Sæsonen antagelig vilde føre til et saa stort Underskud, at Ministeren efter Loven skulde forlange Institutionen opløst; dette skete ved Skrivelse af 10. Juni 1932. — Til Leder af Dobbeltscenen havde Ministeren efter Lovens Vedtagelse konstitueret Direktør *Adam Poulsen*; under hans Sygdom konstitueredes Kontorchef *Andreas Møller* 1. Februar 1931 til Direktør og udnævntes 1. April til Chef fra 1. Juli, det Tidspunkt, da ogsaa Kontrollkomitéen, der siden April havde været i foreløbig Virksomhed, officielt traadte til som „Bestyrelse“. Dobbeltscenedriften med *Andreas Møller* som Chef fortsattes — efter „Institutionen“s og Kontrollkomitéens Ophør i Sæsonen 1932 — 33 — paa Basis af Loven af 1911.

I Samlingen 1932—33 forhandlede Ministeren gennem Finansudvalget med Partierne om en *foreløbig* Ordning for Teatret. Ved Finanslovens 2den Behandling vedtoges Forslaget om et fast Bidrag til Teatret paa 750 000 Kr., men ved 3die Behandling stillede Venstre et Ændringsforslag om Nedsættelse af denne Sum til 250 000 Kr., o: til en Sum, der omtrentlig svarer til Forlystelses-skatten (et enkelt Medlem stillede Underændringsforslag om, at Teatret væsentlig skulde drives som Skuespilscene). Det oplystes imidlertid fra forskellige Finanslov-ordførere, at der ved Ministerens Forhandlinger med Finansudvalget var opnaaet, vel ikke Enighed, men Majoritet for at give Teatret et Statstilskud paa 750 000 Kr. i et *Proveaar* med Enkeltscenedrift med de tre Kunstarter under Ledelse af Chefen, *men paa Betingelse af*, at 4 Repræsentanter fra *Finansudvalget* kontrollerede Driften, samt at den nu arbejdende *Teaterkommission* nedsattes for at afgive Betænkning om den endelige Ordning af Teatret. Tillige oplystes, at der var truffet en Ordning om Samarbejde mellem Statsradiofonien og Teatret, som skulde kunne opnaa en Indtægt ved kunstnerisk Medvirken ved Radioudsendelser paa ca. 320 000 Kr. Det mentes, at Sæsonens Drift derved fuldt ud var sikret gennemført uden Trang til yderligere Bevillinger. — Under disse Forhold forkastedes Venstres Ændringsforslag med 89 Stemmer (mod 34; 6 stemte ikke).

I Tilslutning til foranstaaende Redegørelse ønsker Udvalget at fremhæve, at Drøftelserne om Det kongelige Teaters Stilling og Forhold under Rigsdagsforhandlingerne vel som Regel har været ført paa Grundlag af det økonomiske Spørgsmaal, men Haand i Haand hermed er dog stadig gaaet Betragtninger med Hensyn til Teatret som Kulturfaktor og dets Opfyldelse af de repertoiremæssige Forpligtelser. Det har for Stemningen over for Teatret og for Stillingen til den med dets Drift nødvendig forbundne Udgift været af afgørende Betydning, om Teatret virkelig kunde siges at opfylde sin kulturelle Mission, og om der kunde skabes en Sikring for, at det under en Fremtidsordning i tilfredsstillende Grad vilde opfylde Lovgivningsmagtens naturlige Krav og Forventning i denne Henseende. Denne Stemning, der efter Debatten i Rigsdagen let kan udvikle sig saaledes, at nye Skuffelser kan forudses at bringe selve Nationalscenens Ophævelse paa Dagsordenen, har Udvalget i det efterfølgende søgt at tage Hensyn til.

II.

Udvalget er enigt om at anbefale, at Teatret vedblivende drives som en *Statsscene for alle tre Kunstarter* og med *Varetagelse* af de *særlige Repertoireforpligtelser*, der maa opfattes som en væsentlig Betingelse for Statens Opretholdelse af det. En Omdannelse til *selvejende* Institution med Statsstøtte kunde i hvert Tilfælde kun anbefales, hvis en effektiv Kontrol stadig udøves med dets Opretholdelse af Repertoireforpligtelse og den kunstneriske Standard. Og skulde Teatret overgaa til Privatdrift, maa dette gælde i endnu højere Grad, og der maatte da i Nyordningen optages meget stærkt indgribende Restriktioner, med mindre Staten helt vilde nedlægge Det kongelige Teater som Nationalteater.

Med Hensyn til *den nuværende Administration* har *Chefen* oplyst følgende: Ogsaa efter at Dobbeldriften efter Loven af 1930 ophørte, har man opretholdt den Ordning, at Ledelsen er lagt i een Mands Haand, nemlig Teaterchefens. Saaledes har Forholdet været i Teateraaret 1932—33, da Teatrets Drift endnu

hjemledes ved Loven af 1911, og saaledes er det ogsaa ordnet under Enkeltdriften i 1933—34, der hviler paa Finanslovsbevilling. Teaterchefen har altsaa den afgørende Bestemmelse paa alle Omraader, saaledes at der — naar bortses fra Censors Vetoret over for Antagelse af nye Stykker — ingen Person er ansat ved Teatret, med hvem Chefen i Forhold til Ministeren deler sin Kompetence.

Den indre Administrations Opbygning og Opgavernes Fordeling hviler paa Chefens Bestemmelser. Der har i denne Henseende fundet Forskydninger Sted, og først fra indeværende Sæsons Begyndelse er Forholdet lagt fast i de nuværende Rammer.

Der er ikke nogen særlig egentlig Leder af Skuespillet og Operaen, men Chefen støtter sig i Skuespillet i afgørende Grad til 1ste Sceneinstruktør, der i forskellige Henseender udøver en Skuespilleaders Funktioner, medens Chefen for Operaens Vedkommende raadfører sig med de to Kapelmestre og Operainstruktøren. Leder af Ballettens indre Forhold og daglige Arbejde er Balletmesteren. Centralen for Planlægningen af Indstudieringsarbejdet og Ugerepertoiret er Overregissørens Kontor, der ogsaa ordner alle Forholdene vedrørende Samarbejdet med Statsradiofonien. Økonomiinspektøren har hele den daglige Ledelse af Økonomien med dens forskellige Forgørelser, og Scenemesteren forestaar sin Afdeling med Scenefunktionærer, Belysningsfolk, Værksted o. s. v.

Antagelse af Stykker, herunder Køb af fremmede Stykker, bestemmes af Chefen paa Grundlag af de skriftlige Censurer, og for Skuespillets Vedkommende efter Forhandling med 1. Sceneinstruktør, i Operaen efter Forhandling med de paagældende Embedsmænd og i Balletten efter Samraad med Balletmesteren og vedkommende Kapelmester. Iøvrigt deltager undertiden — efter Ønske fra eller Aftale med de fornævnte — ogsaa andre i Overvejelserne, f. Eks. den til Sceneinstruktør udsete Kunstner.

Repertoirevalget for Sæsonen foretages ligeledes efter Drøftelse med de paagældende Embedsmænd inden for hver Afdeling paa Grundlag af de fra forskellige Side indkaldte Forslag, og derefter i Samling tillige med Overregissøren, der udarbejder en Arbejdsoversigt for Aaret med Indpasning af de forskellige Afdelingers Repertoireplaner.

Engagementerne foretages af Chefen paa Grundlag dels af de med Økonomiinspektøren opstillede Budgettal, dels af indgaaende Drøftelser med de foran nævnte Embedsmænd paa de forskellige Afdelinger.

Ugerepertoiret og den stadig fortløbende Arbejdsplan opstilles af Overregissøren, der herom fører de nødvendige Konferencer baade med de forskellige kunstneriske Ledere og med Økonomien.

Naar det af Chefen efter Samraad med 1. Sceneinstruktør og eventuelt med den til Leder af Indstuderingen udsete er bestemt, hvem der skal sætte et Skuespil i Scene, gør Instruktøren Forslag med Hensyn til Rollelisten. Det bestemmes derhos, hvem der skal være til Raadighed til Musikledelse, Dekorations- og Kostumevæsen o. s. v. Overslag udarbejdes ved Samarbejde mellem Økonomiinspektøren og Sceneinstruktøren og med specificeret Beregning fra de forskellige Afdelinger. Paa tilsvarende Maade gaas der frem ved Operaen og Balletten. Den, der som Instruktør eller Kapelmester har faaet overdraget den kunstneriske Ledelse af en Forestilling, har Ansvaret for Indstuderingen og det kunstneriske Resultat. Om Indgreb i Indstuderingen vil der efter Sagens Natur kun sjældent blive Tale, idet det jo dog almindeligvis drejer sig om kendte kunstneriske Personligheder og erfarne Instruktører; men helt bortset fra Chefens selvfølgeligelige Adgang til at

følge Indstuderingen og fra de ret hyppige Konferencer om Gangen i Indstuderingen har i Skuespillet 1. Sceneinstruktør som en Del af sin Opgave at have Føling med Indstuderingen og paa passende Tid og i passende Omfang at overvære Prøverne for selv at danne sig et Skøn over Forestillingen og derefter at tale med Instruktøren og eventuelt med Chefen om Ting i Indstuderingen, der maatte give ham Anledning til Bemærkninger. Med Hensyn til de tidsmæssige Spørgsmaal i Indstuderingen, herunder Samarbejdet med de tekniske Afdelinger om Dekorationer, Dragter o. s. v., føres Kontrollen efter den af Overregissøren lagte Prøveplan.

Under Indstuderingen af Forestillingerne er Instruktøren (Kapelmesteren) de medvirkendes foresatte. Men den almindelige Personaleadministration ligger i det store og hele i Skuespil og Opera under Chefen.

Der lægges megen Vægt paa, at Tilrettelæggelsen af Indstuderingsarbejdet paa en ny Forestilling med det dertil hørende Arbejde paa de tekniske Afdelinger, navnlig Malersal, Snedkersal og Garderobes, paabegyndes i god Tid. Til hver Indstudering, hvad enten det drejer sig om en helt ny Forestilling eller Genoptagelse af en tidligere Forestilling med hel eller delvis Fornyelse af Dekorationer eller Dragter, forlanges der et Overslag, indeholdende Summer for Malerarbejde, Snedkerarbejde, Lærred m. v., Smedearbejde, tekniske Indretninger, Herredragter, Damedragter, Parykker, Rekvizitter o. s. v., og hver af disse Summer fremkommer ved en specificeret Angivelse og Beregning. Overslaget samles af Økonomiinspektøren, men Sceneinstruktøren skal give de detaljerede Oplysninger. Selve Hovedsummerne lægges fast paa et tidligt Tidspunkt; ofte kan Planerne for Dekorationsvæsenet, eventuelt Kostumerne, i alt Fald i Hovedsagen ligge færdige, før Indstuderingen paabegyndes, medens i andre Tilfælde de første Arrangementsprøver først maa have fundet Sted. Det endelige Overslag kan derimod som Regel først blive helt færdigt, naar Prøverne er kommet saa langt, at man med Sikkerhed kan vide Besked om Ting som Parykker og Rekvizitter. Sceneinstruktøren (og eventuelt Kapelmesteren) skal dernæst gøre nøje rede for sine Ønsker med Hensyn til Orkester, Ballet, Kor og Komparseri. Som Regel holdes paa et meget tidligt Tidspunkt, eventuelt flere Gange, samlet Møde, hvor Sceneinstruktøren redegør for Enkelthederne, og hvor alle de paagældende Afdelinger er repræsenterede. Instruktørens Ønsker gennemgaaes kritisk; det undersøges nøje, hvad der kan anvendes fra Teatrets egne Beholdninger; Antallet af Deltagere i Forestillingen slaas fast, idet man begrænser Antallet til, hvad Stykket og Scenegangen kræver.

Ingen Forøgelse af Orkester, Ballet, Kor og Komparseri kan finde Sted, uden at den udtrykkelig er bevilget. Intet Arbejde sættes i Gang, uden at det sker gennem Økonomiinspektøren, eventuelt i visse Tilfælde Scenemesteren. Alt Indkøb foretages af Økonomiinspektøren, der nøje paaser Kvalitet, Priser og Forbrug. Selvfølgelig kan der i visse Tilfælde ske Ændringer under Prøvernes Forløb, men ogsaa da skal Godkendelse indhentes. Beparelser, der kan opnaas ved billigt Stofkøb, Brug af gammelt Lærred og gamle Rammer, Dekorationer og Dragter o. s. v., gøres effektive.

Resultatet er blevet, at Overslagene praktisk set nu altid holder, baade i Hovedsum og paa de enkelte Konti; større Overskridelser er yderst sjældne, og Beparelser er meget almindelige.

Paa dette for Teatrets Økonomi og for Arbejdets rolige Gang meget vigtige Omraade maa der nu siges at være fastlagt en Ordning, som sikrer Teatrets Ledelse fuldt Overblik over Forholdene.

Forholdet imellem de kunstneriske Afdelinger og den økonomiske Afdeling kan udtrykkes saaledes, at ingen udgiftsforvoldende Disposition i Retning af Forøgelse af Personale, Arbejde paa Udstyr eller Anskaffelser kan foretages uden om den økonomiske Ledelse. Og i Tilfælde af Uoverensstemmelse forelægges Spørgsmaalet Chefen til Afgørelse.

Ogsaa ved Prøveplanens Lægning tages videst muligt Hensyn til Økonomien, ligesom Økonomiinspektøren holder sig orienteret og eventuelt griber ind med Hensyn til Scenemandskab o. s. v. Der føres i det hele taget gennem ham Kontrol paa alle Punkter, hvor Dagens Arbejde kan berøre Økonomien, saaledes at han enten selv træffer eventuelt fornødne Foranstaltninger eller forelægger Sagen for Chefen.

Opbygningen af denne indre Administrationsordning er selvfølgelig sket ogsaa med Henblik paa den Maade, hvorpaa Chefstillingen for Tiden er besat, altsaa med en alment administrativt uddannet Mand, der uden at være Specialist i nogen af Afdelingerne kan have det samlede Overblik og etablere Samarbejde mellem Afdelingerne.

Efter *Udvalgets* Opfattelse er Lederens Personlighed til enhver Tid det afgørende, og den indre Administrations Fordeling af Arbejdet maa rette sig herefter. Men man maa samtidig formene, at den foran skildrede Administrationsordning i al Almindelighed er den, der har de største Betingelser for Tilvejebringelsen af indre Arbejdsro og Fasthed i Teatrets Ledelse, og man finder, at det indre Administrationsapparat i det store og hele er rigtigt tilrettelagt med Henblik herpaa, og i Tilslutning hertil maa Udvalget anbefale, at Teatrets reelle og daglige Ledelse ligger i en *enkelt* Mands Haand, der statsansættes og har Ansvar baade paa det økonomiske og kunstneriske Omraade.

I Erkendelse af, at *Rigsdagen* med Grund har understreget sit Ansvar over for det danske Folk med Hensyn til Nationalscenen, maa det anbefales, at der gives den Lejlighed til en *effektiv Kontrol* med Teatret gennem Nedsættelse af et *Udvalg* eller en Bestyrelse, sammensat saaledes, at de store Partier er repræsenteret, og at Udvalget er i Stand til at paase, at Chefen administrerer Teatret saavel økonomisk som kunstnerisk (repertoiremæssigt) forsvarligt. Udvalget bør ikke have Ret til at blande sig i den daglige Ledelse, men ganske vist have Adgang til at kunne følge denne og tillige have Ret til at *forhandle* med Chefen *inden* Sæsonens Begyndelse om Planen for dennes Tilrettelægning; dette gælder saavel med Hensyn til Repertoireplanen som for Budgettets Vedkommende. Det vil være praktisk, at Udvalget har faste Møder med Teaterchefen, og paa disse Møder maa denne til Stadighed ikke alene give de Oplysninger, Udvalget maatte ønske, men ogsaa af egen Drift give alle de Oplysninger, der maa til for at holde Udvalget à jour med Teatrets Gang. Af Spørgsmaal, man finder det naturligt og rigtigt, at Teaterchefen forelægger Udvalget, kan nævnes: Ændringer i Teatrets repertoiremæssige Arbejdsplan for Sæsonen, Billetprisspørgsmaal, Lejespørgsmaal, bygningsmæssige Ændringer af Betydning, Forskydninger i den indre Administration, Gæstespil i Udlandet, betydeligere Gæstespil paa Teatret, Engagementer med meget høje Lønninger eller paa længere Aaremaal, Overførelse af sceniske Kunstnere fra Skuespil og Opera til pensionsgivende Stilling og andre Spørgsmaal af mere indgribende Betydning for Teatrets Drift i kunstnerisk eller økonomisk Henseende. Overskridelser af Hovedsummer paa Teatrets Udgiftsbudget maa selvfølgelig forelægges Tilsynsudvalget, og Overskridelser af det samlede Udgifts-

budget skal forelægges Ministeren med Tilsynsudvalgets Erklæring. Nogen *beslutende Myndighed* eller *Vetoret* for det vil det dog næppe være praktisk at foreslaa; men dets Ret til Henvendelser til Ministeren paa begge Omraader (finansielt og kunstnerisk) maa være selvfølgelig.

Udvalget er klar over, at Teatrets Indskrænkning til een Scene lægger det store Hindringer i Vejen for en fyldestgørende Repræsentation paa alle tre Kunstarters Omraade; men det maa fastholdes, at Teatret bør, uden Hensyn til øjeblikkelig Smagsmode, have et *repræsentativt Repertoire af Hovedværker* af klassisk og navnlig af dansk Oprindelse paa alle 3 Kunstarters Omraade. Ønsker man, at Teatret skal have et staaende Repertoire, maa man selvfølgelig ogsaa sikre det en saadan Stabilisering, at det kan arbejde paa længere Sigt og ikke — som i de senere Aar — maa nøjes med at tænke paa den enkelte Sæson.

Udvalget har overvejet Spørgsmaalet om Sikringen af dette Hensyn ved Fastsættelse af *et bestemt Antal Sceneopførelser* for dette Repertoires Vedkommende; om en saadan Bestemmelse er der divergerende Meninger. Chefen har anført praktiske Grunde herimod, og Udvalget vil mene, at, hvis der tillægges det foreslaaede Teaterudvalg Kompetence til Forhandlinger af ovennævnte Art med Chefen inden Sæsonens Begyndelse, vil det væsentligt nødvendige være opnaaet.

Udvalget har drøftet Spørgsmaalet om sceniske Kunstneres Anvendelse som Sceneinstruktører. Man er paa det rene med, at det administrativt kan have sine Svagheder, at Kolleger paa denne Vis i visse Tilfælde kommer til at staa som overordnede, og man er ligeledes klar over, at det principielt ikke er heldigt, at Sceneinstruktøren selv er optrædende, eventuelt endog i en Hovedrolle, i et Stykke, han sætter i Scene. Paa den anden Side kan det ikke bestrides, at det at raade over en Række Kunstnere, der med Hensyn til Instruktion hver for sig betyder noget særligt, personligt og kunstnerisk, giver Mulighed for en Alsidighed, der i høj Grad stemmer med Det kongelige Teaters Karakter, og at man kan pege paa Tilfælde, hvor Instruktørens Medvirken i Forestillingen ikke har medført nogen kunstnerisk Brist. Da det ogsaa kan være af økonomisk Betydning at kunne anvende de eventuelt ikke af Repertoiret optagne Kunstnere som Instruktører, mener Udvalget at maatte nøjes med at pege paa Spørgsmaalet, idet Sagen i øvrigt maa overlades til Teaterledelsens Afgørelse.

Udvalget har ogsaa overvejet Spørgsmaalet om Tilkaldelse af fremmede Kunstnere. Man kan med Hensyn til dette Spørgsmaal tiltræde Teaterchefens Opfattelse, at Teatret skal bygge sit Repertoire paa Teatrets egne Kunstnere, men at det paa den anden Side ikke bør lukke af for den kunstneriske Fornylse, der kan følge af Gæstespil af fremmede Kunstnere, ikke mindst naar det gælder fremragende danske Kunstnere, der ellers virker i Udlandet, eller Kunstnere fra de andre nordiske Lande. Spørgsmaalet har for øvrigt særlig været rejst med Hensyn til Instruktører eller Dekorations- og Kostumetegnere. Med Hensyn hertil har Teaterchefen hævdet det Standpunkt, at Anvendelse af fremmede Instruktører kan være baade kunstnerisk og økonomisk heldigt, ikke mindst naar Teatret i særlig Grad bruger sine Skuespillere og Sangere som Instruktører, at Teatret ligeledes baade af kunstneriske og økonomiske Grunde, naar Spørgsmaalet staaar paa, om Teatret skal have et fast Personale, der er stort nok til selv at bestride hele Arbejdet med nye Dekorationer og Kostumer, eller i visse Tilfælde skal kunne anvende fremmede Kunstnere, foretrækker at have denne sidste Mulighed, der giver mere Chance for Afveksling og kunstnerisk Fornylse og Samvirken, og at Teatret heller ikke maa være udelukket fra i givet Tilfælde at kunne anvende uden-

landske Kunstnere, naar der efter Stykkets Art og Kunstnerens Kvalifikationer derved skønnes at kunne fremkomme et særlig godt kunstnerisk Resultat. Ogsaa i denne Henseende kan Udvalget i al Almindelighed tiltræde Teaterchefens Betragtninger, idet det dog fra enkelt Side ønskes stærkt fremhævet, at der maa være afgørende Grunde for Teaterledelsen for Anvendelse af udenlandsk Assistance, navnlig som de økonomiske Forhold mellem Landene i Øjeblikket ligger.

Fra et enkelt Medlem (*Axel Garde*) er det med Hensyn til Repertoirets Betydning for Teatrets Stilling foreslaaet, at Teaterchefen baade for den danske og for udenlandsk Litteratur skaffer sig Bistand gennem et sagkyndigt dramaturgisk Udvalg eller om muligt (og helst) en Dramaturg, der har til Opgave at orientere i Litteraturen. For Udlandets Vedkommende skal han (det) give en fortløbende Oversigt over nye Arbejder af literær Værdi og nye fremkommende Retninger indenfor den dramatiske Litteratur (og Verdensopfattelse), for den gamle (klassiske) Litteratur en dramaturgisk-historisk Vejledning, navnlig med Hensyn til Værkernes Forhold til de skiftende moderne Tidsepokers kunstneriske og teatermæssige Indstilling. Det dramaturgiske Udvalg eller den fungerende Dramaturg skulde intet have med Stykkernes Antagelse at gøre.

Udvalget anbefaler, at Teatrets Budget for den forestaaende Sæson som hidtil forelægges Ministeren til Godkendelse; forinden maa Forhandlingerne med Tilsynsudvalget have fundet Sted. Ligeledes foreslaar man, at Regnskaberne som andre Statsinstitutioners revideres af vedkommende Hovedrevisorat, og at Regnskab og Beretning indsendes til Rigsdagen.

B. Kommissionens Stilling.

I. Teatrets Ledelse.

Ud fra den Forudsætning, at de 3 Kunstretninger opretholdes ved Det kongelige Teater, udtaler Kommissionen følgende:

1. Kommissionen tiltræder Udvalgets Indstilling, der anbefaler at opretholde den nugældende Ordning af Teatrets øverste Styre, hvorefter Teaterchefen har Ansvaret for, at Teatret varetager den Forpligtelse, Teaterlovene af 1903 og 1911 paalægger det overfor de 3 Kunstarter, som det omfatter, i Overensstemmelse med den deri fastslaaede Bestemmelse om Repertoirets Art.

Chefen maa derfor sidde inde med den øverste Ledelse og Myndighed saavel paa det kunstneriske som paa det økonomiske Omraade og i sit Samarbejde med Teatrets Kunstnere, Embedsmænd og Funktionærer træffe den endelige Afgørelse i alle Spørgsmaal vedrørende Teatrets Styre og daglige Drift. Kun for Censurstillingens Vedkommende bør Veto-Retten med Hensyn til nye Stykkers Antagelse opretholdes.

Med Hensyn til Ansættelser ved Teatret anbefaler Kommissionen derfor ogsaa Bevarelsen af den nugældende Ordning, idet den dog særlig betoner, at Skifte i de Stillinger, som er Chefens Medhjælp i den indre Ledelse af Teatret, ikke bør finde Sted uden Ministeriets Godkendelse.

De Betæneligheder, der har været anført mod at lægge hele Styret i en enkelt Mands Haand (o: at han ensidigt skulde kunne tilsidesætte de kunstneriske Hensyn for de økonomiske eller omvendt eller favorisere den ene kunstneriske Afdeling for den anden eller lign.), kan Kommissionen ikke tillægge afgørende Vægt, naar Chefens Ansvar er fastslaaet som ovenanført, og Ministeriet ved hans Ansættelse forbeholder sig Ret til at afskedige ham med $\frac{1}{2}$ Aars Varsel til en Sæsons Udgang, saafremt han ikke overholder sine Forpligtelser. — Ensidighed kan i øvrigt ogsaa trives under et Flertalsstyre; men det for Kommissionen — ikke mindst i Øjeblikket — afgørende er, at en Deling af den afgørende Myndighed og Kompetence vil betyde en Svækkelse saavel af Ansvar som af Handlekraft og Beslutningsdygtighed. Erfaringerne om den Svækkelse, tidligere Kompetencestridigheder mellem de styrelsesberettigede har tilføjet Teatrets Virkekraft, taler absolut for en Chefsordning som den af Kommissionen anbefalede.

2. Imidlertid er Kommissionen ogsaa klar over, at en tilfredsstillende Ordning af Teatrets interne Administration maa give de Personer, der er Chefens nærmeste Medarbejdere saavel paa det kunstneriske som paa det økonomiske Omraade, en tilbørlig og saa omfattende Indflydelse paa Teatrets Drift, som Opretholdelse af Chefens Ansvar og Myndighed kan forsvare. Den nærmere Fastsættelse af disse Mænds Kompetence og i det hele af Ordningen af den interne Administration maa selvfølgelig i høj Grad afhænge af, hvilke Personligheder Teatret har til sin Disposition. Men Kommissionen finder, at den nuværende Ordning, som der nærmere er gjort Rede for i Udvalgsindstillingen, i det hele sikrer saavel det kunstneriske som det økonomiske Element ved Teatret den nødvendige og tilbørlige Indflydelse og samtidig er en Betyggelse for, at Chefen virkelig kan gennemføre sine Forpligtelser i begge Retninger. — Kun vil Kommissionen foreslaa, at de for Repertoire, Instruktion og Iscenesættelse afgørende Personer ved Teatret (o: for Skuespillets Vedkommende: de faste Instruktører; for Operaens: Kapelmestrene og de faste Instruktører; for Ballettens: Balletmesteren samt endvidere Overregissøren, Økonomiinspektøren, Scenemesteren og Censor) samles til et Raad under Chefens Ledelse før Sæsonens Begyndelse og har Ret og Pligt til at deltage i en kritisk Drøftelse af den forløbne Sæson og Planerne for den kommende. I Løbet af Sæsonen bør Raadet tillige kunne indkaldes af Chefen til Drøftelse enten paa hans eget Initiativ eller efter Ønske fra mindst 2 af de deltagelsesberettigede. — Raadet bør ingen besluttende Myndighed have, men hvert Medlem har Ret til, efter Raadets Forhandling, i kortfattet Form at faa sit Standpunkt protokolleret. Videre foreslaas, som nævnt, at Skifte i Stillingerne som Censor, 1ste Sceneinstruktør ved Skuespillet, Personer, der ansættes udelukkende som Sceneinstruktører, Kapelmestre, Balletmesteren, Overregissøren, Økonomiinspektøren og Scenemesteren ikke maa finde Sted uden Ministeriets Godkendelse.

Man skal iøvrigt tilføje, at selv om Teatret gennem Teaterforlag, gennem sine egne og sine Kunstneres Forbindelse med Ulandet faar et ikke ringe Uddrag af Verdenslitteraturen forelagt, maatte man dog ønske en Ordning, som giver mere Sikkerhed for, at Teatrets Forbindelse med denne dramatiske Litteratur ikke bliver mere eller mindre tilfældig. At paalægge Indehaveren af den nuværende Censorstilling vidtgaaende Opgaver i denne Retning vilde i alt Fald være ugørligt, hvis man ikke samtidig i væsentlig Grad forhøjede hans Lønning. Men det er iøvrigt et Spørgsmaal, om det ikke i alle Tilfælde vilde være heldigst foruden Censor med dennes særlige Opgave overfor den nye danske Litteratur at have en

Mand, der med Kyndighed paa det dramaturgiske Omraade og med gode Forbindelser med Udlandet kunde bestride den angivne Opgave for Teatret over for Udlandets dramatiske Litteratur.

Denne Mand maatte selvfølgelig ogsaa være Medlem af det for de ledende Kræfter indenfor Teatret foreslaaede Raad.

Et Mindretal (*Hedebøl, Holm og Lerche*) kan ikke tiltræde Forslaget om, at 2 Medlemmer af Raadet skal kunne forlange dette indkaldt i Løbet af Sæsonen, idet en saadan Ret let vil kunne misbruges og derved undergrave Teaterchefens Autoritet.

II. Tilsynsudvalget og dets Kompetence.

Kommissionen med Undtagelse af Borberg, Himmelstrup og Pinholt tiltræder Udvalgets Indstilling om Nedsættelse af et varigt Udvalg sammensat saaledes, at Rigsdagens store Partier er repræsenteret.

Kommissionen med Undtagelse af Borberg, Himmelstrup og Pinholt tiltræder ligeledes Indstillingen om dette Tilsynsudvalgs Kompetence, idet man ønsker tilføjet, at Udvalget har Adgang til Teaterraadets Protokol og har Tilsyn med den Teatret paahvilende Provinsvirksomhed.

III. Teatrets Repertoireforpligtelse.

Teatret bør uden Hensyn til øjeblikkelig Smagsmode have et repræsentativt Repertoire af Hovedværker af klassisk, navnlig dansk Oprindelse. Denne Forpligtelse bør ikke opfattes saaledes, at klassiske Værker almindeligvis bør opføres, uanset om de har Bud til Nutidens Mennesker, men saaledes, at der stadig fremdrages saadanne Hovedværker, der fremdeles har Vægt og Virkning. Teatret bør endvidere uden Ensidighed opføre de bedste dramatiske Værker af yngre, navnlig danske, Forfattere og Komponister.

Kammersanger Holm betinger sin Tilslutning af følgende Udtalelse:

Et Statsteaters Virksomhed bør for Skuespillets Vedkommende som fast Fundament omfatte alle nationale og internationale Hovedværker af Evighedsværdi — og alle danske Værker, der har faaet blivende Værdi for Befolkningen.

For Operaens Vedkommende paa samme Maade: Gluck, Beethoven, Mozart, Weber, Verdi, Rossini, Wagner, den franske, store Opera og Opera comique, den nationale Opera o. s. v.

Dette Grund-Repertoire maa staa saa fast i sin Opbygning, at det kan fremføres til enhver Tid med faa eller ingen Prøver.

Hvad Ballettens Indsats angaar, gælder samme Princip som for Skuespillet og Operaen.

Der vil derved skabes Rum og Tid til Indstudering af nye Værker, der har Tids- eller endog aktuel Interesse.

Forlader man dette Grundprincip, er man udenfor den egentlige Stats-teatertanke.

Dette Forhold berører i høj Grad ogsaa Jagten paa Kassesuccesser. Selvfølgelig maa enhver Direktion have sin Opmærksomhed henvendt ogsaa paa det økonomiske Resultat, men hvis man kommer ind paa at give samme Forestilling saa mange Gange efter hinanden, til den er udspillet, er man helt inde paa Privat-teater-Driftens Grund, medens det omfattende og skiftende Repertoire er Basis for Statsteaterdriften, ligesom det tillige er Fundament for Berettigelsen af Statens og Kommunernes Subvention.

IV.

Det kongelige Teater i Forhold til Hovedstaden.

A. Udvalgets Indstilling.

Som et af Teaterkommissionen af 1933 nedsat Udvalg har dette Udvalg haft til Opgave at behandle Spørgsmaalet om Ydelse af et Tilskud til Det kongelige Teater fra Hovedstadskommunerne.

Udvalget har haft følgende Medlemmer:

Folketingsmand, Direktør *Fisker*, Formand.
Landstingsmand, Borgmester *Godskesen*.
Chefredaktør *Chr. Gulmann*.
Borgmester *Peder Hedebo*.
Borgmester, Dr. *Ernst Kaper*.
Folketingsmand, Ingeniør *P. Korsgaard*.
Borgmester, Folketingsmand, Oberst *H. Parkov*.

Teaterchefen har efter Udvalgets Opfordring været til Stede ved et af Udvalgets Møder, og tillige har Repræsentanter for en Række af Nabokommunernes (Rødovre, Hvidovre, Herlev, Gladsaxe, Kastrop, Lyngby-Taarbæk, Søllerød og Hørsholm) Sogneraad været indbudt til Forhandling om Støtte fra disse Kommuner til Teatret.

Udvalget, der afholdt sit første Møde 25. Novbr. 1933, afgav Betænkning 11. Januar 1934.

I.

Det til Det kongelige Teaters Drift nødvendige Beløb, der ikke dækkes ved Forestillingsindtægten og Teatrets øvrige Indtægter, afholdes af Statskassen. I flere Kommissionsbetænkninger vedrørende Det kongelige Teater har det været nævnt, at det vilde være naturligt, at de tre Hovedstadskommuner var med til at bære en Del af de Udgifter, der er forbundet med at drive Teatret, navnlig dets Operascene*). Det er i Udlandet ikke noget ukendt Fænomen, at Stats-

*) I Spareudvalgets Betænkning af 1922 hedder det saaledes pag. 159: „Udvalget finder endelig endnu Anledning til at nævne, at der intet Tilskud ydes fra Hovedstadskommunerne til Det kongelige Teaters Operascene, og Operaens Betydning for vort Musikliv kan næppe vurderes højt nok. Men Driften af en Operascene maa nødvendigvis medføre store Udgifter. Skal den drives paa en saadan Maade, at den holdes paa en kunstnerisk forsvarlig Højde og virkelig betyder en værdifuld Indsats paa Musiklivets Omraade, og skal samtidig Adgangen til Forestillingerne være overkommelig for andre end de særlig velhavende, maa der nødvendigvis økonomisk Støtte til. At saadan Støtte gives maa man finde naturligt, naar Hensyn tages til Virksomhedens store kulturelle Betydning, men det synes urimeligt, at Staten skal bære hele Byrden. Det forekommer Udvalget naturligt, at de 3 Hovedstadskommuner yder deres Bidrag til denne kulturelle Faktor, der dog først og fremmest kommer Hovedstadens Befolkning til gode.

scener modtager kommunalt Tilskud. Statsoperaen i Stockholm (Kungliga Teatern) faar saaledes et fast Tilskud fra Kommunen, og Byen Dresden deltager i Driftstilskuddet til Statsteatret i denne By. Under de mange Teaterdebatter i Rigsdagen har der ogsaa hævet sig stærke Røster for, at Hovedstadskommunerne maatte være med til at yde Bidrag til Teatrets Drift, og af Repræsentanter for et enkelt Parti er det endda blevet hævdet, at kommunal Støtte burde være en af Betingelserne for, at Staten vedblivende skulde bevilge Tilskud til Teatret.

Medens Hovedstadskommunerne saaledes ikke deltager i Udgifterne ved Teatrets Drift, bør det nævnes, at Københavns Kommune i sin Tid som sit Bidrag til den nuværende Teaterbygningens Opførelse foruden en Del af Grunden gav et Beløb paa 500 000 Kr., et efter Datidens Forhold overordentlig stort Bidrag, saavel set i Forhold til de samlede Omkostninger ved Teaterbygningens Opførelse som i Forhold til Kommunens Økonomi.

II.

Som et af Hovedpunkterne i det Kommissorium, der er givet Teaterkommissionen af 1933, er anført Spørgsmaalet om et *fast Tilskud fra Hovedstadskommunerne*. I Plenarforsamlingen har de to Borgmestre, der er Københavns Magistrats Repræsentanter i Kommissionen, udtalt sig om Spørgsmaalets principielle Side, og det har herefter for dette Udvalg været Formaalet at finde en Form for kommunal Støtte til Det kongelige Teater, der kunde formindske Statens Tilskud til Teatret, uden at Kommunen direkte bidrog til Teatrets Drift. — I Udvalget for Teatrets Forhold til Provinsen og Skolescenen er der under Afsnittet om Skolescenen peget paa, at der, ligesom der nu gennem Dansk Skolescenes ældste Afdeling skaffes den skolesøgende Ungdom Adgang til visse af Det kongelige Teaters Forestillinger, ogsaa burde træffes Foranstaltninger til, at den Ungdom, der uddanner sig til deres Livsgerning paa Fagskoler (tekniske Skoler, Handelsskoler, Maskinistiskolen, Navigationsskolen og lign.) eller uddyber deres Kundskaber i visse Fag paa Fortsættelsesskoler eller Aftenskoler, kunde komme til at nyde godt af Teatrets Kunst. — Største Delen af den her nævnte Ungdom hører til de ubemidlede Kreds, og der er i den fornævnte Betænkning fra Udvalget vedrørende Provinsen og Skolescenen nævnt Muligheden af, at de 3 Hovedstadskommuner kunde bevilge Tilskud til denne Ungdoms Teaterbesøg, idet man herigennem kunde skaffe Ungdommen Adgang til den bedste dramatiske Kunst i Landet, samtidig med at man støttede Teatret ved at købe Billetter paa Aftener, hvor der ikke var udsolgt. — Repræsentanterne for de 3 Hovedstadskommuner har under Forbehold af deres Forsamlingers Billigelse gives deres Tilslutning til Principet for en saadan Form for eventuel Ydelse af Tilskud til Teatret, og Udvalgets øvrige Medlemmer har sluttet sig hertil.

Efter hvad der er oplyst over for Udvalget, er der ca. 30 000 Elever paa de nævnte Skoler og Kursus, og hvis man regner med, at ca. 25 000 Elever vil melde sig til disse Teaterbesøg, vil det med 2 Teaterbesøg (og mindre bør det næppe være) i Løbet af en Sæson dreje sig om ca. 50 000 Billetter. Teaterchefen har i det Møde, hvor han var til Stede, udtalt, at man fra Teatrets Side nærrede stor Interesse for en saadan Opgave i Opdragelsens og Undervisningens Tjeneste, men at man næppe efter de i indeværende Sæson indhøstede Erfaringer med Hensyn til Fyldningsprocenten vil kunne stille mere end ca. 34 000 Billetter til Raadighed paa almindelige Forestillingsaftener, men Resten af Billetterne vilde

da antagelig kunne ydes i Form af samlede Forestillinger paa en abonnementsfri Aften, og for disse Forestillingers Vedkommende har Teaterchefen derhos erklæret sig villig til forinden at forhandle om Programmet inden for Teatrets løbende Repertoire. — Udvalget kan tiltræde, at Teaterbesøgene ordnedes dels ved Salg af Billetter til Teatrets almindelige Forestillinger og dels ved Salg af samlede Forestillinger.

Udgiften for de 3 Hovedstadskommuner ved dette Billetkøb vilde antagelig blive ca. 100 000 Kr., idet Prisen pr. Billet er tænkt sat til 2 Kr. 50 Øre, hvoraf Kommunen skulde betale 2 Kr., medens Eleven selv betalte 50 Øre, og Udvalgets Forslag gaar altsaa ud paa, at de 3 Hovedstadskommuner yder Det kongelige Teater et samlet Vederlag paa 100 000 Kr., mod at Teatret stiller ca. 50 000 Billetter til Raadighed for disse Kommuner ubemidlede Ungdom i Fagskoler, Fortsættelseskursus og Aftenskoler. De paagældende Elever betaler selv 50 Øre pr. Billet, hvilket Beløb ogsaa indgaar i Teatrets Kasse. Udvalget betragter det som liggende udenfor sin Opgave at udtale sig om, hvorledes det samlede kommunale Vederlag til Teatret skal fordeles paa de 3 Kommuner, idet dette Spørgsmaal forudsættes ordnet ved Forhandling mellem Kommunerne, og Udvalget mener heller ikke at behøve at stille Forslag om, hvorledes Salget af Billetterne nærmere skal finde Sted. Man ønsker dog blot at pege paa, at Administrationen antagelig vil kunne ordnes særdeles billigt, idet Lærerne ved de nævnte Skoler og Kursus sikkert vil være villige til at modtage Indmeldelserne fra Eleverne og foretage Uddelingen af Billetterne, og der foreligger Tilsagn fra Teatrets Side om, at de tilsynshavende Lærere vil kunne faa Adgang til Forestillingerne paa samme Betingelser som Eleverne. Repræsentanterne for Kommunerne har intet imod, at Kontrollen paa Kommunernes Vegne eventuelt overdrages Ledelsen af Dansk Skolescene.

Borgmestrene Hedebo, Kaper, Godskesen og Parkov ønsker ved Underskriften af nærværende Betænkning at udtale, at deres Tilslutning til Formen for eventuelle finansielle Ydelser fra de Kommuner, de repræsenterer, er under det selvfølgelig Forbehold, at der opnaas den fornødne Tilslutning hertil i de kommunale Forsamlinger.

III.

Under Drøftelsen i Udvalget om Det kongelige Teaters folkeopdragende Betydning er det fra et enkelt Medlems Side nævnt, at det vilde være ønskeligt, om Teatret, ligesom det fandt Sted for en Aarrække siden, kunde sælge nogle af sine Forestillinger til Arbejdernes Fællesorganisationer. Da saadanne Forestillinger maa anses for at være et Led i de Bestræbelser, der ogsaa paa andre Maader er i Gang for at bringe Teatrets Kunst ud til hele Befolkningen, kan Udvalget tiltræde de Betragtninger, der ligger til Grund for Ønsket om, at der skabes Mulighed for Genoptagelse af disse Forestillinger.

Udvalget har som foran nævnt ført Forhandlinger med en Række Nabo-kommuner til Hovedstaden om Støtte til Teatret under samme Form, som der nu foreslaas for de 3 Hovedstadskommuner. — Der er fra alle de fremmødte Kommunerepræsentanters Side udtalt en ikke ringe Sympati for ogsaa at delagtiggøre disse Kommuner Ungdom i Det kongelige Teaters Kunst og yde Tilskud hertil, og der er fra disse Repræsentanters Side givet Tilsagn om, at Sagen vil blive forelagt i de paagældende Sogneraad. — For de fjernere liggende Kommuner

vil det i denne Henseende have Betydning, at der kunde opnaas en saadan Rabat til Statsbanerne, at Befordringsudgifterne til København helt eller delvis indgik i Billetpriisen, og Udvalget skal anbefale, at man ved Forhandling mellem Undervisningsministeriet og Ministeriet for offentlige Arbejder søger at skaffe de størst mulige Lempelser paa dette Omraade.

B. Kommissionens Stilling.

Kommissionen slutter sig til det af Udvalget med Forbehold af Godkendelse fra de kommunale Forsamlinger stillede Forslag om, at de 3 Hovedstadskommuner yder Det kongelige Teater et samlet Vederlag paa 100 000 Kr. mod, at Teatret stiller ca. 50 000 Billetter til Raadighed for disse Kommuners ubemidlede Ungdom i Fagskoler, Fortsættelsesskoler og Aftenskoler, dels til almindelige Forestillingsaftener dels til særlige Forestillinger paa abonnementsfri Aftener, og saaledes at Billetpriisen fastsættes til 2 Kr. 50 Øre, hvoraf Kommunen betaler 2 Kr., medens Eleven selv betaler 50 Øre, der opkræves ved Kommunens Foranstaltning og indbetales til Teatrets Kasse.

Folketingsmændene Himmelstrup og Pinholt henviser til Bemærkningerne i deres Særbetænkning Side 134.

V.

Det kongelige Teater i Forhold til Provinsen.

A. Udvalgets Indstilling.

Efter Forslag af Formanden for Teaterkommissionen af 1933, Departementschef *Graae*, nedsattes som et af denne Kommissions Udvalg et Udvalg for Det kongelige Teaters Forhold til Provinsen og Skolescenen med følgende af Kommissionens Formand paa Grundlag af Forhandlingerne i Plenarforsamlingen fremsat Rettesnor for Arbejdet:

Der bør sættes ind paa en Udvidelse af Det kongelige Teaters kunstneriske Indsats til Provinsen gennem Radiospredning og Provisopførelser. En Plan maa udarbejdes for Det kongelige Teater som det nationale Rigsteater med København som Centrum i eventuelt Samarbejde med de bestaaende Landteatre og i direkte Forbindelse med teaterinteresserede Kredse rundt om i Landet, ikke mindst i Sønderjylland, hvor særlig nationale Hensyn gør sig gældende.

Udvalget har haft følgende Medlemmer:

Borgmester, Dr. *Ernst Kaper* (Formand).

Redaktør *Axel Garde*.

Overlærer *H. C. Hansen*.

Direktør *Thomas P. Hejlv.*

Kontorchef *M. Korsgaard*.

Teaterchef *Andr. Møller*.

Folketingsmand, Klitinspektør *Vilhelm Pinholt*.

Direktør *Ivar Schmidt*.

Udvalget, der afholdt sit første Møde den 4. Juli 1933, afgav Betænkning 1. November 1933.

Samtlige Teaterpersonalets Tilforordnede har i et af de senere Møder, dog før Redaktionsudvalgets Nedsættelse, haft Lejlighed til at ytre sig angaaende Personalets Stilling til de Spørgsmaal, som det har været Udvalgets Opgave at beskæftige sig med. Derefter har Personalet i Udvalgets afsluttende Møder været repræsenteret af Solodanser *Karl Merrild*.

Udvalget har fundet det rigtigt at indbyde Repræsentanter for A/S Aarhus Teater og A/S Odense Teater og en Repræsentant for Jydsk Teaterforening til et Møde. Fra A/S Aarhus Teater mødte Formanden for Repræsentantskabet, Fabrikant *Carl H. Sørensen*, og Teatrets Direktør *Henning-Jensen* og fra A/S Odense Teater Formanden for Repræsentantskabet, Konsul *Chr. Hennings*, og Teatrets

Direktør Thorvald Larsen. Jydsk Teaterforening var repræsenteret af Bankdirektør Koppel, Horsens. Endvidere har man hos Provinstheaterdirektørforeningen søgt Oplysninger om forskellige Detailspørgsmaal med Hensyn til Teaterdrift i Provinsen, og efter denne Forenings Ønske har man ogsaa modtaget Repræsentanter for Foreningen, nemlig Teaterdirektør Fru Gerda Christophersen, Teaterdirektør Illum, Teaterdirektør Wedel og Overretssagfører Teilmann-Jørgensen. Endelig har man fra Teaterutredningen 1933 i Stockholm modtaget en Række Oplysninger om de svenske Statsteatres Provinsvirksomhed.

En Del af Udvalgets Medlemmer har ved et Besøg paa Aarhus og Odense Teater haft Lejlighed til at bese Teatrenes tekniske Indretning og overvære en Forestilling paa disse Teatre, og Udvalget har tillige set en af Dansk Skolescenes Forestillinger.

Udvalget har ikke ment at behøve at tage Stilling til, hvilken Driftsform Det kongelige Teater skulde drives under; man er gaaet ud fra den forhaandenværende Tilstand, hvorefter Teatret er en Statsinstitution, og man har ved sine Overvejelser angaaende Udsendelse af Det kongelige Teaters Kunst regnet med Udsendelse af Skuespil, Operaer og Balletter, hvilke Kunstarter alle udgør en integrerende Del af dansk Teaterkunst, dog med Skuespillet som langt den overvejende Del.

Der har i Udvalget været Enighed om, at Det kongelige Teater, som altid har været Centralpunktet for dansk Teaterkunst, nu ogsaa i sin Konstruktion og sin Arbejdsplan skal formes som et Teater for hele den danske Befolkning, og at dets Virksomhed derfor ikke kan begrænses til at opføre dramatiske Arbejder for Publikum i Hovedstadskommunerne og for den Del af Befolkningen, der har Lejlighed til at rejse til København. Udvalget maa med Hensyn til det tilrejsende Publikum pege paa Muligheden af, at man gik videre med de i Fjor anstillede Forsøg paa ved Forhandling med Statsbanerne at arrangere billig Befordring til visse Forestillinger paa Kongens Nytorv, helt eller delvis solgt til Kredse i Provinsen til Folkeforestillingspris eller anden Favørpris. Men den væsentlige Forbindelse med det uden for Hovedstaden liggende Land maa ske dels ad mekanisk Vej gennem Statsradiofoniens Udsendelser, der i stigende Grad bør omfatte større eller mindre Dele af Det kongelige Teaters Forestillinger og i øvrigt bygge paa dets Skuespillere (og Operasangere) i det Omfang, der muliggøres af Teatertjenesten, dels ved Udsendelser til Provinsen af Teaterforestillinger af samme Rang som Hovedstadsforestillingerne. Da man ogsaa af tekniske Grunde ikke kan have det fulde Udbytte af Teatrets Forestillinger ved Radioudsendelse, maa Sympatien paa Forhaand være for en Form, som lader Udvidelsen af selve Teatrets Virksomhed komme hele Folket til gode saa direkte som muligt, og derfor skal Provinsudsendelserne behandles først, men med Anerkendelse af, at Radioen i høj Grad har været med til at forøge Befolkningens Interesse for Teatrets Kunst: Publikum ønsker bl. a. ofte at se en Forestilling og Kunstnere, som de har hørt.

For Det kongelige Teater vil det ikke være en ny Opgave at lade sine Forestillinger opføre ude i Landet. Fra Teaterchefen har man modtaget en Oversigt over Teatrets Gæstespil i Provinsen siden 1920, hvorefter Antallet af Forestillinger har været følgende:

1920—21.....	22	Forestillinger
1921—22.....	15	—
1922—23.....	6	—

1923—24.....	17	Forestillinger	}	foruden et Balletgæstespil paa Fyn og i Jylland.
1924—25.....	13	—		
1925—26.....	3	—		
1926—27.....	5	—		
1927—28.....	3	—		
1928—29.....	5	—		
1929—30.....	5	—	}	heraf 15 Forestillinger i September Maaned, medens Teatret var lukket paa Grund af Ombygninger.
1930—31.....	16	—		
1931—32.....	7	—		
1932—33.....	35	—		

En Del af disse Forestillinger har dog ikke været organiseret af Teatret selv, nogle af dem er f. Eks. arrangeret af Teatrets Kunstnere med Støtte fra Teatret. Det er, bortset fra den sønderjydske Tourné kort efter Genforeningen, først i de allersidste Aar, at der har været Tale om officielle Besøg fra Det kongelige Teater, organiseret og tilrettelagt af Teatret og gennemført for dets Regning.

For indeværende Sæson er der forberedt Udsendelser til Provinsen i et saa stort Antal, at man i alt Fald ikke vil komme under det i Sæsonen 1932—33 angivne Tal.

For at Teatret kan paatage sig en Opgave for hele Landet, vil det imidlertid være nødvendigt, at der indrettes en særlig Afdeling for Teatret, som kunde kaldes *Det kongelige Udsendelsesteater*, hvis Opgave skal være fuldt ligestillet med Det kongelige Teaters Hovedstadsopgave.

I. Under hvilken Form skal Udsendelsen ske?

For at besvare dette Spørgsmaal er det nødvendigt i korte Træk at gøre Rede for de særlige Forhold, der knytter sig til Teaterlivet uden for København. I Løbet af den sidste halve Snes Aar er der i flere Provinsbyer dannet særlige Teaterforeninger med det Formaal at skaffe Foreningens Medlemmer Adgang til dramatiske Forestillinger. For Sønderjyllands Vedkommende er der i 1929 dannet en Centralforening af en Række af Landsdelens Teaterforeninger, kaldet *Sønderjydske Teaterforening*. Nogle af disse Teaterforeninger har været saaledes organiseret, at de for et fast aarligt Kontingent bød Medlemmerne et vist Antal Forestillinger i Sæsonen, almindeligvis 4 à 5 Forestillinger, medens andre Foreninger benytter den Fremgangsmaade, at de opkræver et fast aarligt Kontingent og overlader til Medlemmerne at bestemme, om de ønsker at købe Billet til den enkelte Forestilling. Men foruden særlige Teaterforeninger er der ogsaa andre Foreninger, der køber Forestillinger. Det drejer sig her om Foreninger, der søger deres Medlemmer i en særlig Kreds af Befolkningen, f. Eks. Haandværker- og Industriforeninger, eller om rent politiske eller faglige Sammenslutninger. Fælles for Foreningsforestillingerne, hvad enten de gives i de særlige Foreninger eller i Foreninger med andre Formaal, er, at Forestillingerne gives for vedkommende Forenings Risiko. Fordelen ved at spille for Foreninger er aabenbar, Forestillingen er solgt, og man har altsaa paa Forhaand sikret sig baade Publikum og Penge. De lokale Foreninger er maaske ogsaa bedre egnet til at opnaa billigste Betingelser med Hensyn til Leje af Teaterlokaler, og endvidere er Foreningen paa Stedet bedre i Stand til at bedømme, hvilke Dage der er bedst egnet for Forestillinger. I en Provinsby spiller det jo en Rolle for Publikums Søgning til et Teater, om der

samme Aften er et stort Møde eller anden Underholdning. Endvidere er adskillige Steder Forholdet det, at Teatret ejes af en af de paagældende Foreninger. — Set fra et administrativt Standpunkt er Foreningsforestillinger saaledes i flere Henseender at foretrække for offentlige Forestillinger. Hertil kommer jo i øvrigt ogsaa, at man er i Stand til at levere en Forestilling til en billigere Pris til en Forening, der er fri for at betale Forlystelsesskat, end hvis man skal forøge Forestillingsudgifterne med denne Afgift.

Udvalget kan i denne Forbindelse ikke undlade at pege paa Ønskeligheden af, at Det kongelige Teater og dets Udsendelsesteater i langt højere Grad, end det nu finder Sted, fritages for at belaste sine Billetter med Afgift i Henhold til Lov af 1. April 1922 om Afgift af offentlige Forestillinger og Fremvisninger m. m. Efter denne Lovs § 7 kan Afgiften eftergives eller nedsættes, naar Forestillinger tjener til Oplysningens Fremme. Mange af Teatrets nuværende Forestillinger har dette Formaal, og det særlig kræse Udvalg af Teatrets Repertoire, der skal udsendes til Provins og Land, vil i særlig Grad tilsigte et kulturelt kunstnerisk Oplysningsarbejde. Den de offentlige Forestillinger paalagte Afgift skaber i øvrigt ogsaa en Ulighed mellem de Betingelser, hvorunder Det kongelige Teater kan udsende sine Stykker, og de Betingelser, der gælder for Statsradiofoniens Udsendelse af Musik og Hørespil. Statsradiofoniens Udsendelser er nemlig ikke belagt med Forlystelsesafgift, og det maa forekomme Udvalget tvivlsomt, om en saadan ulige Behandling af to Statsinstitutioners kulturelle Virksomhed kan lade sig opretholde.

Fra Provinsteaterdirektørforeningen er der peget paa den Konkurrence, der er blevet paaført deres Virksomhed ved, at Det kongelige Teater er begyndt paa at sende sine Forestillinger ud i Landet, og man har fremhævet, at denne Konkurrence vilde blive særlig følelig, hvis Udsendelsesteatret gav sine Forestillinger i Foreninger, navnlig i de Foreninger, der ikke specielt er dannet med det Formaal at give sine Medlemmer Teaterforestillinger. Forholdet er nemlig blevet det, at Provinsteaterdirektørerne i det store og hele har maattet opgive at give offentlige Forestillinger, idet de vanskelige økonomiske Forhold i Forbindelse med Konkurrencen fra Radioen og Biografteatrene har medført, at saadanne Forestillinger er for risikable i økonomisk Henseende. Det er derfor forstaaeligt, at Provinsteaterdirektørerne helst ser, at Det kongelige Teaters Udsendelser bliver offentlige Forestillinger. — Paa den anden Side har den af Udvalget indkaldte Repræsentant for Teaterforeningerne hævdet, at det vilde slaa Teaterforeningerne i Stykker, hvis Udsendelsesteatrets Forestillinger blev givet som offentlige Forestillinger. Hvis Teaterforeningernes Medlemmer ikke i Kraft af deres Medlemsskab kan faa særlig Adgang til Det kongelige Teaters Forestillinger, vil de melde sig ud af Foreningerne. Teaterforeningerne maa altsaa for at bestaa kunne byde paa den bedste Kunst. Foreningerne maa derfor have Lejlighed til at sikre sig Udsendelsesteatrets Forestillinger, helst saaledes at disse alene forbeholdes Teaterforeningerne i de Byer, hvor der var saadanne etableret, men i alt Fald saaledes, at Teaterforeningerne fik Forestillingerne først, og at der blev et Mellemrum paa f. Eks. 14 Dage mellem Foreningsforestillingerne og den offentlige Forestilling i samme By.

Udvalget har nøje drøftet disse Forhold, idet det har været Udvalget magtpaaliggende ikke at fremsætte Forslag, hvis Realisation vilde betyde en Ødelæggelse af de Provinsteaterselskaber, der ofte har forsynet Land og By med lodige og veltilrettelagte Forestillinger, ligesom man naturligvis ikke ønsker at lægge Hindringer i Vejen for de S sammenslutninger, der dannes i Provinsen for at opret-

holde og fremme Interessen for den gode Kunst. Det kongelige Udsendelsesteater alene vil nemlig ikke være i Stand til at dække Landets Behov med Hensyn til dramatisk Kunst, og for Landets tilstrækkelige Forsyning med dramatisk Kunst er de gode Provinsteaterselskabers Opretholdelse derfor en Nødvendighed. — Udvalget har paa den anden Side ikke ment, at Udsendelsesteatret helt burde give Afkald paa den økonomiske Sikring, der ligger i at kunne sælge sine Forestillinger til Teaterforeningerne. Det kongelige Udsendelsesteaters Forestillinger bør være tilgængelige for hele Befolkningen, og dette maa være Hovedformaalet, men dette Formaal vil ogsaa kunne naaes, hvis man lader Forestillingerne opføre i Teaterforeninger, der er organiseret saaledes, at de staar aabne for alle Befolkningslag. Praktiske Grunde vil som ovenfor nævnt ofte tale for denne Fremgangsmaade. Teatrets Ledelse har stærkt fremhævet det ønskelige i, at Udsendelsesteatrets Forestillinger i videst muligt Omfang faar Karakteren af offentlige Forestillinger. Teatret har heller ikke hidtil begrænset sine Tournéer til de Byer, hvor der var Foreninger; det har med stor Tilslutning ladet afholde offentlige Forestillinger bl. a. i Byer, hvor der endnu ikke var dannet saadanne Foreninger. Der er ogsaa fuld Enighed om, at Teatret ikke skal lade sig afskære fra at give Forestilling i en By af den Omstændighed, at der ikke er dannet en Teaterforening, ligesom man heller ikke paa Forhaand vil udelukke Muligheden af at give helt offentlige Forestillinger i en By, hvor der er en Forening. Sandsynligvis vil dog en Udvidelse af Det kongelige Teater som af Udvalget foreslaaet føre til Dannelse af Teaterforeninger, eventuelt i Forbindelse med en Abonnementskreds i Byer og paa Pladser, hvor en saadan Forening nu ikke findes.

Provinsteaterdirektørforeningen har i øvrigt ikke villet nøjes med at pege paa den Konkurrence, der vilde blive paaført deres Virksomhed ved Det kongelige Teaters Udsendelser; den har ogsaa udtrykt Forstaaelse og Velvilje over for saadanne Planer, idet man fandt, at vort Nationalteater har en rimelig og naturlig Opgave at løse i Provinsen, og samtidig har Foreningen udtalt, at man ogsaa for Provinsteaterdirektørernes Virksomhed vilde anse det for værdifuldt at faa Det kongelige Teaters Kunst ud til Befolkningen, idet de kunstneriske Krav til de private Selskaber herved vilde stige, og Selskabernes Niveau herigennem højnes.

Udvalget maa herefter mene, at naar man afvejer de Hensyn, der nødvendigvis maa tages baade til den eksisterende Provinsteaterdrift og de allerede nu skabte Teaterforeninger, mod Hovedformaalet: at bringe Det kongelige Teaters Kunst ud til saavidt muligt alle Befolkningslag i Landet, vil der ikke være noget i Vejen for, at man giver Teaterforeningerne en vis Præferencestilling med Hensyn til at erhverve Teatrets Forestillinger. En Statsinstitution kan ikke være afskaaret fra at søge sin Virksomhed sikret paa en Maade, der allerede for flere Aar siden har vist sig nødvendig for de private Institutioner. Men Teatret maa paa den anden Side ikke være afskaaret fra at give offentlige Forestillinger, hvortil alle, uanset om de er Medlemmer af en Forening, har Adgang. Dette Standpunkt er ogsaa i Overensstemmelse med de Udtalelser, der fremkom paa et paa Udvalgets Foranledning afholdt Møde i Aarhus, hvor Repræsentanter for nærværende Udvalg drøftede Det kongelige Teaters Stilling til Provinsen med Repræsentanter for Teaterforeninger og Teaterejere. Derimod kunde der være Spørgsmaal om, hvorvidt Udsendelsesteatret skulde give Afkald paa at sælge Forestillinger til de Foreninger, der ikke har et særligt Teaterformaal, Haandværker- og Industriforeninger, faglige Organisationer etc. — For en saadan Begrænsning vilde tale, at et Statsteater ikke i Almindelighed har den Opgave at give sine Forestillinger

for Foreninger af den Art, og da Konkurrencen her som ovenfor anført er meget følelig for Provinsteaterselskaberne, vilde der være nogen Rimelighed i, om Udsendelsesteatret i alt Fald almindeligvis afholdt sig fra at sælge sine Forestillinger til disse Foreninger. Udvalget vil dog ikke stille noget Forslag om bestemte Regler i denne Henseende, idet slige Forhold egner sig bedst til at ordnes ved Forhandling mellem Ledelsen af Statsteatret og de forskellige interesserede. — Fra Provinsteaterdirektørforeningens Side blev der ogsaa udtalt Ønske om, at man i saa god Tid som muligt fik Kendskab til Udsendelsesteatrets Repertoire- og Spilleplan af Hensyn til sine egne Planer i saa Henseende, ligesom man gerne saa, at der var et rimeligt Mellemrum mellem Udsendelserne fra København; ogsaa disse Forhold bør ordnes under passende Hensyntagen til de interesserede Parter.

Et Spørgsmaal, der spiller en stor Rolle for Befolkningen, er Billetpriiserne. Billetpriiserne bør ikke være saa høje, at den mindrebemidlede af den Grund er forhindret i at se en Forestilling fra Det kongelige Teater; paa den anden Side bør Priiserne af Konkurrencehensyn over for de omrejsende Provinsteaterselskaber ikke sættes under de gængse Billetpriiser paa Stedet.

Det har som anført været Udvalget magtpaaliggende, at man skulde søge at finde en Form for Udsendelse af Det kongelige Teatres Forestillinger, hvorved man opnaaede, at saa store Dele som muligt af Befolkningen kunde faa Lejlighed til at overvære disse Forestillinger, og det har for Udvalgets Stilling til dette Spørgsmaal været af Betydning, at et særligt landbokyndigt Medlem af Udvalget har udtalt, at den teaterinteresserede Del af Landbefolkningen sikkert meget vel kunde tænke sig at indmelde sig i de specielt for Teaterformaal dannede Foreninger i Byerne. I de senere Aar er der ved Landboforeningernes store aarlige Møde i Skanderborg blevet givet en Friluftsforestilling af Det kongelige Teater. Udvalget maa lægge Vægt paa, at disse Forestillinger, hvor Landbefolkningen faar Lejlighed til at mødes med Det kongelige Teaters Kunstnere, bliver fortsat under denne eller ogsaa anden Form.

Udvalgets Stilling til Formen for Udsendelse af Det kongelige Teaters Forestillinger kan herefter sammenfattes i følgende:

- a. Det kongelige Teaters Forestillinger udsendes til Provinsen og Landet almindeligvis enten som offentlige Forestillinger, hvilken Form principielt bør tilstræbes, eller som Forestillinger, der er solgt til stedlige Teaterforeninger, som er saaledes organiseret, at de er aabne for hele Befolkningen.
- b. Der tilsigtes tilvejebragt et Samarbejde mellem Det kongelige Teaters Ledelse paa den ene Side og Provinsteaterdirektørerne og Teaterforeningerne paa den anden Side, for at der kan træffes Aftale om Plan og Orden for Udsendelserne fra Rigsteatret.
- c. Billetpriiserne fastsættes saavidt muligt under Hensyntagen til de gængse Priser paa Stedet.

II. Skal det kongelige Teater være det eneste Centralteater for Udsendelserne?

Der er i det foregaaende Afsnit peget paa, at Det kongelige Teaters Udsendelsesteater ikke vil være i Stand til alene at dække Landets Behov med Hensyn til dramatisk Kunst, og det Spørgsmaal opstaar da, om man skulde søge oprettet flere Centraler for Udsendelserne. I Sverige er Udsendelsesopgaven saaledes delt

mellem Statsteatrene i Stockholm og Teatrene i Helsingborg og Göteborg. Der er hertillands i Provinsen to for en fast Teaterdrift indrettede Scener, nemlig Aarhus og Odense Teater. Disse Teatre ejes hver for sig af et Aktieselskab, men i øvrigt er deres Organisation forskellig, idet den kunstneriske Leder af Aarhus Teater er en af Repræsentantskabet ansat Direktør paa fast Gage, medens Odense Teater er udlejet til en Direktør, der selv har den økonomiske Risiko ved Driften. Aarhus Teater oppebærer baade Tilskud fra Stat og Kommune, medens Odense Teater kun oppebærer et kommunalt Tilskud, der i det væsentlige medgaar til at forrente den af Kommunen i Teatret anbragte Kapital. For at sætte Odense Teater i Stand til i sit Repertoire at indføje tre Teaterstykker, hvis Lødighed ligger over det Niveau, som Teatret ellers økonomisk kan magte, modtager det en betydelig aarlig Gave fra Lehns greve Ahlefeldt-Laurvig til Tranekær. Begge Teatre udfører et fortjenstfuldt Arbejde.

Under de Forhandlinger, Udvalget har haft med Repræsentanter for de to Teatre, har man mødt en meget velvillig Indstilling over for Spørgsmaalet om at optage et Samarbejde med Det kongelige Teater for at forsyne Provins og Land med dramatisk Kunst. Fra begge Teatres Side blev der dog ikke lagt Skjul paa, at et saadant Samarbejde vilde medføre forøgede Driftsudgifter for Teatrene, hvilke maatte dækkes ved Tilskud. Begge Teatre har i øvrigt nogen Tournévirk-somhed, men en Udvidelse af denne vil medføre, at der maa ansættes et større Personale ved Teatrene, ligesom selve Gageniveauet sikkert maa sættes noget i Vejret. Hvor store Tilskud der vil kræves for at bringe de to Teatre paa et Niveau, der kan nærme sig Det kongelige Teaters, vil det paa nærværende Tidspunkt være vanskeligt at opgive. Udvalget kan anbefale, at det overvejes, at der bevilges et Statstilskud til Odense Teater, og at det nu bevilgede Tilskud til Aarhus Teater eventuelt forhøjes, mod at de to Teatre forpligter sig til at udsende en eller flere til Øjemedet passende Forestillinger, særlig maaske til saadanne Steder inden for disse Teatres naturlige Virkekreds, hvorhen Det kongelige Udsendelsesteater ikke kan naa at komme. Det bør i øvrigt ogsaa overvejes, om de to Teatre lejlighedsvis kunde sende særlig for Øjemedet egnede Forestillinger til København.

Under Udvalgets Overvejelser om at skabe flere Centralteatre har man i særlig Grad beskæftiget sig med Spørgsmaalet om Oprettelsen af et sønderjydsk Teater. I Grænselandet, hvor der virker en Række tyske Organisationer med kulturelle Formaal, er det af vital Betydning, at der ydes en tilsvarende dansk kulturel Indsats. Efter de Undersøgelser, der i saa Henseende er foretaget af Medlem af Udvalget, Formand for sønderjydsk Teaterforening, Overlærer H. C. Hansen, har det vist sig, at Behovet med Hensyn til Teateraftener i de sønderjydske Landsdele vil kunne sættes til ca. 50 pr. Sæson. Et saadant Antal Spilleaftener vil ikke være tilstrækkeligt for et fast Teater, man vil ikke kunne regne med at fastholde Skuespillerne; navnlig de bedre Kræfter vil hurtigt søge bort til Steder, hvor der bydes dem bedre og rigere Arbejdsmuligheder, og Teatret vil let synke ned til at blive et Andenrangsteater, hvad der specielt paa dette Sted næsten vil være værre end slet intet Teater. Udvalget vil derfor ikke stille Forslag om Oprettelsen af et fast Teater i Sønderjylland. Efter de Erfaringer, man har kunnet gøre siden Genforeningen, har det vist sig, at Befolkningens Krav med Hensyn til dramatiske Forestillinger gaar ud paa, at man vil se Det kongelige Teater og helst saa ofte som muligt. Udvalget skal i saa Henseende henvise til et af Overlærer H. C. Hansen i Hovedtræk udarbejdet Forslag til en sønderjydsk Teaterordning, der findes op-

taget som Bilag til nærværende Udvalgsbetænkning. — Udvalget maa lægge overordentlig Vægt paa, at det særlige sønderjydske Teaterbehov dækkes inden for rimelige Grænser, og man mener, at saadanne Udsendelser fra Det kongelige Teater i højere Grad end Oprettelsen af et fast Teater i Sønderjylland vil betyde en virkelig kulturel Indsats.

Medens Udvalget saaledes i Øjeblikket ikke mener at turde foreslaa Oprettelsen af flere Centralteatre i Landet, maa man dog pege paa den Betydning, det vil have, at der kommer et vist kunstnerisk Samarbejde mellem Det kongelige Teater paa den ene Side og de to faste Teatre i Aarhus og Odense paa den anden Side. Man skal i denne Henseende pege paa, at Det kongelige Teater kunde imødekomme et udtalt Ønske fra de to nævnte Teatre og bidrage til at styrke deres Virksomhed ved lejlighedsvis at støtte dem ved Udsendelse af Instruktører til dem. Man vil ogsaa gerne pege paa den Mulighed, de to Teatre — med den Alsidighed i Repertoiret, deres isolerede Stilling giver dem — har for at deltage i den praktiske Uddannelse af unge Skuespillere. Netop disse Teatre kan være egnede for den, der efter at have gennemgaaet Det kongelige Teaters Elevskole skal ud og prøve sine Evner i Opgaver paa Scenen, og for de to Teatre vil det være af Interesse at faa unge Kunstnere, der kommer med den Skole og Kunnen, som Undervisningen paa Det kongelige Teaters Elevskole har givet dem.

III. Bør der kræves nogen Modydelse fra Provins og Land?

En Udvidelse af Det kongelige Teaters Virksomhed med en særlig Afdeling for Udsendelser til Provinsen vil ikke kunne ske, uden at Teatrets Driftsudgifter forøges. Det er derfor et naturligt Spørgsmaal at stille, om man skal kræve Tilskud af de paagældende Kommuner, i hvilke Det kongelige Teaters Forestillinger opføres. For med Rette at kunne kræve maa Provins og Land ogsaa i beskeden Grad yde noget; man skal i saa Henseende henvise til, at Kommunerne ved privat eller offentligt Initiativ i nogen Grad vilde kunne sikre Forestillingerne økonomisk ved at købe Billetter til Skolebørnene og de økonomisk svagt stillede, paa samme Maade som Hovedstadskommunernes Repræsentanter ikke paa Forhaand har stillet sig uvillige til Tanken om at støtte Det kongelige Teater ved at købe dets Kunst til disse Kommuners Skolebørn og eventuelt ogsaa til de mindrebemidlede, for begge Parters Vedkommende eventuelt som Betaling til Teatret for Nedsættelse af Priserne for saadanne.

Endvidere mener Udvalget, at der bør stilles visse Minimumskrav til de lokale Teatres Udstyr med Hensyn til Sceneteknik, Opvarmning, Hygiejne etc. Og endelig er der fra sagkyndig Side peget paa den Betydning, det vil have, at der omkring hvert Teater danner sig en særlig Kreds af teaterinteresserede Mennesker, der vil være Det kongelige Teaters Medhjælp med Hensyn til Tilrettelæggelsen af Forestillingerne, Leje af Lokale, Reklamerings etc. — Muligvis vil der efterhaanden, hvor der ikke dannes egentlige Teaterforeninger, kunne oparbejdes et fast Abonnement, der vil mindske Risikoen ved Udsendelserne. Disse Synspunkter stemmer ogsaa med Udtalelser, der fremkom paa det ovenfor omtalte Møde i Aarhus fra Teaterejernes Side.

Udvalgets Stilling til Spørgsmaalet, om der bør kræves nogen Modydelse fra Provins og Land, kan sammenfattes i følgende:

- a. Kommunerne bør støtte Det kongelige Teaters Udsendelse ved Køb af Billetter til Skolebørn og eventuelt mindrebedemidlede eller dog ved Nedsættelse af Priserne.
- b. Der bør ved Forhandling med rette vedkommende stilles visse Minimumskrav til de lokale Teatres Udstyr med Hensyn til Sceneteknik, Opvarmning, Hygiejne etc.
- c. Det forventes, at Det kongelige Teaters Udsendelser vil medføre Dannelse af en Kreds af teaterinteresserede Mennesker, hvor der ikke er dannet egentlige Teaterforeninger, og at der med Tiden vil kunne oparbejdes et fast Abonnement til økonomisk Sikring af de udsendte Forestillinger.

IV. I hvilke Retninger maa Det kongelige Teater udvides for at løse denne Udsendelsesopgave?

Der er ikke i den af Statskassen til Det kongelige Teater givne Bevilling beregnet noget Beløb til Provinsudsendelser. Trods Teatrets rimelige Forpligtelse overfor Provins og Land og de skiftende Teaterleders Lyst til at give sig i Lag med denne Opgave er der hidtil ikke givet nogen Bevilling i dette Øjemed. Som ovenfor nævnt er det alligevel lykkedes at udsende nogle af Teatrets Forestillinger til Provinsen, men uden et forøget Tilskud til Teatrets Drift vil man ikke kunne naa til det Maal, som Udvalget er blevet enig om at sætte sig: at stille Forslag om, at Det kongelige Teater gøres til et Rigesteater for hele den danske Befolkning. — De forøgede Udgifter vil fortrinsvis medgaa til en Personaleudvidelse. Herom skal bemærkes følgende: Saalænge Teaterdriften i København begrænses til den gamle Scene, vil man uden nogen Forøgelse af Personalet kunne udsende ca. 30 Forestillinger til Provinsen, idet Teaterdrift med de 3 Kunstarter paa een Scene altid vil medføre, at en Del af Personalet ikke optræder hver Aften. En Udsendelsesvirksomhed som den foran skitserede behøver ikke at medføre Udvidelse af Opera- eller Balletpersonalet; nogen ekstra Lønningsudgift vil dog Operaudsendelser medføre, idet der maa paaregnes et særligt Vederlag til de Medlemmer af Kapellet, der udsendes, da Kapellet's Lønninger er fastsat for delvis Tjeneste og altsaa beregnet paa at kunne suppleres ved musikpædagogisk Virksomhed m. v. Som Helhed vil den med Udsendelsesteatret planlagte Forøgelse af Det kongelige Teaters samlede Virksomhed blive til Gavn for Teatrets nuværende Personale, idet Virksomhedens Udvidelse naturligt vil hemme den Tendens til Begrænsning af Personalet, som ellers er fremme. — Derimod vil det, hvis man gaar over til en rationel og omfattende Ordning af Teaterforestillingerne i Provinsen, blive nødvendigt at gennemføre en ikke ringe Forøgelse af Skuespilpersonalet, idet man næppe vil kunne regne med et kunstnerisk Personale paa mindre end 15 Skuespillere til at bestride Udsendelserne, og det til enhver Tid paa Rejse værende Personale vil under Udsendelserne være afskaaret baade fra Deltagelse i Forestillingerne i København og fra Indstudingsarbejdet. Endvidere maa man til Udsendelserne have knyttet en Regissør, en Sufflør, en Undermester og 2 Paaklædere, hvortil kommer forøget kontormæssig Hjælp for Det kongelige Teaters Bureau. Der maa ogsaa regnes med en mindre Udgift til Dekorationer og Musikmateriale. Men hertil kommer de daglige Udgifter ved at have en Trup paa ca. 20 — ved Operaudsendelser ca. 50, idet der regnes med et Kapel paa ca. 25 — Mennesker rejsende rundt i Landet (Diæter), Befordring, Teaterleje etc., og disse daglige

Udgifter vil ikke fuldt ud kunne dækkes af Billetindtægten, idet Billetpriserne som under Afsnit I bemærket maa fastsættes under Hensyn til de lokale Forhold, hvilket vil sige, at man ikke tør regne med en gennemsnitlig Billetprisskala, der ligger højere end fra 1—4 Kr. pr. Billet. Man vil derfor næppe kunne regne med en højere Gennemsnitsindtægt pr. Aften end 800 Kr., idet man for at naa ud til Befolkningen maa regne med at spille paa Steder, hvor Lokalerne kun rummer et mindre Antal Tilskuerpladser. Chefen for Det kongelige Teater er under Udvalgets Forhandlinger — med Forbehold af det endelige Budget for Scenen paa Kongens Nytorv, der maatte blive udarbejdet i et andet Udvalg — fremkommet med en Kalkule, hvis Beregninger er baseret paa Udsendelse af ca. 120 Skuespilforestillinger med 4 forskellige Stykker og ca. 30 Operaudsendelser, og saaledes at saavel Skuespil som Opera kan være kombineret med Balletudsendelser. Ud fra denne Kalkule i Forbindelse med de Beregninger, som de særligt provinskyndige Medlemmer af Udvalget ud fra deres Erfaringskreds har ment at kunne opstille, mener Udvalget at kunne beregne Udgiften ved et Udsendelsesteater af den ovenfor angivne Kapacitet til 175 000 Kr. — Dette Tal angiver Merudgiften for Det kongelige Teater ved den udvidede Virksomhed, men der er i dette Tal ikke medregnet noget forholdsmæssigt Beløb til Dækning af Det kongelige Teaters Generalomkostninger.

Foruden en Forøgelse af Driftstilskuddet maa der paaregnes Udgifter til en Udvidelse af Det kongelige Teaters Prøvesale, idet Udsendelsesteatret vil kræve en Forøgelse af Teatrets Repertoireplan. Hvor stor Udgiften hertil vil blive, vil afhænge af, hvilken Fremgangsmaade man vil vælge for at skaffe Teatret denne vigtige Forøgelse af sine Arbejdslokaler. — Det ligger uden for dette Udvalgs Kompetence at stille Forslag herom.

Udvalgets Forslag gaar altsaa ud paa, at der tilvejebringes de nødvendige Midler til Dannelsen af et Rigsteater med Det kongelige Teater som Centrum, der vil være i Stand til at forsyne Landet med ca. 150 Forestillinger. Hvorledes disse Forestillinger vil være at fordele over Landet, maa blive et indre administrativt Anliggende for Teaterledelsen. Udvalget maa dog pege paa, at de sønderjydske Landsdele stadig maa have en Præferencestilling, saaledes at der til Sønderjylland udsendes en større Brøkdæl af de 150 Forestillinger, end Landsdelens Størrelse vil kunne motivere; Udvalget vilde finde det heldigt, om Udsendelsesteatret i hvert Tilfælde i videst muligt Grad kunde dække denne Landsdels Teaterbehov. Udvalget maa ogsaa fremhæve den Betydning, det vilde have, om der kunde udsendes et rigeligt Antal Forestillinger til de Steder i Landet, hvorfra det er vanskeligt eller dyrt at komme til Hovedstaden. I denne Forbindelse skal man navnlig nævne Vest- og Nordjylland samt Bornholm, men man vilde ogsaa anse det for ønskeligt, om Rigsteatret til Tider kunde udsende særligt efter de lokale Forhold afpassede Forestillinger til Færøerne.

Det er muligt, at Udsendelse af indtil 150 Forestillinger fra Det kongelige Teater ikke vil være tilstrækkeligt til at dække Landets Behov, navnlig ikke naar der skal tages et særligt Hensyn til Sønderjylland; det maa derfor ved Planlæggelse af de aarlige Udsendelser paases, at der er en passende Afveksling mellem Byer og Steder, saaledes at man i Løbet af 2 Sæsoner kan naa Landet rundt. Fra enkelte Medlemmers Side har man sympatiseret med Tanken om, at man ved Fremsættelse af sit Forslag skulde sigte paa en saa omfattende Virksomhed af Landsteatret, at man kunde gaa ud fra, at Landets Behov fuldt ud var dækket, men der er dog

i det hele Enighed om, at man i alt Fald foreløbig ikke gaar videre, end hvad der følger af det foran skitserede Udsendelsesteaters naturlige Kapacitet. — Udvalget er klar over, at man ikke med Hensyn til Fremtiden med Sikkerhed kan slutte noget fra den Begejstring, som Det kongelige Teaters ca. 35 aarlige Forestillinger nu bliver mødt med ude i Landet, til den Stemning, der vil møde Rigsteatrets 150 aarlige Udsendelser. Men Rigsteatrets fortsatte Trivsel staar og falder selvfølgelig med den kunstneriske Indsats, der vil blive gjort. Repertoiret maa være lødigt, og den kunstneriske Udførelse maa person- og ensemblemæssigt være paa Højde med det bedste, der kan ydes i Landet, og det er Udvalgets Overbevisning, at der i dette Land er et sikkert Publikum for den gode og værdifulde Kunst, ligesom det tør haabes, at det ved et maalbevidst Kulturarbejde — et Arbejde, der ikke bør opsættes — vil være muligt at forøge Interessen hos større Dele af Befolkningen for den dramatiske Kunst. Udvalget maa derfor mene, at Rigsteatret, saa snart det nødvendige Personale er samlet, bør begynde sin Virksomhed med den ovenfor angivne Kapacitet, saa meget mere som der ikke vil være nogen Besparelse forbundet ved ikke at udnytte Rigsteatret i sin fulde Ydeevne, naar det først er skabt.

En Udvidelse af Det kongelige Teater til at blive et Rigsteater maa nødvendigvis indvirke paa Personalets Stilling og Arbejdsforhold. Det er ikke Udvalgets Mening, at en Gruppe af de sceniske Kunstnere specielt skal være knyttet til Scenen i Hovedstaden og en anden Gruppe gøre Tjeneste uden for København. Det kongelige Teaters Kunstnerstab skal betjene Landet dels ved at spille paa Teatret her i København og dels ved at spille ude i Landet, og der indføres saavidt muligt her en Vekseldrift, saaledes at Hovedstad og Land efterhaanden nyder godt af hele det store Personales kunstneriske Præstationer. — For en saadan Ordning taler ogsaa Hensynet til den enkelte Kunstner, der har sit Hjem i København eller dens Nærhed, og som har en Interesse i at bevare sin Tilknytning til Hovedstadens Publikum. Til yderligere Betyggelse saavel for Teatret som for dets Kunstnere under denne omfattende Udsendelsestjeneste vil Udvalget gerne pege paa Betydningen af, at man paa ny antager Skuespillere og Operasangere i faste, pensionsgivende Stillinger. I øvrigt vil det ved Planlægelse af Udsendelsesteatrets Sæson være naturligt at tage Hensyn til, at ikke een og samme Kunstner udsendes i saa stort et Omfang, at det volder vedkommende for stor en Skade i hans Indtægt ved andet rimeligt Arbejde i Hovedstaden, hvorved man allerede henviser til de nu gældende regulativmæssige Bestemmelser.

Det tilkommer ikke dette Udvalg at stille Forslag om Teaterledelsens Organisation. Udvalget maa blot pege paa, at den foran foreslaaede Udvidelse af Det kongelige Teater ikke nødvendiggør nogen Ændring i den nuværende Organisation. Repertoireplanen og Spilleplanen bør lægges af Det kongelige Teaters Ledelse. Fra et enkelt Medlems Side er der stillet Forslag om, at der knyttes et særligt raadgivende dramaturgisk Udvalg til Teatret, der skulde være raadgivende med Hensyn til Repertoiret baade med Hensyn til dansk og udenlandsk Litteratur; men heller ikke Oprettelsen af et saadant Udvalg vil ændre Hovedlinierne i den nuværende Organisation. — Hvis Udviklingen skulde medføre, at der blev oprettet et eller flere Centralteatre ude i Landet, maatte disse Centralteatre formentlig have deres særlige Ledelse, og der maatte derfor sikkert dannes et Fællesorgan for Rigsteatrets Centralteatre. Udvalget betragter det efter den Skildring, man har givet af de foreliggende Forhold, for liggende uden for sin Kompetence at stille Forslag om en saadan Fællesledelses Organisation udover at paapege det nødvendige i fælles Raadslagning forud for Sæsonen med deraf følgende Plan og Orden.

V. Skal den ved Driften af et Rigsteater forbundne Udgift søges skaffet ad andre Veje end ved Statsbevilling?

Efter den af Udvalget for Tilvejebringelse af Midler gennem et Kulturfond under 2. December 1933 afgivne Betænkning gør nærværende Udvalg ingen særlig Indstilling til dette Punkt.

VI. Skolescenen.

Samarbejdet mellem Skolen og Teatret fandt i vore Dage først sin praktiske Form i *Foreningen De højere Skolers Kunststæder*, stiftet 1920, der dog, som allerede Navnet viser, kun beskæftigede sig med Gymnasier, Seminarier og de højere Læreanstalter. Efter 4 Aars Forløb udvidedes Foreningens Virksomhed imidlertid til ogsaa at omfatte Folke- og Mellemskolen, samtidig med at Foreningen fik Navnet *Dansk Skolescene*.

Med *Dansk Skolescene* som Forbillede er der i Aarenes Løb oprettet en Række *Skolescener* baade herhjemme og i Udlandet (Sverige, Holland, U. S. A., Tyskland og Norge); i 1926 oprettedes herhjemme Jydsk Skolescene i Tilknytning til Aarhus Teater, Odense Skolescene i Tilknytning til Odense Teater samt Esbjerg og Omegns Skolescene. Desuden har der i en Aarrække været arbejdet for Oprettelsen af samvirkende Skolescener i Provinsens Byer, og *Landsskolescenen*, som i Aar er traadt i Virksomhed med Underafdelinger i Aalborg, Esbjerg, Fredericia, Hjørring, Holbæk, Horsens, Kolding, Nykøbing Falster og Randers, er Resultatet af dette Arbejde. Landsskolescenen, som ikke har faste Teatre at støtte sig til, betjenes af et omrejsende Selskab, som i indeværende Sæson, Landsskolescenens første, har opført „*Svend Dyrings Hus*“ af Henrik Hertz. Hvad Tilslutningen til Skolescenerne angaar, kan det oplyses, at der paa nærværende Tidspunkt foreløbig er indtegnet ca. 50 000 Medlemmer.

Medens Landsskolescenen, som endnu er i sin Vorden, ikke er helt fast i Organisationen, er alle de andre Skolescener Abonnementsforeninger, hvis Medlemmer abonnerer paa et bestemt Antal Forestillinger i Sæsonen, Dansk Skolescene paa 5 Forestillinger, Aarhus, Odense og Esbjerg Skolescener derimod kun paa 4.

Kontingentet, hvori Betalingen for Forestillingerne er indbefattet, andrager i København 6 Kr. med 1 Kr.s Moderation for Søkende, og i de andre Byer er det i Forhold til Forestillingernes Antal omtrent det samme.

Ledelsen. I Spidsen for en Skolescene staar et Repræsentantskab af Skolefolk, der for *Dansk Skolescenes* Vedkommende har suppleret sig med en kunstnerisk Sagkyndig, for Tiden Det kongelige Teaters Førsteinstruktør Thorkild Roose, der tillige er Repræsentantskabets Formand.

Forestillingerne. Repertoiret fastsættes af Repræsentantskabet, der tillige træffer Aftaler med et Teater om Forestillingernes Opførelse. Naar en Forestilling er indstuderet, opføres den i fuldt færdig Form for Repræsentantskabet, og først naar dette har antaget den, maa den spilles for Børnene.

Skolescenen og Det kongelige Teater.

1. K ø b e n h a v n.

Dansk Skolescenes ca. 31 000 Medlemmer inddeles i ældste og yngste Hold samt Provinsholdet fra de omliggende Byer m. v.

Ældste Hold bestaar af Gymnasie-, Seminarie- og Realelever og har ca. 3 000 Medlemmer.

Yngste Hold bestaar af Folke- og Mellemskoleelever og tæller ca. 22 000 Medlemmer.

Provinsholdet bestaar af Børn og unge Mennekser fra By- og Landsbyskoler rundt omkring paa Sjælland, i alt ca. 6 000.

Ældste Hold har i indeværende Sæson Adgang til 4 Forestillinger paa Det kongelige Teater efter Skolernes frie Valg inden for det løbende Repertoire.

Ordningen er saaledes, at Teatret hver Torsdag meddeler Dansk Skole-scenes Kontor, hvilke Forestillinger Skolerne kan faa Adgang til i Løbet af den kommende Uge, og hvor mange Pladser der kan disponeres over. Dansk Skole-scene er dog ikke forpligtet til at aftage de tilbudte Billetter, og paa den anden Side er Teatret uden Ansvar for, om ældste Holds Medlemmer i Løbet af Sæsonen naar at faa deres 4 Billetter hver af de *altid fra Teatrets Side rigelige Tilbud*. Teatret bestemmer selv, hvilke Pladser der skal benyttes, dog saaledes at den af Skole-scenen betalte Enhedspris 1 Kr. 25 Øre pr. Billet altid skal være en Favørpris.

Det var ønskeligt, om denne Ordning, som man fra Skolernes Side er overmaade tilfreds med, kunde udvides til ogsaa at gælde Storkøbenhavns Fagskoler (tekniske Skoler, Handelsskoler, Maskinistskolen, Navigationsskolen o. lign.) og Kommunernes Fortsættelseskursus, der i alt har ca. 30 000 Elever, dels fordi det vilde være pædagogisk værdifuldt, dels fordi det maaske kunde betyde, at mange af disse Unge, der ellers sjælden eller aldrig faar Lejlighed til at komme i Det kongelige Teater, i de modtagelige Aar kunde vindes for dets Kunst.

Der bør paa disse Skoler oprettes Abonnementsforeninger med eet eller to Teaterbesøg i Sæsonen til *meget* billige Priser — om muligt billigere endnu end Skolescenens, da de fleste af Eleverne er smaa stillede, men dog ikke billigere, end at den lille Sums Tilvejebringelse kan være Udtryk for en virkelig Interesse. Differencen imellem denne Abonnementspris og den Pris, Teatret maatte have for Billetterne, der ligesom Skolescenen skulde tages af de Billetter, der bliver tilovers fra det offentlige Salg, vilde eventuelt kunne dækkes af de ovennævnte Institutioners ordinære Budgetter, hvis Teaterbesøgene optages paa Læseplanerne. Herved vilde man opnaa, at baade Stat og Kommune kom til at yde deres Del, og eventuelt, hvis dette ikke slaar til, kunde det henstilles til Kommunerne at yde Resten.

Formodentlig vilde Abonnementet højst komme til at andrage 25 000 Abonnenter, altsaa 2 Teaterforestillinger til hver Abonnent, i alt 50 000 Billetter, hvilket vil sige ca. 10 pCt. af Teatrets ca. 480 000 Pladser pr. Sæson, og da Teatret næppe kan regne med en højere Fyldningsgrad end 75 pCt., skulde der saaledes være Mulighed for et for Ungdommen saare værdifuldt og for Teatret indbringende Arrangement.

Det forventes, at Kommunerne i Landet, som ved Udsendelsesteatrets Virksomhed faar Lejlighed til at nyde godt af Det kongelige Teaters Kunst, paa tilsvarende Vis, som det er nævnt for Hovedstadskommunernes Vedkommende, vil yde Tilskud paa dette Omraade til deres Ungdoms Opdragelse og til Gavn for mindrebemidlede.

Det er Udvalget bekendt, at Det kongelige Teater allerede nu giver den studerende Ungdom Adgang til en Favørpris — den saakaldte Studiepris —, for hvilken der ogsaa efter nærmere fastsatte Regler gives Adgang for Forfattere, Tonekunstnere m. fl. Denne Ordning, der efter Direktiv fra Undervisningsmini-

steriet udelukkende bæres af Det kongelige Teater, forudsættes opretholdt, idet man betragter det som en vigtig Del af Teatrets Virksomhed paa den Maade at bidrage til den studerende Ungdoms almindelige Dannelse og Udvikling. De foran omtalte Planer omfatter altsaa en anden Gruppe af Ungdom end den, for hvilken Studieordningen gælder.

Yngste Hold, der omfatter Elever i Folkeskolen og Mellemskolen og i Aar tæller ca. 22 000 Medlemmer, har ingen Forestillinger paa Det kongelige Teater, hvorimod der de to foregaaende Sæsoner under Dobbeltscenedriften spilledes eet Skuespil for yngste Holds Medlemmer. Det kostede dog Teatret stort Besvær at gennemføre Forestillingerne, og det maa anses for udelukket, at Det kongelige Teater nu under Samarbejdet med Radioen og med det foreslaaede Udsendelsesteater skal kunne faa Eftermiddage tilovers til blot at opføre een Forestilling for de 31 000 Børn, hvilket vil sige undvære ca. 20 Eftermiddage. Forsøgsvis kunde der dog selv under disse Forhold gennem Hovedstadens Skoledirektioner tænkes arrangeret Teaterbesøg for Eleverne i de nye Former for udvidet Skolegang i Folkeskolens ældste Klasser til en undervisningsmæssigt set særlig værdifuld Forestilling.

Hvis derimod Statsradiofoniens Teatersal kunde benyttes, vilde det være muligt at gennemføre alle Skolesceneforestillingerne paa denne Scene i et for begge Parter frugtbart Samarbejde. For Det kongelige Teater vilde det bl. a. have den Værdi, at man paa Skolescenen kunde holde de klassiske Indstuderinger i Live, som en Nationalscene stadig bør have paa sit Repertoire, men uden en saadan særlig Foranledning vanskeligt kan holde i Beredskab, fordi der da alt for sjældent er Lejlighed til at føre dem frem.

2. P r o v i n s e n .

For Provinsens Vedkommende vil Forholdet ligge nogenlunde som i København: Det vil være muligt for Udsendelsesteatret at imødekomme Ungdommen, som de stedlige Abonnementsforeninger eller Teaterforeninger maa tage særligt Hensyn til; hvor Kommunen træder hjælpende til, vil Udsendelserne endog kunne give særlige Ungdomsforestillinger, som sikkert nok skal faa talrigt Besøg. De særlige Ungdomsforestillinger vil der i øvrigt blive Brug for mange Steder, da de smaa Teatre næppe vil give Plads til Ungdommen de ordinære Aftener, saa længe Teatret ikke kan tænke paa at komme til Byen mere end 3 eller 4 Gange i Sæsonen.

For Børnene — svarende til Dansk Skolescenes yngste Hold — vil der imidlertid ikke være store Udsigter. Medens nemlig Ungdommen kan tage det almindelige „voksne“ Repertoire og i øvrigt næppe vil være til at interessere for andet, maa Børnene have *særlige Forestillinger*, hvilket altsaa vil sige, at Udsendelserne skal have saadanne med, hvis der skal spilles for Skolescenes yngste Hold, men det vil kun undtagelsesvis kunne lade sig gøre, da det gennemført vilde betyde alt for store Udgifter baade til Personale og Materiel.

Det tilraades derfor, at man foreløbig lader Provinsens Skolescener arbejde med de omrejsende Selskaber eller eventuelt danne deres eget Selskab til at opføre de klassiske Forestillinger, hvis Række saa ved gunstig Lejlighed kan brydes af et kongeligt Besøg, naar Udsendelserne alligevel er ude med en for Formaalet egnet Forestilling. Undertiden vilde Udsendelsesteatret maaske ogsaa være i Stand til foruden sin Aftenforestilling uden Personaleforøgelse at give en for Skolebørnene særlig egnet Forestilling.

Udvalget kan sammenfatte sine Betragtninger med Hensyn til Skole-scenen i følgende Punkter:

- a. Under dette Punkt blev ved Betænkningens Afgivelse nævnt den mellem Dansk Skolescenes ældste Hold og Det kongelige Teater bestaaende Ordning og dens Udvidelse til ogsaa at gælde for Storkøbenhavns Fagskoler, men da denne Sag i større Omfang er taget op af Udvalget vedrørende Storkøbenhavns Støtte, bortfalder dette Punkt.
- b. Hvad *ynge* Hold angaar, anser Udvalget det ikke for muligt for Det kongelige Teater som Enkeltscene at paatage sig Forestillingerne. Forsøgsvis kunde der dog selv under disse Forhold gennem Hovedstadens Skoledirektioner tænkes arrangeret Teaterbesøg for Eleverne i de nye Former for udvidet Skolegang i Folkeskolens ældste Klasser.
- c. Hvis Statsradiofonis Teater kunde bevares for Det kongelige Teater, vilde der være aabnet Mulighed for paa dette Teater at gennemføre alle Skole-scenens Forestillinger.
- d. For Provinsens Vedkommende vil Udsendelsesteatrets Repertoire gennem-gaaende være egnet for *Ungdommen*. Da der ved de almindelige Forestillinger næppe vil blive ret mange Pladser at disponere over til dette Formaal, maa der, naar og hvor der er Lejlighed dertil, arrangeres særlige Teateraftener for Ungdommen.
- e. *For Børnene* — svarende til Dansk Skolescenes yngste Hold — vil Udsendelsesteatret almindeligvis ikke kunne medtage et særligt Repertoire. I Tilfælde, naar og hvor de ordinære Forestillinger maatte være egnede, kan disse dog opføres som Skoleforestillinger om Eftermiddagen. Ligeledes vilde det være ønskeligt, om Udsendelsesteatret lejlighedsvis kunde paatage sig at indstudere og opføre mindre Skuespil eller Skuespiludtog for disse Alderstrin, uden at saadanne Opførelser maatte medføre Ekstraudgifter til Personaleforøgelse.

VII. Udsendelse fra Det kongelige Teater gennem Radioen.

Efter den af Udvalget for det daglige Samarbejde mellem Teater og Radio-foni under 9. Januar 1934 afgivne Betænkning gør nærværende Udvalg ingen særlig Indstilling vedrørende dette Punkt.

VIII. Hvad vil der opnaas ved Gennemførelsen af Udvalgets Forslag?

Udvalget er ved Fremsættelsen af sine Forslag gaaet ud fra, at der er et Krav hos Befolkningen om at ville se Det kongelige Teaters Forestillinger, og at der jævnsides med dette Krav er en Misnøje mod Statsscenen, der efter manges Mening i sin nuværende Form kun er en københavnsk Forlystelsesanstalt, der koster Statskassen en urimelig Masse Penge. En Statsinstitution vil i et demokratisk Land som Danmark ikke i Længden kunne opretholdes mod store Befolkningskredses Ønske, og Udvalget, der ikke nærer Tvivl om Det kongelige Teaters kulturelle Betydning, og som vilde anse det for et uopretteligt kulturelt Tab, hvis man skulde se sig nødsaget til at nedlægge Teatret, mener, at Gennemførelsen af de af Udvalget fremsatte Forslag vil kunne medvirke til at skabe Sympati for Teatret og dets Kunst i vide Befolkningskredse, samtidig med at Teatrets Kunst

ført ud i disse Befolkingskredse vil kunne blive et Værn for vore nationale Kulturværdier, der selv i et Land som vort kan komme ud for de største Vanskeligheder i kulturelle Krisetider som de nuværende.

Udvalget maa derfor tillægge Det kongelige Teaters Kulturmission ude i Landet stor Betydning, og man ønsker for at fastslaa dette saa stærkt som muligt udtrykkelig at fremhæve, at man hverken kan eller maa opretholde tidligere Tidens Opfattelse: at Scenen paa Kongens Nytorv er Nummer eet, medens Landet maa nøjes med, hvad den kan afse; Teatret skal være et Teater for hele Landet, og Virksomheden uden for den gamle Scene maa med Hensyn til Interesse, Stykkernes Kvalitet og Udførelse o. s. v. staa paa lige Fod med Virksomheden paa Kongens Nytorv.

Naar man i denne Sæson har set enkelte københavnske Blade kritisere og angribe Det kongelige Teaters Provinstournéer ud fra det Synspunkt, at de griber forstyrrende ind i Virksomheden paa Kongens Nytorv, finder Udvalget Anledning til skarpt at tage Afstand fra Opfattelsen af Provinsvirksomheden som noget ligegyldigt og betydningsløst, som Teatret vel kan beskæftige sig med, naar Tid og Lejlighed gives, men som aldrig maa hemme Virksomheden i København. I lige saa høj Grad som denne er Provinsvirksomheden en legitim Del af Det kongelige Teaters Opgave, og ogsaa den københavnske Presse og det københavnske Publikum maa forstaa, at et Arbejde for Provinsvirksomheden er et Arbejde for Styrkelse af Teatrets Stilling og derigennem ogsaa et Arbejde for Hovedstadens Interesse i at bevare Det kongelige Teater.

Det er fuldkommen klart, at skal Teatret for Alvor gøre en Indsats for Provinserne, vil det kræve et stort Arbejde fra Teatrets Side at overvinde de Vanskeligheder, der altid vil være forbundet med en saadan Dobbelt drift. Men disse Vanskeligheder skal overvindes, og begge Afdelingers Publikum maa respektere Ordningen og ikke hver for sig kræve alt uden Hensyn til den anden Part.

For et forholdsvis beskedent Beløb vil Det kongelige Teater kunne gøres til hele Landets Teater, hvis Kunst ogsaa kunde naa ud til de Befolkingskredse, der hidtil har stillet sig fjendtligt eller uforstaaende over for denne Institution, og Udvalget mener at turde hævde, at det af Hensyn til Det kongelige Teaters fortsatte Bestaaen som vor nationale Scene ikke alene er ønskeligt, men ogsaa nødvendigt, at Teatret nu sættes i Stand til at løse en Landsopgave.

Naar Udvalgets Medlemmer underskriver dette Forslag om Oprettelse af et kongeligt Udsendelsesteater, maa de bemærke, at de ikke kan binde sig endeligt til Planen, før der foreligger en samlet Indstilling fra hele Teaterkommissionen, hvori der gives en Oversigt over det samlede Budget og de samlede Midlers Tilvejebringelse.

Folketingsmand Vilhelm Pinholt fremhæver specielt, at han indtil videre stadig maa formene, at den nødvendige Begrænsning i Statens Udgift bedst vil kunne opnaas ved Overgang til privat Drift, (jfr. Forholdet ved Nationalteatret i Oslo og Kungl. Dramatiska Teatern i Stockholm), hvorfor han udtrykkelig maa forbeholde sig sin Stilling til det principielle Spørgsmaal om Statsdrift eller privat Drift.

Forslag til en sønderjysk Teaterordning.

(Af Overlærer *H. C. Hansen*).

I. Lidt Historie.

Naar jeg herved tillader mig at fremsætte Forslag om en fælles Ordning for Sønderjyllands Teater og Det kongelige Teater, vil jeg først gøre nogle faa Bemærkninger om denne Sags historiske Forløb.

Straks med 1864 ophørte Gyldigheden af dansk Teaters Bevillinger i Sønderjylland; vilde man se en Komædie opført paa Modersmaalet, maatte man søge den uden for Statsgrænsen.

At dette følte som et stort Savn, fremgaar af mange Udtalelser, f. Eks. Fl. A. 1870—72.

„Til et Folks nationale Liv hører ogsaa et Teater, og er dette godt besøgt, er dette et Vidnesbyrd om, at Folket i Fremstillingerne genfinder sig selv“.

„At høre de hjemlige Toner i mesterlig Gengivelse er en sand Glæde, det letter Sindet og forkorter Ventetiden“.

Det kongelige Teater prøvede paa at imødekomme denne Trang, og enkelte Kunstnere forsøgte at optræde, der nævnes f. Eks. Operasanger R. L. Jastrau, Kammersanger Simonsen.

Senere 1874 besøgte en Udsendelse fra Det kongelige Teater Sønderjylland med Medlemmer af Korpersonalet og Operasanger Døcker og med Dirigent Guldbrandsen fra Det kongelige Teater som Leder.

Senere optraadte ogsaa Balletten fra Det kongelige Teater i Landsdelen under Ledelse af Daniel Krum med Kunstnere som Anna Tüchsen og Hans Beck. Denne Tur blev standset i Aabenraa, fordi man havde benævnt Landet for Sønderjylland, og fordi Publikum havde givet Buketter med røde og hvide Blomster.

I 1888 blev der nægtet Olaf Poulsen og Christian Zangenberg Adgang til Landsdelen til stor Sorg for Befolkningen.

Alle disse Forsøg fik deres endelige Afslutning 1894, da en Udsendelse engageret af en Teaterejer i Haderslev blev udvist med 24 Timers Varsel.

De udviste var:

Karl Mantzius.

Sofie Mantzius.

Poul Nielsen.

Emma Nielsen.

Christian Zangenberg,

Peter Gradmann.

Emil Møller.

Denne meget dramatiske Udvisning i Haderslev gav Genlyd over hele Europa til Paavisning af de utaalelige Tilstande, Befolkningen levede under. Dermed var denne Saga sluttet, udenlandske Kunstnere var forbudt Adgang til Landet, Befolkningen var henvist til tyske Teateraftener eller det, der i høj Grad maatte træde i Stedet for det danske Teater: Dilletantkomædie.

Forbindelsen mellem Det kongelige Teater og Sønderjylland var bristet i Tiden mellem 1894 og 1920.

I Tiden siden 1920 har Det kongelige Teater saavel paa eget Initiativ som paa Opfordring besøgt Landet, men kun nu og da, begrundet i Teatrets særegne og ofte vanskelige Forhold.

II. *Kravene fra Sønderjylland.*

Disse har jeg tidligere gjort Rede for her i den høje Kommission og skal kun nævne, at man hver Gang, der øjnedes en Lejlighed til at faa en fast Ordning gennemført, har søgt Forhandling herom.

Det krævede vi under Forhandlingerne om Dobbeltscenen 1929.

Det satte en lille og meget lidt værdifuld Frugt i den ofte omtalte Forpligtelse for Teatret over for Provinsen — uden at anvise Midlerne dertil.

Det krævede vi under hele Dobbeltsceneperioden over for saavel Minister som Teater.

Det krævede vi i Februar 1933.

Det krævede vi som et Led i den nye kommende Teaterlov allerede i April 1933.

Det, det drejer sig om, er en fast gennemførlig Forpligtelse, som maa lægges paa og modtages af Det kongelige Teater til at løse nationale-folkelige-kulturelle Opgaver i Grænselandet.

III. *Forskellige Veje frem mod Maalet.*

- I. Man har talt om et særligt sønderjydsk Teater. Den Tanke har meget tiltalende i sig og har affødt en Del Diskussion.
- II. Man har ogsaa fremsat Tanken om et sønderjydsk Teater støttende sig til København, Aarhus og Odense.
- III. Og endelig en tredie Plan, at oprette et Udsendelsesteater ved Det kongelige Teater som et Led i Teatret, der saa skulde teaterdække Landsdelen.

For at drøfte disse Eventualiteter har jeg afholdt 5 Møder omkring i Landsdelen. De 4 Møder: i Gram — Højer — Tinglev — Graasten var baseret paa at høre de omliggende Egenes Anskuelser om denne Sag. Hvert Sted deltog ca. 20 Personer, fremtrædende Mænd paa hvert sit Sted.

Et 5te Møde afholdtes i Aabenraa nærmest for at faa et samlet Indtryk af Stemningen.

Ved dette sidste Møde var følgende til Stede:

Fhv. Minister H. P. Hansen, Forfatter Marcus Lauesen, Redaktionssekretær Thomsen, Haderslev, Landbrugskonsulent Bruhn, Rødding, Lærer Demuth, Ravsted, Seminarielærer Roust, Tønder, Cigarhandler Jørgensen, Sønderborg, Købmand Skov, Nordborg, Landsretssagfører Hartmann, Aabenraa, Sprogforeringssekretær Jacob Petersen, Aabenraa og undertegnede.

Jeg var klar over den Fare, der kan være i at drøfte en Sag ved saa mange Møder, den navnlig, at der fremkommer saa mange Meninger, at det hele opløser sig i Forvirring. Dette blev saa langt fra Tilfældet, idet navnlig alle vurderede de tre Planer paa samme Maade — kun een hævdede en afvigende Anskuelse.

IV. Landsdelen teaterdækket.

For at faa et klart Billede af Behovet er der rettet Spørgsmaal om Antal Teateraftener, som man det paagældende Sted mente at kunne modtage. Dette viser følgende:

Haderslev	6 à 7
Rødding	4
Gram	2
Skærbæk	2
Løgumkloster	2
Højer	2
Tønder	6
Tinglev	2 à 3
Hillevad	1 à 2
Aabenraa	6
Graasten	3
Broager	2
Sønderborg	5 à 6
Nordborg	3,

ialt ca. 46 à 50 Aftener. Et noget mindre Tal end jeg oprindeligt havde regnet med.

V. *Angaaende Meningerne om den førstnævnte Plan om et særligt sønderjydsk Teater kan jeg sige, at den Tanke forekom alle med den ene ovenfor nævnte Undtagelse at være for omfattende.*

Vi mener dernede, at et saadant selvstændigt Teater, der ikke vil kunne komme op over højt regnet 50 Spilleaftener i sit egentlige Omraade, vil ikke kunne gaa. Skuespillerne vil ikke kunne fastholdes — hvis de har gode Evner vil de let finde Arbejdspladser; der af dem vil blive foretrukket.

Man maa regne med, at der hvert Aar skal antages unge, nye ret uprøvede Kræfter.

Teatret vil blive nødt til at arbejde en stor Del af Spilletiden uden for sit Omraade, idet selve Hjemstedet i sig selv ikke giver tilstrækkelig Grundlag for Eksistensen.

Økonomisk set vilde det blive vanskeligt at klare, da det i sig selv vilde blive uforholdsmæssigt dyrt i Drift — selv om man kunde forvente et godt privat Tilskud til Starten.

Denne Modvægt mod Flensborg og Slesvig Teatre vilde blive for kostbar.

Alle er enige om at tage Afstand fra den Tanke — ingen eller kun en enkelt tør tage Ansvar for at anbefale den Vej.

VI. *Aabenraa som Led i et fælles Rigsteater.*

Denne Tanke har været drøftet ret indgaaende ogsaa Fordelene, som jo let falder i Øjnene.

Men Betænelighederne meldte sig i stort Antal.

Man kan nok se, at denne Ordning vil sikre mod for daarlige Skuespillere, idet Det kongelige Teater staar bag ved med sin Garanti.

Men man regner alligevel med, at Teaterbehovet i ikke ringe Grad vil blive søgt dækket af de øvrige Provinsteatre, og at Aabenraa vil blive det Teater, der altid vil komme til at staa svagest, grundet paa, at Grundlaget for Teatret er væsensforskelligt fra Aarhus og Odense.

Hertil kommer tillige, at Byer som Haderslev — Tønder — Aabenraa og Sønderborg og Rødding holder paa, at man der kun ønsker en Del af Teaterbehovet dækket af dette faste Teater. Paa de Steder vil man holde en Margin til Udfyldelse af Selskaber i det frie Marked.

Man mener, at frie Bevillingshavere mange Gange tager Opgaver op, der har særlig Interesse for mindre Provinsbyers Befolkning. Man tør ikke der binde sig til København — Aarhus og Odense.

Endelig og afgørende for Stillingen til denne Plan er — Man vil se Det kongelige Teater. —

VII. *Synspunkter for Oprettelse af et Udsendelsesteater ved Det kongelige Teater for Sønderjylland.*

Selve Forslaget kan kun udarbejdes i Samraad med Chefen for Det kongelige Teater, derfor kan Forslaget her kun angives i sine Hovedtræk.

1. Det kongelige Teater skal med det ved Teatret ansatte Personale og Kunstnere og for Teatrets egen Regning gennemføre følgende 4 Teaterudsendelser til Sønderjylland:

I.	Udsendelse	paabegyndes i Tiden	1.—10.	November.
II.	—	—	—	1.— 5. December.
III.	—	—	—	10.—15. Januar.
IV.	—	—	—	24.—28. Februar.
2. Senest 1. Juni opgiver Sønderjydske Teaterforening Antallet af Spillepladser for kommende Sæson paa Grundlag af, at der gennemføres 4 Udsendelser i Sæsonen.
3. I Juli tilstiller Teaterchefen Sønderjydske Teaterforening en Repertoireplan for Sæsonen til Udtalelse.
4. Paa Grundlag af denne Plan skal Sønderjydske Teaterforening i Løbet af 14 Dage gennem Forhandling med Spillepladserne opgive til Teaterchefen Antallet af Spilleaftener for hver Udsendelse.
5. Senest 14 Dage før hver Udsendelses Start fremsender Sønderjydske Teaterforening Rejseruten efter Forhandling med Spillepladserne om den for det bekræftende Sted mest bejlelige Dag.
6. Forestillingerne skal være offentlige, og Billetpriserne maa ingen Steder overstige 2 Kr. incl. Skat i Gennemsnit.
7. Det kongelige Teater tilstiller Sønderjydske Teaterforening senest 14 Dage før hver Udsendelse Plakater til Ophængning de paagældende Steder samt en Annonce til Indrykning i Egnens Dagblade samt eventuelt andre Meddelelser til Bladene angaaende Udsendelsen.
8. Det kongelige Teater indkasserer hele Billet- og Programsalget.

9. Det kongelige Teater hæfter for alle opstaaende Udgifter eller Krav i Anledning af Forestillingerne samt bærer i øvrigt alt økonomisk Ansvar, der kan opstaa i Anledning af disse.
10. Teaterchefen kan forlange, at Sønderjydske Teaterforening for Teatrets Regning aftaler Lejemaal angaaende Lokaler.

VIII. Bemærkninger.

Alle 4 Udsendelser vil paa Grundlag af de for Øjeblikket værende Forhold kunne anslaaes til ca. 35 Spilleaftener. Resten vil man søge dækket gennem Provinsselskaber eller paa anden Maade.

IX. Økonomien.

Den kan naturligvis kun omtales med stort Forbehold, da Indtægterne kun kan anslaaes skønsmæssigt.

Nogen Vejledning kan nedenstaaende Overslag over Indtægter dog maaske give.

Forsigtigt beregnet kan hver Aften anslaaes til en Indtægt af 450 Kr., efter at Skat — Lys og Lokaler er betalt i Gennemsnit.

35 Spilleaftener giver altsaa 15 750 Kr.

Udgifterne til Udsendelsen fra det Øjeblik, den forlader København, til den atter er hjemme, kan jeg ikke vurdere, da disse vil afhænge af Tournéens Udstrækning og Omfang.

For at man her i Udvalget kan udarbejde et Forslag, der ogsaa omfatter et Budget, maa jeg tillade mig at henstille til den højtærede Formand gennem Teaterchefen at fremskaffe et Overslag over: Personaleforøgelse og i øvrigt Overslag over Det kongelige Teaters forøgede Udgifter ved Gennemførelsen af dette Forslag, som jeg tillader mig at bede den højtærede Formand maa blive gjort til Genstand for Drøftelse her i Udvalget. Det fremsættes med Tilslutning fra alle teaterinteresserede Kredse i Sønderjylland og med vore førende nationale Tillidsmænd.

B. Kommissionens Stilling.

1. Der er i Kommissionen principiel Tilslutning til Tanken om at bringe Det kongelige Teaters Kunst ud til Landets Befolkning i videst muligt Omfang ved Udsendelse af Teatrets repertoiremæssige Forestillinger med Teatrets Kunstnere paa Provinsens Scener, ikke mindst i Sønderjylland, hvor en særlig, allerede paa dette Tidspunkt uafviselig, national Opgave foreligger for Teatret.

2. Saadanne Udsendelser maa almindeligvis ske enten som offentlige Forestillinger, hvilken Form principielt maa tilstræbes, eller som Forestillinger, der er solgt til stedlige Teaterforeninger, der er saaledes organiseret, at de er aabne for hele Befolkningen. Der maa tilstræbes et Samarbejde med Provinsteaterdirektører, Teaterejere og Provinsteaterforeninger, ogsaa med Hensyn til de lokale Teatres Indretning, og Billetpriiserne maa fastsættes saa vidt muligt under Hensyntagen til de gængse Priser paa Stedet.

3. Da Gennemførelsen af Udvalgets Plan i sin fulde Udstrækning vil kræve et aarligt Driftsbeløb af ca. 175 000 Kr. (foruden en i Forvejen af andre Grunde som nødvendig fastslaaet Udgift een Gang for alle paa ca. 40 000 Kr. til Prøvesal), og da en saa betydelig ny Opgave for Det kongelige Teater kan befrygtes — navnlig i de første Aar — at indebære Vanskeligheder for Tilrettelæggelse og planmæssig Gennemførelse af Teatrets Repertoire, er der fra forskellig Side inden for Kommissionen Betænkelighed ved straks at tage Opgaven op i saa stort Omfang som foreslaaet, hvorfor det anbefales at fortsætte de allerede i de senere Aar etablerede Udsendelser, at udvide disse særlig til Fordel for Sønderjylland, men i den foreliggende Situation begrænse Teatrets Udsendelser til ca. 50 Forestillinger, indtil de fornødne Erfaringer med Hensyn til Planens Realisationsmuligheder og Resultater, baade kunstnerisk, økonomisk og socialt, foreligger. Merudgiften ved en saadan begrænset Udsendelse anslaaes til 50 000 Kr.

VI.

Det kongelige Teater i Forhold til Statsradiofonien.

A. Udvalgets Indstilling.

Udvalget har bestaaet af:

Folketingsmand *Himmelstrup*, Formand,
Komponist *Hakon Børresen*,
Folketingsmand *Chr. Hansen*,
Kammersanger *Holm*,
Kontorchef *M. Korsgaard*,
Folketingsmand *P. Korsgaard*,
Kammerherre *C. Lerche*,
Teaterchef *Andr. Møller*.

Udvalget, der afholdt sit første Møde 21. December 1933, og som afgav Betænkning den 9. Januar 1934, har gennemdrøftet de Muligheder, der maa antages at foreligge for et Samarbejde mellem de 2 Statsinstitutioner Det kongelige Teater og Statsradiofonien. Disse Drøftelser samlede sig først om Muligheden af en Fortsættelse af det fra indeværende Teateraars Begyndelse paabegyndte Samarbejde mellem Det kongelige Teater og Statsradiofonien. Udvalget er under denne Drøftelse kommet til Klarhed over, at den nuværende Ordning, der hviler paa Statsradiofoniens fortrinsvise Benyttelse af Det kongelige Teaters Kunstnere og med Adgang for Teatret til at oppebære væsentlige Dele af det herfor erlagte Honorar, langt fra i økonomisk Henseende vil svare til de Forventninger, hvormed den var imødeset. Fra Statsradiofoniens Side er det under Forhandlingerne hævdet, at mange og forskelligartede Forhold: Nødvendigheden af Statsradiofoniens Programlægning 3 à 4 Uger frem i Tiden, bl. a. med Hensyn til det internationale Samarbejde, Vanskelighederne for Det kongelige Teater ved at fastholde den paa langt Sigt lagte Arbejdsplan samt ved Gennemførelsen af Prøverne baade i Teatertjenesten og i Radiofonitjenesten, Teatrets Provinstournéer, Personalets delvise Uegnhed til Mikrofontjeneste etc. har umuliggjort Anvendelsen af Det kongelige Teaters Kunstnere i det for Opfyldelse af de stillede økonomiske Forventninger nødvendige Omfang. Hertil kommer Kunstnernes Uvilje mod Ordningen og deres Modstand mod fortsat at yde de Ofre, som den nugældende Radioordning efter deres Opfattelse er Udtryk for.

Under disse Forhold er Udvalget, som det vil fremgaa af det følgende, kommet til den Opfattelse, at det Samarbejde mellem Det kongelige Teater og Statsradiofonien, som alle finder naturligt og ønskeligt, for Fremtiden maa ordnes paa en noget ændret Maade.

Da den nugældende Radioordning har været Udgangspunktet for Udvalgets Forhandlinger, skal man først redegøre for denne og derunder gaa nær-

mere ind paa de Grunde, der har været bestemmende for Udvalgets Opfattelse af, at den nugældende Ordning ikke kan fortsætte over i en blivende Ordning af Samarbejdet mellem Teater og Radiofoni.

Med Hensyn til de ved Det kongelige Teater ansatte Kunstneres Medvirken ved Radiofonien egne Udsendelser har Forholdet lige indtil Begyndelsen af Sæsonen 1933—34 været ordnet saaledes, at det betragtedes som en Fritidsbeskæftigelse for Kunstnerne egen Regning. Dog skulde de sceniske Kunstnere have Teatrets Tilladelse til at tage Tjeneste i Radioen, og som en Godtgørelse for den Gene, saadan Tjeneste i givet Tilfælde voldte Teatret, der ved sit Arbejde tog Hensyn til, at Radiofonien Arbejder ikke forstyrredes, ydede Radiofoniens Teatret 50 Kr. for hver Gang, en af Teatrets sceniske Kunstnere fra Skuespil og Opera optraadte i Statsradiofonien.

For indeværende Sæson ændredes dette Forhold, idet der efter Forhandlinger, hvori ogsaa Radioraadets Formand deltog, af Ministeren for offentlige Arbejder for Statsradiofonien og Undervisningsministeren for Det kongelige Teater blev truffet en Ordning, gaaende ud paa, at Statsradiofonien i første Række skulde benytte Det kongelige Teaters Kunstnere, og at disse skulde optræde i Radiofonien for Teatrets, ikke for egen Regning, saaledes at Honorarerne, der skulde beregnes som hidtil, skulde betales til Det kongelige Teater, der selv maatte affinde sig med Kunstnerne om deres samlede Lønning og eventuelle særlige Vederlag i Tilfælde af Radiotjeneste. Afgiften paa 50 Kr. opretholdtes og skulde ogsaa fremtidig ydes, naar Medlemmer af Det kongelige Kapel optraadte som Solister i Radiofonien. Der skulde som hidtil betales 4 000 Kr. pr. Operatransmission (2 000 Kr. for en Del af en Aften), og der var herved garanteret Teatret en Indtægt af mindst 50 000 Kr. for Operatransmissioner.

I Radioraadets efterfølgende Tiltrædelsesskrivelse af 30. Marts 1933 toges Forbehold dels med Hensyn til Kunstnerne Egnethed for radiofonisk Udsendelse og for den paagældende Opgave, dels med Hensyn til Adgangen til ogsaa at benytte andre, i lige Grad egnede Kunstnere, dels endelig med Hensyn til Operarepertoirets Egnethed og Fordeling over Aaret, ligesom det for Teatrets Vedkommende var forbeholdt, at Teatertjenesten maatte være det principale.

Teatrets Indtægter fra Statsradiofonien blev af Ministeriet beregnet til at skulle udgøre:

1. For Transmissioner	50 000 Kr.
2. For Kunstnerne Tjeneste i Radioen:	
a. Kunstnerhonorar	200 000 Kr.
b. 50 Kr.'s Afgift	70 000 —
	270 000 —

I alt . . . 320 000 Kr.

Heri maatte dog fragaa Teatrets Ekstravederlag til Kunstnerne . . . 75 000 —

Der skulde altsaa for Teatret fremkomme en Nettoindtægt paa . . . 245 000 Kr.

Forholdet mellem Teatret og dets Kunstnere blev efter Forhandling ordnet saaledes, at Teatret oppebærer hele Betalingen fra Radiofonien for Skuespillers og Operaens sceniske Kunstneres Vedkommende, altsaa baade „Kunstnerhonorar“ og 50 Kr.'s Afgift. De paagældende Kunstnere blev forpligtede til foruden ved Teatrets egne Forestillinger for Teatrets Regning at gøre Tjeneste ved Statsradiofonien Koncerter og Udsendelser fra Studie og dertil hørende Prøver. Det

særlige Vederlag til dem for saadan Tjeneste blev sat til en Trediedel af „Kunstnerhonoraret“ for Udsendelse og Halvdelen af Honoraret for Prøver. I Teatrets Sommerferie (Juni og Juli) skulde Tjenesten være frivillig, og Vederlaget fordobles.

Udvalget fremhæver i denne Forbindelse, at Teatrets sceniske Kunstnere efter de regulativmæssige Bestemmelser ikke har — og heller ikke før 1. Juli 1933 havde — *Ret* til at tage Tjeneste i Radioen, men hver Gang maatte have Teatrets Tilladelse hertil, og at Nyordningen indførtes efter Forhandling mellem Teatret og Personaleforeningens Bestyrelse og saaledes, at der for hver enkelt Kunstner fandt Lønningsforhandling Sted paa Grundlag af de nye Bestemmelser om Pligt til for Teatrets Regning at medvirke i Radioen. Enkelte Undtagelser fra Nyordningen, i første Række som Følge af et Par endnu for i Aar løbende særlige Kontrakter, er der ingen Grund til at komme nærmere ind paa.

Til Grund for den trufne Ordning laa den Betragtning, at Det kongelige Teater med sine 3 Kunstarter og sit omfattende Repertoire til enhver Tid i Skuespil og Opera maa have et Personale, der er meget betydeligt i Forhold til Antallet af Teatrets Forestillinger. Staten maa igennem Teatret lønne dette store Personale, og da Teatret ikke selv kan give det passende fuld Beskæftigelse, og da dette Personale er saaledes sammensat, at det i det store og hele maa siges ogsaa at være særlig kvalificeret for Skuespil- og Sangertjeneste i Radioen, maatte det forekomme naturligt at udnytte den ledige og af Staten allerede betalte Arbejds-kraft i Statsradiofoniens Tjeneste. Da Teatret betalte de faste Lønninger, maatte det til Gengæld oppebære, hvad Radioen betalte for de paagældende Kunstneres Assistance.

Naar Udvalget uagtet det naturlige i Tanken om et nært Samarbejde mellem Det kongelige Teater og Statsradiofonien dog ikke mener at burde foreslaa den nuværende Ordning opretholdt, er Grundene hertil følgende:

Som foran anført havde Statsradiofonien taget Forbehold saavel med Hensyn til Kunstnernes Egnethed i al Almindelighed til Radiofonitjeneste som med Hensyn til Egnetheden i det enkelte Tilfælde i Forhold til Rollen, de medspillende o. s. v. Radiofonien maa selvfølgelig selv sammensætte sit Program, og Radiofonien maa ogsaa selv tage Bestemmelse om, hvem de enkelte Roller ønskes tildelt. Men Følgen heraf er den, at Radioens Interesse hyppigst vil være rettet paa netop de Kunstnere, som Teatret ogsaa i særlig høj Grad gør Brug af. Atter og atter har man staaet over for det Tilfælde, at Radiofonien til Prøver og Udsendelser har ønsket netop de Kunstnere, Teatret skulde bruge, og det har baade for Teatret og for Radiofonien hidført de største Vanskeligheder at gennemføre de planlagte Indstuderinger med de samme Kunstnere. Har Vanskelighederne været store ved Lægningen af Arbejdsplanerne, saa har de ofte været uovervindelige ved Gennemførelsen. Det maa erindres, at selv om man kan lægge en Plan frem i Tiden for Forestillinger og Prøver ved et Teater, saa kan det dog aldrig undgaas, at der kommer Forskydninger i denne Plan. Sygdom eller andet Forfald, Succes eller det modsatte, Prøvernes Forløb, alt kan faa Indflydelse paa det saa stærkt sammensatte Teaters Arbejdsplan, og Forstyrrelser i denne faar Radioens til at vakle. Ogsaa det omvendte kan hændes. Daglig maa der føres Forhandlinger mellem Teatret og Radioen om, hvorledes alle disse Forhold kan ordnes, og Kunstnerne har i afgørende Grad maattet renoncere paa deres Ønsker om en Begrænsning af Prøvetiden og om passende Hviletid mellem Radioprøver og Teaterprøver eller Prøver og Forestilling, ligesom Instruktørerne har maattet lempe sig og finde sig i, at Kunstnerne kommer trætte til deres Prøver senere paa Dagen. Ved nødven-

dige Ændringer af Forestillinger har man derhos maattet tage Hensyn til ikke at genere den anden Institution og derfor været afskaaret fra at give den Forestilling, man f. Eks. af økonomiske Grunde helst vilde have givet. Statsradiofonien har for at kunne gennemføre Prøver med Teatrets Kunstnere maattet leje særligt Lokale til Aftenprøve. For Repertoireplanerne er det for Teatret en Vanskelighed, at Radiofonien har faste Koncertdage, og for Radioen er det en Vanskelighed, at der efter dens Plan helst skal være nogenlunde faste Dage til de større Musikudsendelser og de større Hørespil, samt at Diskussionsudsendelserne og Udsendelser i Forbindelse med Udlandet maa fastlægges ret længe forud, saaledes at disse Udsendelser ikke kan placeres efter Teatrets Repertoire. Alle disse Vanskeligheder stiger med det større Fællesskab i Personalet, og selv med den bedste Vilje fra alle Parters Side lader de sig ikke løse saaledes, at den fulde, paaregnede Dobbeltanvendelse kan gennemføres. Det maa erindres, at skal denne Dobbeltanvendelse give Teatret den beregnede Indtægt, maa den være ganske overordentlig stor.

I de første Maaneder af indeværende Sæson har Teatrets Indtægter og Udgifter vedrørende Transmission og Tjeneste i Radioen været følgende:

	Transmission.	50 Kr.'s Afgift	Kunstnerhonorar.	Betalt Kunstnerne.
Juli.....	—	400 Kr.	420 Kr.	280 Kr.
August.....	—	2 150 —	4 705 —	1 875 —
September.....	2 000 Kr.	2 700 —	4 020 —	1 440 —
Oktober.....	—	3 050 —	9 045 —	3 015 —
November.....	—	3 300 —	9 390 —	4 513 —
December.....	4 000 —	4 800 —	11 560 —	4 680 —
	6 000 Kr.	16 400 Kr.	39 140 Kr.	15 803 Kr.

Som det vil ses, er der en Stigning i Samarbejdet, men dog ikke i den Grad, at dette kan tilnærmelsesvis indbringe Teatret den beregnede Indtægt. Der vil antagelig i Nettobeløbet komme til at mangle ca. 100 000 Kr. Selv om enhver Nyordning har sine Begyndervanskeligheder, og selv om der vel derfor kan bortses fra de første Maaneder som unormale, maa det dog siges med Sikkerhed, at man ikke i det Omfang, hvori det er gjort i dette Teateraar, økonomisk kan bygge Teatrets Drift paa dette Personalefællesskab.

Som en Ulempe ved den nuværende Ordning, som man vel baade maatte og kunde komme igennem for et enkelt Aar, men som i det lange Løb ikke vilde kunne opretholdes, maa Udvalget ogsaa nævne den Omstændighed, at visse Tjenester i Radioen, der egentlig ikke kan siges at falde ind under den til Teatret engagerede Kunstners naturlige Forpligtelser, saasom Oplæsning af ikke dramatisk Art eller Romancesang, alt byggende paa privat Instudering, ogsaa falder ind under Ordningen. Særlig grelt har dette virket, fordi denne Instudering i visse Tilfælde foruden Arbejdet har medført ikke helt ubetydelige Udgifter for Kunstneren til Hjælp ved Instuderingen, ligesom det har været følt som en Ubillighed mod disse Kunstnere, at saadan Tjeneste for deres Virksomhed blev draget ind i Honorarordningen, medens andre ved Teatret ansatte, f. Eks. Kapel og Kor, selv beholdt hele Honoraret, naar de optraadte i Solisttjeneste i Radioen, altsaa i en Tjeneste, som Teatret ikke havde Krav paa, at de skulde udføre uden Ekstrahonorar.

Ud fra disse Betragtninger foreslaar Udvalget, at den for i Aar truffne Ordning for Samarbejdet mellem Teatret og Statsradiofonien ikke føres videre til de kommende Aar.

Paa den anden Side lægger Udvalget megen Vægt paa, at selve Samarbejdet ikke brydes. Man finder det i høj Grad ønskeligt og naturligt, at der finder et Samarbejde Sted mellem de to Virksomheder, og at dette Samarbejde faar en saa nær Karakter, som det er muligt at give det, uden at det paa den anden Side hæmmer det kunstneriske Arbejde eller de økonomiske Dispositioner.

Et saadant Samarbejde kan fortsættes og uddybes paa mange Punkter. De to Institutioner kan lægge deres Repertoireplaner under gensidig Hensyntagen saaledes at de supplerer hinanden og ikke konkurrerer med hinanden ved samtidige, ensartede Opførelser og Udsendelser. Der kan udveksles Node- og Rollemateriale. Der kan samarbejdes om Gæstespil. Og der kan endelig stadig være Tale om betydelig Anvendelse i Radioen af Det kongelige Teaters Kunstnere.

Med Hensyn til dette sidste Spørgsmaal ser Udvalget saaledes paa det, at det vilde betyde en afgørende Forringelse for Radioen, om den helt eller i det væsentlige skulde være afskaaret fra at benytte Det kongelige Teaters Kunstnere. Det kan endvidere — og bør ogsaa — blive af Værdi for Teatret, at de anvendes af Radioen, ogsaa paa den Maade, at Teatret derigennem faar nogen Indtægt til Dækning af Lønningsudgiften. Man finder det naturligt og ønskeligt, at Radiofonien stadig først har sin Opmærksomhed henvendt paa Anvendelse af disse Kunstnere, idet man dog mener, at Radiofonien paa den ene Side selvstændigt maa afgøre Spørgsmaalet om Egnethed i Almindelighed og i det enkelte Tilfælde, ligesom Teatret efter sin Arbejdsplan maa afgøre, om det kan tillade Arbejde for Radioen i det enkelte Tilfælde. Endelig maatte Kunstneren ogsaa selv være Herre over, om han — under Forudsætning af Teatrets Tilladelse — vil modtage Radioengagementet eller ej.

Det er klart, at Teatrets Tilladelse vil blive givet med et vist Forbehold om Nødvendighed for Teatertjeneste; men naar Teatret er interesseret i Radiotjenesten, og Kunstnerne selv faar den større økonomiske Interesse, vil man sikkert stadig kunne naa meget langt i Retning af at lempe sig efter hinanden i Sammenstødstilfælde. Udvalget benytter dog Lejligheden til at fremhæve, at Teatrets Ledelse ikke blot skal hjælpe til, at Tjeneste i Radioen kan muliggøres, men ogsaa maa paase, at denne Tjeneste ikke for enkelte antager et saadant Omfang eller placeres saaledes, at Teatrets Arbejde lider alvorligt derunder. Radioens Engagement af Det kongelige Teaters Kunstnere maa derfor altid foregaa under Medvirken af Teatret, og Teatret maa hævde sin Ret til at sige Nej, hvor der virkelig for Teatret er Grund hertil. At Radiofonien ikke kan engagere Kunstnere, der er sygemeldt ved Teatret, er en Selvfølge.

Medens Honoreringsspørgsmaalet Radioen og Kunstneren imellem bliver Teatret uvedkommende, maa der fra Radioen stadig ydes Teatret en Afgift pr. Optræden, og Udvalget foreslaar, at der søges opnaaet en Aftale med Radio-raadet, hvorefter denne Afgift forhøjes til 100 Kr., omfattende saavel de sceniske Kunstnere som Kapellet's Medlemmer, naar disse optræder som Solister, herunder i Kammermusik.

Spørgsmaalet om Transmission af Forestillinger eller Dele af Forestillinger fra Det kongelige Teater har været drøftet i Udvalget. Der er Enighed om at foreslaa, at man søger Operatransmissionerne opretholdt i et saadant Omfang, at de kan give Det kongelige Teater en lignende Indtægt som den for indeværende

Sæson beregnede (50 000 Kr.), og man vilde anbefale, at der fastsattes et samlet Vederlag af dette Beløb, saaledes at Statsradiofonien til Gengæld kunde transmittere Operaforestillinger, naar og i det Antal den selv finder det rigtigt. Fra forskellig Side inden for Udvalget er det blevet hævdet, at visse Dele af andre Forestillinger ogsaa maatte kunne transmitteres, baade Musiknumre og enkelte Skuespil eller Dele af saadanne, hvor Tekst og Scenegang byder paa særlig gode Betingelser herfor. Fra Statsradiofoniens Side har man dog hævdet, at saadanne Udsendelser ingen Interesse har, idet de Mangler, der i teknisk Henseende gør sig gældende ved Udsendelser, ved hvilke der ikke er taget alle de Hensyn til Radioens særlige Krav, som kan tages i de særlig derfor indrettede Studier, netop vil føles allerstærkest, naar man staar over for den bedste Kunst, ligesom Erfaringen har vist Nødvendigheden af at bearbejde Skuespil med Henblik paa Kravene til Hørespil, saafremt de skal virke tilfredsstillende ved Udsendelser. For enkelte Sceners Vedkommende, hvor saadan Bearbejdelse ikke er fornøden, er det dog at foretrække at udsende disse fra Studiet i Radioens egen, efter Mikrofonen foretagne Indstudering.

Udvalget henleder Opmærksomheden paa den Mulighed, at Statsradiofonien ved given Lejlighed kunde støtte Det kongelige Teater ved at give Oplysning om dettes Forestillinger, f. Eks. Folkeforestillingerne.

Ved en Ordning som den foran skitserede maa der formentlig kunne paa-regnes en Nettoindtægt for Det kongelige Teater paa ca. 100 000 Kr. aarlig.

Komponist Hakon Børresen har paa Grund af Bortrejse ikke deltaget i Udvalgets Møder, men har ved sin Underskrift af Betænkningen ønsket at tilkendegive, at han i Princippet tiltræder de af Udvalget stillede Forslag.

B. Kommissionens Stilling.

- I. Den nuværende Ordning bør ikke videreføres.
- II. Et Samarbejde inden for naturlige Grænser anser man i høj Grad for ønskeligt og naturligt
 - a) ved Repertoireplanernes Udarbejdelse under gensidig Hensyntagen, saaledes at de supplerer og ikke konkurrerer med hinanden,
 - b) ved Udveksling af Rolle- og Nodemateriale,
 - c) ved Gæstespil,
 - d) ved Oplysning i Radioen om Det kongelige Teaters Forestillinger,
 - e) ved Transmission af Teatrets Forestillinger, navnlig Operaforestillinger,
 - f) ved Benyttelse af Teatrets Kunstnere i Radio med Iagttagelse af:
 - at Radiofonien selvstændigt afgør Spørgsmaalet om Egnethed,
 - at Teatret afgør, om Tilladelse i hvert enkelt Tilfælde under Hensyn til Teatrets Arbejdsplan kan gives, samt
 - at Kunstnerens Engagement — Teatrets Tilladelse forudsat — er en for Kunstneren frivillig Sag, og at Engagementshonoraret kommer Kunstneren selv til gode.

III. Som Vederlag til Det kongelige Teater foreslaar Kommissionen, at Statsradiofonien yder Teatret:

- a) for Operatransmission 50 000 Kr. aarlig,*
- b) for Teatrets Afsavn af de sceniske Kunstnere og Medlemmer af Kapellet, naar disse optraeder som Solister, herunder i Kammermusik, 100 Kr. for hver Kunstner og hver Optraeden af denne.

Vedrørende Forslag III bemærkes, at følgende Medlemmer: Borberg, Garde, Godskesen, H. C. Hansen, Hejle og Kaper kunde have ønsket Aftalen om Vederlaget for Teatrets Afsavn af Kunstnere i Radioen noget stærkere formuleret, medens et enkelt Medlem (Pinholt) ønsker at udtale, at han vel er interesseret i Samarbejdet, men ønsker Sikkerhed for, at der ikke paalægges Radiofonien Ydelser udover, hvad der er begrundet i de fra Teatret modtagne Ydelser.

VII.

Det kulturelle Fond.

A. Udvalgets Indstilling.

Efter Forslag af Formanden for Teaterkommissionen af 1933, Departementschef Graae, nedsattes som et af denne Kommissions Udvalg et Udvalg med den Opgave at undersøge Muligheden for Tilvejebringelsen af Midler til Oprettelse af et Fond til Støtte af kulturelle Formaal.

Udvalget har haft følgende Medlemmer:

Fhv. Minister, Pastor *Povlsen*, M. F., Formand.

Forfatteren *Svend Borberg*.

Komponist *Hakon Børresen*.

Redaktør *Axel Garde*.

Borgmester *Hedebo*.

Sekretær *Knud V. Jensen*.

Borgmester, Dr. *Ernst Kaper*.

Kontorchef *M. Korsgaard*.

Kammerherre *Lerche*.

Udvalget, der afholdt sit første Møde 3. Juli 1933, afgav Betænkning den 2. December 1933.

I.

Da det har været Udvalgets Opgave at undersøge Mulighederne for Oprettelsen af et Kulturfond i Forbindelse med den samlede Kommissions almindelige Bestræbelser for at konsolidere Det kongelige Teaters Økonomi, har Udvalget bestræbt sig for at se Det kongelige Teater i dets Sammenhæng med Kulturlivet i dets Helhed og Statens Forhold til Teatrets Kunstarter i Almindelighed. Ud fra dette Grundsynspunkt har man søgt Overblik over beslægtede Institutioner, der naturligt hører sammen og — i visse Henseender — kunde forenes i et saadan Fond.

I alle Kulturlande ydes der Støtte til Kulturlivet (Videnskab, Kunst, Kirke og Skole), enten alene ved Bevillinger fra Statens Side eller ved Tilskud fra Rigsmænd eller fra særlige Fonds med kulturelle Formaal. Den stærke Udfoldelse af Film og Radio paa Bekostning af den levende dramatiske Kunst og den levende Musik har bragt Spørgsmaalet om Støtte til den Form for Kulturliv, der samler sig om Teatret og Koncertsalen, i Forgrunden, og allerede for flere Aar siden har man inden for Undervisningsministeriet været inde paa Tanken om Oprettelsen af et Fond, der foruden at være en økonomisk Stødpude for Det kongelige Teater

tillige skulde virke for Musiklivets Fremme i Danmark. Ogsaa i Pressen*) og paa Møder har Tanken om Oprettelse af et saadant Fond faaet Tilslutning.

Betragter man Det kongelige Teater som isoleret Fænomen, stiller Tallene sig for Finansaaret 1931—32 saaledes, at Statens samlede Tilskud til denne Institution blev lidt over 1 700 000 Kr., men endvidere ydedes der under Statens Budget for samme Finansaar ca. 130 000 Kr. til forskellige Formaal, der vedrører Teater og Musik, nemlig til Aarhus Teater, Musikkonservatoriet, forskellige Musik- og Korforeninger, Understøttelse til Komponister, Musikere og sceniske Kunstnere m. fl. samt til Musikhistorisk Museum og Teatermuseet. Men Forholdet er jo, som fremhævet af Forfatteren Svend Borberg**) under Generaldebatten, aldeles ikke dette, at Staten kun yder Tilskud til disse Kunstarter, den indvinder ogsaa betydelige Indtægter af dem. En Opstilling over Statens *Indtægter og Udgifter* til Teater og Musik, herunder Understøttelser til Komponister, udøvende Musikere, Skuespillere, Sceneinstruktører, Sangere, Teater- og Musikhistorikere (paa Grundlag af Statsregnskabet 1931—32), sammenholdt med Statens Indtægt af Forlystelsesskatten af Teatre, Koncerter og Biografteatre ser saaledes ud:

Musikhistorisk Museum.....	9 846 Kr.
Teatermuseet.....	1 500 —
Det kongelige Teater.....	1 707 307 —
Aarhus Teater.....	28 550 —
Musik- og Korforeninger.....	20 550 —
Musikkonservatoriet.....	36 000 —
Understøttelser af fast Karakter til Komponister m. v.....	24 000 —
Midlertidige Understøttelser til samme Gruppe.....	9 900 —

Forlystelsesaftgift af:

Koncerter.....	23 334 Kr.
Teatre.....	952 300 —
Biografteatre.....	3 353 333 —
	<hr/>
	4 328 967 Kr. 1 837 653 Kr.

Indtægt.....	4 328 967 Kr.
Udgift.....	1 837 653 —
	<hr/>
	2 491 314 Kr.***)

Af denne Opstilling fremgaar det altsaa, at Forlystelsesskatten af Koncerter, Teatre og Biografteatre i Finansaaret 1931—32 indbragte ca. 2½ Mill. Kr. mere, end Statens Tilskud i samme Tidsrum udgjorde til Teatre og Musikliv m. m. Udvalget har ikke ved Foretagelse af denne Opstilling villet tage Stilling for eller

*) Jfr. Redaktør Axel Gardes Kronik om et Kulturfond og om en samlet Postering af alle herhenhørende Indtægter og Udgifter i Berlingske Aftenudgave for den 14. Marts 1933 og det i nærværende Udvalgs 2det Møde af samme afgivne Indlæg „Det danske Riges Teater“.

**) Sammenlign ogsaa Artiklen „Sidste Sæson eller en Ompostering“ i Teatrets Program September 1932 og Artiklen „Ministeriet for de skønne Kunster“, Politiken 19. Februar 1933 om en økonomisk og administrativ Centralisation af alle herhenhørende Omraader.

***) Der er ved dette set bort fra Forrentning og Afskrivning af Teaterbygningens bogførte Værdi.

imod den Afgift, som Stat og Kommune opkræver af Teatrenes og Koncerternes Billetindtægt, men man har villet paavise, at Staten saa langt fra at have noget „Underskud“ ved sin Støtte af Drama og Musik har en betydelig Indtægt af den dramatiske Kunst samt i videre Forstand Sang og Spil. Denne Indtægt skyldes væsentlig Forlystelsesskatten, og det er naturligt i denne Forbindelse at understrege, at denne Forlystelsesskat i høj Grad rammer en Række af de kulturelle Formaal, som der netop er Tale om at fremme gennem et Kulturfond. Allerede under Debatten i Rigsdagen om det første Forslag til Lov om Afgift af offentlige Forestillinger og Fremvisninger m. v. (Lov Nr. 112 af 13. Maj 1911) blev det nævnt, at man her var inde paa at beskatte de kunstneriske Værdier, og der er senere under en af de mange Drøftelser i Rigsdagen af Det kongelige Teaters Stilling og Forhold peget paa det ejendommelige, at den Afgift, der populært kaldes Forlystelsesskatten, og som nu i Henhold til Lov Nr. 104 af 1. April 1922 opkræves med ca. 10 pCt. af Billetindtægten ved Koncerter, ca. 20 pCt. af Billetindtægten ved Teaterforestillinger m. v. med Bevilling og ca. 40 pCt. af Billetindtægten ved Biograf- og Varietéforestillinger, Teaterforestillinger uden Bevilling osv., indbringer langt mere, end hvad Staten yder til Kunst, Litteratur og Musik. Desuden peger Udvalget paa, at Statsradiofonien, som ogsaa betyder en statslig Udnyttelse af disse Kunstarter, i 1931—32 har haft et regnskabsmæssigt Overskud, der udgjorde ca. 1 450 000 Kr.

II.

Af den økonomiske Oversigt, der er givet over Det kongelige Teaters Drift i en Aarrække, vil det ses, at der i de sidste 3 Aar før Dobbeltscenens Ikrafttræden er blevet givet et Statstilskud til Teatret, der gennemsnitlig ligger omkring $1\frac{1}{2}$ Mill. Kr. aarlig. Statsbevillingen udgør som bekendt nu 750 000 Kr. samt nogle mindre Beløb til Skatter, Teaterbygningens Vedligeholdelse m. v. Ved de store Reduktioner, der er foretaget i de sidste to Teateraar, dels ved en Begrænsning af Personalet og dels ved en gennemført Økonomi i den øvrige Drift, gaar man ud fra, at Teatret drevet som Enkeltscene med alle tre Kunstarter udover Billetindtægten og anden Indtægt (herunder bl. a. Indtægt af Transmissioner m. m.) vil kræve et betydelig mindre Tilskud end de nævnte $1\frac{1}{2}$ Mill. Kr. Om dette Tilskuds Størrelse vil nærværende Udvalg ikke kunne udtale sig, men efter hvad der foreligger oplyst fra andre Udvalg, vil antagelig Driften af Teatret paa Kongens Nytorv ialt kræve et Tilskud udover Billetindtægten, Indtægten ved Transmissioner m. v. paa lidt over 1 000 000 Kr. Hvis Teatret tillige skal paatage sig Udsendelse af Forestillinger i det Omfang, som Provinsudvalget i sin under 1. November f. A. afgivne Betænkning foreslaar, vil der kræves et yderligere Tilskud paa 175 000 Kr. Opretholdelse af Det kongelige Teater med Skuespil, Opera og Ballet og med en udvidet Udsendelse af Forestillinger til Provinsen vil altsaa kræve et Tilskud paa ca. 1 200 000 Kr. Dette Beløb vil dog, hvis man opnaar Støtte fra Hovedstadskommunerne — direkte eller indirekte —, kunne reduceres med et saadant Tilskuds Størrelse. I denne Henseende mener man efter det af Provinsudvalget i dets afgivne Betænkning fremsatte at kunne gaa ud fra, at Hovedstadskommunerne ved at købe Billetter til Kommunens Skolebørn, Eleverne i Fagskoler og de mindre-bemidlede og eventuelt ved anden Støtte vil kunne forøge Teatrets Indtægter med ca. 100 000 Kr. Herefter skulde Teatret behøve et aarligt Tilskud paa lidt over 900 000 Kr. bortset fra Udgiften til Provinsudsendelser.

At Kulturlivet kan kræve Støtte har Staten ogsaa principielt anerkendt ved den af Rigsdagen vedtagne Bevilling paa 750 000 Kr. aarlig til Det kongelige Teater. Men da dette Beløb som paavist ikke er tilstrækkeligt, har Udvalget maattet se sig om efter andre Veje, ad hvilke Teatret kunde støttes. Udvalget vilde i saa Henseende finde det naturligt, at det blev et Kulturfond, der bl. a. tog denne Opgave op; men for at kunne gøre dette paa fyldestgørende Maade maatte der til et saadant Fond henlægges de fornødne Indtægter. Som en af saadanne Indtægter skal man pege paa, at Udvalget er blevet gjort bekendt med, at man ved gennem Lovgivningen at skaffe et eksisterende Bureau, kaldet „Koda“, der nu helt varetager Komponisternes forfatterretlige Rettigheder med Hensyn til Kontrakterne i Ind- og Udland, en Monopolstilling med Hensyn til denne Virksomhed vil kunne paalægge en saadan Virksomhed en Afgift, der, efter hvad der er Udvalget meddelt, hvis Afgiften sættes til 10 pCt., vil kunne indbringe et Beløb paa ca. 50 000 Kr. Det vilde være rimeligt, at denne Afgifts Provenu indgik i det paatænkte Kulturfond, idet danske Komponister herved bidrog til et Fond til Støtte af Musikken.

Et Flertal inden for Udvalget (*Borberg, Borresen, Garde, Hedebo, Kaper, M. Korsgaard, Povlsen*) maa endvidere fremhæve det rimelige i, at der fra *Statsradiofonien*s Side ydes et betydeligt Bidrag til et Fond, der har det særlige Formaal at støtte den dramatiske Kunst og Musikken. Hidtil har Radiofonien som bekendt betalt Det kongelige Teater for de Ydelser, der fra Teatrets Side efter Radiofonien's Anmodning er stillet til Raadighed til Transmission, hvortil kommer en Afgift for Benyttelse af Teatrets Kunstnere, der i Henhold til Regulativet ikke maa optræde i Radio uden Teatrets Tilladelse i de enkelte Tilfælde. For at skabe et fastere Samarbejde imellem de to Statsinstitutioner blev der endvidere fra og med indeværende Teateraar at regne planlagt en mere udstrakt Benyttelse af Det kongelige Teaters Kunstnere ved Statsradiofonien's Udsendelser, og for disse Udsendelser skulde Teatret saa oppebære $\frac{2}{3}$ og Kunstneren $\frac{1}{3}$ af Honoraret. Denne Ordning har hidtil ikke i økonomisk Henseende svaret til Forventningerne, og Udvalget gaar efter de i Plenarforsamlingen fremsatte Udtalelser ud fra, at den ikke lader sig opretholde.

Statsradiofonien's Bidrag til Opretholdelse af de Kunstarter, der er bærende ogsaa for den, maa derfor ske ad anden Vej, og det vil være naturligst, om det bliver gennem Kulturfondet.

Der er heroverfor anført, at den Indtægt, der indkommer ved Radioafgiften (Licensen) ifølge § 2 i Lov Nr. 76 af 21. Marts 1930 om Radiospredning, skal samles i et særlig Fond — Radiospredningsfondet —, der kun vil kunne anvendes til Radiospredningens Formaal. Flertallet maa hævde, at Ydelse af Bidrag til Det kongelige Teater og til den levende Musik ligger inden for disse Formaal. Med Hensyn til Det kongelige Teaters Betydning for Statsradiofonien's kulturelle Udsendelser ønsker man specielt at fremhæve, at Det kongelige Teater, den direkte Fortsættelse af dansk Scenekunst fra dennes Oprindelse ved Holbergs Forfatter-skab og i ubrudt Tradition dennes Centrum, har muliggjort, at vi her i Landet har en national Kunst paa Dramaets, Musikkens, ja Balletmusikkens Omraade. Teatret paa Kongens Nytorv er ikke alene Holbergs, Oehlenschlägers og Heibergs Hus; til Scenen paa Kongens Nytorv har i fire skiftende Perioder den ypperste danske Fremstilling af Menneskesind og Menneskeskæbner været knyttet (Ryge, Foersom, Anna Nielsen — Fru Heiberg, Michael Wiehe, Rosenkilde, Høedt, Vilh. Wiehe, Bournonville — Fru Sødring, Phister, Peter Schram — Olaf og Emil Poulsen,

Fru Hennings); endelig er det ogsaa Hjemstedet for den danske Opera, og der er paa dette Omraade skabt Kompositioner præget af dansk Aand, der har kunnet hævde sig i den internationale Musikverden. Dette har kun været muligt, fordi vi havde en dansk Opera; nedlægges Statsoperaen, hvad der her i Landet vil være ensbetydende med, at vi mister baade dansk og fremmed Opera, vil vi samtidig miste en af de vigtigste Kilder til Frembringelsen af den levende Musik, og vi vil ikke mere have Mulighederne for med vor nationale Tone at gøre os gældende i det internationale Orkester. Teatret er gennem sine Skoler og ved de Krav, der stilles til Ensemblekunst paa Det kongelige Teater, den vigtigste Faktor i sceniske Kunstneres Uddannelse her i Landet, og de ved Statsradiofonis Udsendelser mest benyttede Kunstnere er alle udgaaet fra Det kongelige Teaters dramatiske Elevskole. Statsradiofonien vil ikke i Længden kunne undvære den levende Kunst, hverken paa Skuespillets eller Musikkens Omraade, og det Incitament, som et Akademi for den levende dramatiske Kunst giver til Skabelse af ny Kunst. Radioen har derfor ikke alene Pligt til at bidrage til en Vedligeholdelse og Videreudvikling af de Kulturværdier, som den daglig øser af, men den har af Hensyn til sin egen Eksistens som dansk Kulturinstitution en dyb Interesse i at yde et saadant Bidrag. Udvalgets Flertal skal i denne Forbindelse pege paa, at Det internationale Koncert-Forbund, der i Maj 1933 afholdt et Møde i Paris, hvor Danmark, Belgien, Frankrig, Italien, Polen, Rumænien, Schweiz og Tyskland var repræsenteret, eenstemmigt har udtalt sig for, at en Procentdel af Radioafgiften udbetales som Tilskud til Musikinstitutionerne under Hensyn til den Forpligtelse, Radioen har over for den nationale Musikkultur, og at man i Østrig ligeledes fra dette Efteraar har paalagt Wiens Radiofoni at betale et Beløb til det østrigske Undervisningsministerium til Understøttelse af Statsteatre og andre kulturelle Institutioner.

Ud fra den Betragtning, at Statsradiofonien inden for sine Formaal maa have den Opgave at bidrage til, at vi kan opretholde Det kongelige Teater og støtte vort Musikliv, foreslaar Flertallet, at der inden for den bestaaende Lovgivning eller ved en ny Lov, efter som man juridisk bedømmer Forholdet, fra Statsradiofonis Side ydes et Beløb, der svarer til 10 pCt. af Licensafgiften, til et Kulturfond med det nævnte Formaal. Da Indtægten ved Licensen i Henhold til det sidste Statsregnskab udgør ca. 5 100 000 Kr., vil der paa denne Maade tilføres Kulturfondet et Beløb af 510 000 Kr.

III.

Der har ikke kunnet opnaas Enighed om denne almene kulturelle Synsmaade inden for Udvalget, idet et Mindretal har taget Afstand fra den, og Udvalgets Flertal vil derfor pege paa en anden Tankegang, der fører til samme Resultat, men henter sine Argumenter fra haandgribelige Realiteter og fra Synspunkter, hvis logiske Berettigelse det ikke mener kan afvises.

Der er allerede i Provinsudvalgets Betænkning peget paa det Forhold, at Statsradiofonis Udsendelser ikke er belagt med Forlystelsesafgift, og at det forekommer dette Udvalg utvivlsomt, at en saadan ulige Behandling af to Statsinstitutioners kulturelle Virksomhed ikke lader sig opretholde, idet det maa anses for ubilligt, at der betales Afgift af Det kongelige Teaters Forestillingsindtægt, medens Statsradiofonis Virksomhed er afgiftsfri. Naar der, skønt Det kongelige Teater er en Statsinstitution, betales Forlystelsesskat af dets Forestillingsindtægt, skyldes det bl. a. Hensynet til Privatteatrene; dette fremgaar af den daværende

Finansministers Tale ved Forelæggelsen af Lovforslaget; men en Konsekvens heraf maa da efter Flertallets Anskuelse være, at Statsradiofoniens Udsendelser belægges med Skat, uanset hvad denne Skat skal anvendes til.

Udvalget erkender, at man vilde kunne opnaa en rationel Ordning af disse Forhold ved — som af Forfatteren Svend Borberg foreslaaet — at lade baade Det kongelige Teaters Forlystelsesskat og den tilsvarende Afgift fra Statsradiofonien indgaa i Kulturfondet, hvorved man vilde vinde en klarere Oversigt over den virkelige Balance mellem Statens Indtægter og Udgifter paa dette kunstneriske Omraade, idet det samme Beløb, der tidligere indgik i Statskassen som Det kongelige Teaters Forlystelsesskat, da vil indgaa i Kulturfondet og dermed reducere Statens Tilskud til Teatret med et Beløb af samme Størrelse.*)

Med Hensyn til Beregning af en Forlystelsesskat af Statsradiofoniens Udsendelser bemærkes følgende:

For at faa Andel i Radiofoniens Udsendelser betaler Lytterne en Afgift paa 10 Kr. Denne Afgift maa opfattes som en „Billet“ til de Nydelser, Radioen

*) Borberg foretager ud fra denne Forudsætning følgende Opstilling:

I n d t æ g t.	
1. a.	Det kongelige Teaters Forlystelsesskat er budgetteret til 220 000 Kr.
b.	Statsradiofoniens Forlystelsesskat, jfr. i øvrigt Udvalgets Bemærkninger om, hvorledes dette Beløb fremkommer 510 000 —
	I alt Forlystelsesskat for de to Statsinstitutioner 730 000 Kr.
2.	Indtægt fra „Koda“, anslaaet til 50 000 —
3.	Statens Tilskud til Teatret paa Kongens Nytorv 300 000 —
4.	Statens Tilskud til Provinsudsendelserne 175 000 —
	Indtægt i alt <u>1 250 000 Kr.</u>

der afrundes til 1 250 000 Kr.

U d g i f t.	
1.	Det kongelige Teater paa Kongens Nytorv 925 000 Kr. (blandt Teatrets Indtægter er regnet Indtægt af Transmissioner, Kommunernes Støtte m. m. i Lighed med Indtægt af anden Art).
2.	Udsendelsesteatret 175 000 —
3.	Musikhistorisk Museum 9 520 —
4.	Teatermuseet 1 350 —
5.	Aarhus Teater 26 000 —
6.	Musik- og Korforeninger og Musikkonservatoriet 51 950 —
7.	Understøttelse af fast Karakter til Komponister, udøvende Musikere, Skuespillere, Sceninstruktører, Sangere, Teater- og Musikhistorikere . ca. 20 000 —
8.	Midlertidige Understøttelser til samme Gruppe ca. 5 500 —
	Udgift i alt <u>1 214 320 Kr.</u>

der afrundes til 1 250 000 Kr.

Statens Tilskud til dette samlede Kulturomraade vilde herefter udgøre: 300 000 Kr. til Scenen paa Kongens Nytorv, 175 000 Kr. til Provinsudsendelserne og 220 000 Kr. i Afkald paa Forlystelsesskat fra Det kongelige Teater, i alt	695 000 Kr.,
medens der nu er bevilget et Tilskud alene til Teatret paa 750 000 Kr., hvortil kommer 115 000 Kr. til de ovennævnte Institutioner med altsaa i alt	<u>865 000 Kr.</u>

Besparselsen skulde altsaa blive 170 000 Kr. tiltrods for, at Teatret i væsentlig Grad udvider sin Virksomhed til Provinsen, hvortil der er beregnet en Merudgift paa 175 000 Kr. — Den reelle Besparelse er altsaa ca. 350 000 Kr.

formidler. Nogle af Radioens Udsendelser er udelukkende af pædagogisk eller oplysende Art og bør af den Grund fritages for Skat, men Størstedelen af Udsendelserne — og sikkert netop de Udsendelser, der har det store Publikum — bestaar af den Art Underholdning, der andetsteds vilde blive beskattet. Af Det kongelige Teaters Forestillinger betales der en Afgift paa 20 pCt., uden at der foretages en Vurdering af den enkelte Forestillings folkeopdragende Betydning, medens der af Indtægten ved Koncerter som før nævnt kun betales 10 pCt. Det vil herefter sikkert ikke være noget ubilligt Beregningsgrundlag, hvis man delte Licensindtægten i 3 lige store Dele, hvoraf $\frac{1}{3}$ var skattefri, $\frac{1}{3}$ beskattedes med 20 pCt. og $\frac{1}{3}$ med 10 pCt. Herefter skulde Statsradiofonien betale:

20 pCt. af 1 700 000 Kr.....	340 000 Kr.
10 pCt. af 1 700 000 —	170 000 —
	<u>510 000 Kr.</u>

For dette beskedne Tilskud vil det saaledes kunne hindres, at Danmarks nationale Stemme i Kunstens internationale Orkester uddør, og at vore egne Kilder til dansk kunstnerisk Produktion af dramatisk Art, men da navnlig paa Musikkens og Ballettens Omraade, hvor vi har en stor Tradition at pege paa, udtørres. Det vil ikke derved blive nødvendigt at forhøje Licensen (vide Overskuddet). Den eventuelle Nedsættelse, der vil kunne opnaas for denne Sum, vilde kun beløbe sig til 1 Kr. aarlig (eller mellem 8 og 9 Øre pr. Maaned) pr. Licens. Der gives endda mange Licenser gratis til ubemidlede. Saaledes vilde Fordelene ved en saadan Nedsættelse være betydningsløse i Sammenligning med den Skade, Usikkerheden for vor dramatiske Kultur vilde foraarsage.

Et Mindretal (*Lerche*) er enig med Flertallet i, at Det kongelige Teater igennem Tiderne har haft og endnu, omend maaske i mindre Udstrækning end i gamle Dage, har en saadan Betydning for Kulturlivet i Danmark, at der er Anledning for Staten til at bringe de Ofre, som er nødvendige for at drive et Statsteater med stærkt afvekslende kulturelt Repertoire, men derimod kan Mindretallet ikke slutte sig til den Opfattelse, at Teatret skulde have større Betydning for Radiolytterne end for Landets øvrige Befolkning.

Hvad først angaar Talescenen, er Forholdet det, at en direkte Transmission af et Skuespil er uden Virkning for Lytterne, for det første fordi Spillet paa Scenen i saa høj Grad er understøttet af Skuespillernes Mimik og Gestus, og dernæst fordi den moderne „naturlige“ Maade at spille paa med næsten uhørlig Tale og ofte med Ryggen til Publikum gør det umuligt for Mikrofonen at gengive Replikkerne paa tilfredsstillende Maade. Man henviser saa til, at Skuespillet direkte kan overføres til Studiet, men ej heller dette kan lade sig gøre; for at gøre Virkning som Hørespil maa Skuespillet i de allerfleste Tilfælde underkastes en gennemgribende Bearbejdelse, for at Handlingen skal blive forstaaelig ved Ordet alene, og Resultatet vil da blive, at hele Skuespillet maa indstuderes paany.

At Det kongelige Teater skulde være en Nødvendighed for den dramatiske Kunst her i Landet og dermed ogsaa for Fremtidens Hørespil, er sikkert ogsaa en Overdrivelse. De nye danske Skuespil, der aarlig antages og spilles, er saa faa, og det økonomiske Udbytte som oftest saa ringe, at det kun i ringe Grad kan virke opmuntrende paa Forfatterne, og som ovenfor anført er der saa stor Forskel paa et Skuespil og et Hørespil, at det langt fra er givet, at den samme Forfatter er i Stand til at skrive begge Dele. Hørespillet er endnu i sin Vorden, og det er Mindre-

tallets Tro, at det først bliver den næste Generation, der fra Barnsben er vant til Radioudsendelserne og deres Krav, der vil blive i Stand til at frembringe de rette Hørespil.

Vender man sig derefter til Operaen, er Forholdet ikke meget bedre. Den almindelige ikke specielt musikalsk begavede Lytter har meget vanskeligt ved at faa noget ud af en Operatransmission, som oftest ikke saa meget som af en almindelig Transmission fra en Koncertsal, hvorfor der ogsaa ved en for faa Aar siden afholdt Lytterenquête var overvejende Stemning for Indskrænkning af disse Udsendelser, og selv særlig musikalske Lyttere erkendte, at de egentlig kun kan nyde en Operatransmission, naar de kender Operaen i Forvejen.

Lige saa lidt vil det kunne paastaas, at Operaen skulde have afgørende Betydning for vore danske Komponister. De danske Operaer af Betydning, der er opført paa Det kongelige Teater i de seneste Aar, er hurtigt talte.

I Virkeligheden vil Mindretallet snarere tro, at det vil blive Radioen, der faar Betydning for den danske Operascene, hvis da denne faar Lov at bestaa, end omvendt, idet Radioen vil give hele Befolkningen en større musikalsk Udvikling og f. Eks. ved at bringe Uddrag af de mere bekendte Operaer vil bibringe Lytterne Lysten til ogsaa at høre dem i Teatret.

Naar derfor Flertallet stiller Forslag om, at der af Radiospredningsfondet skal ydes et aarligt Tilskud til Det kongelige Teater af ca. 500 000 Kr., maa Mindretallet bestemt tage Afstand herfra, da dette er i absolut Modstrid med Radioloven, der bestemmer, at Licensafgiften skal samles i et Fond, der benævnes „Radiospredningsfondet“, og som vil være at anvende udelukkende til Radiospredningens Formaal. Afgiften er ikke et Beløb fastsat engang for alle, men fastsættes aarligt af Ministeren for offentlige Arbejder efter Indstilling af Radoraadet og med Tilslutning af Rigsdagens Finansudvalg.

Der kan herefter slet ikke blive Tale om noget Overskud, da den umiddelbare Følge af, at Indtægterne, baserede paa den hidtil erlagte Afgift, i væsentlig Grad maatte overstige de med Driften forbundne Udgifter, vil blive en Nedsættelse af Radioafgiften.

Naar Regnskabet viser et Overskud, efter at de ordinære Udgifter er afholdte, da er dette en absolut Nødvendighed, idet dette Beløb maa reserveres til de betydelige ekstraordinære Udgifter, der stadig maa paaregnes, og hvortil ikke kan ventes nogen Støtte fra Statskassens Side, idet det stedse har været den fundamentale Tanke, at Radiospredningen skal hvile i sig selv.

Her skal i første Række henpeges paa Udgifterne til de store Kabelanlæg Landet over samt til Bygningen af et nyt Radiofonihus.

Endvidere vil det være nødvendigt, at Statsradiofonien kan raade over en ikke ubetydelig Driftskapital, dels til Imødegaelse af mulig Indtægtsnedgang, dels til nye Indretninger (Television, nye Studier, nye Stationer og andre tekniske Indretninger), idet man maa erindre, at Radiofonien er saa ny, at man stadig maa være forberedt paa dens yderligere Udvikling.

Mindretallet er af den Formening, at disse Udgifter vil blive saa store, at Optrækning af den nuværende Licensafgift vil være nødvendig til deres Dækning i hvert Fald i de første 4 à 5 Aar.

Selvfølgelig vil man kunne reducere de Beløb, der aarlig anvendes til Udsendelser, men da Udgifterne til Administration, der kun udgør 6,7 pCt., og til den tekniske Drift (ca. 18 pCt.) ikke vil kunne indskrænkes, vil Reduktionen udelukkende falde paa de godt og vel 2 Mill. Kr., der udbetales til Kunstnere

saavel skabende som udøvende, (heraf ikke mindre end ca. 390 000 Kr. som Forfatter- og Komponisthonorarer) enten ved at reducere deres Honorarer eller ved at erstatte dem i højere Grad med Grammofonplader.

Følgen heraf vil utvivlsomt blive, at Danmark vil have Vanskelighed ved at bevare sin Stilling som et af de førende Lande indenfor den europæiske Radiofoni.

Man vilde maaske imod ovenstaaende indvende, at der allerede er sket Brud paa Radiolovens Bestemmelser ved Opførelsen af den nye Scene for Radiospredningsfondets Midler, men her maa det dog erindres, at Forudsætningen for denne Ordning var, at Lejen af Teatersalen skulde forrente og amortisere den Del af Byggesummen, der omfattede Teatret, samt at Statsradiofonien skulde opnaa en Udgiftsformindskelse for sine egne Lokalers Vedkommende.

At begge Beregninger har slaaet fejl, er en Sag for sig, men dette vil i hvert Fald ikke kunne retfærdiggøre, at man nu skulde paalægge Radiofonien en langt større Udgift uden derfor at kunne yde den noget virkeligt Ækvivalent.

Flertallets Paastand om, at Radiofonien ikke i Længden skulde kunne leve uden Det kongelige Teater, turde dog være noget hasarderet, navnlig naar henses til, at et saa højtstaaende Kulturland som England ikke anser det for nødvendigt at have en statsunderstøttet Scene endsige en Statsscene.

Mindretallet er selvfølgelig ikke blind for, at Lovgivningsmagten til enhver Tid vil være i Stand til at fravige den i sin Tid med alle Partiers Tilslutning truffene Bestemmelse om, at Licensen kun maa benyttes til Radiospredning, og vil kunne paalægge hver Ejer af et Radioapparat en Skat af 1 Kr. pr. Apparat, men det bør her have i Erindring, at disse Ejere allerede betaler en ikke ubetydelig indirekte Skat til Staten gennem den Told, der aarlig opkræves for Indførsel af Radioapparater og Radiodele, herunder i første Række Lamper, af hvilke der vel forbruges mellem 500 000 og 1 Million om Aaret, hvoraf kun en ringe Del fabrikeres her i Landet. For Tiden 15. Oktober til 31. December 1932, altsaa for $2\frac{1}{2}$ Maaned, udgjorde denne Told ca. 150 000 Kr., hvilket for et Aar vilde blive ca. 750 000 Kr.

Samtidig vil Mindretallet gerne henpege paa, at det saa ofte hørte Argument, at Radioafgiften er saa ringe i Forhold til, hvad der ydes for den, ikke helt holder Stik, idet man ogsaa maa tage i Betragtning, at der yderligere udkræves, at den paagældende baade skal anskaffe og drive sit Radioapparat. Værdien af de her i Landet værende Radioapparater kan anslaaes til mindst 100 Mill. Kr., og den aarlige Udgift excl. Licensen til mindst 25 Mill. Kr.

Flertallet har subsidiært henvist til at paalægge Statsradiofonien en Forlystelsesskat under Henviisning til, at en saadan Skat er paalagt Det kongelige Teater.

Mindretallet er enig med Flertallet i, at dette sidste er en Urimelighed, idet Forlystelsesskatten selvfølgelig ikke kan begrundes som en Skat paa kulturelle Værdier, men som en Skat paa de Virksomheder, der udnytter de kulturelle Værdier forretningsmæssigt. Derfor er det meningsløst at paalægge Det kongelige Teater en saadan Skat, men naar man har hævdet, at Konkurrencehensynet over for de private Teatre udelukker Ophævelsen af denne Skat, maa det dog være Teatret en Trøst, at Staten i de senere Aar har tilbagebetalt Teatret den opkrævede Skat med det 7-dobbelte Beløb, med andre Ord, der er her kun Tale om en Ompostering. Dette kan derfor ikke begrunde Paalægning af en Forlystelsesskat paa Radiofonien, der som oven anført ikke maa være nogen „lukrativ“ Forretning, og som ikke vil kunne vente at faa sin Skat refunderet.

I øvrigt skal Mindretallet ex tuto gøre opmærksom paa, at en Forlystelses-skat langt fra ikke vilde indbringe 500 000 Kr., idet de musikalske Udsendelser højt regnet udgør 52 pCt. af samtlige Udsendelser, og Hørespil, Operaer og Ope-retter knap 5 pCt. (jfr. Statistiken for 1932—33), hvorefter Flertallets Udregning maatte reduceres til ca. 300 000 Kr.

Sluttelig skal Mindretallet efter sit Kendskab til Radiolytterne, der dog udgør de $\frac{2}{3}$ af Landets Befolkning, udtale, at ethvert Forsøg paa at lade Radio-fonien bære en væsentlig Del af Det kongelige Teaters Underskud efter Mindre-tallets Formening vil forøge den Misstemning, der rundt i Landet findes over for Det kongelige Teater, medens det var Mindretallets Opfattelse, at Kommissionen var enig om, at det gjaldt for enhver Pris at formindske den.

Vil Lovgivningsmagten ikke tage det rationelle Skridt at lade Statskassen som saadan bære de aarlige Underskud, som er uundgaaelige, naar Det kongelige Teater skal bevares under Statsdrift, ser Mindretallet kun én naturlig Udvej, nemlig at oprette et særligt Teaterlotteri, der vil kunne give de fornødne Pengemidler, uden at nogen i Befolkningen vil føle dette som en indirekte Skat.

Et Mindretal (*Knud V. Jensen*) ønsker at udtale følgende:

Det har været Udvalgets Opgave at søge at anvise Veje til Fremskaffelse af Midler til et Kulturfond, uden dermed ogsaa at tilrettelægge Organiseringen af et saadant Fond, men Udvalgets Arbejde er mundet ud i, at der ikke kan peges paa væsentlig andre nye Midler end et betydeligt Bidrag fra Statsradiofonien, og i, at dette Bidrag faktisk bliver et Tilskud til Det kongelige Teater.

Over for dette faktiske i Flertallets Betænkning maa Mindretallet erklære sig enig i de af Kammerherre Lerche anførte Bemærkninger om, at der ikke er Grundlag for et saadant direkte Tilskud.

Desværre har det ikke for Udvalget været muligt at paapege Udveje til Fremskaffelse af betydende Midler fra forskellig Side til Financiering af et virkeligt Kulturfond, der kunde være til Støtte for Kunst og Videnskab i Almindelighed og for de dertil sig knyttende kulturelle Institutioner og Organisationer, hvilket Fond ogsaa burde yde en vis Støtte til Statsteatret, og til hvilket Fond Stats-radiofonien formentlig ogsaa burde yde sit Bidrag.

En saadan Støtte kan imidlertid ikke findes naturlig og rimelig paa Basis af Flertallets Betænkning, i Henhold til hvilken Statsradiofonien bliver den eneste væsentlig ydende Institution og Det kongelige Teater den eneste væsentlig nydende Institution.

Det vil dog maaske være muligt, som nævnt af Flertallet, bl. a. ved Over-skud fra et Lotteri, at tilvejebringe de fornødne Midler til et virkeligt og et ønskeligt Kulturfond, ligesom Forlystelsesafgiften eller en Del deraf burde anerkendes som Kulturbidrag og indgaa i Fondet.

Over for den, af de to Mindretal paa visse Omraader stærkt divergerende Opfattelse, skal Flertallet bemærke følgende:

Naar Kammerherre *Lerche* i sin Mindretalsudtalelse anfører, at han ikke kan anerkende, at Det kongelige Teater skulde have større Betydning for Radiolytterne end for Landets øvrige Befolkning, ønsker Flertallet at fremhæve, at Radiolytterne efterhaanden stort set maa betragtes som hele Landets Befolkning, hvad der ogsaa fremgaar af, at Kammerherre *Lerche* i sin Mindretalsudtalelse selv henviser til, at Radiolytterne nu udgør $\frac{2}{3}$ af Befolkningen.

Det er muligt, at den direkte Transmission af Skuespil i Øjeblikket ikke er fuldt tilfredsstillende i teknisk Henseende, men dette forringer ikke den Betydning, som Udøvelsen af den dramatiske Kunst paa Det kongelige Teater som foran paapeget har for Radiofonien, og denne Betydning vil blive saa meget større, naar det Tidspunkt kommer, hvor Tekniken tillader, at Fjernsynet forbindes med den nuværende Form for Radioudsendelser. Udsendelserne maa da i det store og hele bygges paa vor dramatiske nationale Tradition.

Flertallet kan ikke være enigt med Kammerherre *Lerche* i, at Operaen ikke skulde have en afgørende Betydning for vore danske Komponister; det maa her være tilstrækkeligt at henvise til vore nationale Operaer, der ikke vilde have haft nogen Opførelsesmulighed her i Landet, hvis vi ikke havde haft en Statsopera. Operaer som „Liden Kirsten“, „Drot og Marsk“, „Hexen“, „Saul og David“, „Maskarade“, „Den kongelige Gæst“, „Kaddara“ m. fl. har været eller er paa Teatrets Repertoire, og Statsoperaen med sit udsøgte Kapel maa derfor afgjort kunne siges at have og fremdeles at ville faa stor Indflydelse paa vore betydelige Komponisters Skaberevne.

Naar der derhos henvises til, at Radioloven skulde være en Hindring for, at der fra Statsradiofonien ydedes et Bidrag til Det kongelige Teater, idet Radioloven kræver, at Licensafgiften skal samles i et Fond, der vil være at anvende udelukkende til Radiospredningens Formaal, skal Flertallet i det hele henvise til sine tidligere Bemærkninger om, at et saadant Bidrag fra Radiofoniens Side ligger inden for saadanne Formaal, idet det maa være i den danske Statsradiofonis egen Interesse bl. a. at bidrage til at opretholde Mulighederne for Bevarelse af den levende danske Musik.

Udvalgets Flertal ønsker i Anledning af de af Kammerherre *Lerche* fremsatte Bemærkninger vedrørende Statsradiofoniens økonomiske Forhold at fremhæve, at de Udgifter, som Radioen maatte faa udover sine nuværende Driftsudgifter, i alt væsentligt kun vil tjene til at holde Radioen paa Højde med de nye tekniske Fremskridt, men ikke paa langt nær vil lægge Beslag paa det Overskud, som Radioen nu har og i en Aarrække kan forvente at faa.

Løvrigt kunde man meget vel tænke sig, at et Kulturfond med Tilskud fra mange forskellige Sider i en given, maaske omvendt Situation ogsaa kunde blive en Støtte for Radiofonien, hvis kulturelle Betydning Flertallet i høj Grad anerkender.

Om Grunden til, at England ikke giver Tilskud til en dramatisk Scene eller opretholder en Statsscene, anser Flertallet sig ikke i Stand til at udtale sig, men man skal blot pege paa, at en Række andre Kulturlande i rigelig Grad støtter det dramatiske Liv.

Det har udtrykkelig ikke været Flertallets Mening ved dets Forslag om, at Statsradiofonien skulde give sit Bidrag til Opretholdelse af den levende Kunst, at man af den Grund behøvede at paalægge hvert Radioapparat en Afgift udover Licensen, lige saa lidt som man kan anerkende, at der ved den i Henhold til Lov Nr. 256 af 15. Oktober 1932 om Ændringer i og Tilføjelser til Toldloven af 29. Marts 1924 stedfundne Forhøjelse af Toldafgiften paa Radioapparater og Radiodele er lagt en særlig Skat paa Radiolytterne. Flertallet skal iøvrigt ikke undlade at oplyse, at der for et Par Aar siden af Formanden for Dansk Tonekunstnerforening blev fremsat et Forslag om, at der skulde lægges en Afgift paa den mekaniske Musiks Midler (Radiorør og Grammofonplader m. v.), saaledes at Provenuet af denne Afgift skulde indgaa i et Fond til Opretholdelse og Fornyelse af den levende Musik. Den midlertidige almindelige Toldforhøjelse paa disse Varer, der derefter skete ved den fornævnte Lov, har imidlertid medført, at man foreløbig har maattet opgive Tanken om ad denne Vej at tilvejebringe Støtte til den levende Musik.

Flertallet maa vedblivende mene, at der fra Radioens Side bydes Lytterne saa megen Underholdning, kunstnerisk og belærende, paa Hverdage og Søn- og Helligdage, fra Morgen til sen Aften uden Hensyn til den for andre kunstneriske Ydelser spærrende Lukkelov, at Udgiften til Licens og Apparat kun kan siges at være ringe i Forhold hertil. Ved Flertallets Forslag paalægges der netop ikke Lytterne nogen Merudgift.

Naar Mindretallet (*Lerche*) bemærker, at den af Flertallet foretagne Beregning af en Forlystelsesskat af Radiofoniens Indtægter er for høj, skal man henvise til, at Det kongelige Teaters Forestillinger uanset deres Art er belagt med en 20 pCt.s Afgift, og at en Sondring efter Udsendelsernes Art heller ikke vil være mulig indenfor Radiofonien, da man ikke har Kontrol med Lytternes Tilslutning til den enkelte Udsendelse. Det maa da siges at være meget lempeligt, naar efter Flertallets Forslag kun $\frac{1}{3}$ af Radioens Udsendelser belægges med samme Afgift som Det kongelige Teaters Forestillinger, $\frac{1}{3}$ af Udsendelserne betragtes som helt afgiftsfri, og $\frac{1}{3}$ af Udsendelserne belægges med samme Afgift som for Koncerter.

IV.

I en Sum kan Udvalgets Flertals Synspunkter da resumeres saaledes:

En Afskaffelse af Forlystelsesskatten er paa nuværende Tidspunkt næppe gennemførlig, hvorimod der logisk ikke kan indvendes noget imod, at den konsekvent udvides til ogsaa at omfatte Statsradiofoniens Indtægter. Og det vil da være naturligt, at et til en saadan Skat svarende Beløb af Statsradiofonien indbetales til Kulturfondet. (De to Mindretal har begrundet deres afvigende Opfattelse paa dette Punkt umiddelbart ovenfor under Afsnit III).

Kulturfondets Indtægter skulde i Henhold til ovenstaaende for Tiden alene kunne fremkomme ved, at der til Fondet indgik en Afgift fra „Koda“ og et Bidrag fra Statsradiofonien. Men ogsaa Muligheden for ad andre Veje at skabe en Indtægt for Fondet har været drøftet, og i denne Henseende skal bemærkes, at ogsaa Spørgsmaalet om Oprettelse af et særligt Kulturlotteri har været behandlet i Udvalget, og det er herunder oplyst, at man i Sverige, hvor man har haft lignende Vanskeligheder for Opretholdelse af Statsteaterdrift, har ladet de svenske Statsteatre tilflyde Midler af et Lotteris Overskud.

Udvalgets Flertal har ved de ovenfor angivne Forslag villet vise de Veje, ad hvilke man kunde tilvejebringe Midler til et Kulturfond, og man mener, at det kun igennem et saadant Fond — og eventuelt senere tilkommende Beløb — vil være muligt at yde en tilstrækkelig virksom Støtte til Opretholdelse af den levende Kunst.

B. Memorandum angaaende det kulturelle Fond.

(Afgivet til Kommissionen af Formanden.)

I 1930 fremsatte Medlem af nærværende Kommission, Formand for Tonekunstnerforeningen, Komponist Hakon Børresen under Forhandling i Ministeriet med Repræsentanter for Musiklivet og Radiobranchen et Forslag om gennem en Afgift paa den mekaniske Musik at faa de fornødne Midler til et Fond til Opretholdelse og Fornyelse af den umiddelbare „levende“ Musik. Motiveringen herfor var, at den mekaniske Musik, derunder Radiofonien, ganske uanset sin store kulturbringende Mission indeholder en vis Fare for den „levende“ Musik, som dog alene byder Mulighed for med alle umiddelbare Sansindtryk at give den fulde Nydelse af Musikkens Kunst. Radio og Grammofon paafører Koncertlivet og Operaen en stærk Konkurrence og svækker det aktive Musikliv i Hjemmene. Paa den anden Side kan den mekaniske Musik ikke i Længden være uinteresseret i, at en national dansk Musikindsats fra skabende og udøvende Tonekunstnere opretholdes, for at den Kilde, af hvilken den mekaniske Musikgengivelse skal hente sin Næring, ikke skal tilstoppes. Forslaget gik nærmere ud paa en Omsætningsafgift af 1 Kr. pr. Radiorør og visse Procent af Grammofonpladens Pris, hvorved beregnedes at ville indkomme ca. 650 000 Kr. aarlig.

Ved Lov af 15. Oktober 1932 blev der imidlertid indført Toldforhøjelser paa Radiorør, og selv om denne Lov har Midlertidighedens Karakter, maa Tanken om ad denne Vej at tilvejebringe Støtte til den levende Musik under de forhaandenværende økonomiske Tilstande formentlig opgives.

Uafhængig af Komponist Børresens Plan har et andet Medlem af denne Kommission, Redaktør Axel Garde, i en Kronik i „Berlingske Tidende“ for 14. Marts 1933 slaaet til Lyd for et Kulturfond til litterære og kunstneriske Formaal, der staar i Forbindelse med hinanden og gensidigt kunde understøtte hinanden, kunstnerisk, sagligt og økonomisk. Oprettelsen af et saadant Fond, styret under een Haand, anser Forfatteren for en betydningsfuld national Opgave, der samtidig kunde blive den naturlige Løsning af Spørgsmaalet om den nødvendige Reserve for Det kongelige Teater, Forudsætningen for al dramatisk Kunst her i Landet.

Fremdeles har det paagældende Folketingsudvalg for Loven om Forfatterret og Kunstnerret i sin den 5. April 1933 afgivne Betænkning med et Flertal (Udvalget undtagen de Konservative) henstillet, at der snarest foretages Undersøgelser med en Lovgivning for Øje, hvorved Staten efter Udløbet af den for Forfatteren (eller Kunstneren) og hans Arvinger anordnede Beskyttelsesfrist sættes i Stand til at kræve en nærmere fastsat mindre Afgift for den i øvrigt fri Offentliggørelse af Værkerne, saaledes at det ved disse Afgifter opstaaede Fond kan

anvendes til Fordel for Aandslivet, bl. a. til Understøttelser til Forfattere og Kunstnere.

Ogsaa i Udlandet har Tanken om „domaine public payant“ i Form af en Aandslivet som Helhed gennem et dertil af Staten oprettet Fond tilfaldende Afgift ved Offentliggørelsen af det frivogne Aandsværk efterhaanden trængt sig stærkere og stærkere frem. I den norske Forfatterkomité's Betænkning af 1925 stilles med de norske Forfatteres og Kunstneres fulde Tilslutning positivt Forslag i saa Henseende.

Paa en Kongres af „Association littéraire et artistique“ i 1896 og senere paa en Række af denne Forenings Kongresser har Tanken faaet Tilslutning og givet sig Udslag i positive Lovforslag i Frankrig, Tyskland, England, Italien, Sverige og Finland, uden dog endnu — efter de foreliggende Oplysninger — nogetsteds at have faaet Lovkraft, bortset fra den italienske Lov om Forfatter- og Kunstnerret af 7. November 1925, hvor der i § 34 er indført en 5 pCt. Afgift af Bruttoindtægten af enhver Forestilling og Udførelse af et til offentlig Fremstilling egnet i øvrigt frigivet Værk eller Opera.

Men har saaledes Tanken om et Fond til Fremme af Aandslivet i dets forskellige Forgøninger efterhaanden vundet en mere og mere fremtrædende Plads saavel her som i Udlandet, er det naturligt, at Kommissoriet har paalagt Kommissionen den Opgave at undersøge Mulighederne for et saadant Fond i Forbindelse med Bestræbelserne for at konsolidere Det kongelige Teaters Økonomi.

Kommissionen maatte formentlig begrænse et eventuelt Kulturfonds Opgaver i første Række til saadanne, der staar i direkte Forbindelse med den Kunst, som udøves paa Det kongelige Teater, og da fortrinsvis Operaen, altsaa Tonekunsten, medens det maa blive Fremtidens Sag at supplere Fondets Kilder og Opgaver til Aandslivets øvrige Omraader. Man kunde udtrykke Haabet om, at der eksempelvis gennem Biografteaterlovgivningen, ved en Omsætningsafgift eller lign. af Grammofonplader og gennem en Revision af Forfatter- og Kunstnerretsloven kan finde en Udvidelse og Forøgelse Sted af Fondets Rammer og Midler, men i Øjeblikket gælder det at faa Grunden lagt saaledes, at Fondet dels kan blive den Stødpude, som med et fast Statstilskud til Det kongelige Teater er nødvendig for Teatrets rolige Drift med alle 3 Kunstarter, og dels ved Oplæg i en kortere Aarrække vinde en saadan Kapacitet, at effektiv Støtte til dansk Tonekunst kan ydes, og Statens Budget med Tiden eventuelt aflastes helt eller delvis for de forhaanden-værende frie Bevillinger til Musiklivet.

Under Behandlingen af Retsstatspartiets Forslag til Lov om Ophævelse af Det kongelige Teater som Statsinstitution i 1927 udtalte forhenværende Minister, Folketingsmand, afdøde Redaktør Ove Rode under sit Forsvar for Opretholdelsen af Det kongelige Teater, at vi her i Landet har en Afgift, som hedder Forlystelsesskatten, som giver en Indtægt, der i mange Aar har været langt større end Statens Udgift til Kunst, Litteratur, Musik og lign.

En Opstilling (paa Grundlag af Statsregnskabet 1931—32) over Statens Udgifter til Teater og Musik, herunder Understøttelser til Komponister, udøvende Musikere, Skuespillere, Teater- og Musikhistorikere sammenlignet med Statens Indtægt af Forlystelsesskatten af Teatre, Koncerter og Biografteatre viser ifølge Udvalgets Betænkning, at Forlystelsesskatten af Koncerter, Teatre og Biografteatre i Finansaaret 1931—32 indbragte Staten ca. 2½ Mill. Kr. mere, end Statens Tilskud i samme Tidsrum udgjorde til Teatre og Musikliv m. m., og

herved maa endda erindres, at Statsafgiften kun udgør $\frac{2}{3}$ af Afgiften, medens Resten tilfalder Kommunerne.

Udvalget har ikke med denne Opstilling villet tage Stilling for eller imod den Afgift, som Stat og Kommune opkræver af Teatrenes og Koncerternes Biletindtægt, men har villet paavise, at Staten saa langt fra at have noget „Underskud“ ved sin Støtte af Drama og Musik har en betydelig Indtægt af denne Kunst, samt paapege, at denne Forlystelsesskat i høj Grad rammer en Række af de kulturelle Formaal, som der netop er Tale om at fremme gennem et Kulturfond. Desuden peger Udvalget paa, at Statsradiofonien, som ogsaa betyder en statslig Udnyttelse af disse Kunstarter, i 1931—32 har haft et regnskabsmæssigt Overskud paa ca. 1 450 000 Kr., og at denne Institution — i Modsætning til Det kongelige Teater — som fritaget for enhver Forlystelsesaftgift er saa ulige gunstigere stillet end Det kongelige Teater, hvis kulturelle Betydning for Nationen og ikke mindst for Statsradiofonien ikke kan forkastes.

I Henhold til disse Betragtninger og de i Udvalget førte Forhandlinger kunde da fremsættes følgende Forslag til Oprettelsen af et Kulturfond, dets Midler, dets Formaal og Bestyrelse.

Kulturfondets Midler.

Da det maa anses i høj Grad ønskeligt at danne et vist, omend beskedent, Kapitalgrundlag for det paatænkte Fond, og da Øjeblikket formentlig er inde til — ogsaa for Teatrets Vedkommende — at føre alle Reserver frem, henstilles det først som Indskud een Gang for alle i Fondet at indskyde Restbeløbet af den til „Institutionen Dobbeltscenen“ i Henhold til Lov Nr. 44 af 14. Februar 1930 § 1 henlagte Kapital.

Naar „Institutionen Dobbeltscenen“ i nærmeste Fremtid kan afslutte sin Likvidation, kan der paaregnes at være i Behold 100 000 Kr. $4\frac{1}{2}$ pCt. Vest- og sønderjydske Kreditforeningsobligationer 8de Serie samt kontant ca. 18 000 Kr. Disse Penge er een Gang udgaaet af Statskassen og beregnet til Det kongelige Teater. Da det kulturelle Fond er tænkt som en særlig Støtte for Det kongelige Teater, vilde det være naturligt, om denne Restbeholdning var med til at danne Kapitalbasis for Fondet.

Endvidere henstilles det, at der fra Det kongelige Teaters Pensionsfond overføres til Kulturfondet af den ifølge aktuarmæssig Beregning forhaanden-værende frie Reserve paa 565 000 Kr. et Beløb af 500 000 Kr.

Den nuværende Pensionsfond for Det kongelige Teater er i Henhold til Spareudvalgets Betænkning af 1921 oprettet fra 1. Juli 1922 paa Grundlag af den tidligere private Alderdomsforsørgelsesfond ved Overtagelse af denne Fonds Aktiver og Forpligtelser. Planen for Teatrets Pensionsfond er stadfæstet af Undervisningsministeriet den 24. November 1925. Af Pensionsfonden udredes der til det pensionsberettigede Personale Egenpension, Enke- og Børnepension i alt væsentligt efter Reglerne for Statstjenestemænd. Udredelsen af Pensionerne paa-hviler udelukkende Teatrets Pensionsfond, ikke Statskassen. Pensionsfonden etableredes ved Inddragning af den tidligere Alderdomsforsørgelsesfonds og andre private Pensionskassers opsamlede Kapital, og dens aarlige Indtægter bestaar dels i Udbytte af Kapitalen, dels i 5 pCt. Afkortning i den pensionsgivende Løn, en Afkortning, der altid forbliver i Pensionsfonden, selvom der ikke efter Afsked

Aar	Antal af Interessenter		Pensionsgivende Lønsum		Antal aktive Pensionister		Indtægt					Udgift			Overskud
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Interessenternes Indskud	Teatrets Indskud	Renter	For-skelligt	Ialt	Pensioner	Anden Udgift	Ialt	
1922—23	208	743 400	46	28 943	160 000	144 719	21 655	355 317	46 803	64 524	111 327	243 990			
1923—24	209	778 050	46	27 296	160 000	146 927	112 280	446 503	56 125	7 052	63 177	383 326			
1924—25	204	764 150	51	27 114	160 000	166 891	9 398	363 403	81 865	8 893	90 758	272 645			
1925—26	215	771 580	58	27 622	156 951	181 510	7 443	373 526	92 585	7 987	100 572	272 945			
1926—27	212	752 100	63	26 615	150 949	192 218	3 828	373 610	107 627	7 329	114 956	258 654			
1927—28	197	715 580	75	26 789	144 115	209 009	15 249	395 162	128 472	8 003	136 475	258 687			
1928—29	201	734 840	77	27 444	82 165	224 751	7 748	342 108	132 371	7 538	139 909	202 199			
1929—30	199	739 440	83	23 065	82 760	235 870	7 871	349 566	136 489	7 151	143 640	205 926			
1930—31	192	709 500	87	24 037	81 432	247 636	9 736	362 841	152 831	8 783	161 614	201 227			
1931—32	192	701 840	90	34 316	0	254 933	9 779	299 028	157 073	7 862	164 935	134 093			
1932—33	197	708 750	89	34 181	0	259 869	14 319	308 369	156 697	7 548	164 245	144 124			

eller Død bliver nogen Pension at udbetale, og endelig i Henhold til Vedtægtens § 14 c. i et Tilskud fra Teatret, beregnet procentvis af den samlede Lønsum og af en saadan Størrelse, at der er fuld Dækning for Pensionsrisikoen. Teatret betaler derhos Tillægene (for Tiden Reguleringstillæg) til de nye Grundpensioner, medens Tillæg efter Loven af 1. Maj 1923 hidtil er udredet af Staten ved særlig Bevilling.

Fra en Formue for Alderdomsforsørgelsesfonden paa 2 105 000 Kr. pr. 1. Juli 1914 er Pensionsfondens Formue pr. 1. Juli 1933 vokset til 5 323 000 Kr. Pensionsfondens Regnskab stiller sig som angivet i hosstaaende Skema i Aarene 1922—33.

Man maa fuldt ud anerkende den Indsats, der fra Fondsbestyrelsens Side er gjort for at konsolidere Pensionsfonden og frembringe et for en Fond af denne Art saa overordentlig gunstigt Resultat, der har givet sig Udtryk i saa betydelige Aarsoverskud og i, at Teatret i de 2 sidste Aar og — efter hvad der er oplyst — indtil videre kunde fritages for overhovedet at yde noget Tilskud efter Vedtægtens § 14 c., men det kan hævdes, at Fondens overordentlig sikre Stilling i første Række skyldes, at Teatret, altsaa i Virkeligheden Staten, gennem mange Aar har ydet store — efter Vedtægtens § 14 formentlig rigeligt store — Bidrag, der saa langt overvejer Personalets Indskud.

Det er ikke Hensigten at lægge Hindringer i Vejen for en for Teatret gunstig Udvikling af Pensionssystemet, hvis Opretholdelse i det lange Løb vil kunne modsvares af en Nedgang paa Udgiftsbudgettet, særlig Lønningsbudgettet, man ønsker heller ikke at betage Personalet nogen Del af den det ved Pensionsvedtægten tilsikrede Ret, og man kunde derfor foreslaa dels, at der aarligt paa Teatrets Budget — uanset Pensionsfondens gunstige Stilling — optages et til Renten af 500 000 Kr. svarende Beløb som fast Tilskud til Pensionsfonden, dels at Staten overtager Garantien for eventuel Tilbageførelse til Fonden af de til det kulturelle Fond overførte 500 000 Kr., for saa vidt og i det Omfang, hvori dette — imod den foreliggende Beregning — skulde vise sig nødvendigt, for at Pensionsfonden kan opfylde sine vedtægtsmæssige Forpligtelser, ligesom man kunde indstille, at de det kulturelle Fond tilfaldende Renter af de 500 000 Kr. til enhver Tid ved Administrationen af Kulturfondet skal komme Det kongelige Teater tilgode.

Med den saaledes omtalte Grundkapital som Basis for Kulturfondet opstaar Spørgsmaalet om de aarligt tilbagevendende Midler, som maatte kunne tilflyde dette Fond, og Opmærksomheden har i saa Henseende fæstnet sig ved Forlystelseskatten, ved det internationale Forbund til Beskyttelse af Komponistrettigheder i Danmark (Koda) samt ved Statsradiofonien.

Ifølge Lov Nr. 112 af 13. Maj 1911 om Afgift af offentlige Forestillinger og Fremvisninger m. m. kan Afgiften i visse Tilfælde bortfalde, naar Fremførelsen er foranstaltet af det offentlige, jfr. § 5, eller naar den tjener til Oplysningens Fremme, jfr. § 8. I begge Henseender vilde Det kongelige Teater naturligt opfylde Betingelserne for Afgiftsfrihed. Imidlertid er der i Lovens § 6 truffet den udtrykkelige Bestemmelse, at den Teatret paahvilende Afgift indbetales direkte i Statskassen og udelukkende tilfalder denne, altsaa uden Deling med Kommunen, som det i øvrigt er Lovens Regel.

Man maa formentlig gaa ud fra, at Afgiftsplikten for Det kongelige Teater — af Hensyn til Privatteatrene — næppe kan eller bør ophæves, men i Kraft af det almindelige Synspunkt, som er anlagt, vilde det være baade naturligt

og rationelt, om Afgiften fra Det kongelige Teater tilfaldt det Kulturfond, som skal fremme de aandelige Værdier, der er blevet en for det offentlige saa gunstig Beskatningskilde, og hvis fortsatte Fremme derfor maa ligge det offentlige paa Sinde. Ifølge Teatrets Normalbudget vil Afgiften af Teatrets Forestillinger andrage ca. 220 000 Kr., som tillagt Kulturfondet samtidig vilde indebære Muligheden for en tilsvarende Nedsættelse af det faste Statstilskud til Det kongelige Teater.

Sammenslutningen „Koda“ blev oprettet i 1926 og traadte i Funktion 2 Aar senere til Værn for de nationale og internationale Komponistrettigheder. Den har Repræsentations- og Gensidighedskontrakter med samtlige udenlandske tilsvarende Selskaber og repræsenterer i det hele paa dansk Grund praktisk talt Udførelsesretten for al den Musik, der er beskyttet ved Loven om Forfatter- og Kunstnerret. Den afslutter Kontrakter om Musikudførelse med Statsradiofonien, alle Musikrestauranter, Biografteatre, Koncertgivere og Arrangører af offentlige Baller og andre Forlystelser. Musikforbrugerne betaler efter deres respektive Overenskomster en fast Afgift til Koda, som i Aaret 1932 havde en Bruttoindtægt fra disse Musikforbrugere paa ca. 450 000 Kr.

Forholdet er imidlertid det, at i Øjeblikket er enhver erhvervsmæssig Medvirken som Mellemand ved Afslutning af Kontrakter angaaende Retten til offentlig Udførelse af beskyttede musikalske Kompositioner med eller uden Tekst her i Danmark frit Erhverv. Naar som helst vilde indenlandske konkurrerende Foretagender kunne oprettes eller udenlandske Sammenslutninger efter Opsigelse af Gensidighedskontrakten med Koda stifte Filialer her i Landet. Det siger sig selv, at der derved vilde opstaa den største Forvirring til største Skade for Musiklivet. Danske Musikforbrugere vilde være ude af Stand til at slutte Aftale om Forbrug af beskyttet Musik med den Sikkerhed for Rettens Omfang, som opnaas, naar en enkelt Institution staar som den kompetente Kontrahent med Hensyn til al Musik. Udenlandske Selskaber, der nu har Koda som Enerepræsentant for Danmark, vilde staa meget vanskeligt overfor en Flerhed af konkurrerende danske Organisationer. Der vilde derved opstaa Fare for Boycot af dansk Musik i Udlandet og for en væsentlig Foringelse, eventuelt Bortfald, af de Indtægter, som danske Tonekunstnere nu opnaar fra Udlandet ved Kodas Mellekomst og Kodas Administration.

Der ligger her Interesser, baade af privat, offentlig, national og international Karakter, som trænger til en lovmæssig Beskyttelse.

Flere Steder i Udlandet, f. Eks. Czekoslovakiet, Holland, Italien og Tyskland, har man derfor allerede ved Lov indført et Autorisationsprincip, hvorved de heromhandlede Beføjelser samles paa een Haand til Gavn for Helheden.

En saadan Autorisation for et Selskab som Koda, der er vokset i Betydning ved et Takstsystem, der er billigere for danske Musikforbrugere end Udlandets, og ved en dygtig og maaltbevidst Administration, der ligeledes er meget betydelig billigere end tilsvarende Administration i Udlandet, maatte man kunne anbefale som fremtidig lovfæstet Ordning.

Man maatte dog opstille som Vilkaar for en saadan Autorisation, der ikke blot er i det offentlige, men ogsaa i den paagældende Sammenslutnings Interesse, dels at den autoriserede Virksomhed underkastes Statens Tilsyn og Kontrol, dels at der til det ønskede kulturelle Fond svares en aarlig Afgift af f. Eks. 10 pCt. af Bruttoindtægten. Det vilde ogsaa være naturligt, at danske Komponister paa denne Maade yder deres Skærv til det

Fond, hvis fornemste Opgave er at værne Tonekunsten i Danmark, fortrinsvis Operaen paa Det kongelige Teater.

Som det vil ses, vilde der ad denne Vej kunne tilføres Kulturfonden en aarlig Indtægt af ca. 45 000 Kr., og parallelt med, hvad der er foreslaaet med Hensyn til Renterne af de 500 000 Kr., som tænkes overført fra Teatrets Pensionsfond, vilde det være naturligt, om det i Ministeriets Regler for Administrationen af Kulturfondet blev fastsat, at denne Indtægt fra Koda indtil videre skulde oplægges i Fondet for at styrke dette til sin fremtidige Opgave i Tonekunstens Tjeneste.

Herefter staar tilbage den paatænkte sidste Indtægtskilde for det kulturelle Fond, nemlig Statsradiofonien.

Radiofonien har — foruden sin rent sagligt oplysende Virksomhed — den Opgave ved Mikrofonens Hjælp at gengive de bedste kunstneriske Værdier, som fra anden Side skabes paa den dramatiske og musikalske Kunsts Omraade. Det kongelige Teater maa forudsættes at yde den værdifuldeste Kunst i saa Henseende. Vel er det antageligt, at den dramatiske Kunst for at skabe den rette Virkning maa tilrettelægges i nogen Grad forskelligt i Hørespillet for Radioen og Skuespillet for Teatret, og at Det kongelige Teaters Skuespil derfor kun i mere begrænset Omfang for Tiden med den forhaandenværende Teknik egner sig til Transmission, men Operaen, eventuelt tilrettelagt for Udsendelser, kan vanskeligt undværes i Radioen, og i hvert Fald vilde denne lide stærkt, saafremt Radiofonis Studier var unddraget Optræden af de til Det kongelige Teater knyttede Kunstnere inden for Opera, Skuespil og Kapel. Uddannelsen i Det kongelige Teaters Skoler og den kunstneriske Udvikling under Teatrets Tradition og Ansvar er Vækstbetingelser for den betydelige Kunstner. Uden et kongeligt Teater vilde Radiofoniens kulturelle Indsats forringes. Uden Opera ved Det kongelige Teater vilde dansk Musikliv og Radioen med dette lide føleligt Tab og Mulighederne for den skabende danske Tonekunstner i meget væsentlig Grad forringes. Teatret paa Kongens Nytorv er ikke alene Holbergs, Oehlenschlägers og Heibergs Hus; til denne Scene har i skiftende Perioder den ypperste danske Fremstilling af Menneskesind og Mennesketyper været knyttet; denne Scene er ogsaa Hjemstedet for den danske Opera, og der er paa dette Omraade skabt Kompositioner, præget af dansk Aand, der har kunnet hævde sig i den internationale Musikverden. Med Operaens Nedlæggelse, hvilket vilde være ensbetydende med, at det danske Folk maatte savne baade dansk og fremmed Opera, vilde man samtidig miste en af de vigtigste Kilder til Frembringelse af den levende Musik og ikke mere have Mulighed for med vor nationale Tone at gøre os gældende i det internationale Orkester.

Der er i Virkeligheden et Afhængighedsforhold mellem de 2 Statsinstitutioner: Radiofonien og Det kongelige Teater. Statsradiofonien vil ikke i Længden kunne undvære Teatrets levende Kunst, hverken paa Skuespillets eller Musikkens Omraade, saa lidt som det Incitament, som den dramatiske Højskole paa Kongens Nytorv yder til Skabelsen af ny Kunst; og Det kongelige Teater kan paa Grund af de med Fremstillingen af den bedste sceniske Kunst forbundne store Omkostninger og for at faa sin Kunst ud i saa vide Kredse som muligt ikke undvære den Støtte fra Søsterinstitutionen, der ligger i Radiofonis Benyttelse af Teatrets Kunst og Kunstnere og i et rimeligt Bidrag fra Radiofonien til det kulturelle Fond, der samtidig skal støtte den Tonekunst, som skabes og udøves paa Teatret og i det danske Musikliv.

Ud fra den Betragtning, at Statsradiofonien inden for sine Formaal maa have

den Opgave at bidrage til, at Det kongelige Teater opretholdes og vort Musikliv støttes, allerede fordi et saadant Formaal ligger inden for Radiofoniens aller-egentligste Interesse, foreslaas det, at der til det kulturelle Fond fra Statsradiofonien svares en aarlig Afgift af 10 pCt. af Licensafgiften. Denne Afgift, som maatte beregnes af den hvert Aar i April Maaned forfaldende Licens, foreslaas indbetalt i Fondet hver 1. Juli for det løbende Aar.

Udlandets Radiofoniinstitutioner er i mange Tilfælde underkastet tilsvarende eller højere Afgifter i kulturelt Øjemed og undergivet Begrænsninger, f. Eks. med Hensyn til Afholdelse af offentlige Koncerter for ikke at konkurrere med det frie Musikliv. Eksempelvis skal meddeles følgende Oplysninger:

England:

Radiolicensen er 10 Shillings. Antal Licenser 5 871 750, hvoraf 38 000 gratis for Blinde. Af Bruttoindtægten faar først Postvæsenet 10 pCt. for Opkrævning og Forhindring af tekniske Forstyrrelser. Af Resten faar Staten 10 pCt. for 1ste Million Licenser, 20 pCt. for 2den Million, 30 pCt. for 3die Million og 40 pCt. for 4de og efterfølgende Millioner. Desuden giver Radiofonien en frivillig Gave til Staten, som i 1932—33 beløb sig til 150 000 Pund, i 1933—34 250 000 Pund. I alt fik Radiofonien til egen Raadighed i 1932 4 Shillings 7 Pence af hver Licens paa 10 Shillings.

Sverige:

Radiolicensen er 10 Kr. Af denne Licens afgiver Radiotjenesten $\frac{2}{3}$ til Staten, som da har Forpligtelse til at sørge for det tekniske Apparat. Radiotjenesten har paa Grund af stærk Modstand fra de sædvanlige Koncertorganisationer maattet opgive af afholde offentlige Koncerter.

Italien:

Radioindtægten stammer fra:

- a. Abonnementsafgift.
- b. Bidrag fra Kommuner og større Forbrugere.
- c. Afgift af Apparater.

a. Den almindelige Licens-Takst er 75 Lire, hvoraf 3 Lire tilfalder Staten.
 b. Kommunerne betaler en særlig Afgift efter Folketallet. Minimum 50 Lire, Maksimum 20 000 Lire. Hoteller, Badesteder, Biografer og Klubber betaler ligeledes en særlig Afgift, Minimum 80 Lire, Maksimum 800 Lire.

Af de under b. nævnte Afgifter indgaar 10 pCt. i Statskassen.

- c. For Lampeapparater betales 2 pCt. af Salgsprisen, Minimum 30 Lire.
 For Krystalapparater betales 12 Lire.
 For Lamper betales 6 Lire.

Af de under c. nævnte Afgifter svares 10 pCt. til Staten.

Af Summen af samtlige Indtægter under a., b. og c. svares yderligere $3\frac{1}{2}$ pCt. til Staten.

Teatersamfundet, der er en Statsinstitution, har dernæst opnaaet 5 Lire aarlig af Licensen til Fordel for Musikforestillinger (for Tiden Operaer).

Frankrig:

Den franske Statsradiofoni begyndte først sin Virksomhed 1. November 1933, hvorfor Forholdene endnu er uafklarede. Licensen er 50 Francs for et stort Apparat, 15 Francs for mindre Apparater og 100 Francs i offentlige Lokaler med fri Entré, 200 Francs, hvor der betales Entré.

Der er ikke taget Stilling til, hvorvidt Licensafgiften skal bruges til andre kulturelle Formaal end Radiospredning, idet man ikke har Oversigt over, hvor stort Beløb Statsradiofonien kommer til at raade over. Det antages, at den nye Statsradiofoni vil lade afholde Koncerter, men uden offentligt Salg af Billetter.

Østrig:

Ved Regeringsforordning af 22. September 1933 blev den østrigske Radiofoni fritaget for at betale Forlystelsesaftilgift til Wiens Kommune mod Indbetaling af et tilsvarende Beløb til det østrigske Undervisningsministerium til Understøttelse af Statsteatrene og saadanne kunstneriske Institutioner, der i overvejende Grad tjener kulturelle Formaal og som af Undervisningsministeren betegnes som saadanne.

Norge:

Radiofonien er nylig gaaet over til Statsdrift. Den betaler Filharmonisk Selskab 40 000 Kr. for Transmission af dette Selskabs ca. 25 Koncerter i Sæsonen. Radiofonien har sit eget lille Orkester paa 24 Mand, hvis Præstationer kun udsendes fra „Studie“ uden Publikum.

Den danske Radiofoni er i særlig Grad begunstiget. Den raader suverænt over sine Midler, dens Økonomi hviler i sig selv, den er fri for enhver Ydelse til andre kulturelle Formaal end dens egne, den er berettiget til at afholde sine egne Koncerter og kan med sine rige Midler bringe saadanne økonomiske Ofre, at det private Initiativ i afgørende Grad er distanceret; endelig er Radiofonien fritaget for Forlystelsesskat. Ogsaa som en Modvægt mod denne Frihed kan den almindelige Afgift ses og bedømmes.

Efter den saaledes indstillede Ordning vilde det kulturelle Fond i dets første Oprindelse og med dets mere begrænsede Formaal komme til at raade over en Grundkapital paa ca. 600 000 Kr. og en Aarsindtægt, der kan opstilles som følger:

a. Renter af Kapital	ca. 25 000 Kr.
b. Forlystelsesaftilgift	- 220 000 —
c. Kodaafgift	- 45 000 —
d. Radiofoniaftilgift	- 510 000 —

I alt . . . ca. 800 000 Kr.

Kulturfondets Opgaver.

Det følger af hele det Synspunkt, der er anlagt, og den Argumentation, der er fremført, at det kulturelle Fond i dets foreløbige Skikkelse i første Række skal være den fornødne Støtte for Det kongelige Teater som Følge af, at Staten begrænser sit direkte Tilskud til et fast Beløb, som ikke maa overskrides. Under denne Form for middelbar Statsdrift kan Teatret ikke — i hvert Fald ikke i fuld Udstrækning — opretholdes uden en saadan Reserve, som dels til enhver Tid maa dække det budgetmæssige dels i paakommende Tilfælde det regnskabsmæssige Underskud, naar Aarets Forestillingsindtægt maatte udvise Svigten af Budgettets Beregning. Af Normalbudgettet for Det kongelige Teater fremgaar

det, at Opera og Kor alene for Lønningernes Vedkommende belaster Budgettet med ca. 350 000 Kr. Naar der i den politiske Debat har været Spørgsmaal om Begrænsning af Kunstretningerne ved Det kongelige Teater, er det fortrinsvis Operaen, som i de senere Aar har maatte holde for. Den Støtte fra det kulturelle Fond, der i særlig Grad bliver Brug for, bliver derfor til Operaen, altsaa til Tonekunsten, fordi Operaen er en saa væsentlig Faktor i Musiklivet. Men ogsaa over for den uden for Teatret levende Musik maatte Fondet kunne træde hjælpende til, i Begyndelsen vel kun i mindre Omfang, men senere i forøget Grad, naar Fondet ved aarlige Oplæg er vokset. Opmærksomheden henledes paa, at Statens Tilskud til de forskellige Grene af Musiklivet i de senere Aar har været Genstand for stærk Beskæring, og at Musikkonservatoriet Gang paa Gang har indsendt i høj Grad indtrængende Andragender om Forhøjelse. I nogen Maade maatte Fondet med de Midler, der er til Raadighed, kunne afbøde den stedfundne Nedskæring og gennem Bidrag til Musikkonservatoriet, Musik- og Korforeninger og ved Stipendier til særligt lovende Tonekunstnere og lignende træde hjælpende til i en Periode, hvor Staten af almindelige statsfiskale Hensyn maa holde sig tilbage.

Kulturfondets Styrelse.

Den afgørende Raadighed over Fondets Midler maa ligge i Ministerens Haand, allerede fordi Anvendelsen af Fondets Midler til en vis Grad er bundet til Forudsætninger, som Ministeren i Embeds Medfør fremfor nogen er i Stand til at bedømme, men ved hans Side og til hans Hjælp maa nedsættes et raadgivende Udvalg, der varetager Fondets Bestyrelse, anbringer dets Midler og til Ministeren gør Indstilling om Dispositionerne, alt i Henhold til de almindelige Retningslinjer, som Ministeren maatte træffe ved Godkendelsen af Fondets Vedtægt. Det maa anses for naturligt, at Medlemmerne af Det kongelige Teaters Tilsynsraad indtræder i Fondets Bestyrelse for at frembringe den fornødne Kontakt mellem Rigsdagen, Ministeriet, Teatret og Fondet. Endvidere maatte Ministeren som sin særlige Repræsentant udnævne en Formand for Udvalget og yderligere nogle faa Medlemmer som Repræsentanter for Tonekunsten og de Interesser, der knytter sig til Fondet.

Fondets Aktiver maatte prohiberes af Ministeren, Regnskabet revideres af vedkommende Hovedrevisorat og Beretning om Fondets Virksomhed og Status aarligt forelægges Rigsdagen.

C. Kommissionens Stilling.

Flertallet (*hele Kommissionen* med Undtagelse af *Himmelstrup, Holm, Lerche* og *Pinholt*) udtaler i Tilslutning til den af Udvalget for Tilvejebringelsen af et Kulturfond afgivne Betænkning og til det af Kommissionens Formand udarbejdede Memorandum følgende:

1. Det er i høj Grad ønskeligt, at der oprettes et Kulturfond, der kan virke til Fremme af det kulturelle Liv i Almindelighed, i Øjeblikket fortrinsvis Tonekunsten, der særlig trænger dertil og ikke har væsentlig Støtte fra anden Side (som f. Eks. Videnskaben og den bildende Kunst fra de 2 Carlsbergfond).

Dette kulturelle Fond maa ogsaa — naar Statens Tilskud til Det kongelige Teater begrænses til et fast Beløb, som ikke maa overskrides — tjene til Støtte for Teatrets Drift, og som en særlig Opgave for Fondet anbefaler Flertallet Afholdelse af Udgiften til Det kongelige Teaters Provinsudsendelser, ikke mindst til Sønderjylland, som et Led i Kulturkampen.

2. Til dette Fond foreslaas henlagt som Kapitalindskud Restbeløbet af den til Institutionen „Dobbeltscenen“ udbetalte Kapital.

Forsaauidt der som yderligere Kapitalindskud har været fremsat den Tanke at overføre et Beløb af 500 000 Kr. af den forhaandenværende frie Reserve i Det kongelige Teaters Pensionsfond, maa Flertallet nære Betænelighed ved Gennemførelsen af denne Tanke, særlig fordi den er forbundet med en vis Statsgaranti, som ikke hidtil har været knyttet til Teatrets Pensionsfond.

Med Hensyn til Kulturfondets aarlige Indtægter udtaler Flertallet følgende:

Det er uimodsigeligt, at Staten gennem den saakaldte Forlystelsesskat har en endogsaa meget betydelig Nettoindtægt (ca. 2½ Mill. Kr.) af de Kunstarter, der bærer Det kongelige Teater og har afgørende Betydning for Statsradiofonien. Da Radiofonien i Modsætning til Det kongelige Teater er afgiftsfri, da det ikke kan forventes, at Afgiften af Det kongelige Teaters Forestillinger vil kunne bortfalde, og da Lovgivningsmagten paa det materielle Omraade ved Beskatning har knæsat det Princip, at Skatteobjekterne i al Almindelighed er afgiftspligtige, hvad enten de forbruges hjemme eller ude, finder Flertallet det hermed analogt og derfor rimeligt, at Radiofonien yder et Bidrag til Kulturfondet.

Allerede principielt vilde det have været ønskeligt, om man i sin Tid havde draget Omsorg for, at en væsentlig Del af Statens Indtægter af denne Art kom de samme Kunstarter til gode til Højnelse af det kunstneriske Niveau. Da imidlertid de hidtidige Indtægter af Forlystelsesskatten allerede er beslaglagt til andre Statsformaal, kan dette Princip ikke for Tiden gennemføres i Praksis, hvad Flertallet beklager, men i hvert Fald bør dog Afgiften, naar den stammer fra Statsinstitutioner af denne Art, anvendes til Fordel for de kulturelle Formaal, disse Institutioner tjener. Dette vil sige, at ogsaa Det kongelige Teaters Afgift bør indgaa i det kulturelle Fond.

Hvis Størrelsen af Statsradiofoniens Afgift til det kulturelle Fond sættes procentvis lige med Det kongelige Teaters Afgift (ca. 20 pCt.), vil den med Radioens nuværende Indtægt give lidt over 1 Mill. Kr. Sættes den — under Hensyn til Radioprogrammernes delvis oplysende Karakter — til Halvdelen 10 pCt., vil den give 500 000 Kr. Hvorledes Rigsdagen vil ansætte henholdsvis Statstilskuddet til Teatret og Radioafgiften, mener Flertallet ikke at burde tage Stilling til.

Flertallet anbefaler tillige, at Selskabet „Koda“ faar den ønskede Monopolstilling, imod en 10 pCt.'s Afgift af Selskabets Bruttoindtægt til Kulturfondet. Af de af Formanden i hans Redegørelse nævnte Muligheder for fremtidige Pengekilder fremhæver Kommissionen særlig Filmsvirksomheden og Grammofonplader. Med Hensyn til en eventuel Afgift af frie litterære Værker gaar man ud fra; at en saadan Afgift, om den engang maatte blive indført, ogsaa henlægges til Kulturfondet.

3. Det kulturelle Fond underlægges Undervisningsministeren, og der gives Rigsdagen fornødent Indseende med Fondets Virksomhed og Status.

Et Mindretal (*Himmelstrup*) tiltræder i Princippet Flertallets Udtalelser og henviser i saa Henseende til sine Bemærkninger i Mindretalsudtalelsen Side 133—35.

Et Mindretal (*Holm* og *Lerche*) ønsker i Anledning af Flertallets Udtalelser vedrørende Betænkningen fra Udvalget for Tilvejebringelse af Midler gennem et Kulturfond og det af Kommissionens Formand udarbejdede Memorandum at udtale følgende:

Næst at henvise til de af Kammerherre *Lerche* i Udvalgsbetænkningen Side 79—82 fremsatte Bemærkninger samt til, at Flertallet har søgt at begrunde en Afgift af Statsradiofonien til et Kulturfond paa Forlystelsesskatten, maa vi som vor Opfattelse hævde, at Forlystelsesskatten ifølge sin Oprindelse ikke er en Skat paa kunstneriske Værdier som saadanne, men en speciel Indtægtsskat paa de Personer eller Selskaber, der økonomisk udnytter saadanne Værdier.

Det er derfor rigtigt, naar et enkelt Medlem under Forhandlingerne positivt har udtalt, at det er en Urimelighed at paalægge Statsinstitutionen Det kongelige Teater en Forlystelsesskat, og denne Opfattelse har i Realiteten fundet Støtte hos den samlede Kommission, idet denne har foreslaaet, at Forlystelsesskatten — ganske vist gennem et Mellemed, Kulturfondet — føres tilbage til Teatret, og det kan sikkert betragtes som liggende udenfor Mulighedernes Grænse, at Det kongelige Teaters Underskud i de kommende Aar skulde blive saa lille, at Skatten helt eller delvis kunde forblive i Kulturfondets Kasse. Men herefter vil der, da Statsradiofonien ligesom Det kongelige Teater er en Statsinstitution og derhos er en Kulturfaktor af langt større og almen Betydning end Teatret, savnes enhver Begrundelse for at paalægge Statsradiofonien en saadan Afgift, der iøvrigt beregnet efter de almindelige Regler kun vilde indbringe ca. 325 000 Kr.

Til Oplysning i saa Henseende skal vi tillade os at anføre Timeantallet for de forskellige Udsendelser i Finansaarene 1931—32 og 1932—33.

	1931—32		1932—33	
	Timer	Min.	Timer	Min.
1. <i>Musik-Udsendelser:</i>				
Opera	19	30	33	35
Operetter	40	25	32	20
Højere Musik	195	50	239	35
Lettere Musik	1 661	35	1 598	40
Dansemusik	480	50	475	—
2. <i>Litterære Udsendelser:</i>				
Dramaer	19	40	22	10
Komedier	98	55	102	05
Lystspil	16	15	19	05
Oplæsninger	121	36	114	—
3. <i>Foredrag:</i>				
Almindelige	179	55	192	—
Videnskabelige	27	—	29	30
Sociale	224	10	264	50
Fremmede Sprog	173	25	182	40
4. <i>Pressemeddelelser:</i>				
Kronikker	24	45	29	10
Presse-Avisen	424	10	368	20
5. <i>Gudstjenester</i>	289	40	276	55
6. <i>Grammofonudsendelser</i>	91	51	106	—

	1931—32		1932—33	
	Timer	Min.	Timer	Min.
7. <i>Specielle Transmissioner</i>	168	03	119	15
8. <i>Udsendelser for Børn</i>	134	25	142	20
9. <i>Udsendelser for Kvinder</i>	34	50	34	50
10. <i>Morgengymnastik</i>	60	50	60	40
11. <i>Skoleudsendelser</i>	—	—	80	55
12. <i>Meteorologisk Tidssignal</i>	—	—	71	35
Ialt...	4 487	50	4 595	40

Det vil heraf ses, at de Udsendelser, der nærmest kan sammenlignes med Det kongelige Teaters (Opera, Operette og Skuespil), og som herefter skulde belægges med 20 pCt.s Afgift, i 1931—32 udgjorde 195 Timer eller 4,35 pCt. af den samlede Udsendelsestid (4 488) og i 1932—33 209 Timer eller 4,6 pCt. af den samlede Udsendelsestid (4 596 Timer), samt at de øvrige Musikudsendelser og Oplæsninger i 1931—32, som herefter skulde paalægges 10 pCt.s Afgift, udgjorde 2 551 Timer eller 57 pCt. og i 1932—33 2 533 Timer eller 55 pCt.

Sættes Licensindtægten til 5 000 000 Kr., vilde dette give for 1931—32:

20 pCt. af 217 000 =	43 400 Kr.
10 — - 2 850 000 =	285 000 —
	<u>328 400 Kr.</u>

og for 1932—33:

20 pCt. af 230 000 =	46 000 Kr.
10 — - 2 750 000 =	275 000 —
	<u>321 000 Kr.</u>

Mindretallet ønsker yderligere at henpege paa, at Statsradiofonien formentlig er den eneste Statsinstitution, der aldrig har kostet Staten en rød Øre, og som udelukkende betales af dem, der ønsker at nyde godt af den. Men hertil kommer, at saafremt der paalægges Statsradiofonien en Afgift til Kulturfondet, uden at Licensen samtidig tilsvarende forøges, vil det efter Mindretallets Formening være umuligt for Statsradiofonien at opfylde sin Mission saavel nationalt som internationalt paa samme Maade som hidtil, i hvilken Henseende vi gerne vil henpege paa, at Danmark radiofonisk set uimodsagt staar som et af de førende Lande i Europa.

Ganske vist vil Statsradiofonien pr. 1. April 1934 staa med en kontant Beholdning af ca. 1 600 000 Kr., indbefattet det for 1933—34 beregnede Overskud paa ca. 700 000 Kr., men bortset fra det Beløb af ca. 300 000 Kr., der i Aar er henlagt og aarlig maa henlægges til Fornylesesfond for Stationerne, vil der saafremt Lytterantallet ikke gaar tilbage — en væsentlig Fremgang kan ikke ventes, da man formentlig er meget nær op ad Mætningspunktet — kunne forventes et Overskud, efter at de ordinære Driftsudgifter, derunder Afskrivning, er afholdt, paa imellem 700 000 Kr. og 1 000 000 Kr., men dette Beløb vil inclusive den ovennævnte kontante Beholdning for de nærmeste 4 Aar utvivlsomt i alt væsentligt

medgaa til den nye Radiofonibygning, der nu efter det i denne Anledning nedsatte Udvalgs Betænkning maa anses for en uomgængelig Nødvendighed.

Hertil kommer yderligere, at Radiofonien endnu er i en rivende Udvikling, hvorfor man nødvendigvis maa have de fornødne Midler til Raadighed for at følge med i denne, i hvilken Henseende man skal indskrænke sig til at pege paa Spørgsmaalet om Television.

Skulde man blive tvunget til at indføre Besparelser indenfor de aarlige Driftsudgifter, hvilket selvfølgelig ikke er umuligt, vil disse udelukkende komme til at gaa ud over danske Musikere og de andre Kunstnere, der benyttes af Statsradiofonien, idet en Besparelse paa Administrationen eller de tekniske Udgifter ikke vil kunne gennemføres.

Som Følge heraf kan Mindretallet ikke stemme for, at der paalægges Statsradiofonien nogen Afgift til Kulturfondet, og det saa meget mindre, som det af Betænkningen vil fremgaa, at Kulturfondets Midler saa godt som udelukkende skal benyttes til Dækning af Det kongelige Teaters Underskud.

Et Mindretal (*Holm*) ønsker, foranlediget af de i Betænkningen fremsatte Udtalelser angaaende Statsradiofoniens Forhold til den „levende“ Musik i Almindelighed og dansk Musikliv i Særdeleshed, under Henvisning til sine skriftlige Indlæg i Kommissionen at udtale:

at navnlig Statsradiofoniens Indsats ved de store Torsdags-Koncerter, Søndags Folkekoncerter, Koncerter for Skolebørn og Statsradiofoniens Samarbejde med Københavns Kommune for Koncerterne i Fællesparken har skabt en Fornelse og et Fremskridt for den „levende“ Musik og dansk Musikliv.

Et Mindretal (*Pinholt*) henviser til sine Bemærkninger i Mindretalsudtalelsen Side 133—35.

5 Medlemmer (*Borberg, Børresen, Garde, Johan Hansen og Hejle*) ønsker at udtale, at de overfor de Kommissionen forelagte Problemer indtager det principielle Standpunkt, at en virkelig naturlig og rationel Løsning af dem først vil kunne naaes, naar de herhenhørende Spørgsmaal (Det kongelige Teater, der sorterer under Undervisningsministeriet, Bevillingerne til Provinsens og Hovedstadens Privatteatre, der hører under Justitsministeriet, Forlystelsesafgiften, der indgaar direkte i Finanshovedkassen, Statsradiofonien, der hører under Ministeriet for offentlige Arbejder etc. etc.) *alle* administrativt og økonomisk samles under et og samme Ministerium. Først da vil den økonomiske Balance mellem Statens Indtægter og Udgifter paa disse Omraader fremtræde med fuld Klarhed, og det nødvendige Samarbejde mellem de mange forskellige Statsfaktorer (Teater og Radiofoni o. s. v.) blive virkelig effektivt.

Naar disse Medlemmer tiltræder Flertalsindstillingen, er det da kun, fordi dens Resultater betyder Fremskridt i den omhandlede Retning, og fordi det principielle Synspunkt som liggende udenfor Kommissoriet ikke har kunnet gøres til Genstand for nærmere Behandling.

VIII.

Det kongelige Teaters Budget- og Personaleforhold.

A. Udvalgets Indstilling og Teaterchefens Redegørelse.

I. Udvalgets Indstilling.

Dette Udvalg har haft til Opgave at behandle Det kongelige Teaters Budget og dets Personaleforhold.

Udvalget har haft følgende Medlemmer:

Folketingsmand *P. Korsgaard*, Formand.

Chefredaktør *Gulmann*.

Folketingsmand *Himmelstrup*.

Kontorchef *M. Korsgaard*.

Fru *Elna Munch*, M. F.

Teaterchef *Andr. Møller*.

Direktør *Ivar Schmidt*.

Udvalget, der afholdt sit første Møde 4. Juli 1933, afgav Betænkning den 20. Januar 1934.

Foruden Personalets Repræsentanter, der har været til Stede ved en Række Møder, har Teatrets 1ste Sceneinstruktør og Økonomiinspektøren ved forskellige Lejligheder overværet Udvalgets Forhandlinger. Forfatteren Konsulent Oluf Bang har efter Udvalgets Opfordring gjort Udvalget bekendt med visse Tanker angaaende en Begrænsning af Teatrets Operasæson til en eller to Foraarsmaaneder, ligesom Skuespiller Johannes Poulsen i et Møde har haft Lejlighed til at fremsætte sit Syn paa en Indskrænkning af Operaen.

De fleste af Udvalgets 52 Møder er afholdt paa Teatret, og Udvalgets Medlemmer har haft Lejlighed til at følge Teatrets daglige Virksomhed paa nærmere Hold ved Overværelse af Prøver, ved Besøg i Teatrets Magasiner, Værksteder etc.

Udvalget har betragtet det som sin Opgave at undersøge forskellige Muligheder for Teatrets Drift (Teater med de tre Kunstarter, et Skuespilhus med en kort Operasæson og med Bibeholdelse af Balletten, et Skuespilhus med Ballet og et rent Skuespilhus uden hverken Opera eller Ballet).

Da der fra et af Kommissionens andre Udvalg er fremsat Forslag om at forøge Teatrets Virksomhed i Provinsen, har man derhos fra Teaterchefen modtaget et Budget for en Virksomhed af det Omfang, som det paagældende Udvalg har stillet Forslag om.

a. Teatret med de 3 Kunstarter.

Da denne Ordning principielt er som den bestaaende Ordning, har Udvalget først nøje gennemgaaet det Budget, der er lagt for Teatrets Drift i Sæsonen 1933—34, og Udvalget har paa Grundlag af den specificerede Lønningsliste gennem-

gaaet særlig det kunstneriske Personale Person for Person med Henblik paa, om der gennem en Personalereduktion kunde opnaas en Besparelse for Teatret.

Det skal dog i denne Forbindelse bemærkes, at der forinden Teaterkommissionens Nedsættelse er foretaget en betydelig Indskrænkning af Teatrets Personale, hvilket vil fremgaa af nedenstaaende Oversigt over Teatrets Personale inden for Skuespil, Opera, Ballet og Kor i Teateraarene 1932—33 og 1933—34.

	1932—33	1933—34
Skuespil	49	36
Opera	33	28
Ballet	51	40
Kor	56	43
	<u>189</u>	<u>147</u>

Antallet af Teatrets faste Maskinfolk er endvidere blevet betydeligt reduceret, saaledes at det nu udgør 42 indbefattet Belysningsfolk.

Naturligvis skyldes denne Reduktion af Personalet med over 40 Personer i nogen Grad Opgivelsen af den nye Scene, men med Hensyn til Nedgangen i Personalet inden for Opera, Ballet og Kor har dette Forhold ingen Indflydelse haft. Teatrets Lønningskonto udgør ifølge Budgettet for 1933—34 1 845 000 Kr., naar bortses fra Vederlaget til Teatrets Kunstnere for Tjeneste i Radioen, hvilket er beregnet til 75 000 Kr., medens det tilsvarende Tal i Teateraaret 1929—30 (sidste Enkeltsceneaar) udgjorde 2 118 200 Kr., altsaa en Nedgang paa ca. 275 000 Kr.

Ogsaa Kontoerne vedrørende de andre Udgifter er gennemgaaet meget nøje. I 1929—30 var Udgiften ca. 913 000 Kr., medens den paa Budgettet for 1933—34, beregnet efter samme Princip, er ca. 640 000 Kr., altsaa en Nedgang paa ca. 275 000 Kr. Budgettet for 1933—34 viser saaledes i Forhold til Regnskabet for 1929—30 en samlet Nedgang paa ca. 550 000 Kr.

Ved Bedømmelsen af denne Nedgang maa det endda tages i Betragtning, at adskillige Poster vedrørende de almindelige Driftsudgifter og navnlig paa Lønningskontoen ligger fast, saaledes at Besparelsen paa disse Poster ikke kan gennemføres af Teaterledelsen paa egen Haand, men kræver en Omlægning af de regulativmæssige Lønningssatser m. v., Aftaler med Kommunen om Levering af Lys og Varme o. s. v. De foretagne Besparelser er altsaa for Udvalget et Bevis for, at der i de sidste Aar er gjort et virkningsfuldt Arbejde for at bringe Udgifterne ned, hvoraf Følgen naturnødvendigt maa være, at Udvalgets Mulighed for at anvise yderligere Besparelser har været stærkt begrænset.

Det Fremtidsbudget, som Teaterchefen har opstillet, efter at Udvalget med ham har gennemdrøftet alle Detailler, viser dog en yderligere Udgiftsnedgang paa lidt over 50 000 Kr. foruden det Beløb, som i Aar betales i Forbindelse med Radioordningen, et Beløb, der i Budgettet er beregnet til 75 000 Kr.

Man havde efter den foreløbige Gennemgang af Detaillerne i Driftsbudgettet egentlig forventet, at Tallene i det nye Budget vilde vise en yderligere Nedgang paa 50 000 Kr. i særlig Grad ved Reduktion af Personalerne, men da man maa være enig med Teaterchefen i, at det Budget, der forelægges Kommissionen, virkelig skal kunne holde og foruden at give fuld Mulighed for at sammensætte Personalet fyldestgørende til Løsning af Teatrets Repertoireopgaver indeholde en vis Margin til Imødegaaelse af udgiftsforvoldende Begivenheder i Teatersæsonens Forløb, stiller man ikke positivt Forslag om yderligere Nedsættelse udover det nedenfor anførte.

Udvalget kan ganske tiltræde de af Teaterchefen i hans Bemærkninger Side 119 fremførte Udtalelser om, at Teatrets økonomiske Ledelse stadig maa have Øjet aabent for nye Muligheder for Besparelser og Udnyttelse af gjorte Erfaringer. Specielt med Hensyn til de foran omtalte Aftaler med Københavns Kommune angaaende Betaling for Varme, Lys og Brandvagt bemærkes, at Udvalget har gennemgaaet disse Aftaler, og man henstiller til Ledelsen at være opmærksom paa, om der paa et eller andet Tidspunkt skulde vise sig at være Grundlag for at ændre disse Aftaler med Udgiftsbesparelse for Teatret for Øje.

Personalets Repræsentanter har haft Lejlighed til, efter at Udvalget havde tilendebragt en foreløbig Gennemgang af Materialet, at fremsætte deres Ønsker med Hensyn til forskellige Personaleforhold. Disse Ønsker er nærmere omtalt og belyst i Teaterchefens til det opstillede Budget hørende Bemærkninger Side 113—19, hvor der ligeledes er fremdraget visse lønnings- og tjenestemæssige Forhold, der ønskes ændret fra Teaterledelsens Side, men Udvalget har ikke ønsket at tage Stilling til disse Spørgsmaal.

Med Hensyn til Pensionskontoen skal Udvalget bemærke, at man — selv om Fondens Status efter den af Direktør for Statsantalten for Livsforsikring, Dr. L. Iversen afgivne Erklæring for Tiden er saa god, at Teatret indtil videre kan regnes at blive fritaget for at svare Indskud — i og for sig finder det rimeligt, at der i et Normalbudget opføres et saadant Indskud, og man maa derfor under Forudsætning af, at der efter Indstilling fra et andet Udvalg foreslaas overført $\frac{1}{2}$ Mill. Kr. til et Kulturfond, finde det naturligt, at Pensionskontoen paa Teatrets Driftsbudget belastes med 20 000 Kr., hvorved man opnaar en Konsolidering af Fondet, som vil komme Teatret til gode, naar Rentenedgang eller andre Forhold ellers vilde nødvendiggøre Genoptagelse af Teatrets Indskud.

I Teaterchefens Budget er der — bortset fra Merudgift ved Lønregulering — regnet med, at der, naar der faas en Indtægt fra Radioen paa 100 000 Kr. og fra Kommunerne paa andre 100 000 Kr., skulde behøves Dækning udefra paa 906 900 Kr.*). Med Tillæg af de foran anførte 20 000 Kr. vilde Summen altsaa andrage 926 900 Kr. — Udvalgets øvrige Medlemmer maa — i Henhold til det i Begyndelsen anførte — mene, at Tilskuddet herefter under alle Omstændigheder maa kunne fikseres til 925 000 Kr., og de er efter den foretagne nøje Gennemgang af Teatrets Driftsforhold af den Overbevisning, at med dette Tilskud vil Teatret med de tre Kunstarter og med Nationalteatrets Repertoireforpligtelse kunne gennemføres paa fuldt forsvarlig Maade.

Over for tidligere Erfaringer med Hensyn til Budgettets Svingten maa Udvalget fremhæve, at det nu opstillede Budget med Hensyn til Risiko ikke kan sammenlignes med Dobbeltscenebudgettet, hvor der maatte regnes med langt større Forestillingsindtægter, og hvor det Tilskud, der skulde supplere Teatrets egne Indtægter, var sat til et mindre Beløb. — Udvalget tager derfor ikke i Betænkning at udtale, at Risikomomentet med det nu opstillede Budget er meget ringe.

b. Andre Driftsformer.

Som andre Muligheder end den bestaaende med de tre Kunstarter i Helaarsdrift har Udvalget beskæftiget sig med en Afkortning af Operasæsonen eller Bortfald af Operaen og endelig yderligere med Indskrænkning eller Bortfald af Balletten, i alle Tilfælde med en tilsvarende Udvidelse af Skuespillet.

*) Spørgsmaalet om dette Beløbs Tilvejebringelse hører under andre Udvalg.

Da Grundlaget ogsaa med den forkortede Operasæson bliver et Skuespilteater med Ballet som nu og med et Teaterorkester paa ca. 32 Medlemmer, og da Skuespillers Engagementer næppe kan blive aflastet, ved at man f. Eks. i en Maaned opfører Opera- eller Operetteforestillinger, anser Udvalget det praktisk først at beskæftige sig med Budgettet for et saadant Skuespilhus uden Opera, idet man bagefter gør nogle Bemærkninger om Muligheden for i en Del af Sæsonen i et vist Omfang at give Musikforestillinger af den nævnte Art.

Efter Teaterchefens Mening vil Budgettet for et saadant Skuespilhus, der altsaa — foruden de rene Skuespilforestillinger — vil have Mulighed for, omend med nedsat Orkester i Forhold til nu og med fremmed Kor — at give de blandede Forestillinger som „Elverhøj“, „Der var engang —“, „Peer Gynt“ o. s. v., komme til at se saaledes ud:

Forestillingsindtægter	1 000 000	Lønninger	1 400 000
Civillisten	15 000	Gratualer og Understøttelser . .	6 000
Lejeindtægter	40 000	Pensioner og Understøttelser .	28 800
Andre Indtægter	7 000	Skolerne	18 000
Difference	868 200	Forfatter- og Komponisthonorarer	65 000
		Almindelige Driftsudgifter . . .	350 000
		Reklame, Administration . . .	62 400
	<u>1 930 200</u>		<u>1 930 200</u>

Der er i dette Budget ikke regnet med nogen Forøgelse af Pensionskontoen, der i hvert Fald vil blive forøget med den med Pensionering af det afskedigede Personale (de i Operaen med Pensionsret ansatte Kunstnere, Dele af Kapellet eller hele Kapellet og Størstedelen af Koret) forbundne Udgift. Med Hensyn hertil henleder man Opmærksomheden paa den Mulighed, at de paagældende kunde gaa over til fast Tilknytning til Statsradiofonien under saadanne Former, at Pensionsfonden kunde befries eller dog delvis aflastes for denne Pensionsbyrde.

Ud fra den Forudsætning, at der kan faas 100 000 Kr. fra Hovedstadskommunerne, men at Indtægten ved Operatransmissioner og en Del af Afgiften for Personalets Optræden i Radioen maa bortfalde, kommer Teaterchefen til det Resultat, at rundt regnet 740 000 Kr. maa dækkes udefra. I Forhold til Budgettet for Driften af Teatret med alle tre Kunstarter bliver Besparselsen efter Teaterchefens Opstilling ca. 185 000 Kr.

Den øvrige Del af Udvalget er tilbøjeligt til at mene, at dette Budget i nogen Grad er et Udtryk for Forsigtighed hos Teaterchefen med Hensyn til et Budgets absolute Holdbarhed. Selv om man ogsaa i Udvalget gennemgaaende mener, at der maatte regnes med en Nedgang i Indtægterne, er man dog tilbøjelig til at mene, at Nedgangen ikke behøver at antage saa store Dimensioner som af Teaterchefen antaget, ligesom man er af den Opfattelse, at Udgiftsbudgettet er regnet noget højere end nødvendigt.

Det er naturligvis overmaade vanskeligt at opstille Budgettet med Sikkerhed, men Udvalget vilde skønne, at Besparselsen maatte kunne ligge et Sted mellem 250 000 og 350 000 Kr.

Om denne Besparselsesmulighed er tilstrækkelig til, at man af Hensyn til den vil give Afkald paa Operaens og Kapellet af hele Udvalget erkendte kulturelle

Værdi, maa Udvalget henstille til Kommissionens og derefter de bestemmende Myndigheders Afgørelse.

Med Hensyn til Spørgsmaalet om ved et saadant Teater at give Operaforestillinger en vis Del af Aaret maa Udvalget bemærke, at selv om Teaterchefen regner noget for pessimistisk for Skuespilhusets økonomiske Drifts Vedkommende, vilde dog Iværksættelse af virkelig Operadrift i en kortere Periode belaste Budgettet saa væsentligt, at Beparelserne ved at forkorte Operasæsonen formentlig vil være forholdsvis ringe.

I det foranstaaende er der regnet med Ballettens Opretholdelse i samme Omfang som forudsat i Budgettet for Drift med alle tre Kunstarter. — Teaterchefen har i sine Bemærkninger til Budgettet opgjort Beparelserne ved at nedlægge Balletten til ca. 100 000 Kr. En saadan Nedlæggelse af Balletten vil dog medføre en Føringelse af Teatrets blandede Forestillinger („Elverhøj“ o. s. v.) og disses Tiltrækningskraft over for Publikum, en Føringelse, som sikkert maatte give sig Udtryk i nedadgaaende Billetsalgsindtægt.

I Tilslutning til de foranstaaende Bemærkninger angaaende Budgetmuligheder for Det kongelige Teaters Drift ønsker Udvalget at udtale, at der i Udvalget er fuld Enighed om, at det i høj Grad er de Krav, der — i Modsætning til, hvad der gælder over for private Teatre — stilles til Nationalscenens Repertoire, baade med Henblik paa Stykkernes Antal og Karakter og Opførelsernes Kvalitet, der bliver afgørende for Udgiftssiden paa Teatrets Driftsbudget.

Medens Teaterchefen i sine indledende Bemærkninger til Budgettet kommer noget ind paa det i Kommissoriet nævnte Spørgsmaal om Dobbelt drift, har Udvalget — allerede af den Grund, at Statsradiofonien indtil videre beslaglægger og maa beslaglægge hele Radiofonibygningen — ikke anset det for nødvendigt at gøre dette Spørgsmaal til Genstand for nærmere Undersøgelse eller Omtale.

c. En Førøelse af Teatrets Udsendelse af Forestillinger til Provinsen.

Som det fremgaar af Teaterchefens Bemærkninger til Budgettet, maa det forudsættes, at Det kongelige Teater med de tre Kunstarter vilde kunne overkomme at give ca. 50 Forestillinger omkring i Provinsen, naar der dertil ydedes en Særbevilling paa ca. 50 000 Kr.

Fra et andet Udvalg er der imidlertid stillet Forslag om Oprettelse af en større Udsendelsesvirksomhed, omfattende ca. 120 Forestillinger fra Skuespillet og ca. 30 Forestillinger fra Operaen, og nærværende Udvalg har modtaget Anmodning om at udarbejde Budgettet for Merudgiften ved en saadan Virksomhed.

Det af Teaterchefen opstillede Budget ser saaledes ud:

I n d t æ g t.	
Spilleindtægt	ca. 125 000 Kr.
Programsalg	- 3 500 —
Statsafgift	- 25 000 —
	Indtægt i alt... ca. 153 500 Kr.

U d g i f t.

Forøgelse af det kunstneriske Personale, navnlig i Skuespillet	ca.	70 000	Kr.
Forøgelse af Driftspersonalet	-	30 000	—
Godtgørelse til Kapel og Musikassistance	-	11 500	—
Dagpenge	-	80 000	—
Befordring	-	20 000	—
Iscenesættelse, Dekorationer m. v.	-	40 000	—
Teaterleje, Forfatterhonorar m. v.	-	52 000	—
Statsafgift	-	25 000	—
		Udgift i alt	ca. 328 500 Kr.
		Herfra Indtægt	- 153 500 —
		Tilskud	ca. 175 000 Kr.

I Tilslutning hertil skal Udvalget henlede Opmærksomheden paa Teatrets vanskelige Forhold med Hensyn til Prøveplads, idet man tilføjer, at Udvalget er paa det rene med, at det for Overtagelsen af udvidet Provinsvirksomhed er nødvendigt, at Forholdene bedres paa dette Punkt.

II. Redegørelse fra Teaterchefen, særlig med Henblik paa Budgetspørgsmaal.

Da Budget- og Personaleudvalgets Medlemmer har ønsket, at dette Udvalgs Indstilling skulde formes saaledes, at jeg gav en særskilt Redegørelse for en Række af de Problemer, der rejser sig i Forbindelse med Overvejelserne med Hensyn til Budgetopstillinger for Teatret under forskellige Driftsformer, har jeg i det efterfølgende fremstillet mit Syn paa de forskellige Forhold. Jeg har samlet mine Bemærkninger i 4 Afsnit, hvoraf det første indeholder en Række faktiske Oplysninger og økonomiske Oversigter, medens Afsnit II omhandler Budgettet for Det kongelige Teater i den hidtidige Driftsform, og Afsnit III omhandler Mulighederne for andre Driftsformer. Endelig er der tilføjet nogle afsluttende Bemærkninger om Repertoire og om Prøvelokaleforhold.

I.

Til Belysning af den i en Aarrække og specielt i de seneste Aar foregaaede Udvikling anføres først nedenstaaende Oversigter, Regnskaber og Budgetter:

Oversigt over Teatrets Indtægter og Udgifter, Statens Udgifter og Statsafgiften i Teatreaarene 1911—12 til 1932—33.

Teatreaar	Indtægter			Udgifter			Statsens Udgift i Tilskud + Forstrækning.	Indbetalt Statsafgift
	Forestillingsindtægter	Anden Indtægt	Ialt	Lønningsudgift	Anden Udgift	Ialt		
1911—12	922 800	45 900	968 700	661 200	460 800	1 122 000	153 300	88 600
1912—13	908 700	47 500	956 200	705 500	483 100	1 188 600	232 400	98 500
1913—14	833 500	62 300	895 800	753 500	392 600	1 146 100	250 300	90 100
1914—15	740 300	55 900	796 200	795 100	464 600	1 259 700	463 500	79 400
1915—16	933 200	65 100	998 300	863 600	521 000	1 384 600	386 300	93 900
1916—17	1 139 900	68 100	1 208 000	953 900	640 200	1 594 100	386 100	118 400
1917—18	1 189 300	90 000	1 279 300	1 068 200	719 900	1 788 100	508 800	125 400
1918—19	1 535 200	113 500	1 648 700	1 510 000	827 400	2 337 400	688 700	159 400
1919—20	1 690 800	125 600	1 816 400	2 471 100	1 234 300	3 705 400	1 889 000	264 000
1920—21	1 796 900	141 500	1 938 400	2 533 600	1 286 300	3 819 900	1 881 500	365 400
1921—22	1 705 300	137 000	1 842 300	2 466 300	1 143 400	3 609 700	1 767 400	356 100
1922—23	1 547 600	176 500	1 724 100	2 404 200	690 700	3 094 900	1 370 800	311 800
1923—24	1 640 800	192 300	1 833 100	2 257 300	734 900	2 992 200	1 159 100	323 800
1924—25	1 675 900	186 900	1 862 800	2 361 700	749 500	3 111 200	1 248 400	337 500
1925—26	1 476 800	176 200	1 653 000	2 358 700	757 600	3 116 300	1 463 300	298 300
1926—27	1 309 800	159 000	1 468 800	2 242 000	748 800	2 990 800	1 522 000	258 600
1927—28	1 276 900	156 500	1 433 400	2 156 000	764 000	2 920 000	1 486 600	254 700
1928—29	1 104 600	177 300	1 281 900	2 247 800	635 500	2 883 300	1 601 400	219 700
1929—30	1 325 200	180 000	1 505 200	2 261 500	769 500	3 031 000	1 525 800	267 200
1930—31	1 078 300	186 500	1 264 800	2 294 500	1 036 500	3 331 000	2 066 200*	217 800
1931—32**)	1 614 300	251 000	1 865 300	2 612 000	960 000	3 572 600	1 707 300	323 500
† 1932—33**)	1 395 000	234 800	1 629 800	2 398 400	796 500	3 194 900	1 565 100	279 000

*) Heri er dog medregnet et ekstraordinært stort Vedligeholdelsesbeløb, hvortil kom, at Sæsonen først begyndte 5. Oktober 1930.

**) I Aarene 1931—32 og 1932—33 dreves Teatret med 2 Scener.

Regnskabsoversigt for Enkeltscenedrift 1929—30.

<i>Indtægter:</i>		<i>Udgifter:</i>	
	Kr. Ø.		Kr. Ø.
Forestillingsindtægter....	1 325 193. 55	Faste Lønninger.....	976 836. 73
Civillistens Tilskud.....	15 000. 00	Engagementer iflg. særlig Kontrakt.....	414 494. 02
Garderobeindtægter.....	101 022. 75	Honorarer og Medhjælps- summer.....	285 853. 98
Lejeindtægter.....	10 796. 00	Vederlag een Gang for alle	18 230. 00
Forskellige og tilfældige Indtægter.....	51 171. 61	Ugelønninger.....	214 021. 89
Rente-Konto.....	1 965. 27	Daglønninger.....	220 910. 59
Statskassens Bidrag til Det kgl. Teater og Kapel..	246 374. 63	Særlige Ydelser til Perso- nalet udover de egent- lige Lønninger.....	131 214. 50
Difference.....	1 279 510. 46	Særlige Udgifter ved Sko- lerne.....	23 534. 74
		Understøttelser i særlige Tilfælde.....	4 650. 00
		Udgifter til Pensionsvæ- senet.....	137 817. 58
		Aarlige Udgifter til afg.. Litterære og artistiske Ar- bejder.....	4 640. 50
		Udgifter ved Bygningerne	128 087. 88
		Udgifter til Nyanskaffel- ser og alm. Driftsudgif- ter.....	42 340. 00
		Ekstraordinære Udgifts- konti.....	402 330. 86
			26 071. 00
	<u>3 031 034. 27</u>		<u>3 031 034. 27</u>

Regnskabsoversigt for Dobbeltscenedrift 1932—33.

<i>Indtægter:</i>		<i>Udgifter:</i>	
	Kr. Ø.		Kr. Ø.
Forestillingsindtægter....	1 495 189. 11	Lønninger.....	2 272 250. 50
Statskassens Tilskud....	268 437. 13	Gratialer og Understøttel- ser.....	11 436. 77
Civillistens Tilskud.....	15 000. 00	Tilskud til Pensioner....	43 785. 68
Renteindtægter.....	3 677. 43	Skolerne.....	20 295. 89
Lejeindtægter.....	63 110. 03	Forfatter- og Komponist- honorar.....	100 145. 69
Andre Indtægter.....	19 172. 95	Bygnings- og Lokaleudgif- ter.....	337 978. 10
Difference.....	1 296 609. 63	Almindelige Driftsudgif- ter etc.....	375 303. 65
	<u>3 161 196. 28</u>		<u>3 161 196. 28</u>

Det i Sommeren 1933 opstillede Driftsbudget for 1933—34.

<i>Indtægter:</i>		<i>Udgifter:</i>	
	Kr.		Kr.
Forestillingsindtægter	1 350 000	Lønninger:	
Civillistens Tilskud	15 000	Administration og	
Lejeindtægter	38 000	Kunstnere	1 446 500
Forskellige Indtægter	7 000	Sceneteknisk Tje-	
Indtægter fra Statsradiofonien	320 000	neste m. v.	473 500
Statskassens Tilskud	750 000		1 920 000
Statskassens Særbevillinger . .	79 135	Gratialer og Understøttelser .	6 000
		Pensioner og Understøttelser	28 800
		Skolerne	19 000
		Forfatter- og Komponisthono-	
		rarer	75 000
		Almindelige Driftsudgifter:	
		Lokaler, Varme, Kr.	
		Lys m. v.	116 500
		Inventar	17 500
		Roller og Musika-	
		lier	10 500
		Garderoben m. v.	91 500
		Maskineri og De-	
		korationer	130 300
		Servering paa	
		Scenen	2 500
			368 800
		Reklame og Administration .	62 400
		Særbevillinger	79 135
	<u>2 559 135</u>		<u>2 559 135</u>

Driftsbudget for 1933—34, med en efter de i 1. Halvaar indhentede Erfaringer reguleret Indtægtsberegning og med Nettopostering af Fortjeneste fra Radioordningen:

<i>Indtægter:</i>		<i>Udgifter:</i>	
	Kr.		Kr.
Forestillingsindtægter	1 150 000	Lønninger:	
Civillistens Tilskud	15 000	Administration og	
Lejeindtægter	38 000	Kunstnere	1 371 500
Forskellige Indtægter	7 000	Sceneteknisk Tje-	
Nettoindtægt fra Radioen . . .	145 000	neste m. v.	473 500
Særbevillinger	79 135		1 845 000
Difference	1 050 000	Gratialer og Understøttelser .	6 000
		Pensioner og Understøttelser .	28 800
		Skolerne	19 000
		Forfatter- og Komponisthono-	
		rarer	75 000
		Almindelige Driftsudgifter . . .	368 800
		Reklame og Administration .	62 400
		Særbevillinger	79 135
	<u>2 484 135</u>		<u>2 484 135</u>

I de seneste Aar har — naar man bortser fra de regnskabsmæssige Posteringer for Forrentning og Afskrivning paa Finansloven — Teatrets Indtægter og Udgifter, Statens Udgift og paa den anden Side Statsafgiften udgjort følgende Beløb:

	Indtægter Kr.	Udgifter Kr.	Statens Udgift Kr.	Statsafgift Kr.
1929—30 (Enkeltdrift) .	1 506 000	3 031 000	1 526 000	267 200
1930—31 (—) .	1 265 000	3 331 000	2 066 000	217 800
1931—32 (Dobbeltdrift).	1 865 000	3 572 000	1 707 000	323 500
1932—33 (—)	1 602 000	3 167 000	1 565 000	279 000

For Enkeltdriftsaaret 1933—34 maa Forholdene efter den foran aftrykte, reviderede Budgetopstilling antages at ville blive følgende:

	Indtægter Kr.	Udgifter Kr.	Statens Udgift Kr.	Statsafgift Kr.
1933—34 (Enkeltdrift) .	1 350 000	2 485 000	1 135 000*)	215 000

Den samlede Udgiftssum og Statens Driftsudgift viser altsaa, naar det beregnede Resultat for indeværende Teateraar sammenlignes med de foregaaende, følgende Nedgang:

	Nedgang i Udgift Kr.	Nedgang i Statens Driftsudgift Kr.
fra 1929—30	ca. 550 000	ca. 400 000
- 1930—31	- 850 000	- 900 000
- 1931—32	- 1 100 000	- 600 000
- 1932—33	- 700 000	- 400 000

Det er herved lykkedes at bringe Statens samlede Udgift ned til et Tal, der ligger lavere end Udgiften for noget Aar siden 1918—19.

Naar Tallene for 1933—34 ikke er indføjede i det store Oversigtsskema, er Grunden den, at de paa Regnskaberne foretagne Omposteringer gør det meget vanskeligt at faa helt tilsvarende Grupperinger frem. Men af størst Interesse er formentlig Sammenligningen mellem Hovedtallene i Budgettet for 1933—34 og Regnskabet for 1929—30, der maa betegnes som det sidste Normalaar før Dobbeltdriften.

En saadan Sammenligning viser følgende. Lønningskontoen for 1933—34 er opført med 1 845 000 Kr.; efter en tilsvarende Postering vilde Lønningsudgiften i 1929—30 have udgjort 2 118 200 Kr. Nedgangen paa denne Konto andrager altsaa ca. 275 000 Kr. Summen for de andre Driftsudgifter udgør i 1933—34 640 000 Kr. og vilde beregnet paa tilsvarende Maade i 1929—30 have andraget 913 000 Kr. Nedgangen paa denne Post andrager altsaa ogsaa ca. 275 000 Kr. Det samlede Tal 550 000 Kr. ses i foranstaaende Oversigt. Tallet er i sig selv betydeligt, idet det udgør ca. 18 pCt. af den samlede Udgift i 1929—30 og ca. 22 pCt. af den nuværende samlede Udgift; men jeg fremhæver, at store Dele af Budgettets Udgiftsside har ligget fast, grundet paa de for de fast ansatte gældende Lønnings-systemer, som blev fastlagte, efter at Spareudvalget i sin Tid havde afgivet sin Betænkning, og som i alt Fald Teatret ikke kan ændre, paa Beregning af Afgifter og paa Aftaler om Betaling for Lys og Varme o. s. v., som Teatret heller ikke kan ændre ved sine Dispositioner.

*) Efter Forløbet af Sæsonens 7 Maaneder er der al mulig Grund til at tro, at Statens Udgift ikke vil blive 1 135 000 Kr., men mellem 1 000 000 Kr. og 1 050 000 Kr.

II.

I dette Afsnit behandles Budgettet for Teatret med alle tre Kunstarter som hidtil.

For et saadant Teater mener jeg at kunne opstille følgende Budget:

	Kr.	Lønninger:	Kr.	Kr.
Forestillingsindtægter	1 185 000	Administration og		
Civillisten	15 000	Kunstnere	1 374 500	
Lejeindtægter	40 000	Sceneteknisk Tje-		
Andre Indtægter	7 000	neste m. v.	419 400	
Difference	1 106 900			1 793 900
		Gratialer og Understøttelser		6 000
		Pensioner og Understøttelser		28 800
		Skolerne		19 000
		Forfatter- og Komponisthono-		
		rarer		75 000
		Almindelige Driftsudgifter:		
		Lokaler, Lys og	Kr.	
		Varme m. m.	116 500	
		Inventar	17 500	
		Roller og Musika-		
		lier	10 500	
		Garderoben	86 500	
		Maskineri og De-		
		korationer	135 300	
		Servering paa		
		Scenen	2 500	
				368 800
		Reklame, Administration		62 400
	<u>2 353 900</u>			<u>2 353 900</u>

I dette Budget, hvis Hovedposter er specificerede i Bilag A. i de Underkonti, Teatret selv arbejder med, er ikke medtaget de særlige Bevillinger til Bygninger m. v.

Af den anførte Difference paa 1 106 900 Kr. regner jeg, at der under en Nyordning kan dækkes:

Ved Transmission og Afgift fra Statsradiofonien	100 000 Kr.
— Ydelse fra Kommunerne mod Afgivelse af Billetter	100 000 —
	Ialt <u>200 000 Kr.</u>

Da Statsafgiften maa paaregnes at ville andrage ca. 220 000 Kr., vil der altsaa udover Statsafgiftens Beløb mangle 686 900 Kr., hvilket formentlig maa afrundes til 700 000 Kr. under Hensyn til det nedenfor anførte om Lønningerne, særlig Kapellets og Scenefunktionærernes.

Med Personale efter dette Budget vil man kunne besørge Provincesstillinger i et Antal af ca. 50 aarlig med et Tilskud af højst 50 000 Kr. Omtrent Halvdelen vilde blive Opera (Ballet); Forestillingerne kan gives offentlig og til meget rimelige Priser.

Der er ikke opført noget Bidrag fra Teatret til Pensionsfonden. Grunden hertil er den, at Pensionsfondens Status ved de tidligere Aars Indbetalinger og ved den skete Nedgang af Antallet af de med Pensionsret ansatte har udvist et saadant Overskud, at Teatret de sidste 3 Aar ikke har behovet at yde Bidrag til Fonden, der kun betaler Grundpensionerne, og Overskuddet er vokset yderligere, saaledes at der i alt Fald foreløbig ikke bliver Tale om Tilskud, med mindre man gaar til en væsentlig Forøgelse af Antallet af sceniske Kunstnere med pensionsgivende Ansættelse. Pensionstillæggene er vedvarende opført paa Teatrets Budget.

Til de enkelte Poster i Enkeltscenens Budget, der er specificeret i Bil. A, bemærkes følgende:

Til 1. Forestillingsindtægter.

a. Billetsalg.

Selve Billetsalgsindtægten er beregnet til 1 100 000 Kr. Den samlede Indtægt ved udsolgt Hus til hver Forestilling til almindelig Pris og et Abonnement som det nuværende vilde indbringe ca. 1½ Mill. Kr. i Aarets Løb; Indtægten er altsaa beregnet til 72 pCt. heraf. Salget og Besøget har i de senere Aar — for Dobbeldriftsaarenes Vedkommende kun beregnet for den gamle Scene — været:

	Salgsprocent	Andre Besøgende	Fyldningsgrad
1923—24.....	92 pCt.	ca. 438 400	91 pCt.
1924—25.....	94 —	- 414 700	87 —
1925—26.....	83 —	- 382 500	81 —
1926—27.....	72 —	- 387 400	80 —
1927—28.....	72 —	- 381 500	78 —
1928—29.....	64 —	- 367 000	76 —
1929—30.....	77 —	- 404 100	82 —
1930—31*).....	69 —	- 299 800	70 —
1931—32**).....	63 —	- 367 700	73 —
1932—33**).....	53,4 —	- 334 200	69 —

I 1ste Halvdel af indeværende Sæson 1933—34 har Salgsprocenten været 73, Teatret har haft ca. 198 200 Besøgende og Fyldningsgraden har været 80 pCt. Der har altsaa været en betydelig Opgang at spore, en Opgang, der ikke skyldes en enkelt Forestilling („Orfeus i Underverdenen“ er kun medregnet med 9 Opførelser), men praktisk set fordeler sig over hele Perioden og hele Repertoiret, idet kun ganske enkelte Aftener har svigtet.

Under disse Omstændigheder anser jeg det for at være forsvarligt i Budgettet at regne med en Indtægtsprocent paa 72, men da Det kongelige Teaters Repertoire ikke kan bestemmes blot efter Salgsmuligheden, tør jeg paa den anden Side heller ikke regne med større Salgsprocent. Det maa bl. a. erindres, at „Dansk Skolescene’s“ ældste Hold, Studerende o. s. v. faar Adgang til en meget lav Pris.

Med Hensyn til den paatænkte Ordning med Hovedstadskommunerne skal jeg her blot anføre, at denne Ordning vil bringe Fyldningsgraden helt op

*) I 1930—31 ingen Forestillinger i September.

**) I 1931—32 og 1932—33 Dobbeltscenedrift.

imod 90 pCt., hvilket vel nok er noget nær det højeste, man overhovedet kan regne med i Praksis for et Teater med Repertoirepligt.

Da Spørgsmaalet om Billetpriser og Abonnement behandles i et andet Udvalg, skal jeg herom blot bemærke følgende: Der er ved Begyndelsen af Sæsonen 1933—34 gennemført en Nedsættelse af Teatrets Billetpriser med gennemsnitlig ca. 14 pCt. I 1932—33 indspillede paa den gamle Scene ca. 930 000 Kr. Det tør nu sikkert antages, at Salget i indeværende Aar gaar saa meget frem, at der ikke alene opnaas Dækning for de 130 000 Kr., som svarer til den anførte Nedsættelse paa 14 pCt., men yderligere indtjenes 150 000 Kr.; den samlede Salgsfremgang udgør, beregnet paa denne Maade, 280 000 Kr., altsaa 30 pCt. af Indtægten i 1932—33; men hertil kommer yderligere en betydelig Merindtægt ved Programsalg og ved Publikumsgarderoberne, Omsætning i Restauranten o. s. v. Der har antagelig været forskellige Faktorer, der har medvirket til denne store Stigning i Salget.

Statistiken over Salgs- og Fyldningsprocenterne er interessant. For mig virker de ubetinget som Bevis for, at det er Krisen, der har sat ind overfor Teatret. Selvfølgelig tør jeg ikke benægte Muligheden af, at Dobbeldriftens Konkurrence mellem de to Scener kan have spillet en Rolle til Nedbringelse af Salget, men saa maatte dog 1931—32 have været mere præget heraf, og det rigtige Nedslag kommer jo først i 2. Dobbeldriftsaar. At Besøgsprocentens Nedgang langt fra har holdt Trop med Salgsprocentens, betyder, at de besøgende gennemsnitlig har betalt mindre for deres Billet. I denne Statistik spiller ganske vist Skolescenens ældste Hold og de Studerende ind, men jeg tror dog, at langt den væsentligste Forskydning skyldes, at Publikum i stigende Grad har søgt de billigere Priskategorier, og at færre har købt til forhøjede og dobbelte Priser. Da Fyldningsprocenten allerede nu er meget høj, tror jeg ikke, den vil blive forøget ret meget ved en ny Prisnedsættelse, som derfor efter min Mening vilde bringe Tab; selv om jeg personlig gerne saa en ny Prisnedsættelse, maa jeg derfor mene, at saa vel Priserne som det udmærkede automatisk regulerende System med almindelig Pris, dobbelt Pris og forhøjet Pris bør opretholdes, idet der formentlig ogsaa i høj Grad maa tages Hensyn til, hvilke Priser der giver den størst mulige Indtægt i Forbindelse med godt Besøg.

Med Hensyn til Abonnement mener jeg ogsaa, at man skal blive staaende ved det nuværende System. Dog tror jeg, at man skal ophøre at give Abonnenterne Programmet gratis. Kun er jeg meget i Tvivl om, hvorvidt man stadig skal holde Onsdagen fri. Vore Onsdage har bekræftet, at Onsdag er en god Salgsdag, men de har samtidig vist, at næsten ikke én Forestilling kan tage mere end ca. 60—65 pCt. Salg uden Abonnement. Min Opfattelse, at det samlede Abonnementstal ikke vilde være blevet stort større end nu, selv om vi havde holdt Onsdagen med i Fordelingen, kan ikke belægges med Beviser, men er man af den Opfattelse, bør man vedvarende holde Onsdagen fri. Men ganske afgørende i denne Henseende maa det være, om Kommunerne vil støtte Teatret ved Køb af Forestillinger til Skolebørn og ubemidlede; i saa Fald bør der holdes en Dag fri hertil, men saa er Onsdagen næsten for god; saa kunde Onsdag byttes med Mandag. Jeg holder altsaa i mine Tanker stadig kun 4 Dage i Abonnementet; men jeg tilføjer, at det efter min Opfattelse ikke vilde betyde nogen Fordel i det endelige Resultat, om der igen blev 5 Abonnementsdage.

Da Teatrets Folkeforestillinger er godt besøgt og ved ca. 90 pCt. udsolgt Hus giver det krævede Gennemsnit, mener jeg, at de bør opretholdes, særlig for

Operaens Vedkommende. Med den nuværende Besøgsprocent mener jeg, der maa regnes med en vis Forsigtighed ved Beregning af Indtægten ved det af Provinsudvalget foreslaaede Abonnement for Elever i Fagskoler og Efterskoler, idet vi paa de almindelige Dage i alt Fald ikke kan afse alle de beregnede 50 000 Billetter pr. Aar; vi kan ikke regne med alle Forestillinger, heller ikke med alle Pladskategorier, f. Eks. ikke de dyreste. Det overskydende Antal maatte besørges ved samlede Forestillinger paa abonnementsfri Dage.

b. *Statsafgift.*

Beløbet er beregnet til 20 pCt. af 1 100 000 Kr. Saafremt man skulde kunne gennemføre, at Statsafgiften kommer Teatret tilgode, vilde jeg indtrængende holde paa, at Afgiften som saadan opretholdes, men at blot Indtægten stilles til Teatrets Raadighed til Fremme af dets kulturelle Arbejde. Jeg bemærker, at en saadan Ordning ogsaa bør omfatte Provinsen, og at den vilde lette Gennemførelsen af Provinstournéerne i høj Grad. Kun hvis dette ikke kan gennemføres, bør man søge Afgiftsfrihed i større Omfang end nu, men det betyder næsten intet i Penge. Jeg gør opmærksom paa, at Frihed for Forlystelsesskat kan blive ganske afgørende for Forumforestillingernes Videreførelse.

c. *Program.*

Foruden med Inddragning af Programmet til Abonnenterne regner jeg med en hel Omlægning af Programordningen, saaledes at denne bliver betydelig billigere, og vi faar færre kasserede Eksemplarer.

d. *Publikumsgarderoben.*

Ifjor gav Garderoben 59 000 Kr., og saa skulde den egentlig i Aar efter Billetindtægten give ca. 68 000 Kr., men da det er Besøgsprocenten, der er afgørende, foretrækker jeg at lade Beløbet blive staaende.

e. *Billetbestilling.*

Selv om man nok kunde anføre Argumenter for at give Afkald paa de 20 Øre for Telefonbestilling, tror jeg dog ikke, man skal opgive denne Indtægt. Telefonbestillingerne medfører jo baade Udgift og Risiko, og det er ganske heldigt, at ikke alt købes pr. Telefon.

Til Udgifterne.

Udgifterne er budgetterede efter en nøje Gennemgang af de enkelte Poster og med den sædvanlige Forudsætning om Ret til at disponere inden for Hovedgrupperne. Yderligere Reduktioner lader sig efter min Opfattelse ikke foretage paa det givne Grundlag, og Teatret maa afgøre, hvorledes de beregnede Reduktioner kan opnaas.

Det nu opstillede Udgiftsbudget ligger omtrent 600 000 Kr. under Udgiften paa Direktør Norries sidste Regnskab og ca. 900 000 Kr. under Udgiften i det sidste Enkelt driftsjaar inden Dobbelt driftens Indførelse.

Den i det opstillede Budget beregnede Nedgang i Forhold til Budgettet for 1933—34 falder udelukkende paa Lønningskontoen. Som foran nævnt er den

siden 1929—30 allerede nedbragt med ca. 275 000 Kr., med den nu foreslaaede nye Nedsættelse andrager Besparelsen altsaa et saa stort Beløb som ca. 325 000 Kr.

Til Skuespillønninger blev der i 1929—30 brugt 331 400 Kr. og til Opera-lønninger 259 000 Kr. Paa det nye Budpet er der hertil regnet 290 000 Kr. og 200 000 Kr. samt 15 000 Kr. til Gæstespil, altsaa ialt 505 000 Kr. mod 590 400 Kr. i 1929—30. Udgiften i 1929—30 laa altsaa ca. 17 pCt. over den nu be-regnede Sum.

Under Administrationens Lønningskonto er der taget Hensyn til, at der maa ske endelig Besættelse af Stillingerne som Økonomiinspektør og Hoved-kasserer. For at det til Sceneinstruktion afsatte Beløb skal holde, maa der ske Reduktion baade i Antal og i Lønning; paa den anden Side maa der saa i ikke uvæsentlig Grad regnes med Anvendelse af fremmede Sceneinstruktører. Den nye Reduktion af Lønningskontoen ved Skuespillet kan ikke gennemføres uden Afskedigelser, men antagelig vil der ved Provinsvirksomhedens Udvidelse kunne bødes herpaa. Jeg mener, at Teatret kan komme igennem med det afsatte Beløb, men da Personalet af Hensyn til det vekslende Repertoire og de ret talrige Stykker med en lang Rolleliste maa være stort, maa det betragtes som givet, at man med den afsatte Sum ikke har nogen Mulighed for at have alle de Førstekræfter knyttede til Det kongelige Teater, som egentlig hører hjemme dér. Og det til Gæstespil afsatte Beløb er meget beskedent, da det ogsaa omfatter Operaen. Baade for Skue-spillets og for Operaens Vedkommende maa det erindres, at der ogsaa skal be-sættes Biroller, og at det at have en Reserve, der i givet Tilfælde kan redde en Fore-stilling, maa betragtes som en Sikring, der vel koster noget, men hvis Afsavn meget let kunde koste langt mere. Dersom man vil have blot nogenlunde Sikkerhed for at kunne gennemføre sine Forestillinger, kan man næppe nedbringe Operaens Lønningskonto yderligere. For Ballettens Vedkommende er der regnet med en yderligere Reduktion, der vil føles uretfærdig og hæmmende, men dog ikke vil gøre afgørende Indgreb i den danske Ballets høje Standard eller i afgørende Grad svække dens Ydeevne. For Korets Vedkommende kan ingen yderligere Reduktion ske. For Kapellet's Vedkommende henvises til den særlige Omtale af Kapellet's Forhold.

Under Kommissionsforhandlingerne har der rejst sig særlige Spørgsmaal med Hensyn til det lønnings- og pensionsmæssige Forhold for hver af de kunst-neriske Personalegrupper. — For Skuespil- og Operakunstnernes Vedkommende er der spurgt, om man ikke igen skulde gaa over til i højere Grad at give Ansæt-telse i pensionsgivende Stilling, og om det ikke var muligt og rigtigt at anvende et noget fastere Lønssystem ogsaa for de Kunstnere, der ikke er ansat med Pensions-ret. Med Hensyn til det første af de nævnte to Spørgsmaal vil jeg gerne fremhæve, at det efter min Opfattelse ikke alene er en Betyggelse for Kunstnerne, at deres Tilknytning til Teatret fastlægges ved en pensionsgivende Ansættelse og den dermed følgende Sikring for dem selv, naar de gaar af, eller for deres nærmest paa-rørende, men at denne faste Tilknytning ogsaa er af meget stor Betygning for Teatret, baade kunstnerisk og økonomisk. Da Alderdomsforsørgelsesfonden i sin Tid blev stiftet, var det netop først og fremmest beregnet paa disse Kunstnere; efterhaanden er Forholdet blevet det, at medens Kapel, Ballet og Kor helt er i pensionsgivende Ansættelse, har kun ganske faa af Skuespillets og Operaens sce-niske Kunstnere pensionsgivende Ansættelse; langt den største Del er engageret paa særlig Kontrakt, som Regel for et Aar ad Gangen. Følgen er, at Teatret hvert

Aar ved Overgangen fra Vinter til Foraar maa i Engagementsforhandlinger med næsten alle Kunstnerne i de to Afdelinger. Hvert Aar kommer man under Pres af Konkurrence fra de private Teatre, og hvert Aar sinkes Forberedelserne til den kommende Sæson, idet disse Forberedelser selvfølgelig er afhængige af, hvilke Hovedkræfter man raader over. Det kongelige Teater skal jo baade i Opera, Ballet og Skuespil arbejde delvis med et Repertoire, der gaar over fra den ene Sæson til den anden, men Afgang af betydende Indehavere af Roller i saadant Repertoire betyder, at Stykket gaar ud, eller at der maa etableres nye Prøver, der ikke alene koster Tid og Penge og tager Pladsen op for Nyindstuderinger, men ogsaa ændrer Stykkets kunstneriske Karakter. Selv om det nuværende System for faste Lønninger med Pensionsret ikke er beregnet paa og ikke egner sig for de Kunstnere, der er stærkt indstillede paa økonomisk at udnytte Chancerne i det givne Øjeblik, og selv om det næppe er muligt eller rimeligt at skabe en Pensionsordning for dem, vil dog den stærkere Anvendelse af fast Ansættelse give Teatret sikrere Arbejdsforhold. Ogsaa økonomisk vil det svare Regning. Ombesættelse kræver, som foran nævnt, Tid og Penge; de faste Lønninger vil i det store og hele ligge noget under de hvert Aar under Konkurrence fastsatte Aarslønninger. Da Forholdet i Pensionsfonden ligger saa gunstigt, at Fonden paa Grund af sit Overskud kan optage flere sceniske Kunstnere, endog uden at det behøver at medføre Indbetaling — eller Indbetaling i større Omfang — fra Teatret, vil jeg meget indtrængende anbefale, at Kommissionen foreslaar, at man igen lukker op for fast Ansættelse i Skuespillet og helst ogsaa i Operaen. Der er fra Personalets Side ønsket, at man kunde faa en højere, pensionsgivende Slutløn end den nuværende paa 6 900 Kr. Jeg er tilbøjelig til at mene, at man bør støtte dette Ønske. I Øjeblikket er Lønnen i 2. Lønklasse 4 800 Kr., stigende efter 5 Aar med 900 Kr. til 5 700 Kr., og i 1. Lønklasse er Lønnen 6 900 Kr. uden Stigning. Man kunde maaske ændre dette, saaledes at man fremtidig lavede følgende 5 Lønklasser:

5. Lønklasse:	2 100 Kr.	—	stigende	treaarig	med	3×300	til	3 000 Kr.
4.	—	:	3 600	—	—	—	—	2×450 - 4 500 —
3.	—	:	4 800	—	—	efter 5 Aar	med	900 - 5 700 —
2.	—	:	6 600	—				
1.	—	:	7 800	—				

Den nuværende 1. Lønklasse (6 900 Kr.) kunde saa bevares indtil videre for dem, der staar i den, som en uddøende Lønklasse 1. b.

For det ikke fast ansatte Personale lader der sig næppe lave fastere Løn-system. Der maa være Mulighed baade for at enes om Mellembeløb og for at anvende Aflønningsformer, der passer for de særlige Tilfælde. Blandt andet maa Aflønningsformen Spillepræmie kunne anvendes.

Fra Balletten er der fremsat Ønske om at sikre Personalet i højere Grad i pensionsmæssig Henseende, navnlig ved en Garanti mod Afskedigelse i for tidlig Alder. Jeg maa henvise til, at allerede det nuværende System har taget dette Hensyn, idet de 5-aarige Spring i Pensionsancienniteten tilsigter hurtig Oprykning paa en højere Procent, og jeg kan ikke foreslaa at belaste Pensionsfonden og dermed Teatret med en meget betydelig Risiko som af Personalet ønsket.

Fra Koret klages der over, at det nuværende Lønssystem — med en relativ lille fast Lønning plus Betaling pr. Deltagelse i Forestilling — har medført Fare

i to Retninger: ved Indskrænkning af Komparserierne eller ved Anvendelse til Komparserierne af Balletten, Eleverne eller fremmede Statister kan Korets samlede Indtægter let gaa ned under det rimelige og forsvarlige, og Betalingen pr. Optræden medfører betydelig Ulighed, idet enkelte kan blive stærkt begunstigede, medens andre kommer meget lidt med. Om end jeg i og for sig maa anse det for ganske heldigt og praktisk at benytte det blandede Lønningssystem for Koret, navnlig for Statisttjenestens Vedkommende, maa jeg dog erkende, at Korets Anker forekommer mig begrundede. Medens jeg var af den Opfattelse, at den i Sommer foretagne store Reduktion af Korpersonalet af sig selv vilde medføre, at de, der blev tilbage, blev mere anvendt, har det i den forløbne Del af Sæsonen vist sig, at denne Forventning ikke bliver opfyldt, idet Teatrets bevidste Stræben — ikke efter at undgaa Korets Medlemmer i Komparseriet, men efter at nedbringe Komparsernes Antal (naturligvis i Forbindelse med Stykkernes Karakter) — har medført, at Korets Medlemmer har optraadt relativt faa Gange; og disse Bestræbelser vil blive fortsat, idet Komparsernes Antal betyder meget baade for Aftenudgiften og for Udgiften til Kostumer m. v., og fordi man ogsaa af kunstneriske Grunde vil søge ikke at have større Menneskemængder paa Scenen, end Nødvendigheden byder. En Stigning i Korets Fortjeneste paa denne Konto i det store og hele kan næppe ventes, selv om andet Halvaar af 1933—34 antagelig vil bringe en ikke ringe Opgang i Forhold til første Halvaar. Med Hensyn til det andet Punkt er det givet, at Teatret ikke kan indlade sig paa at lade være med at foretage en Udvalgelse. Selv om Tjenesten gælder Kortjeneste, kan det sceniske Ydre være afgørende for, hvem der egner sig for den enkelte Forestilling, og i Statistriet er dette Hensyn ofte ganske afgørende. For Statisttjenestens Vedkommende forekommer det mig ogsaa naturligt, at Egnethed og deraf følgende Benyttelse bestemmer Indtægten. Derimod synes jeg, dette kan virke ubilligt for den egentlige Kortjenestes Vedkommende. Jeg foreslaar derfor, at Kommissionen anbefaler, at Korets Lønssystem reformeres paa følgende Maade: den pensionsgivende Lønning og de pensionsretlige Regler opretholdes; en passende Del af Betalingen for Deltagelse i Forestillingerne konverteres til en fast, aarlig, ikke pensionsgivende Lønningssdel, lidt højere for Herrerne end for Damerne; kun for Statisttjeneste betales der pr. Optræden, og denne Betaling sættes til samme Beløb, som ydes fremmede Statister. Med denne Ordning maa følge *Pligt* til at gøre Kor- og Statisttjeneste efter Teatrets Bestemmelse. Hele Reformen maa økonomisk hvile i sig selv, og Beregningerne maa altsaa foretages saaledes, at der bortses fra, hvad der tidligere er ydet i midlertidigt Honorartillæg.

Uden for de egentlige Lønninger ydes der i givet Tilfælde til Medlemmer af Skuespillets, Operaens, Ballettens og Korets Personaler særlige Beløb, Gratifikation, Sæsonudcører og lign. Hvad det drejer sig om, vil fremgaa af følgende: Saafremt der i Tilfælde af Sygdom eller andet Forfald skal ske en meget hurtig Dublering af en Rolle, plejer Teatret at belønne den, der saaledes ved en ekstra Kraftanstrengelse redder Dagens Forestilling, med et Gratiale, afpasset efter Forholdene. Dette er ganske naturligt, og Teatret vilde meget nødig miste Adgangen til at give disse Gratiale, der helt afhænger af Teaterchefen. — Medens der iøvrigt aldrig ydes Særhonorar, fordi en til den ene Kunstart særlig knyttet scenisk Kunstner medvirker i en anden Kunstart, gennemføres denne Regel ikke helt, naar en Balletdanser optræder i Skuespil eller Opera som Rollehavende. Forholdet er nemlig det, at saafremt den paagældende optræder som Statist, faar han Ballettens Statisthonorar, og det virker da paa Forhaand noget urimeligt, at han intet faar,

naar han medvirker i mere end Statisttjeneste. Jeg vil mene, at det rigtigste var at sige, at der i saadanne Tilfælde altid ydes Statisthonorar, men at Teaterchefen har Mulighed for, hvis det drejer sig om en større Rolle eller et større Parti, at give en Gratifikation; iøvrigt maa Balletdanserne som hørende med til de sceniske Kunstnere være pligtige ogsaa at udføre Partier eller Roller i Opera og Skuespil.

Det er fuldt ud naturligt, at der, dersom Medlemmer af Koret eller af Danserklassen, der ikke hører til de sceniske Kunstnere, udfører egentlige Roller eller Solopartier, ydes dem et særligt Vederlag, idet de i saa Tilfælde ikke fungerer i Tjeneste af den Klasse, hvorfor de lønnes, men som sceniske Kunstnere. Optræder de paagældende i Stykket udelukkende paa denne Maade, bør der helt ses bort fra, hvad de vilde have faaet, hvis de optraadte henholdsvis som Korist, Danser eller Statist.

Der forekommer imidlertid ogsaa Tilfælde, hvor en Korist, som gør Kor- eller Statisttjeneste, desuden har Solosang eller egentlig Replik. I saa Tilfælde ydes der en Sæsonducør, og dette bør ogsaa opretholdes. Men naar man i Praxis har udvidet dette saaledes, at der nu kræves Sæsonducør praktisk talt hver Gang, der foreligger noget ud over det rent normale, f. Eks. hvis en Korist som Statist i særlig Dragt skal bevæge sig alene over Scenen, trække en Baad, raabe bag Scenen eller synge noget mere vanskeligt, saa er man ude over det naturlige. Forholdet maa være det, at de sceniske Kunstnere og Komparseripersonalet supplerer hinanden, saaledes at hvor den ene Parts Omraade hører op, begynder den andens. Inden for det paagældende Omraade er Tjenesten normal, hvad enten den udføres særlig godt eller jævnt godt, og hvad enten den er let eller mere anstrengende. Kun naar Komparseripersonalet faar Tjeneste, der egentlig ligger paa Solisternes Omraade, ydes der særligt Vederlag efter Teaterchefens Bestemmelse i det enkelte Tilfælde.

Til Balletdanserne og Danserne ydes der, naar de synger, en lille Ekstrabetaling, og paa samme Maade ydes der Korets Medlemmer, naar de udfører egentlig Dans, en Ekstrabetaling. Der kan næppe indvendes noget herimod, men det bør overholdes, at Betaling kun finder Sted, naar henholdsvis Sangen og Dansen ligger saa meget ud over det almindelige, at Indstuderingen ikke kan finde Sted paa de almindelige Prøver, men den paagældende maa have specielle Prøver i Syngeskole eller paa Dansesal, og for Prøverne bør der ikke betales, kun for Forestillingerne.

For Ballettens Vedkommende bør Reglerne for Godtgørelse for Sko m. v. revideres, idet de gamle, over den Bournonville'ske Skole byggede Systemer ikke helt svarer til Nutiden. Det maa iagttages, at ikke Solodans alene, men kun Solodans i Forbindelse med en virkelig Hovedopgave i Stykket bringer Ydelsen op til højeste Sats. Dette gælder ogsaa ved Beregningen af Dansepoints, der benyttes som Grundlag for Særbetaling til Danserklassen, naar de udfører Tjeneste udover Ensembledansen.

Iøvrigt finder jeg kun Anledning til at bemærke, at det kan være nyttigt at fastslaa, at enhver Kunstner, selv om han er engageret som særlig knyttet til Skuespillet, Operaen eller Balletten, er forpligtet til at gøre Tjeneste i Teatrets Forestillinger efter Chefens Bestemmelse uden Hensyn til, hvilken Kunststart Forestillingen hører ind under. De paagældende er alle kort og godt sceniske Kunstnere ved Det kongelige Teater.

Med Hensyn til Tjenestereglerne skal jeg endnu kun bemærke, at Teatret efter min Opfattelse ikke bør være afskaaret fra i enkelte Tilfælde at sætte Aftenprøve, og at Reglerne om Rollefordeling ikke maa hindre Teatret i paa den ene Side at sikre sine Forestillinger og paa den anden Side til enhver Tid at give dem med den kunstnerisk og økonomisk bedst mulige Besætning.

Særlige Bemærkninger maa gøres for Kapellets og Scenefunktionærernes Vedkommende.

Ved et efter Spareudvalgets Betænkning i 1922 sluttet Forlig og de derefter i Lønnings- og Tjenesteregulativerne optagne Bestemmelser blev der stillet Kapellet en Lønningsforhøjelse i Udsigt, naar Dobbeltscenedriften indførtes, hvorhos der blev givet en Række Bestemmelser om Begrænsning i Kapellets Tjenestepligt og Ekstrabetaling for Tjeneste i visse Tilfælde. Herefter maa Kapellets Lønning betegnes som Lønning for delvis Tjeneste. Da Dobbeltdriften blev etableret, fik Kapellet efter en midlertidig Ordning en ikke pensionsgivende Lønforhøjelse, der androg ialt i Gennemsnit ca. 800 Kr. pr. Medlem, medens samtidig nogle Regler om Ekstrabetaling modificeredes. Da Teatret vendte tilbage til Enkeltdriften, og Budgettet fik en meget kraftig Nedsækering fra indeværende Teateraars Begyndelse, blev det foran nævnte midlertidige Løntillæg ikke fornyet, og samtidig traadte igen de for Kapellet gunstigere Regler om Ekstrabetaling i Kraft. Kapellet protesterede og bebudede Sagsanlæg, men udsatte dette Spørgsmaal til i Februar 1934 i Haab om, at der til den Tid kunde træffes en Ordning for Teatret og herunder en endelig Ordning af Kapellets Lønforhold. Under de førte Forhandlinger har Teatret stillet sig paa det Standpunkt, at Bortfaldet af det midlertidige Tillæg er bestemt af Ministeren og forøvrigt ogsaa er nødvendigt for Budgettet, at man anser Kapellets Lønninger for beskedne, og at man mener, at man i Kraft af, at Lønnen maa anses for fastsat for delvis Tjeneste, maatte kunne vise Imødekommenhed med Hensyn til udover Dagpenge at yde et Tillæg paa Provinstournéer.

Da Kapellet, saafremt det skal opretholdes som egentligt Operakapel, ikke kan indskrænkes i Antal, og da Lønningen efter det anførte naturligvis ikke kan nedsættes, er der ingen Mulighed for at gennemføre Beparelser paa Kapellets Lønningskonto. Tværtimod maa der regnes med en Merudgift.

Ved Fastsættelsen af Kapellets Lønninger kan der ikke bortses fra, at Statstjenestemændene, hvis Lønssystem i det hele er overført paa Kapellet, saaledes at ogsaa Pensionsfradraget er forhøjet til 5 pCt., ved den sidste Revision af Tjenestemandsløven gennemgaaende opnaaede en Forhøjelse af Slutlønningerne. Kapellet har i Øjeblikket en Begyndelsesløn paa 3 800 Kr., stigende hvert 3. Aar med 300 Kr. indtil 5 000 Kr. Saafremt denne Lønning forhøjedes til 3 900 Kr., stigende hvert 3. Aar med 300 Kr. indtil 5 400 Kr., vilde Udgiften andrage op imod 20 000 Kr. En Ekstrabetaling paa 10 Kr. pr. Dag under Tournéer vilde, beregnet efter 30 Tournéforestillinger, andrage ca. 8 000 Kr. Dette foreslaas gennemført. Paa den anden Side var det meget ønskeligt, om man i Forbindelse dermed kunde revidere de nuværende Regler om Begrænsning i Kapellets Tjenestepligt, saaledes at Teatrets Bevægelsesfrihed blev noget større.

Blandt de Udgifter, der falder ret stærkt i Øjnene, er Udgiften til Scenefunktionærer. Selv om man ikke paa nogen Maade vil underkende Scenefunktionærernes Arbejde, maa det dog synes, som om denne Udgift er for høj, idet den andrager omkring 225 000 Kr. aarlig. Spørgsmaalet er da, om der bruges for mange Scenefunktionærer, og om deres Lønning er for høj.

I første Henseende maa man først undersøge, om Antallet af faste Scenefunktionærer er for stort. Disse Funktionærer skal jo nemlig have deres Lønning, hvad enten der er Arbejde til dem eller ej, medens Reservefolkene jo kun lønnes, naar de indkaldes til Arbejde. Nu maa det straks fremhæves, at saafremt det maa siges, at de faste Folks Antal ikke er for højt, maa det utvivlsomt ogsaa erkendes, at det er baade bedre og billigere at arbejde med de faste Folk end med Reserver. Ikke mindst ved et Teater, og specielt ved Det kongelige Teater, spiller det en meget stor Rolle, at der arbejdes med Folk, der kender Tingene og er vant til at behandle de store Dekorationer; dertil kommer, at løst Mandskab er dyrere i Timeløn end det faste. Men naturligvis bør det faste Mandskab ikke være større end, hvad der er nødvendigt som almindeligt Minimum. Teatret har i denne Henseende reduceret stærkt i en Aarrække, saaledes at man er gaaet ned fra over 60 til knap 40 faste Folk ved Scene og Belysning. Men selv dette Tal er ikke lille. Det maa imidlertid erindres, at det drejer sig om et meget stort Teater, der kræver store Højder af Kulisser m. v. og derfor ogsaa kraftige Dimensioner. Dertil kommer, at Teatret mener, at det af økonomiske Grunde maa lægge megen Vægt paa at have saa smaa Mellemakter som muligt; Merudgiften til det større Mandskab til hurtig Omskiftning kan let blive mindre end Tabet ved Mindresalg ved forlængede Mellemakter. Det næste Moment, der kommer i Betragtning, er, om Arbejdstiden er lagt rigtigt, og om de enkelte gør Tjeneste i den Tid, man med Rette kan forlange. Og endelig er det i høj Grad afgørende, hvor stort og besværligt et sceneteknisk Apparat Forestillingerne udstyres med.

Teatrets Ledelse arbejder ved hver Iscenesættelse paa at undgaa at gøre det scenetekniske Apparat for stort og besværligt, og selv om Teatrets typiske Forestillinger er de store og ret komplicerede, maa man utvivlsomt kunne komme videre i simplificerende Retning. Men det vilde i denne Henseende være økonomisk uforsvarligt ikke at tage Hensyn til Publikum, og Publikum er nu engang Ynder af de mere komplicerede Forestillinger. Personalets Arbejdstid er lagt efter en fast Plan, som sigter paa at fordele Mandskabet over Teatrets lange Arbejdsdag paa en saadan Maade, at der er tilstrækkelig mange Belysnings- og Maskinfolk til Forberedelse af og i Begyndelsen af Prøverne samt til Forestillingerne. For at undgaa Skift under Prøver og Forestillinger er den enkelte Funktionærs Arbejdsdag ret lang, men til Gengæld er der Frihed hver 3. Dag. Saaledes maa Arbejdet tilrettelægges; Spørgsmaalet er blot, om Arbejdstiden er rigtig beregnet, og om Arbejdstiden udnyttes i tilstrækkelig Grad. I første Henseende er der Grund til at kritisere, at Arbejdstiden er beregnet efter en Maanedes betalt Sommerferie; dette bør indskrænkes til 10, højst 14 Dage. Dernæst mener jeg, at der bør være fuld Frihed til at udnytte Personalet, som Teatret skønner rigtigt. Hvis Teatret f. Eks. en Aften spiller Hr. Lamberthier, bør det overflødige Mandskab kunne anvendes i Magasinerne. Og saafremt Teatret kan sende nogle af Mandskabet hjem, bør Tjenestetiden kunne tillægges andre Dage eller i alt Fald benyttes til Afspadsering af efterfølgende Overarbejdstimer. Selve Arbejdstempelet ved Forestillingerne er fuldt tilfredsstillende; vanskeligere er det at bedømme, om det samme er Tilfældet Dagen igennem. Systemet er det, at der arbejdes i Hold under Undermestre og Formænd, men muligvis burde der forsøgsvis etableres et Kontrolsystem af anden Art. Hvad angaar Lønningen skal jeg bemærke, at den forekommer mig at ligge højt. Der kræves ingen faglig Uddannelse. Dygtigheden afhænger af Egnethed og Rutine, der læres under Arbejdet. For Reservernes Vedkommende

bør Teatret kunne tage Folk til Arbejde i nogle Timer, og til almindeligt Oprydning- og Transportarbejde er det helt urimeligt, at Teatret skal betale den for det specielle Scenearbejde fastsatte høje Løn. Da Ministeriet i Foraaret forlangte den store Nedskæring, gjorde jeg opmærksom paa, at Lockoutloven hindrede Teatret i at gennemføre Ændringer i Overenskomsten med Lager- og Pakhusarbejderne, at Scene- og Belysningsfunktionærernes Lønningskonto efter min Opfattelse burde gaa ned med 30 000 Kr., og at jeg maatte fralægge Teatret Ansvar for, at denne Del af Reduktionen ikke kunde gennemføres. Jeg maa stadig formene, at dette Personales Lønnings- og Arbejdsforhold maa revideres, idet der har været en stadig Opretholdelse i Tider, da det øvrige Personale har maattet finde sig i Nedsættelser, og jeg gør opmærksom paa, at den stadige Opretholdelse af Satser og Regler for Scenefunktionærernes Vedkommende ogsaa direkte og indirekte har Indflydelse for Snedkere, Formænd og andre.

Paa de egentlige administrative Konti er Udgiften i afvigte og indeværende Sæson som bekendt nedbragt med overordentlig store Beløb. Jeg tror, at Rigsdagsudvalget er paa det rene med, at der paa Teatret er lagt et stort Arbejde i at opnaa Herredømme over alle Enkeltheder paa disse Omraader, og at dette ogsaa i væsentlig Grad er lykkedes, ligesom der er naaet langt med Hensyn til fast Kontrol med Indkøb og Forbrug, herunder Arbejde paa Udnyttelse af egne Beholdninger. Der passes nøje paa Stykkernes Etableringsudgifter, og der passes nøje paa Aftenudgifterne. Personlig nærer jeg ingen Tvivl om, at man stadig vil komme til at staa overfor at opdage nye Besparelsesmuligheder, at finde nye Veje til Udgiftsnedbringelse og — at erfare, at der kunde have været disponeret heldigere. Dette er kun naturligt; dels er man endnu paa Vej, dels er det en saa stor og broget Institution, at det, at man ikke gjorde Erfaringer som foran nævnt, kun kunde betyde, at Øjnene ikke var aabne; der maa altid passes paa. Men den store Reduktion paa disse Konti er gennemført; hvad man yderligere kan naa, er ikke de store Beløb, og da Udgiften altid maa svinge med Stykkernes og særlig Succes'ernes Art, saaledes at jeg maa forudsætte, at man ikke altid kan holde hver enkelt Udgiftspost nede paa de nuværende Beløb, har jeg efter nøje Gennemgang ikke turdet budgettere Driftsudgifterne lavere end sket.

III.

Under dette Afsnit skal jeg omtale Budgetmulighed for andre Driftsformer, idet jeg først opstillet et Dobbeldriftsbudget og derefter omtaler Mulighederne for et Teater med begrænset Musikvirksomhed, altsaa et Skuespilhus med eller uden en kort „Operasæson“ og i sidste Tilfælde med eller uden Ballet.

En *Dobbeltscenebudget* vilde formentlig se saaledes ud:

<i>Indtægter:</i>		<i>Udgifter:</i>	
	Kr.		Kr.
Forestillingsindtægter	1 744 000	Lønninger:	
Civillistens Tilskud	15 000	Administration og	
Lejeindtægter	60 000	Kunstnere	1 520 000
Andre Indtægter	6 000	Sceneteknisk Tje-	
Difference	963 800	neste m. v.	488 500
			2 008 500
		Gratialer og Understøttelser	6 000
		Pensioner og Understøttelser	28 800
		Skolerne	19 000
		Forfatter- og Komponisthono-	
		rarer	110 000
		Leje af nye Scene	100 000
		Almindelige Driftsudgifter:	
		Lokaler, Varme, Lys	Kr.
		m. v.	139 000
		Inventar	20 000
		Roller og Musika-	
		lier	13 500
		Garderoben m. v.	100 000
		Maskineri og Deko-	
		rationer	160 000
		Servering paa Sce-	
		nen	4 000
			436 500
		Reklame og Administration	80 000
			2 788 800
	<u>2 788 800</u>		<u>2 788 800</u>

Der er her som i Enkeltdriftsbudgettet bortset fra de særlige Bevillinger til Bygningers Vedligeholdelse m. v. For Kapellet er det nu bortfaldne Tillæg forudsat opretholdt. Besparelse paa Kontoen for Scenefunktionærer er holdt som Reserve.

Af den anførte Difference paa 963 800 Kr. kan formentlig dækkes:

Ved Transmission og Afgift fra Statsradiofonien	100 000 Kr.
— Ydelse fra Kommunerne mod Afgivelse af Billetter	100 000 —
	Ialt <u>200 000 Kr.</u>

Da Statsafgiften maatte beregnes at ville indbringe 320 000 Kr., vilde der altsaa udover Statsafgiftens Beløb kræves Dækning for 443 800 Kr.

Jeg skal imidlertid afholde mig fra at komme nærmere ind paa Fordele, Vanskelighed og Risiko ved Dobbeltscenedrift, da Statsradiofonien jo fuldt ud lægger Beslag paa Teaterlokalerne i Statsradiofonibygningen.

Jeg skal da gaa over til at omtale Mulighederne for en *Skuespilscene med eller uden Musikafdelinger*.

Medens det selv paa et Teaterbudget er muligt at opstille ret sikre Tal, ialt Fald for Udgiftssiden, naar det drejer sig om en Driftsform i de bestaaende

eller dog prøvede Rammer, maa man nødvendigvis bevæge sig paa Skønnets langt usikrere Grund, naar Talen er om at opstille et Budget for andre Driftsformer, hvad enten det er for et Teater med beskaaret og sammentrængt Opera eller for et Skuespilhus uden Opera, men med større eller mindre Bestanddele af Ballet og Kapel. Naar jeg i det efterfølgende skal udtale mig om Driftsbudgetter under saadanne Eventualiteter, maa jeg altsaa tage det Forbehold, at Tallene i høj Grad hviler paa et Skøn. Jeg maa ligeledes fremhæve, at naar jeg af Hensyn til Muligheden for overhovedet at opstille Budgetberegninger gaar ud fra visse Forudsætninger med Hensyn til Omfanget af Opera, Kor, Ballet og Orkester o. s. v., maa dette ikke opfattes som eneste Mulighed eller som Forslag fra min Side. Saadanne Forslag ønsker jeg overhovedet ikke at stille, men da der ikke fra anden Side ved denne Redegørelses Udarbejdelse er forelagt nogenlunde bestemte Forslag som Grundlag for Beregninger, og saadanne dog er forlangt foretagne, har jeg naturligvis selv maattet foretage en vis Konstruktion som Udgangspunkt for Budgetopstillingerne.

Der er blevet fremsat den Tanke, at man kunde gennemføre en Nedsikring af Udgiftssiden og af det Tilskud, der behøves til Teatrets Drift, ved at begrænse Operaens Virksomhed. Udgangspunktet er det, at Operaen er den driftsmæssig langt dyreste Del af Teatret, og at man ved at begrænse dens Virksomhed til en kortere Tid af Aaret kunde spare en Del Penge og dog bevare Rammerne saaledes, at de senere igen kunde fyldes ud, hvis Samfundets Forhold i det hele gjorde dette ønskeligt og økonomisk overkommeligt.

Vanskeligheden ved at udtale sig om denne Tanke ligger i, at den mangler en nogenlunde præcis Udformning, hvorfor enhver overfor Paaavisning af, hvorledes dette og hint vilde virke, kan sige: ja, men saadan havde jeg heller ikke tænkt mig det ordnet.

Hovedpunkter maa dog kunne anføres: Operaens Forestillinger skulde kun omfatte kort Tid af Sæsonen, én, halvanden eller to Maaneder; i denne Tid skulde der saa spilles Opera eller Operette (?) hver Aften. I den øvrige Del af Sæsonen skulde der alene spilles Skuespil, eller — afhængigt af, i hvilket Omfang man vil opretholde Balletten — visse Aftener Skuespil og Ballet. Man har formentlig tænkt sig, at Operaens Kunstnere skulde afskediges, saaledes at der kun engageredes for den og den kortere Tid og til den og den bestemte Opera. For Korets Vedkommende vilde man antagelig afskaffe det faste Teaterkor og nøjes med at skaffe sig et Kor til Operasæsonen. For Kapellet vilde man nøjes med et Orkester paa antagelig omkring 32 Mand, der skulde anvendes til Skuespillet Musik, muligvis spille Ouverturer, eventuelt Mellemaktsmusik hver Aften; til Operasæsonen skulde Orkestret saa suppleres op til det nødvendige Operakapels Størrelse. Der er for Kapellets Vedkommende fremsat den Tanke, at de Kapelmedlemmer, der ikke skulde blive ved Teatret, kunde overgaa til Statsradiofonien som Skuespil-orkester, og i Operasæsonen kunde Teatrets Orkester saa suppleres derfra. I Operasæsonen kunde Skuespillet udsendes med Tournéer til Provinsen. Hvorledes Balletten skulde behandles, er det ikke muligt at præcisere, da Udtalelserne i denne Henseende ikke er faste (hvilket forøvrigt ogsaa delvis gælder for Kapellets Vedkommende).

Som allerede sagt er Udgangspunktet det, at Operaen er saa dyr; det er i Kommissionen — ikke fra Medlemmer, men fra Folk, der talte som sagkyndige — fra én Side anført, at „vi jo ved“, at en Opera koster 1½ Million Kr. om Aaret, og fra anden Side, saa vidt jeg erindrer, at Operaen koster Det kongelige Teater

1 Million Kr. aarlig. Men nogensomhelst talmæssig Dokumentation blev ikke forsøgt. Jeg kan derfor heller ikke paavise Fejlene, men kun forsøge ved egne Opstillinger nogenlunde at faa de rigtige Tal frem.

Jeg forsøger da i det efterfølgende at udfinde, hvilke Besparelser man kunde opnaa ved at nedlægge Operaen og erstatte dens Aftener med Skuespil. Besparelsen ved denne Driftsform i Sammenligning med den nuværende maa formentlig være den Sum, det koster at opretholde Operaen. Det bliver forholdsvis let bagefter at se paa, hvorledes det vilde stille sig, hvis man gav lidt Opera paa Slutningen af Sæsonen.

Operaens *Solistpersonale* staar i 1933—34 med en Lønningssum paa 211 200 Kr. Dette Beløb maa helt medregnes; der kan ses bort fra, at Kunstnere fra den ene Kunstart undertiden medvirker i den anden. Den samlede Udgift til *Koret* er beregnet til 143 000 Kr. + et Beløb for Brug af egne Klæder; jeg afrunder da Beløbet til 150 000 Kr. Men Korets Personale anvendes i høj Grad i Skuespil og Ballet. Lad mig sige, at de $\frac{2}{3}$ af Udgiften falder paa Operaen, altsaa 100 000 Kr. Og saa er der endda ikke taget Hensyn til, at der vel ogsaa bliver Brug for Kor i de Skuespilforestillinger, der skulde erstatte de udgaaende Operaforestillinger. *Kapeludgiften* er regnet til 412 000 Kr. Men da man vil bevare $\frac{32}{58}$ + vel i alt Fald en af Kapelmestrene for Skuespilaaret, kunde der i alt Fald ikke regnes med en Besparelse paa over 200 000 Kr. Disse 3 Poster tilsammen udgør altsaa lidt over 500 000 Kr., men der er i disse Tal medregnet Sufflør, Repetitorer o. s. v., som ialt Fald delvis maatte enten bevares eller erstattes, saafremt man skulde have Skuespil hver Aften, tildels med Musik. Paa alle de andre Konti maatte Besparelserne ved Operaens Afskaffelse blive forsvindende, en Ubetydelighed til Operaskolen, til Instrumenter og til Musikalier. Der er muligvis dem, der mener, at der skulde kunne spares væsentlig paa Scenemandskab, Kostumer og Dekorationer, men dette er efter min Mening en Fejltagelse. Scenemandskabets Størrelse bestemmes jo i væsentlig Grad af Forestillingernes Størrelse og Kravet til fornødent Personale til hurtigt Sceneskifte. Men i denne Henseende indtager Operaerne ingenlunde en Særstilling. Det er mindst lige saa ofte de store, blandede Skuespilforestillinger som „Faust“, „Stor Staaehj —“, „En Skærsommernatsdrøm“, „Den hvide Ring“, „Hellig tre Kongers Aften“ o. s. v., der stiller de store Krav. Og med Hensyn til Udstyr tror jeg heller ikke, der vilde vindes synderligt. Det maa erindres, at gives der et Par og tyve forskellige Operaforestillinger i Løbet af en Sæson, saa er langt de fleste hentet fra det staaende Repertoire, og næppe mere end 3 eller 4 af Forestillingerne kommer med nyt Udstyr. Og skal Skuespillet fylde ud for de bortfaldende Operaforestillinger, maa Skuespilindstuderingernes Antal forøges, hvilket ogsaa koster Udstyr, og efter min Mening vilde man, hvis Sæsonen eller de 7 eller 8 Maaneder blev operaløse, i høj Grad kræve blandede Forestillinger med Musik, altsaa Forestillinger, der gennemgaaende kræver stort Udstyr. Men lad mig nu for Sikkerheds Skyld regne med 50 000 Kr. i Besparelse til Dekorationer, Dragter, Paaklædere o. s. v., saa har vi en Sum paa 550 000 Kr.

Paa den anden Side vil saa ubetinget staa en Merudgift til Skuespilpersonale. Hvorledes man har tænkt sig at supplere Skuespilpersonalet, ved jeg selvfølgelig ikke, men jeg vil dog antage, at man, naar Skuespillet skulde bære Sæsonen igennem, vilde blive nødt til at belaste Kontoen med nogle meget tungt vejende Gager. Jeg gaar ogsaa ud fra, at man med Henblik paa visse Forestillinger vilde sikre sig enkelte Sangere med særlig Skuespilevne. Endvidere vilde Udgiften til Statister

stige, naar Koret forsvandt. Efter min Opfattelse vilde man paa disse Poster meget let komme op paa en Merudgift paa 100 000 à 150 000 Kr.

Jeg kan i Henhold til det anførte ikke se, at Det kongelige Teaters Merudgift ved at drive Opera som en Del af Virksomheden kan siges at ligge højere end mellem 400 000 og 450 000 Kr., og jeg mener endda, at 400 000 Kr. i Virkeligheden er Maksimum.

Men saa er der Indtægtssiden. Hvorledes stiller det sig med den? Ja, det ved vel alle, der har arbejdet med Teatret, at Forholdet har været skiftende. Der har været Tider, da Operaen gav meget store Billetsalgsintægter, og andre Tider, da Indtægten var lavere. Men jeg mener ikke, at man kan hævde, at Operaen giver mindre Indtægter end Skuespillet. Jeg skal anføre, at i indeværende Sæsons 1. Halvdel har Indtægten for rene Operaaftener ligget paa 3 602 Kr., eller naar „Orfeus i Underverdenen“ med sine foreløbige 7 Forestillinger medregnes, paa 4 251 Kr., medens andre Forestillinger har haft en Indtægt paa 3 242 Kr.

Hertil kommer saa, om Skuespilforestillingerne kan hævde Indtægten, naar de forøges, og om Balletforestillingerne og de blandede Forestillinger kan beholde deres Tiltrækningskraft paa Publikum, naar Kapellet erstattes med et Orkester paa godt Halvdelen. Jeg tror det ikke. Baade i „Skærsommernatsdrøm“, „Peer Gynt“, „Elverhøj“ og „Der var engang —“ o. s. v. har Orkestrets Kvalitet og Fylde efter min Opfattelse været af afgørende Betydning for Forestillingens Kvalitet og Tiltrækning paa Publikum.

Skulde jeg opstille et Budget for den angivne Driftsform, vilde jeg alt vel overvejet, ikke turde budgettere Indtægten ved Billetsalg til meget over 900 000 Kr. mod de nu budgetterede 1 100 000 Kr.

Endvidere skal jeg gøre opmærksom paa den Belastning af Pensionsfonden, der vil blive Følgen af Afskedigelserne i Administration, Opera, Kor og Kapel. Jeg anser det yderligere som min Pligt at pege paa den Mulighed, at denne Ændring af Teatrets og Kapellets Karakter vilde blive erkendt at være saa indgribende, at alle Kapelmedlemmerne vilde kunne kræve Afsked med Pension.

Efter det foran anførte med Hensyn til Budgetberegninger for et Teater uden Opera vil det være unødvendigt for mig at gøre mange Bemærkninger om Budgettet for et saadant Teater med én, halvanden eller to Maaneders Opera. Gaar man, som det er sket i et af de skitserede Forslag, ud fra, at Operadrift i to Maaneder skal kræve et Tilskud paa 400 000 Kr., er Sagen dermed afgjort. Saa medfører denne Ordning overhovedet ingen Besparselse. Nu er der dertil at bemærke, at de 400 000 Kr. synes angivet ganske ud i det blaa, idet det ikke har været muligt at faa at vide, om der skulde gives 2 eller 10 Operaer, og det er dog klart, at dette er bestemmende baade for Udgiften og for Indtægten.

For mig staar forøvrigt Sagen saaledes, at der næppe kunde regnes med mere end 1 Maanedes Operatid, hvis man overhovedet vil beskæftige sig med den afkortede Operasæson, og til denne Sæson kan man næppe have mere end 2 eller 3 Forestillinger, som maatte være udprægede Publikumsforestillinger som f. Eks. „Carmen“ og en Operette. Skulde man have et større Antal Forestillinger, maatte man have baade fuldt Kapel og Sangerne i saa lang en Indstuderingsperiode, at det vilde blive alt for kostbart og ugørligt at ordne Prøverne. Med denne Ordning vilde Udgiften selvfølgelig blive adskilligt mindre end de 400 000 Kr., men af andre Grunde anser jeg denne „Operasæson“ for ganske værdiløs. At give Opera i en ganske kort Tid med Kræfter, der hentes sammen forskellige Steder fra, kan gøres, hvor man enten har andre Operaer i Landet, eller hvor man baserer det hele

paa Verdensnavnene i Operaen med de fyrstelige Gager. Her vilde det blive en Karikatur af Opera, hvor man ganske vilde gaa Glip af den danske Operas særlige Styrke i Spillet og det kunstneriske Sammenspil.

Dertil kommer, at man dog nok med Sikkerhed kan forudsige en overordentlig Forringelse af Orkestret. Skal det kongelige Kapel afløses af et Teaterorkester, der i en „Operamaaned“ suppleres med et Antal fremmede Musikere, endda i Maj Maaned, hvor Tivoli er begyndt, saa har i alt Fald vor Opera for stedse mistet den straalende orkestrale Støtte, den nu har.

Forventningen om Interesse fra Publikums Side for „Opera“ af denne Art er efter min Mening letsindig. Og endelig er Maj Maaned daarlig for Skuespiludsendelser til Provinsen.

Altsaa: Vil man ikke opretholde Operaen hele Aaret med eget Operapersonale og med det rigtige Kapel, saa er der efter min Mening kun én Udvej: at overlade alt Operavæsen til den — i operamæssig Henseende — forringede Udsendelse fra Radioen og at indrette Teatret helt uden Opera. At opføre en Operette henimod Sæsonens Slutning med Skuespil- og Balletkræfter og enkelte fremmede Sangere lod sig maaske gøre.

Efter min Opfattelse maa Tanken om den sammentrængte Operasæson altsaa afvises som i enhver Henseende uheldig. Naar man har villet fremstille det saaledes, at man dog derved bevarede Rammerne og derved Muligheden for at genoptage den normale Operadrift, er dette uden Virkelighed. Er Kapellet tilintetgjort, Operapersonalet splittet og Repertoiret tabt, saa vilde Operaens Genoptagelse blive en Start saa godt som fra ny, der vilde koste Masser af Tid og Masser af Penge. Man gør bedst i at se Sagen lige i Øjnene: den sammentrængte Operasæson betyder Operaens Nedlæggelse.

Jeg har i det foranstaaende forudsat, at Balletten blev opretholdt i det nuværende Omfang eller rettere sagt i samme Omfang som forudsat i det nye Budget for Teatret med alle tre Kunstarter. Selvfølgelig lader dette sig gøre, og det er jo muligt, at man i alt Fald en Tid vil gøre det af Hensyn til vor Ballets nationale Karakter, dens høje Standard og dens Publikumsyndest. Kunstnerisk er Forholdet jo heller ikke det, at Balletten maa ses som et Appendix til Operaen, og dennes Nedlæggelse behøver derfor teoretisk set ikke at drage Ballettens med sig. Men det er min Overbevisning, at Balletten i høj Grad vil tabe ved Kapellets Omdannelse til et Teaterorkester, og at man snart vil gaa over til at nedlægge Balletten som selvstændig Kunstart og kun opretholde den som Figurantpersonale i de blandede Skuespilforestillinger. Saa vil den danske Ballets Saga være ude; man vil nedlægge Balletskolen og Balletten som Afdeling og efterhaanden antagelig gaa over til til de enkelte Forestillinger ude fra at hente de nødvendige Dansere og Danserinder til at figurere i Komparseriet. Man vil herved antagelig kunne spare 100 000 Kr. om Aaret paa Udgiftssiden. Men selvfølgelig vil det i høj Grad forringe Forestillingernes Kvalitet.

For et kongeligt Teater uden Opera, men med Ballet og Orkester som foran beskrevet og med fuld Repertoirepligt vilde jeg i Henhold til det anførte antage, at et Budget kunde opstilles omtrent saaledes:

	Kr.		Kr.
Forestillingsindtægter	1 000 000	Lønninger	1 400 000
Civillisten	15 000	Gratialer og Understøttelser	6 000
Lejeindtægter	40 000	Pensioner og Understøttelser	28 800
Andre Indtægter	7 000	Skolerne	18 000
Difference	868 200	Forfatter- og Komponisthonorarer	65 000
		Almindelige Driftsudgifter	350 000
		Reklame, Administration	62 400
	<u>1 930 200</u>		<u>1 930 200</u>

Som det vil ses, har jeg kun nedskrevet de samlede Forestillingsindtægter med 185 000 Kr., men jeg gør opmærksom paa, at baade Garderobe- og Programindtægt maa forudses at ville gaa ned, og det samme kan maaske blive Tilfældet for Leje- og Forpagtningsindtægter. Udgiften har jeg nedskrevet med 423 700 Kr., men jeg tør ikke paastaa, at dette kan gennemføres.

Jeg maa derhos gøre opmærksom paa, at med denne Ordning bortfalder enhver Mulighed for Indtægter ved Transmission, og Muligheden for at tjene større Beløb paa anden Maade ved Samarbejde med Radioen formindskes.

Naar endelig Hensyn tages til, at ogsaa Forlystelsesafgiften maa antages at ville gaa ned, vilde det næppe blive nogen stor Besparelse, man kunde opnaa for Statskassen ved at nedlægge Operaen. Men at betydelige kulturelle Værdier vilde gaa til Spilde, kan næppe bestrides.

Jeg gentager for Fuldstændigheds Skyld, at jeg tror, at man snart vilde nedlægge Balletten, og jeg mener, at man derved vilde kunne nedbringe Udgiftssiden med ca. 100 000 Kr. Hvad denne Forringelse af Forestillingerne vilde betyde i Retning af ny Nedgang paa Indtægtssiden, tør jeg ikke udtale mig om, lige saa lidt som jeg kan udtale mig om, hvorledes man eventuelt kunde anvise Udveje til Dækning af Differencen efter foranstaaende Budget.

Der vil antagelig blive indvendt mod de foranstaaende Betragtninger, at Det kongelige Teater, der drives uden Lejeudgift, med store Beholdninger og med et klassisk Støttereperoire, maa kunne betale sig som rent Skuespilteater. Jeg tør heller ikke benægte, at det kan gøres. Men dette Teater blev blot ikke Det kongelige Teater, det danske Nationalteater. Gaar man over til at gøre Det kongelige Teater til et Skuespilhus med Mulighed for at give Forestillinger med Musik og med nogen Balletassistance, og giver man Ledelsen den fulde Frihed til at drive Teatret rent efter et Privattheaters Mønster med frit Valg af Forestillinger, Frihed til at spille dem igennem, ingen Pligt med Hensyn til Repertoire, ingen Pligt med Hensyn til vekslende Repertoire, saa maa Teatret paa Kongens Nytorv kunne blive en Forretning. Men saa er det heller ikke længere Det kongelige Teater, men kun Teatret paa Kongens Nytorv. Og for at opnaa dette behøver man næppe at nedlægge Operaen.

Hvad der gør Det kongelige Teater dyrt, er netop dets Virksomheds Art. En Ledelse, der kan drive Teatret med Gennemførelse af højst 10 til 12 økonomisk valgte Forestillinger i Løbet af en Sæson, kan selvfølgelig bringe et anderledes straalende Pengeresultat frem end en Ledelse, der skal spille op imod 50 forskellige

Forestillinger, der er valgt med Henblik paa andet end det rent økonomiske. Men jeg har paa ingen Maade det Indtryk, at der i Kommission, Presse eller Offentlighed er Tilbøjelighed til at slaa af paa Repertoirefordringerne.

I Forbindelse med foranstaaende Redegørelse finder jeg efter Forhandlingerne i Udvalget Anledning til at omtale den store Vanskelighed, Teatret har med Hensyn til Prøvelokaler. Enhver, der har beskæftiget sig med Det kongelige Teater og dets Historie, ved, at der atter og atter har været klaget over, at Teatret kun har én Scene til at prøve paa, og at Manglen paa andre egnede Prøvelokaler gør det umuligt at aflaste Scenen. Efter Teatrets Tilbagevenden til Enkeltscenedrift er Situationen igen blevet den, at Scenen er fuldstændig overbelastet med Prøver, saaledes at det er næsten umuligt at klare baade Nyindstuderinger og Genoptagelse af tidligere Forestillinger og de Prøver, der maa til for at sikre Forestillinger ved Doubleringer. Forholdet er i Virkeligheden ikke helt forsvarligt, idet Scenemesteren ikke faar fornøden Tid til Eftersyn af Maskineri, Rundhorizont o. s. v. Jeg maa fremhæve, at disse Forhold maa forbedres, men jeg maa samtidig ganske bestemt præcisere, at dette er en absolut Forudsætning for, at Teatret overhovedet kan magte den Forøgelse af Repertoiret, der maa være Følgen af en udvidet Provinsvirksomhed.

Spørgsmaalet er meget vanskeligt at løse, fordi man, hvis man skal skaffe en virkelig effektiv Forøgelse af Prøveplads inden for Teatrets egen Bygnings Mure, maa inddrage Rum, der i Forvejen bruges paa anden Maade og meget vanskeligt kan undværes. Teatrets Personale er jo stort, og Teatrets Beholdninger er store, og jo mere der maa opmagasineres i Huset paa Orlogsværftet, des mere koster det i Transport og i Reparationer, fordi Effekterne lider ved Kørsel og mindre heldig Opmagasinerings. Teatret er derfor med Rette interesseret i en Udvidelse af Magasinlokalerne, og som en værdifuld Foranstaltning til Tilvejebringelse af saadan Udvidelse har baade Teatret og den kgl. Bygningsinspektør foreslaaet en Bygning i fuld Højde paa det gamle Kedelhus i Magasinbygningens Gaard. Man kunde paa denne Maade faa en god Udvidelse af alle Magasinetagerne og indvinde et stort Loftsareal, og i underste Etage kunde der blive et Cyklerum, der nu i høj Grad savnes; alle Cykler maa staa i det fri. Den samlede Udgift er beregnet til ca. 61 000 Kr.

Endnu vigtigere er imidlertid Prøvepladsspørgsmaalet. Der kan i denne Henseende næppe være Tvivl om, at ikke blot den bedste, og ikke blot den eneste virkelig gode, men ogsaa den fuldt ud tilfredsstillende Løsning vilde faas, om Teatret kunde benytte Teaterlokalerne i Statsradiofonibygningen som Prøvelokaler. Denne Ordning vilde for Teatret betyde saa meget, at det med den i Udsigt maatte kunne klare nogle Aar med en beskeden Forbedring. Spørgsmaalet om dette Problems Løsning har været saa indgaaende drøftet mellem Medlemmer af Udvalget, Teatrets Embedsmænd og mig, at jeg ikke anser det for nødvendigt at gennemgaa Argumenterne for og imod de forskellige Muligheder, der har været drøftet. Jeg skal blot bemærke, at Formaålet har været, at skaffe Teatret endnu en Prøvesal af den absolut nødvendige Størrelse og med den praktisk bedst mulige Placering, at skaffe denne Plads med mindst mulig Gene for Teatrets øvrige Afdelinger og hele Driften og at gennemføre Ændringen saaledes, at den koster mindst muligt og har den størst mulige Værdi, ogsaa naar Teatret maatte faa Nybygningens Lokaler.

Tanken om at overbygge Kolonnadens aabne Midterparti maa siges at være strandet paa Autoriteternes Modstand. At indrette Prøvesal i Damegarderobe eller Restauranten i 2. Etage fraraades, dels fordi Lokalerne er for smaa, dels paa Grund af deres Beliggenhed. At inddrage en Del af Malersalen og henvise en afgørende Del af dennes Virksomhed til Lokaler andetsteds i Byen fraraader Teatret ganske bestemt af kunstneriske, praktiske og økonomiske Grunde. At leje Prøvelokaler i Byen fraraader Teatret af tilsvarende Grunde. Der er efter Teaterledelsens Opfattelse kun én Mulighed, nemlig at omdanne en Del af Kulissemagasinet i den til Scenen svarende Etage til Prøvesal og at give delvis Erstatning for det saaledes tabte Magasinareal i den nævnte Nybygning i Magasingaarden. Bedst var det, om denne Nybygning fik fuld Højde, men det mindste maa være, at den føres op til 2 Etager Magasinplads. Udgifterne hertil og til Prøvesalens Indretning er af Bygningsinspektøren beregnet til ca. 40 000 Kr. Det er min Opfattelse, at Teatret paa denne Maade kan klare sig igennem nogle faa Aar trods alle Ulemperne, og da Nybygningen altid vil være værdifuld for Teatret, og selve Salen, om den til sin Tid ikke længere er nødvendig som Prøvesal, igen kan bruges til Magasin som den er, eller efter at to Skillerum er fjernede, maa jeg meget anbefale denne Løsning, idet jeg gentager, at en Forøgelse af Prøvepladsen er nødvendig, hvis Teatret skal magte en Udvidelse af Provinsvirksomheden.

Enkeltscenedrift.

1. <i>Forestillingsindtægter:</i>	Kr.	Kr.
a. Billetsalg	1 100 000	
b. Statsafgift	220 000	
c. Program	20 000	
d. Publikumsgarderoben	60 000	
e. Billetbestilling	5 000	
	<hr/>	1 405 000
2. <i>Civillistens Tilskud</i>		15 000
3. <i>Forskellige Indtægter:</i>	Kr.	
a. Lejeindtægter	40 000	
b. Renter	3 000	
c. Bøder	—	
d. Andre Indtægter	4 000	
	<hr/>	47 000
	Kr.	1 467 000
10. A. 1. Administrationen	87 200	
2. Medhjælp	9 300	
3. Sceneinstruktionen	40 000	
4. Skuespillet	290 000	
5. Operaen	200 000	
6. Balletten	150 000	
7. — (Statist- & Kortjst.)	15 000	
8. — (Balleteleverne)	4 000	
9. Koret	98 000	
10. — (Ekstraassistance)	10 000	
11. — (Betaling pr. Optræden)	30 000	
12. Kapellet	388 000	
13. — (Ekstraassistance)	20 000	
14. — (Særlige Prøver m. v.)	6 000	
15. Statister	12 000	
16. Gæsteoptræden	15 000	
	<hr/>	Kr. 1 374 500
B. 1. Sceneteknisk Tjeneste	58 500	
2. Sceneteknisk Tjeneste (Ugelønninger)	165 000	
3. Sceneteknisk Tjeneste (Ekstram. & Over- arb.)	55 000	
4. Herre- og Damegarderoben	55 000	
5. Paaklædere	30 000	
6. Kontrollører	27 500	
7. Vagttjeneste	28 400	
	<hr/>	419 400
	<hr/>	1 793 900
		Overført . . . 1 793 900

	Kr.
	Overført... 1 793 900
11. <i>Gratiale m. v.</i>	6 000
12. <i>Pensioner og Understøttelser:</i>	
a. Tilskud til Pensionsfonden.....	—
	Kr.
b. Pensionstillæg.....	25 000
c. Aarlige Understøttelser.....	3 800
	28 800
13. <i>Skolerne:</i>	
	Kr.
a. Balletelevskolen.....	13 000
b. Danseskolen.....	1 000
c. Den dramatiske Elevskole.....	5 000
	19 000
14. <i>Forfatter og Komponisthonorarer</i>	75 000
15. <i>Statsafgift</i>	230 000
16. <i>Almindelige Driftsudgifter:</i>	
	Kr.
a. Lokaler, Lys og Varme.....	116 500
b. Inventar.....	17 500
c. Rollemateriale og Musikalier.....	10 500
d. Garderoben m. v.....	86 500
e. Maskineri og Dekorationer.....	135 300
f. Servering paa Scenen.....	2 500
	368 800
17. Reklame, Administrationsudgifter m. v.....	62 400
	2 573 900
Herfra egne Indtægter...	1 467 000
	<u>1 106 900</u>

Dette Tal maa dog forøges med en Lønforhøjelse til Kapellet. Det burde paa den anden Side kunne nedsættes med en Sum for Scenefunktionærene.

Regnes der i Indtægt fra	Kr.
Radio.....	100 000
Kommunerne.....	100 000
Statsafgift.....	220 000
	<u>420 000</u>

mangler der altsaa ca. 686 900 + Forhøjelse til Kapellet og ÷ eventuel Nedsættelse for Scenefunktionærer.

B. Kommissionens Stilling.

Et Flertal (*hele Kommissionen* med Undtagelse af *Himmelstrup* og *Pinholt*) udtaler følgende:

En fuldstændig Gennemgang af alle Detailler har ikke kunnet gennemføres i den Tid, der har staaet til Kommissionens Raadighed, og Kommissionen har heller ikke betragtet det som sin Opgave at stille Forslag med Hensyn til ikke afgørende Detailspørgsmaal, der naturlig henhører under den til enhver Tid værende Administration, men det til Behandling af Teatrets Budget og Personale nedsatte Udvalg har dog gennemgaaet Forholdene saa nøje og raadet over saa stor Sagskundskab og saa stort Forhaandskendskab til Teatrets Forhold, at Kommissionen kan lægge det af Udvalget naaede Resultat til Grund.

Det er Kommissionens Opfattelse, at der ved Teatret nu er gennemført en indre Organisation, der gør det muligt for Ledelsen at være Herre over Udgiftsbudgettet. Kommissionen lægger i denne Henseende stor Vægt paa, at de nye Forestillinger forberedes omhyggeligt og i god Tid, ikke alene kunstnerisk, men ogsaa økonomisk, saaledes at saa vel Prøver som Arbejdet i de tekniske Afdelinger kan tilrettelægges og gennemføres paa et fast Grundlag. Man lægger Vægt paa de paa Grundlag af detaljerede Beregninger hvilende Overslag, paa den økonomiske Afdelings stadige Samarbejde med og Kontrol overfor de kunstneriske Afdelinger og paa, at Teatrets egne Beholdninger udnyttes, og at Indkøb og Anskaffelser altid gaar gennem Økonomiinspektøren, ligesom man lægger Vægt paa den gennem Økonomiafdelingen stedfindende Kontrol med Forbrug og med alle Dispositioner indenfor den daglige Virksomhed, der giver sig Udslag i Økonomien.

Med Hensyn til Personalets Lønningsforhold har Kommissionen af Udvalget faaet forelagt alle ønskelige Oplysninger.

Det af Udvalget udarbejdede Normalbudget maa i sin Helhed anses for baade rimeligt og holdbart. Eventuelle Forskydninger inden for den samlede Udgiftssum maa Kommissionen betragte som rent administrative Anliggender. Teaterchefen henholder sig til sin Redegørelse.

Angaaende et enkelt specielt Lønningspørgsmaal, som dog er af mere principiel Natur, nemlig Tanken om for de aarsengagerede Kunstnere at indføre en Maksimumsgrænse for Lønnen, ønsker Kommissionen at udtale, at man anser dette Spørgsmaal for betydningsfuldt, hvorfor man henstiller til Ministeriet at have sin Opmærksomhed henvendt paa en tilfredsstillende Løsning af denne Sag, som i Virkeligheden berører københavnsk Teatervirksomhed i sin Helhed.

Med Hensyn til de forskellige Driftsformer staaer Kommissionen først over for Spørgsmaalet *Statsdrift* eller *Privatdrift*.

Under Behandlingen af dette Spørgsmaal har Kommissionen haft foreliggende et af et Medlem indbragt, af fhv. Administrator Kroier udarbejdet Forslag gaaende ud paa en vederlagsfri Brugsoverdragelse af Teaterbygning og Teaterinventar, Repertoire og Teaterbeholdninger af enhver Art til et koncessioneret Aktieselskab med en Aktiekapital paa 500 000 Kr. og en Reservekapital paa 100 000 Kr. Teatret drives som Skuespilhus uden Opera, men med en nedskaaret Ballet (fra 64 til 39 Personer), begrænset Kapel (fra 58 til 32 Musici) og afsvækket Repertoireforpligtelse. Staten afholder Udgiften til Hovedstandsættelser og

Bygningsvedligeholdelse samt Skatter og yder et fast Driftstilskud paa.....	400 000 Kr.
Fra Statsradiofonien tilskydes.....	280 000 —
og fra Storkøbenhavn.....	200 000 —
altsaa ialt offentligt Tilskud.....	880 000 —

I den ovennævnte Ydelse fra Radiofonien paa 280 000 Kr. hidrører de 180 000 Kr. fra Leje af Det kongelige Teater til Opførelse og Udsendelse af Operaer i to 14 Dages Perioder henholdsvis i September og Maj Maaned ved Radiofoniens Foranstaltning og for dens Regning.

Allerede den Omstændighed, at et saa stærkt reduceret Teater under Privatdrift kræver et saa betydeligt offentligt Tilskud, som hverken Staten, Kommunerne eller Statsradiofonien kan ventes at ville yde, ligesaa lidt som Statsradiofonien kan tænkes at ville overtage en Operadrift som den foreslaaede, maa føre til en Afvisning af dette Forslag.

Iøvrigt maa man om Spørgsmaalet Privatdrift bemærke følgende:

For Flertallet staar Forholdet saaledes, at Spørgsmaalet om Statens Interesse i Det kongelige Teaters Opretholdelse og Statens Støtte hertil staar i absolut Sammenhæng med Teatrets Repertoirepligt, Teatrets Stilling som det danske Nationalteater. Skal det offentlige afgive det økonomiske Grundlag for Det kongelige Teater i Fremtiden, maa det sikres, at det bevarer sin Stilling som Nationalteater. Desuden maatte Statens Interesse i Opretholdelsen af de saa store og for en fortsat Drift saa værdifulde Beholdninger sikres.

Vilde man lade Det kongelige Teater overgaa til Privatdrift, maatte man derfor omgærde en saadan Ordning med saa mange Sikringsbestemmelser, at det faktisk vilde blive det samme som Statsdrift. Og for en saadan „Privatdrift“ vilde Staten i Virkeligheden komme til at tage baade det kunstneriske og det økonomiske Ansvar.

Flertallet tager i Henhold til det anførte Afstand fra Tanken om Privatdrift af Det kongelige Teater.

For et Teater under Statsdrift har forskellige Former været overvejet.

1. *Den nuværende Ordning med alle 3 Kunstarter og et Kapel som det nuværende.*

Ifølge Normalbudgettet over Teatrets egne Indtægter og Udgifter vil der — bortset fra den i Teaterchefens Redegørelse omtalte eventuelle Lønregulering og mulige Pristalsvingninger — hertil kræves Indtægt ad anden Vej paa 1 106 900 Kr. Der stilles andetsteds i Betænkningen Forslag til Dækning af denne Difference ved et fast aarligt Statstilskud, Støtte fra Storkøbenhavn, Vederlag fra Statsradiofonien for Teatrets Ydelser og ved Tilskud fra det kulturelle Fond.

2. *Et Skuespilhus uden Opera men med Ballet og Orkester.*

Ifølge Teaterchefens Redegørelse vil en saadan Driftsform kunne aflaste Udgiftsbudgettet med 423 700 Kr., medens samtidig Forestillingsindtægten paa regnes at gaa ned med 185 000 Kr., hvorefter den udækkede Difference udgør 868 200 Kr.

Der har i Budgetudvalget paa dette Punkt vist sig en Divergens, idet de øvrige Medlemmer af Udvalget regner med en noget større Udgiftsnedgang og en

noget mindre Indtægtsnedgang ved Operaens Nedlæggelse, men selv om disse Forventninger om et noget gunstigere økonomisk Resultat skulde være rigtige, maa Flertallet varmt gaa ind for, at Operaen ikke af denne Grund fjernes fra Teatret. Med Operaens Bortfald er tillige Muligheden for Teatrets Evne til at indtjene Penge fra Statsradiofonien i meget væsentlig Grad svækket.

3. *En Driftsform som foranstaaende men med en kortere Operasæson i Foraarstiden.*

I denne Henseende har Kommissionen behandlet det af Forfatteren Oluf Bang til Kommissionen indleverede Forslag. Man har ligeledes drøftet et Forslag, som Skuespiller og Sceneinstruktør Johannes Poulsen har haft Lejlighed til at fremsætte i et af Kommissionens Udvalg. Dette Forslag var dog uden talmæssigt Beregningsgrundlag. Hvor meget en saadan Operasæson vil koste, afhænger naturligvis af Indstuderingstiden, Sæsonens Længde (1 eller 2 Maaneder som Afslutning paa Sæsonen) og af Antallet af Operaer, der tænkes opført i Sæsonen.

Flertallet maa imidlertid stærkt fraraade en saadan kort Operasæson. Der er ringe Sandsynlighed for, at den fornødne kunstneriske Assistance kan opnaas inden for det korte Tidsrum, der er ingen Sikkerhed for, at det musikinteresserede Publikum paa den angivne Aarstid eller nogen anden Aarstid inden for et kort Spand af Tid vil kunne koncentrere sig om denne Form for kunstnerisk Ydelse og derved sikre Teatret den fornødne Indtægt, og den af Ordningen følgende Sammentrængen af Provinsudsendelser til Operasæsonen vilde netop paa Grund af Aarstiden være skæbnesvanger for disse Udsendelsers Succes.

4. *Et Skuespilhus uden Opera og Ballet men med et Teaterorkester.*

Ifølge Teaterchefens Redegørelse vilde der ved Ballettens Nedlæggelse kunne indvindes en Udgiftsbesparelse paa ca. 100 000 Kr. En saadan Besparelse staar imidlertid ikke i rimeligt Forhold til den Forringelse af Teatrets kunstneriske Ydeevne og Tiltrækningskraft, som vilde blive en Følge af Ballettens Nedlæggelse.

Den af Bournonville indstiftede danske Ballettradition rummer i sig selv saa store kulturelle Værdier, og Balletten medvirker paa saa afgørende Maade i en Række nationale og meget populære Stykker, at dens Nedlæggelse vilde betyde en fuldstændig Forandring af det danske Nationalteater.

5. *Et rent Skuespilhus uden Teaterorkester.*

Et saadant Skuespilhus som Statsteater med Repertoirepligt og med Forpligtelse overfor Provinsen maatte have Mulighed for at opføre en Række Forestillinger, der kræver Musikledsagelse. Erfaring for, hvorledes et saadant Teater, der vilde faa et Privattheaters Risiko uden at have den Frihed i Repertoirevalget, der kan afbøde denne Risiko, økonomisk vilde stille sig, foreligger ikke for Kommissionen. Men man henleder Opmærksomheden paa, at det langt friere stillede kgl. dramatiske Teater i Stockholm i 1932—33 til Trods for en indtægtsmæssig særlig gunstig Sæson, der beherskedes af et bestemt Tilløbsstykke, krævede Tilskud fra offentlig Side paa 372 000 Kr. Teaterchefen har som sin Opfattelse udtalt, at Tilskud udefra ved Driften af et saadant Teater ikke kan anslaaes til under $\frac{1}{2}$ Mill. Kr.

Hæves ogsaa Repertoirepligten, bliver der efter Flertallets Mening ingen Begrundelse for Statens Drift af Teatret.

Ved Fastsættelse af Teatrets kunstneriske Omraade maa det efter Flertallets Mening være afgørende, at en Overgang fra det trestrengede Teater til det helt eller delvis musikløse Teater vil medføre en fuldkommen Ændring af det danske Nationalteater og Opgivelse for stedse af meget store Kulturværdier.

Et Mindretal (*Himmelstrup* og *Pinholt*) kan være enig med Flertallet i, at Teatrets Kunst har en Kulturmission som Formidler af den dramatiske Litteratur og Musikken, og at det derfor maa anses for ret og rigtigt, at Teatret støttes af Staten, mod at Teatret til Gengæld paatager sig visse Forpligtelser med Hensyn til sit Repertoire.

Mindretallet er imidlertid ikke i samme Grad som Flertallet af den Overbevisning, at dette bør ske i Form af et statsdrevet Teater, og Mindretallet maa i saa Henseende henpege paa, at tidligere Teaterforhandlinger i Rigsdagen, først og fremmest Forhandlingerne i November Maaned 1929 om Dobbeltscenedriften, fra betydende politisk Side gav Udtryk for den Opfattelse, at saafremt Dobbeltsceneprojektet ikke viste sig holdbart, var en Overgang til privat Drift en Mulighed, der maatte tages under alvorlig Overvejelse og betragtes som nærliggende. Dobbeltsceneprojektet holdt ikke, hvad det havde stillet i Udsigt, og Dobbeltscenedriften ophørte med Udgangen af Juni Maaned 1933.

Mindretallet er dernæst ikke uenig med Flertallet i, at en Nationalscenes Kulturopgave forvaltes paa den mest fyldestgørende Maade under Opretholdelsen af de 3 Kunstarter: Skuespil, Opera og Ballet. At bevare en Nationalscene under denne Form bør ogsaa efter Mindretallets Opfattelse være Maalet; men det stiller sig rigtignok for Mindretallet som saare tvivlsomt, om dette *under de nuværende økonomiske Tilstande* her i Landet vil være muligt.

Thi eet er efter Mindretallets Opfattelse i det mindste sikkert: Det vil ikke være muligt i denne kommende Tid hos Bevillingsmyndighederne at opnaa et Statstilskud af blot tilnærmelsesvis den Størrelse, som Det kongelige Teaters Drift i de senere Aar har nødvendiggjort.

Statstilskuddet til Det kongelige Teater har i Aarene fra 1925—26 til 1933—34 udgjort følgende Beløb:

1925—26	1 463 300	Kr.
1926—27	1 522 000	—
1927—28	1 486 600	—
1928—29	1 601 400	—
1929—30	1 525 800	—
1930—31	2 066 200	— *)
1931—32	1 707 300	— **)
1932—33	1 565 100	— **)
1933—34 antagelig ca.	1 050 000	— ***)

Det vil heraf ses, at Tilskudsbeløbet vel har været faldende, væsentlig paa Grund af den stedfundne Reduktion af Udgiftsbudgettet, men for Teateraaret

*) Heri er dog medregnet et ekstraordinært stort Vedligeholdelsesbeløb, hvortil kom, at Sæsonen først begyndte 5. Oktober 1930.

***) I Aarene 1931—32 og 1932—33 dreves Teatret med 2 Scener,

****) Jfr. Fodnoten Pag. 108.

1933—34's Vedkommende ogsaa paa Grund af en enkelt Forestillings kasse-mæssige Succes. Det er imidlertid Mindretallets Opfattelse, at det ikke vil være muligt at foretage yderligere Udgiftsreduktioner — bortset fra spredte Gagerreduktioner eller ved eventuelle yderligere Reduktioner af Personalet — af væsentlig Betydning, ogsaa under Hensyn til at man formentlig i den nærmeste Tid maa regne med forøgede Udgifter paa visse Omraader som Følge af den almindelige Prisstigning. Det er derfor Mindretallets Opfattelse, at Det kongelige Teater i sin nuværende Driftsform med Opretholdelse af de 3 Kunstarter vil kræve et Tilskud udefra paa ca. 1,2 Mill. Kr. aarlig — hvis man da vil fastholde dels Teatrets Repertoireforpligtelser i deres fulde Omfang, dels vil afstaa fra at søge Indtægterne forøgede ved Fremførelse af Forestillinger, der vel kasse-mæssigt kan byde visse Fordele, der imidlertid efter Mindretallets Opfattelse maa betegnes som smaa og kortvarige, naar de sammenholdes med den blivende Svækkelse af Interessen for Det kongelige Teater, som Fremførelse af saadanne Forestillinger uvægerlig fremkalder hos Det kongelige Teaters sande Venner. Man maa imidlertid gøre sig klart, at et saa stort Beløb som ca. 1,2 Mill. Kr. aarlig ikke vedblivende kan og ej heller bør ydes fra Statens Side. Heri er der heller ikke nogen Uenighed mellem nærværende Mindretal og Flertallet. Uenigheden kommer først frem, naar Talen bliver om, hvorfra det Beløb paa ca. 1,2 Mill. Kr., der skal skaffes udefra, skal tilvejebringes, og om Muligheden herfor overhovedet.

Det har været nærværende Mindretal en meget stor Skuffelse, at det ikke er lykkedes Udvalget for Storkøbenhavns Støtte at opnaa et i finansiel Henseende bedre Resultat end Tilfældet er. Det beskedne Beløb paa 100 000 Kr. aarlig, der stilles i Udsigt fra Hovedstadskommunernes Side, og som tilmed fordres vederlagt med Billetter, maa efter Mindretallets Opfattelse betragtes som ganske utilfredsstillende, At en Hovedstadsbebyggelse, der rummer mellem en Trediedel og en Fjerdedel af Landets samlede Indbyggerantal, og af hvis Beboere Teatret saa godt som udelukkende rekrutterer sit Besøg, ikke har ment at kunne strække sig videre end sket er, bibringer efter Mindretallets Opfattelse hele Planen om Tilskud udefra en saadan Svækkelse, at dens Virkeliggørelse formentlig allerede derved maa siges at være umuliggjort.

Hovedparten af det Beløb, der efter de regnskabsmæssige Opstillinger skal skaffes udefra til Opretholdelse af Det kongelige Teater i sin nuværende Driftsform, foreslaas tilvejebragt ved Dannelse af et saakaldt Kulturfond, hvis væsentligste Indtægter skulde skaffes fra Statsradiofonien, derved at der paalægges visse radiofoniske Udsendelser Forlystelsesskat i Lighed med Teatret, hvilken Forlystelsesskat — baade Teatrets og Radiofoniens — tænkes at indgaa i Kulturfondet. Medens Medlem af nærværende Mindretal *Himmelstrup* er en Tilhænger af og finder det naturligt, at der af Radiofonien — ogsaa ud over de Indtægter, der flyder af det daglige Samarbejde mellem Radiofonien og Teatret — ydes Bidrag til Opretholdelse af Det kongelige Teater paa Grund af den nære kunstneriske og kulturelle Sammenhæng, der bestaar mellem disse 2 Institutioner, er Medlem af Mindretallet *Pinholt* en Modstander af Tilvejebringelsen af et saadant Kulturfond, og iøvrigt en Modstander af, at der paalægges Radiofonien Ydelser udover, hvad der er begrundet i de fra Teatret modtagne Ydelser. Men hvad enten Synspunkterne her er disse eller hine, bliver tilbage den Kendsgerning, at det formentlig vil være forbundet med store Vanskeligheder at faa tilvejebragt en økonomisk Forbindelse mellem Radiofonien og Teatret, der giver Sikkerhed for en saa betydelig økonomisk Støtte til Teatret fra Radiofonien, som Teatrets Opretholdelse i sin nuværende Form nødvendigvis er.

Det vil af ovenstaaende fremgaa, at nærværende Mindretal betragter Øjeblikkets Teaterspørgsmaal væsentlig som et økonomisk Spørgsmaal. Vi tror uden Modsigelse at kunne fastslaa, at Det kongelige Teater ikke kan opretholdes i sin nuværende Driftsform uden et Tilskud udefra paa ca. 1,2 Mill. Kr. aarlig. Vi tror ogsaa at kunne fastslaa, at det ikke i Længden vil være muligt at opnaa mere end en mindre Brøkdels heraf — som Statstilskud, og efter de stedfundne Forhandlinger i Kommissionen maa det stille sig som saare tvivlsomt, om det virkelig kan lykkes at tilvejebringe det manglende — meget betydelige — Beløb fra anden Side.

Under saadanne Forhold melder sig da Spørgsmaalet om en Ændring af Det kongelige Teaters Virksomhed enten ved Overgang til en anden Driftsform eller ved Overgang til Privatdrift.

Spørgsmaalet om andre Driftsformer har, som det fremgaa af Kommissionsbetænkningen Side 131—33, ogsaa været drøftet i Kommissionen, og der er opstillet forskellige budgetmæssige Beregninger herfor. Det er Mindretallets Opfattelse, at et Skuespilhus uden Opera, men med Evne til at give blandede Forestillinger som „Elverhøj“, „Der var engang —“ o. lign. vil kunne gennemføres saaledes, at det ovennævnte Tilskud udefra vil kunne nedbringes med ca. 400 000 Kr., og, saafremt man yderligere ser sig nødsaget til at nedlægge Balletten, med yderligere 100 000 Kr. (se Side 132). Mindretallet skal i saa Henseende henpege saavel paa de i Kommissionen behandlede Forslag (Side 130 o. fig.) som navnlig paa, at Sceneinstruktør Johannes Poulsen dels til en Række Personligheder indenfor Politikernes Kreds, dels indenfor det af Kommissionen nedsatte Budget- og Personaleudvalg har paapeget ogsaa denne Løsning med en i Tid stærkt begrænset Operasæson som en Nødhjælp under de nuværende vanskelige økonomiske Forhold. Mindretallet ønsker ligeledes at fremhæve, at Det kongelige Teater drevet som et Skuespilhus med de Fordele, som ligger i den vederlagsfrie Bygning, i Teatrets Beholdninger af Dekorationer og Udstyr og i dets hele Repertoire, sikkert vil kunne gennemføres med et Statstilskud, der væsentlig begrænses til Forlystelsesskattens Beløb — selv med Opretholdelse af Forpligtelser overfor det nationale Repertoire. Det forekommer nemlig Mindretallet ganske usandsynligt, at Driften af et saadant Teater vil kræve et Tilskud udefra paa ca. $\frac{1}{2}$ Mill. Kr., som af Teaterchefen forudsat (Side 132), al den Stund alle er enige om, at Det kongelige Teater i sin nuværende Driftsform med 3 Kunstater „kun“ kræver Tilskud udefra paa 1,1 à 1,2 Mill. Kr. aarlig.

Som allerede nævnt er Medlem af Mindretallet *Pinholt* af den Opfattelse, at Radiofonien ikke bør paalægges Ydelser udover det i Modydelserne begrundede; under Hensyn dels hertil, dels til Hovedstadskommunernes Stilling mener dette Mindretal, at Teatret nu bør overgaa til Privatdrift med et Statstilskud af Forlystelsesskattens Størrelse og med visse Repertoireforpligtelser.

IX.

Særlige Spørgsmaal (Abonnement, Biletpriser, Fribilletter, Statsafgift, Skolerne, Forbedringer paa den gamle Scene).

A. Udvalgets Indstilling.

Efter Forslag af Formanden for Teaterkommissionen af 1933, Departementschef Graae, nedsattes som et af denne Kommissions Udvalg et Udvalg til Behandling af en Række Spørgsmaal, der vedrører Teatrets Drift og Økonomi, nemlig Spørgsmaalene om Abonnement, Biletpriser, Fribilletter, Statsafgift, Elevskolen, Forbedringer paa den gamle Scene og lignende.

Udvalget har haft følgende Medlemmer:

Fru *Elna Munch*, M. F., Formand.
Forfatteren *Svend Borberg*.
Komponist *Hakon Borresen*.
Generalkonsul *Johan Hansen*.
Kontorchef *M. Korsgaard*.
Teaterchef *Andr. Møller*.
Folketingsmand *Pinholt*.
Redaktør *Georg Wiinblad*.

Udvalget, der afholdt sit første Møde den 22. August 1933, afgav Betænkning den 21. November 1933.

Ved et af Udvalgets Møder har Forstanderen for Balletelevskolen, Skoleinspektør Skibsted, og Lederen af den dramatiske Elevskole, Teaterhistorikeren Robert Neeindam, gjort Udvalget bekendt med disse Skolers Indretning og Virksomhed.

I. Abonnementsordningen.

En Del af Teatrets Biletter til visse af Ugens Aftenforestillinger er paa Forhaand solgt til Teatrets Abonnenter. Et saadant Forhaandssalg har eksisteret i mange Aar ved Teatret, men det har været praktiseret paa forskellige Maader. Tidligere fandt Salget Sted ved, at Teatret bortauktionerede Logerne i Balkon og Etager, der som Regel blev overtaget af Bilettopkøbere, der derefter solgte de enkelte Biletter til Publikum. Men denne Salgsform er man nu gaaet væk fra. Nu melder det teatersøgende Publikum sig direkte til Teatret efter forudgaaende Avertering. I Maj Maaned er det forbeholdt de tidligere Abonnenter at forny Abonnementet, saaledes at disse i de første 14 Dage af Maj Maaned kan reservere sig deres gamle Pladser, og i Slutningen af samme Maaned kan de sikre sig andre

Pladser i Teatret. I Slutningen af Juli Maaned begynder det frie Abonnementsalg, og det fortsættes praktisk talt hele Sæsonen igennem, idet dog det største Salg finder Sted i Sæsonens Begyndelse. I tidligere Tid var der Abonnementsalg til alle Teatrets Aftenforestillinger paa Søgnedage; i de senere Aar har Abonnementet været indskrænket til de 5 Ugedage, og i indeværende Sæson har man forsøgsvis indskrænket det til 4 Dage om Ugen, nemlig Mandag, Tirsdag, Torsdag og Fredag. Pladsløjerne og Gulvet holdes normalt uden for Abonnementet, men der vil fra Teatrets Side ikke være praktiske Hindringer for ogsaa at bortabonnere Pladser i Balkonlogen og paa Gulvet; dette er da ogsaa for et mindre Antal af Pladser sket i indeværende Sæson. — Naar man har begrænset Abonnementet til 4 Dage om Ugen, er det som sagt et Forsøg; men Begrundelsen herfor er, at man staa friere med Hensyn til Salg af Forestillinger til Foreninger og ved Udnyttelse af Succes'er. Abonnementsprisen ligger 10 pCt. under Teatrets sædvanlige Billetpris; endvidere har man i de sidste Teateraar givet Abonnenterne gratis Program. Dette har været en noget dyr Ordning for Teatret, idet det har medført, at Teatret intet Overskud har haft af sit Programsalg, og der vil formentlig ikke være noget i Vejen for, at man fremtidig vil kunne stryge denne Favør til Abonnementsbilletten.

Selv om Abonnementsprisen ligger 10 pCt. under Teatrets ordinære Billetpris, er Abonnementsordningen utvivlsomt til Fordel for Teatret. Abonnementet giver en sikker og betydelig Indtægt for Teatret, for Tiden ca. 250 000 Kr. aarlig. Selv om Teatret i Aar er gaaet over til ogsaa at bortabonnere Pladser paa Gulvet, beslaglægger Abonnementet dog i det store og hele kun de vanskeligst sælgelige Pladser. Det kongelige Teater har over 1 600 Pladser, og normalt er det vanskeligt at faa solgt alle Balkon- og Etagepladser. Et Bortfald af Abonnementet vilde først og fremmest ramme Besøget ved Opførelsen af Teatrets Pligtrepertoire, og det vilde ogsaa ramme danske Dramatikere ret haardt, hvis Abonnementet blev hævet. Vanskeligheden ved Abonnementet ligger i den Ufrihed, det giver ved Repertoirelægningen og i Udnyttelsen af Succes'er. En Abonnementsordning, der hviler paa Forsalg af Billetter til bestemte Dage i Ugen, er betinget af vekslende Repertoire, der maa lægges saaledes, at Abonnenten ikke faar samme Stykke flere Gange — højst i alt Fald 2 Gange — og saaledes at Skuespil, Opera og Ballet, nye og gamle Ting fordeles nogenlunde ligeligt mellem Abonnenterne. — Under Dobbeltsceneordningen, hvor man kunde tilbyde Abonnenterne ogsaa at se Forestillinger paa den nye Scene, lod disse Forhold sig selvfølgelig lettere ordne. — Man har derfor tidligere fra Teaterledelsens Side været inde paa den Tanke at gøre Abonnementet blot til et Forhaandssalg af et vist Antal Billetter, som Køberen kunde placere, som han vilde. Man vilde herved opnaa den økonomiske Sikring af Teatrets Forestillinger, som dette Forhaandssalg vilde give, samtidig med at Teatret fik større Bevægelsesfrihed med Hensyn til Repertoiret. Men Teatrets Pligtrepertoire vilde komme til at lide under en saadan Ordning, og Teatret vilde for ofte komme til at spille sine klassiske Forestillinger for tomme Huse. — Den nuværende Ordning synes imidlertid at virke overordentlig tilfredsstillende for Teatrets Publikum. I Teateraarene 1931—32 og 1932—33 har Antallet af Abonnenter været stigende; nedenfor er der givet en Oversigt over, hvorledes Abonnenterne har fordelt sig over Sæsonen i de nævnte Teateraar, hvor mange Billetter Abonnenterne har beslaglagt, og hvad disse Billetter har indbragt Teatret, samt Indtægten ved Garderobe og Programsalg (kun for Teateraaret 1931—32, idet Abonnenterne i 1932—33 som ovenfor nævnt har faaet gratis Program).

Sæson 1931—32.

	Antal Abonnenter	Antal Billetter	Abonnement	Garderobe
September.....	4 588	11 114	26 560. 54	1 777. 50
Oktober.....	5 241	11 569	30 982. 45	2 892. 25
November.....	5 263	11 032	29 677. 75	2 758. 00
December.....	5 268	9 995	26 943. 80	2 498. 75
Januar.....	5 266	10 532	28 406. 80	2 633. 00
Februar.....	5 264	11 020	29 731. 35	2 755. 00
Marts.....	5 267	10 577	28 560. 35	2 644. 25
April.....	5 245	10 495	28 328. 40	2 623. 75
Maj.....	5 229	10 459	28 180. 65	2 614. 75
I alt....	46 631	96 793	257 372. 09	23 197. 25

183 Abonnementsaftener:

Abonnement.....	257 372 Kr. 09 Øre
Garderobe.....	23 197 — 25 —
Program.....	1 658 — 60 —
I alt....	282 227 Kr. 94 Øre

Sæsonen 1932—33.

	Antal Abonnenter	Antal Billetter	Abonnement	Garderobe
September.....	5 226	11 409	30 070. 10	2 852. 25
Oktober.....	5 301	11 060	29 347. 90	2 765. 00
November.....	5 284	11 672	31 144. 00	2 918. 00
December.....	5 296	10 628	28 462. 35	2 657. 00
Januar.....	5 277	11 584	30 865. 45	2 896. 00
Februar.....	5 266	10 534	28 127. 00	2 633. 50
Marts.....	5 267	12 134	32 466. 60	3 033. 50
April.....	5 235	8 932	23 895. 65	2 233. 00
Maj.....	5 234	10 969	29 228. 10	2 742. 25
I alt....	47 386	98 922	263 607. 15	24 730. 50

188 Abonnementsaftener:

Abonnement.....	263 607 Kr. 15 Øre
Garderobe.....	24 730 — 50 —
I alt....	288 337 Kr. 65 Øre

Abonnementet for Teateraaret 1933—34 er ikke afsluttet endnu, men til Trods for, at Abonnementet nu er begrænset til 4 Ugedage, har Teatret pr. medio November 5 091 Abonnenter, hvilket giver et højere Gennemsnit pr. Abonnementsaften end i de to foregaaende Teateraar.

Om Abonnementssalg skal ske ved Auktion eller ved et direkte Salg til faste Priser maa være et indre Administrationsanliggende og afhængigt af Konjunkturer m. v., men det nuværende Salgssystem har den Fordel, at Abonnementet bestaar af Folk i direkte Forbindelse med Teatret og ikke af tilfældige

Købere, der gennem Billetopkøberne køber Billet til den enkelte Aften. Abonnementskredsen er en Samling af Teatervenner, der er med til at opretholde Det kongelige Teater, og Udvalget fremsætter ikke noget Forslag om Ændring af den bestaaende Ordning.

II. Billetpriserne.

Det kongelige Teater har 4 forskellige Billetpriskategorier: *Almindelig Pris*, *Folkeforestillingspriser*, *Eftermiddagspriser* og *Abonnementspriser*. Almindelig Pris gælder ved de ordinære Aftenforestillinger fra Forestillingsdagen Kl. 1, ved Køb af Billet paa Forestillingsdagen mellem Kl. 10—12 betales der forhøjet Pris, og ved Køb af Billet de to foregaaende Dage før Forestillingen betales der Dobbeltpris. I de senere Aar er Teatret begyndt paa een eller flere Gange om Maaneden at give særlige Aftenforestillinger til reducerede Priser; man ønsker herigennem at komme i Forbindelse med et nyt Publikum, der ikke er i Stand til at betale Teatrets sædvanlige Billetpriser, og de Forsøg, man i den Henseende har gjort — det drejer sig navnlig om Operaforestillinger —, har vundet en saadan Tilslutning, at man agter at fortsætte dermed. Paa den nedenfor angivne Liste er der givet en Oversigt over Teatrets Billetpriser:

Billetpriser for Sæsonen 1933—34.

Almindelig Pris.	Billet	Skat	Garderobe	Ialt	1932—33	Nedsættelse
1. Parket	6.00	+ 1.20	+ 0.25	= 7.45	8.65	1.20
2. — A.	5.00	+ 1.00	+ 0.25	= 6.25	7.45	1.20
2. — B.	4.00	+ 0.80	+ 0.25	= 5.05	6.25	1.20
Parterre	3.50	+ 0.70	+ 0.25	= 4.45	5.05	0.60
Balkon A.	5.00	+ 1.00	+ 0.25	= 6.25	7.45	1.20
— B.	3.50	+ 0.70	+ 0.25	= 4.45	5.05	0.60
1. Etage A.	3.50	+ 0.70	+ 0.25	= 4.45	5.05	0.60
1. — B.	3.00	+ 0.60	+ 0.25	= 3.85	4.20	0.35
2. — A.	3.00	+ 0.60	+ 0.25	= 3.85	4.20	0.35
2. — B.	2.00	+ 0.40	+ 0.25	= 2.65	3.00	0.35
Galleri A.	1.30	+ 0.30	+ 0.25	= 1.85	2.05	0.20
— B.	1.10	+ 0.25	+ 0.25	= 1.60	1.75	0.15
— C.	0.60	+ 0.15	+ 0.25	= 1.00	1.15	0.15

Forhøjet Pris.

1. Parket	8.00	+ 1.60	+ 0.25	= 9.85	11.05	1.20
2. Parket A.	6.50	+ 1.30	+ 0.25	= 8.05	9.25	1.20
2. — B.	5.50	+ 1.10	+ 0.25	= 6.85	8.05	1.20
Parterre	4.50	+ 0.90	+ 0.25	= 5.65	6.25	0.60
Balkon A.	6.50	+ 1.30	+ 0.25	= 8.05	9.25	1.20
— B.	4.50	+ 0.90	+ 0.25	= 5.65	6.25	0.60
1. Etage A.	4.50	+ 0.90	+ 0.25	= 5.65	6.25	0.60
1. — B.	4.00	+ 0.80	+ 0.25	= 5.05	5.40	0.35
2. — A.	4.00	+ 0.80	+ 0.25	= 5.05	5.40	0.35
2. — B.	2.50	+ 0.50	+ 0.25	= 3.25	3.60	0.35
Galleri A.	1.80	+ 0.40	+ 0.25	= 2.45	2.65	0.20
— B.	1.60	+ 0.35	+ 0.25	= 2.20	2.35	0.15
— C.	0.85	+ 0.20	+ 0.25	= 1.30	1.45	0.15

Dobbelt Pris.	Billet	Skat	Garderobe	Ialt	1932—33	Nedsættelse
1. Parket	12.00	+ 2.40	+ 0.25	= 14.65	17.05	2.40
2. — A.	10.00	+ 2.00	+ 0.25	= 12.25	14.65	2.40
2. — B.	8.00	+ 1.60	+ 0.25	= 9.85	12.25	2.40
Parterre	7.00	+ 1.40	+ 0.25	= 8.65	9.85	1.20
Balkon A.	10.00	+ 2.00	+ 0.25	= 12.25	14.65	2.40
— B.	7.00	+ 1.40	+ 0.25	= 8.65	9.85	1.20
1. Etage A.	7.00	+ 1.40	+ 0.25	= 8.65	9.85	1.20
1. — B.	6.00	+ 1.20	+ 0.25	= 7.45	8.05	0.60
2. Etage A.	6.00	+ 1.20	+ 0.25	= 7.45	8.05	0.60
2. — B.	4.00	+ 0.80	+ 0.25	= 5.05	5.65	0.60
Galleri A.	2.60	+ 0.60	+ 0.25	= 3.45	3.85	0.40
— B.	2.20	+ 0.50	+ 0.25	= 2.95	3.25	0.30
— C.	1.20	+ 0.25	+ 0.25	= 1.70	2.05	0.30

Folkeforestillingspriser.

	Billet	Skat	Garderobe	Ialt
1. Parket	4.00	+ 0.80	+ 0.25	= 5.05
2. — A.				
Balkon A.				
2. Parket B.	3.00	+ 0.60	+ 0.25	= 3.85
Parterre				
Balkon B.				
1. Etage A.	2.00	+ 0.40	+ 0.25	= 2.65
1. Etage B.				
2. — A.				
2. — B.				
Galleri A.				
— B.	0.75	+ 0.15	+ 0.25	= 1.15
— C.				
	0.60	+ 0.15	+ 0.25	= 1.00

Eftermiddagspriser.

1. Parket	3.60	+ 0.80	+ 0.25	= 4.65
2. — A.	2.70	+ 0.60	+ 0.25	= 3.55
2. — B.	2.25	+ 0.50	+ 0.25	= 3.00
Parterre	2.00	+ 0.40	+ 0.25	= 2.65
Balkon A.	2.70	+ 0.60	+ 0.25	= 3.55
— B.	2.00	+ 0.40	+ 0.25	= 2.65
1. Etage A.	2.00	+ 0.40	+ 0.25	= 2.65
1. — B.	1.25	+ 0.25	+ 0.25	= 1.75
2. — A.	1.25	+ 0.25	+ 0.25	= 1.75
2. — B.	1.00	+ 0.20	+ 0.25	= 1.45
Galleri A.	0.75	+ 0.15	+ 0.25	= 1.15
— B.	0.50	+ 0.10	+ 0.25	= 0.85
— C.	0.20	+ 0.10	+ 0.25	= 0.55

Abonnementspriserne.	Billet	Skat	Garderobe	Ialt
Balkon A.....	4.50	+ 0.90	+ 0.25	= 5.65
— B.....	3.15	+ 0.70	+ 0.25	= 4.10
1. Etage A.....	3.15	+ 0.70	+ 0.25	= 4.10
1. — B.....	2.60	+ 0.60	+ 0.25	= 3.45
2. — A.....	2.60	+ 0.60	+ 0.25	= 3.45
2. — B.....	1.65	+ 0.35	+ 0.25	= 2.25
Galleri A.....	1.15	+ 0.25	+ 0.25	= 1.65
— B.....	1.00	+ 0.20	+ 0.25	= 1.45

Af denne Oversigt vil det ses, at Teatret fra indeværende Teateraar at regne har nedsat sine Billetpriser til de ordinære Aftenforestillinger ret betydeligt. Til Illustration af, hvad denne Reduktion i Billetprisen betyder, skal det oplyses, at Teatrets Indtægt ved udsolgt Hus til ordinær Pris efter de nugældende Billetpriser udgør 5 421 Kr. 90 Øre, medens udsolgt Hus til de tidligere gældende ordinære Priser gav en Indtægt paa 6 277 Kr. 75 Øre. Ligesom de øvrige københavnske Teatre har Det kongelige Teater siden 1917 haft den Ordning, at enhver Telefonbestilling betales med et mindre, fast Beløb uden Hensyn til, om Bestillingen er stor eller lille. Beløbet, der for Tiden udgør 20 Øre, opkræves paa den Maade, at de bestilte Billetter lægges i en Konvolut med et paatrykt Mærke lydende paa 20 Øre. Teatret har af denne Afgift en Indtægt paa ca. 4 000 Kr.

Udvalget ønsker ikke at stille noget Forslag angaaende Ændring i de nu fra indeværende Teateraars Begyndelse gældende Billetprissatser, idet der først bør indhøstes nogen større Erfaring med Hensyn til, hvorledes den foretagne Reduktion vil indvirke paa Publikums Søgning til Teatret og paa Teatrets Økonomi. Det kongelige Teaters Billetpriser bør efter Udvalgets Mening ligge saaledes, at Teatrets Kunst kan naa ud til saa vide Befolkningskredse som muligt. Jo flere Folk der kommer til Teatret, des bedre udfylder Teatret sin Mission. Stort Besøg selv til reducerede Priser giver jo i øvrigt ogsaa Teatret større Indtægter ved Garderobeafgift, Programsalg m. v.

I Henhold til Lov Nr. 677 af 22. December 1919 om Forbud mod Videre salg af Billetter til offentlige Forestillinger er Handel med Teaterbilletter for at opnaa Fortjeneste forbudt. (Loven tillader dog stadig, at Det kongelige Teaters Loger bortsælges ved offentlig Auktion, og for de saaledes solgte Billetter gælder Forbudet mod Videre salg for at opnaa Fortjeneste ikke). I Henhold til samme Lovs § 2 kan Boglader, Bureauer, Kiosker og lignende Forretninger gennem Undervisningsministeriet faa Bevilling til mod et af dette Ministerium fastsat Vederlag at modtage og besørge Forudbestilling af Billetter til offentlige Forlystelser. Billetsalget til Det kongelige Teater var indtil 1930 fordelt paa ganske enkelte Billetbureauer, men i de sidste 3 Aar er der ved Teatrets Foranledning opstaaet en Mængde Billetsalgssteder, der efter anbefaling fra Teatret har opnaaet den fornødne Bevilling til Videre salg af Teatrets Billetter. Det er af Teaterchefen oplyst, at man nu kan købe Billet til Det kongelige Teater ved Københavns og Frederiksberg Telefon Kiosker, og at der tillige rundt omkring i Københavns forskellige Bydele er Udsalgssteder for Teatrets Billetter. Ogsaa i Hovedstadens Opland og paa det øvrige Sjælland er der Handlende, der har faaet Bevilling til Videre salg af Det kongelige Teaters Billetter, og der er ingen Tvivl om, at denne meget betydelige Udvidelse af Billetsalgssteder har bragt Teatret i Forbindelse med en større Publikumskreds.

Paa Grænsen imellem egentlige Fribilletter og solgte Billetter ligger de Billetter, som Teatret til en meget billig Pris stiller til Raadighed for Forfattere, Komponister, den studerende Ungdom m. fl. Teatret har i dette Øjemed indført en saakaldt „Studiepris“, hvorefter der incl. Garderobeafgift betales 2 Kr. 05 Øre paa Gulv og Balkon, 1 Kr. 45 Øre i Etagerne og 60 Øre paa Galleriet. Til denne Studiepris giver Teatret Adgang for Elever paa Kursus, Seminarier og Skoler (uden for København), alle Studerende ved Universitetet, Polyteknisk Læreanstalt, Farmaceutisk Læreanstalt, Statens Lærerhøjskole, Statens Gymnastikinstitut, Landbohøjskolen, Musikkonservatoriet, Militærets Elevskoler, Kunstakademiet, Handelshøjskoler og i Enkelttilfælde til Musikstuderende med privat Lærer. Endvidere faar skønlitterære Forfattere og Tonekunstnere gennem Dansk Forfatterforening, Danske Dramatikeres Forbund og Dansk Tonekunstnerforening ogsaa Adgang til Teatret til Studiepris. — Endelig har Teatret i nogle Aar haft Aftale med Dansk Skolescene, saaledes at dens ældste Hold faar Lejlighed til at komme 2 à 3 Gange til Teatrets Aftenforestillinger, naar der er Plads. — For hver Billet betaler Skolescenen 1 Kr. 25 Øre.

III. Fripladser og Fribilletter.

I Teatret er der et Antal faste Pladser, som aldrig udbydes til Salg, og hvortil en Del Personer paa Embeds Vegne eller af andre Grunde har Adgang. I 1922, da Spareudvalget vedrørende Det kongelige Teater afgav Betænkning, opgaves Antallet af Fripladser ved Aftenforestillingerne til 77 og ved Eftermiddagsforestillingerne til 57; dette Tal er nu ganske betydeligt nedbragt, idet der nu kun findes 14 faste Fripladser ved Aftenforestillingerne og 10 ved Eftermiddagsforestillingerne. Til disse faste Fripladser har Repræsentanter for Politi, Brandvæsen, Embedsmænd fra Undervisningsministeriet, Justitsministeriet, det Hovedrevisorat, der reviderer Teatrets Regnskaber, Hofmarskallatet, afgaaede Teaterchefer, Teatrets nuværende og afgaaede mandlige Personale, Privatteatrenes Direktører, Pressen m. m. Adgang. De Personer, der har Adgang til de faste Fripladser, betaler kun Garderobeafgiften. Det samme gælder for de Fribilletter, der gives til Ministrene med Fruer, Departementschefen i Undervisningsministeriets 2det Departement med Frue, Tingenes Formænd med Fruer, afgaaede Undervisningsministre og til Rigsdagsmændene.

Tillige gives der Fribilletter mod Forevisning af Kort til en Del Personer, der har en vis Tilknnytning til Teatret, f. Eks. Personalets Hustruer, Enker efter fremtrædende Medlemmer af Personalet, fhv. Skuespillerinder og Balletdanserinder, Stiftere af eller Bestyrelser af Legater, der støtter Teatrets Kunstnere, Dansk Skuespillerforbunds Medlemmer m. v. — Men for disse Fribilletter, der udleveres mod Forevisning af Kort, erlægges der en Afgift paa 60 Øre eller 1 Kr. 45 Øre, og Kortet giver som Regel kun Adkomst til at faa udleveret Billet efter et vist Tidspunkt paa Dagen.

Udvalget har intet principielt at bemærke til den ovenfor skitserede Ordning af Teatrets Fripladser og Fribilletter, men man er enig med Teatrets Ledelse i, at der søges gennemført en rimelig Begrænsning af Fribilletterne.

IV. Statsafgift.

I Henhold til Lov Nr. 104 af 1. April 1922 om Afgift af offentlige Forestillinger og Fremvisninger m. v. svares der en Afgift af ca. 20 pCt. direkte til Statskassen af Det kongelige Teaters Billetindtægt. — Denne Afgift blev oprindeligt paalagt Teatret i Henhold til Lov Nr. 112 af 13. Maj 1911; Afgiften beløb sig den Gang til 10 pCt. af Billetindtægten, men i 1919 blev Afgiften sat op til det dobbelte, og den nuværende Lov fastholdt denne Procentsats. Af Bemærkningerne til det i Februar 1911 fremsatte Lovforslag fremgaar det, at der i København i Henhold til Plan for Fattigvæsenet i denne By af 1. Juli 1799 blev opkrævet en 10 pCt.'s Afgift af alle offentlige Forestillinger; senere blev denne Afgift nedsat til 5 pCt. for alle Indlændinge, saaledes at 10 pCt.'s Afgiften kun gjaldt for de Forestillinger, der gaves af Udlændinge. Uden for København er der ogsaa inden 1911 opkrævet en af Øvrigheden fastsat Kendelse for offentlige Forestillinger, og det nye i Loven af 13. Maj 1911 om Afgift af offentlige Forestillinger og Fremvisninger er altsaa navnlig det, at Staten faar Andel i denne Afgift, idet Staten ifølge denne saavel som ifølge de senere Ændringer i Loven oppebærer $\frac{2}{3}$ af den saakaldte Forlystelsesskat. — Ifølge det oprindelige Lovforslag skulde Københavns Kommune ogsaa have $\frac{1}{3}$ af den Det kongelige Teater paahvilende Afgift, men efter Lovforslagets Behandling i Landstinget udgik denne Bestemmelse, saaledes at Afgiften nu indgaar uden Afkortning i Statskassen. Det kan i øvrigt i denne Forbindelse oplyses, at Det kongelige Teater heller ikke før Loven af 13. Maj 1911 betalte nogen Afgift til Københavns Kommune, idet den af Teatret tidligere til denne Kommune erlagte Afgift bortfaldt i 1869 som et af Vederlagsvilkaarene ved Statens Overdragelse til Kommunen af Fæstningsterrænet.

I de sidste 5 Finansaar har Teatret indbetalt følgende Beløb i Statsafgift:

1928—29	237 854 Kr. 11 Øre
1929—30	239 192 — 55 —
1930—31	230 792 — 22 —
1931—32	314 891 — 22 —
1932—33	283 376 — 80 —

Statsafgiften belaster saaledes Teatrets Budget i betydelig Grad. Da Teatret er en Statsinstitution, vil man dog muligvis fra et statsfinansielt Synspunkt kunne se bort herfra, medmindre det vil kunne siges, at Statsafgiften forhindrer Teatret i at sætte sine Billetpriser saa lavt, at det kan faa det store Publikum i Tale. — Om Det kongelige Teater skulde fritages for at betale Statsafgift af sin Forestillingsindtægt, hvilket vilde kræve en Lovændring, skal Udvalget ikke tage Stilling til, idet det maa betragtes som et rent statsfinansielt Spørgsmaal, men Udvalget vil gerne pege paa, at der indenfor den gældende Lovs Rammer er Mulighed for ved visse Forestillinger at fritage Teatret for at betale Statsafgift. Ifølge § 7 i den gældende Lov om Afgift af offentlige Forestillinger m. m. er Finansministeriet (Skattedepartementet) bemyndiget til at eftergive eller nedsætte Afgiften, naar afgiftspligtige Forestillinger og Fremvisninger *iværksættes i Undervisningsojemed ved Foranstaltning af eller Aftale med Skoler, eller de har et videnskabeligt Formaal eller tjener til Oplysningens Fremme*. I Henhold til denne Bestemmelse er der givet Fritagelse for Udredelse af Statsafgift for den Betaling, der ydes for Skoleelevernes Billetter i Henhold til Overenskomsten mellem Dansk Skolescene og Det kongelige Teater, og endvidere er der meddelt Afgiftsfritagelse

for Billetter, der efter Aftale med de under den offentlige Folkeskole henhørende Skoler og andre Skoler, der giver tilsvarende Undervisning, i Undervisningsøjemed leveres til Elever i saadanne Skoler. Ifølge den fornævnte Lovbestemmelse er der imidlertid ogsaa Mulighed for, at de Forestillinger, der tjener til Oplysningens Fremme, kan fritages for Statsafgift, og det forekommer Udvalget, at mange af Teatrets klassiske Forestillinger i første Række kan siges at tjene dette Formaal. Dette gælder jo navnlig Teatrets Opførelser af danske Klassikere: Holberg, Ewald og Oehlenschläger, men ogsaa mange Operaopførelser maatte kunne falde ind under denne Ramme. Teatrets 2 Prøve-Operaforestillinger i Forum opnaaede saaledes Skattefrihed.

V. Skolerne.

Ved Det kongelige Teater er der *Ballettelevskolen, den dramatiske Elevskole*, der omfatter en Opera- og en Skuespilskole, samt endelig *Danseskolen*, der er delt i et ældste og yngste Hold.

Ballettelevskolens Formaal er at bibringe Balletbørnene de nødvendige Skolekundskaber, idet disse Børn, der ved Teatrets Foranstaltning uddannes til Dansere og Danserinder ved Balletten, af Hensyn til deres Træning og deres Deltagelse i Teatrets Forestillinger ikke vil kunne følge Undervisningen i en almindelig Skole. Det første Forsøg paa at oprette en Skole for Balletbørnene blev gjort i 1813, men først fra 1857 kan der siges at have været en virkelig Skole for Balletteleverne. I 1878 skete der vigtige Reformforbedringer, og i de forløbne Aar er der foretaget mange Ændringer med en Udvidelse af Undervisningsfagene. Som Grundlag for Undervisningen benyttes de almindelige for Folke-, Mellem- og Realskolen foreliggende Lærebøger, dog lægges der i langt højere Grad end ved andre Skoler Vægt paa dansk Litteratur og Litteraturhistorie. Lærebøger anvendes dog kun, naar alle Børn er til Stede, og paa de Dage eller i de Timer, hvor en Del af Eleverne er optaget ved Prøver, maa Lærerne under Samtaleform søge at bibringe Eleverne almene Kundskaber. Der undervises ogsaa i Sprog, blandt hvilke Fransk betragtes som Hovedsproget. Skolen afsluttes uden Eksamen. Der undervises fra 12—18 ugentlige Timer, og da Undervisningen i visse Perioder paa Grund af Elevernes Deltagelse i Prøver er ret uregelmæssig, varer Undervisningen som Regel til Elevens fyldte 17. Aar. Elevernes Standpunkt til Kundskaber angives at være relativt tilfredsstillende, men Skolens Leder har dog peget paa, at der tiltrænges en bedre Sprogundervisning samt en Forbedring af de yngste Elevers Undervisning. Den aarlige Udgift for Teatret ved Ballettelevskolen udgør ca. 13 000 Kr. En Forbedring af Sprogundervisningen vil antagelig medføre en aarlig Merudgift paa 12 à 1 300 Kr., medens Indretning af en særlig Undervisning for de yngre Børn vil koste ca. 2 000 Kr. aarlig. Hvis man ikke vil ofre dette Beløb, foreslaar Lederen, at man ligesom i tidligere Tid fordrer, at Eleverne inden Optagelsen skal have gaaet i Skole i mindst et Aar. Udvalget maa foretrække denne sidste Udvej og skal i øvrigt bemærke, at selv om Ballettelevskolen set fra et kundskabsmæssigt Standpunkt under de givne Forhold arbejder tilfredsstillende, kan der dog af pædagogiske og andre Grunde være Betænkeligheder ved Opretholdelse af en saadan Skole. Livet inden for Teatret er ikke sundt for Børn, og det kan virke uheldigt paa et Barns aandelige Udvikling, at det sidder paa Skolebænk med Børn, der alle er bestemt for en og samme Livsvej. Anvendelse af

Børnene i Forestillinger, der varer til sen Aften, kan virke nedbrydende paa deres Sundhed; fra Teatrets Ledelse har man ogsaa sin Opmærksomhed henvendt herpaa, og det undgaas nu saa vidt muligt at anvende Børnene ved Forestillingerne i de sene Aftentimer. Fra sagkyndig Side hævdes det, at Ballettens Standard vanskeligt vilde kunne holdes, hvis Balletelevskolen blev nedlagt, idet Børnenes Træning og anden Forberedelse til deres fremtidige Arbejde kræver, at Børnene er paa Teatret en saa stor Del af Dagen, at man for at bibringe dem de nødvendige Skolekundskaber maa have en Skole, der er særlig indrettet for Balleteleverne, og Udvalget har derfor indskrænket sig til at pege paa de uheldige Sider, der kan klæbe ved en saadan speciel Børneskole, idet man samtidig fremhæver, at der baade med Hensyn til Tidspunktet for Optagelse, med Hensyn til Tilsynet med Børnene, med Hensyn til Planen for Læseskolen og dennes Gennemførelse uden unødvendige Indgreb i Skolevirksomheden ved Prøver og lign. maa tages alle mulige Forholdsregler for at begrænse disse uheldige Sider.

Den dramatiske Elevskole er oprettet i 1886. Initiativet til dens Oprettelse skyldes navnlig et Ønske fra Teatrets unge Kunstnere, der henvendte sig til Ministeriet ud fra Overbevisningen om, at Skuespilkunsten kræver et alvorligt Forstudium og metodisk Vejledning; de unge Kunstnere haabede, — som det er blevet sagt —, at en daglig dramatisk Fællesundervisning vilde kunne bære Frugt ikke alene for Det kongelige Teater, men paa Scenerne rundt omkring i Landet. I tidligere Tid betalte Eleven intet for Undervisningen, men nu er Skolen i Lighed med andre af Statens Skoler og Lærestalter en Betalings-skole, hvor hver Elev betaler 40 Kr. maanedlig i Sæsonens 9 Maaneder. Skolen kostede i Sæsonen 1932—33 lidt over 12 000 Kr., men da Elevkontingentet beløb sig til lidt over 7 000 Kr., kostede Skolen altsaa Teatret ca. 5 000 Kr. For at komme ind paa den dramatiske Elevskole maa man bestaa en Optagelsesprøve, og der kræves en dramatisk Lærers eller Sangpædagogs Indstilling, inden Aspiranten faar Lov til at aflægge Prøve. Der optages som Regel 10 Elever om Aaret. Der undervises i Diktion og Fremstillingen af nyere Skuespil, i Holberg og klassiske Skuespil, i Kultur- og Musikhistorie, Versfremsigelse, Teaterhistorie m. v., og desuden omfatter Undervisningen ogsaa Timer i Dans og Plastik og i Fægtning. I Operaklassen faar Eleverne tillige dramatisk Sangundervisning. Uddannelsen er toaarig, og der afsluttes med en Eksamen, der afholdes i Maj Maaned. Et Par af de fra Skolen afgaaede Elever bliver som Regel antaget af Det kongelige Teater, men tillige er der ret stor Efterspørgsel efter Skolens Elever fra andre Teatre, saaledes at største Delen af de afgaaede Elever opnaar Engagement. Med faa Undtagelser har alle betydende danske Scenekunstnere faaet deres Uddannelse paa Det kongelige Teaters dramatiske Elevskole, og Udvalget kan efter det om Virksomheden og dens Resultater oplyste anbefale, at den opretholdes. Fra Dansk Skuespillerforbund har man faaet en Henvendelse om, at Skolen gøres vederlagsfri, saaledes at Adgangen til Skolen gøres uafhængig af Aspirantens Betalingsevne. Udvalget skal heroverfor oplyse, at særlig begavede Elever har Adgang til hele eller halve Fripladser gennem Indtægter af et Legat, der er oprettet med dette Formaal for Øje, og at Eleverne i øvrigt kan indtjene en væsentlig Del af Skolepengene ved at udføre Tjeneste i Teatrets Forestillinger.

Danseskolen er delt i ældste og yngste Hold og er et nødvendigt Led i Balletpersonalets og Balletelevernes Uddannelse; den koster ca. 1 000 Kr. aarlig, og Udvalget har ikke noget at bemærke til denne Skole.

VI. Forbedringer paa den gamle Scene.

Direktør Ivar Schmidt har gjort Udvalget bekendt med en meget omfattende Plan, der gaar ud paa Ændring af Scene- og Tilskuerrum, Indretning af Prøvescene og Prøvesale m. m., og Teaterchefen har fremsat Bemærkninger angaaende Prøve- og Magasinplads paa Teatret. Udvalget forbeholder sig at vende tilbage til denne Sag, naar Direktør Ivar Schmidts Forslag er endelig udarbejdet, idet man henstiller, at dette Forslag ogsaa behandles i Budgetudvalget, og at det derefter i Forbindelse med andre Planer om bygningsmæssige Forandringer af Teaterbygningen behandles i et Fællesmøde mellem Budgetudvalget og nærværende Udvalg.

Bilag

Et af Medlem af Teaterkommissionen Direktør Ivar Schmidt fremsat Forslag vedrørende bygningsmæssige Forandringer m. v.

Som Medlem af Budget- og Personaleudvalget har jeg fulgt og deltaget i Bestræbelserne for at bringe Udgifterne ned. Naar jeg har ønsket at fremsætte mit Forslag som et samlet Hele — og hertil faaet Tilladelse saavel af nævnte Udvalgs Formand som af Teaterkommissionens Formand — er det, fordi jeg mener, at Besparelser og Nedskæringer vel kan være gode, men ikke tilstrækkelige til at bringe Teatret ud af dets nuværende Situation. Hertil kræves efter min Mening en radikal Omlægning af hele Det kongelige Teaters Arbejdsmetode og daglige Virksomhed.

Det drejer sig først og fremmest om at skaffe Prøvescener. I den Henseende skal jeg henvise til Teatrets Malersal, der er saa stor, at der kunde indrettes en Scene med samme Maal som Teatrets Scene. Endvidere vil der, hvis man gennemfører et fra Teatrets Side fremsat Forslag om at overbygge det gamle Kedelhus, kunne skaffes Teatret en Prøvesal til, samtidig med at der i denne Bygningsdel vilde kunne skaffes Teatret Rum for Materialier i Scenens umiddelbare Nærhed. En tredje og mindre Prøvesal foreslaar jeg indrettet i det Konditori, der nu findes ud for 2. Etage. Konditoriet skulde erstattes af en Bar i Foyeren ud for 2. Etage, saaledes at Teatret ikke mistede nogen Indtægt ved Konditoriets Nedlæggelse.

Med tilstrækkelige Prøvescener af den rette Størrelse vil det daglige Arbejde paa selve Scenen i høj Grad forenkles, idet jeg tænker mig Forestillingerne saavidt færdiggjorte paa Prøvescenen, at selve Scenen kun skulde bruges til eventuelt afsluttende Prøver og Generalprøver. Det er klart, at dette Forslag dækker over ret betydelige Ændringer i det daglige Arbejde med Hensyn til Anvendelse af Prøvedekorationer og Formindskelse af det tekniske Personale. Jeg har haft Lejlighed til i Stockholm meget nøje at gøre mig bekendt med alle Forhold paa begge Sider af Rampen; man har med stor Elskværdighed besvaret alle de af mig stillede Spørgsmaal med Hensyn til Administration. Navnlig er Tilvejebringelse af en Prøvescene med de „rigtige“ Maal meget vigtig; herved vilde man opnaa, at Scenen kun anvendes til Generalprøverne og til Forestillingerne, dette vil i høj Grad lette Teatrets daglige Arbejde og gøre det muligt at færdiggøre et større Antal Forestillinger inden for en kortere Tid. I den nuværende Malersal vil der

kunne indrettes en ideel Prøvescene; i Forvejen staar dette Lokale med Elevator i Forbindelse med Hovedscenen, og der er Plads nok til, at Prøvescenen vil kunne lydisoleres fra den nu op til Malersalen stødende Snedkersal. Ved Indretning af denne Prøvescene berøver man ganske vist Teatret dets Malersal, men skal man fra et teaterteknisk Standpunkt vælge mellem en Malersal og en Prøvescene af samme Størrelse som Teatrets egen Scene, maa man vælge det sidste. Hermed være ikke sagt, at det ikke kan betyde en Lettelse for Teatret at have sin Malersal inden for Bygningen, men lægges Malersalen uden for Bygningen, drejer det sig dog kun om Transport af de malede Tæpper een Gang, og tilmed vil det være muligt i Teatrets Nærhed at skaffe en fortræffelig Malersal, der næppe vil koste Teatret noget at leje, og med Hensyn til de daglige Reparationer af Kulisser, Sætstykker m. v., vil disse sikkert kunne udføres paa Loftet oven over Tilskuerpladsen, det saakaldte Kroneloft.

Paa et Teater har Anskaffelsen af Lærred og Træ til Dekorationer altid været regnet for en stor Bekostning, og den er ikke blevet mindre gennem Aarene med de stærkt stigende Priser. Det vil være af Betydning for Det kongelige Teater, at Maalene paa alle Dekorationer formindskes, det vil kræve mindre Stof og betydeligt mindre Træmateriel, men tilbage bliver Anskaffelsen af Lærred. Her har jeg gennem en lang Aarrække fulgt Forsøg, man andetsteds har gjort med Anvendelse af Papir i Stedet for Lærred. Det har vist sig praktisk, holdbart, let og velegnet at male paa, farvebesparende og endelig i Anskaffessum kun en ringe Del af, hvad Lærred koster. Den her omtalte Anvendelse af Papir har fundet Sted uden Imprægnering; noget saadant vil jo selvsagt ikke kunne lade sig gøre her. Nu er det lykkedes mig gennem mange Forsøg at faa fremstillet en Imprægneringsmetode, som hindrer Papiret i at brænde. Jeg forelægger for den ærede Kommission en Prøve af Papir imprægneret efter denne Metode. Efter et foreløbigt Skøn vil der ved Fremstillingen af Tæpper efter denne Metode spares 60 à 65 pCt.

Allerede ved mit Indlæg i Plenarforsamlingen tillod jeg mig at gøre opmærksom paa, at Det kongelige Teater i teknisk Henseende ikke opfylder de Krav, man maa stille til et Teater med et vekslende Repertoire inden for 3 Kunstarter. Det er min Overbevisning, at man inden for den nuværende Bygnings Rammer vil kunne foretage saadanne Ændringer, at Teatrets Økonomi vil kunne forbedres, samtidig med at det daglige Arbejde i høj Grad vil lattes.

Mit Forslag gaar i denne Henseende ud paa at hæve Scenegulvet, der ved den sidste Ombygning blev sænket ca. 25 cm, saaledes at Gulvet nu ligger ca. 82 cm over 1. Række i 1. Parket. Det bemærkes, at Det kongelige Teaters Scene i Forvejen var lavere end de allerfleste Scener; det skal her anføres, at f. Eks. Kungl. Dramatiske Teatern er 1,20 m over 1. Række i 1. Parket, i lige Maade er Aarhus Teater 1,20 m hævet. Odense Teater, der regnes for at ligge lavt, er dog 1 m hævet over Tilskuerpladsen.

Ved Hævning af Scenen noget op over dens tidligere Højde vil de spillende komme i nærmere Rapport med Publikum; samtidig gaar mit Forslag ud paa at ændre Prosceniet ved at rykke Jerntæppet frem foran Brandmuren. Ved denne Ændring, som i teknisk Henseende *kan* gennemføres og som i kunstnerisk Henseende ikke vil gøre noget Indgreb i Teatrets nuværende Arkitektur, vil der vindes, at de spillende kommer 2 m længere frem. Prosceniet forenkles, men bibeholder sin Stil og indsnævres samtidig ca. 1½ m, hvorved det vil faa samme Bredde som

Operaen i Stockholm. Prosceniets Fremspring og Indsnævring vil gøre Teatret bedre egnet for det intime Skuespil uden at berøve det dets Rumforhold med Hensyn til store Operaer og Skuespil. Det kræver en Overbygning af Kapellet i Lighed med, hvad det har været gennem alle Aarene, indtil Dr. Mantzius i sin Direktørperiode lod Forscenen bortskære. En Hævning af Scenen vil ikke medføre, at Overbygning af Kapellet vil blive til Gene for dettes Medlemmer, og en saadan Overbygning er efter min Mening paakrævet, alene paa Grund af det Forbud, Brandvæsenet har nedlagt i Aar mod, at Teatrene anbringer Dekorationer eller Dele af Dekorationer foran Jerntæppet. (Folketeatret maatte saaledes lade hele sit nye Proscenium i gammeldags Stil nedrive, da det var udført af Teatermateriel og anbragt uden for Jerntæppet).

Der vil ved dette Forbud være sat en Bom for alle de store Iscenesættelser, der som hidtil har været anbragt uden for Jerntæppet — ud over Orkestergraven.

Ombygningen af Scenen vil muliggøre en Udvidelse af Drejescenen med indtil 3 m, hvad der vil være af meget stor Betydning og uden alt for store Omkostninger, da selve Maskineriet ikke skal ændres. Samtidig med, at denne Del af mit Forslag vil medføre, at Teatret gøres intimt, vil ogsaa Begrænsningen af Prosceniet medføre Anvendelse af Dekorationer af mindre Format, Besparselse af Materiel saavel som af Arbejdskraft.

Samtidig gaar mit Forslag ud paa, at der foretages Ændring af Tilskuerrummet paa Gulvet og i Balkonen. Dette kan gøres ved at inddrage Rundgangen i den bageste Del af Tilskuerpladsen. Samtidig tænkes de tidligere projekterede Loger under henholdsvis Konge- og Hofdamelogen opført. Dette vil bevirke, at hele Forholdet mellem Kapel og Tilskuerpladsen bliver mere kunstnerisk afsluttet.

Efter de foreløbige Samtaler, jeg har haft med Brandvæsenet, vil der ikke stille sig væsentlige Hindringer i Vejen for Planen. En yderligere Udgang fra Parterret vil kræve Trappepartiet hævet.

Den nuværende Parterregarderobe tænkes omdannet til Bar — og Forsalen i Stueetagen ved nogle mindre Ændringer omdannet til Foyer, saaledes at Foyeren i Balkonen aflastes i højst fornøden Grad. I Balkonen tænkes Pladslogen udvidet til begge Sider. Ved denne Plads-Indvinding paa Gulvet og i Balkonen vil ialt fremkomme 150 nye Pladser, saa selv om Bekostningen ved Prosceniets Ombygning, Jerntæppets Flytning, Scenegulvets Hævning, Ændringer paa Tilskuerpladsen, Indretning af Prøvescener etc. vil andrage en ret stor Sum, vil denne ved den forøgede Billetindtægt, der vil fremkomme i Henhold til Direktør Hejles Projekt, i Løbet af en eller to Sæsoner kunne dække samtlige Omkostninger.

Mit Forslag omfatter endvidere en Ændring af Tilgang og Tilkørsel til Teatret, idet jeg foreslaar, at alle Billetter *tydeligt* mærkes med „Lige Numre“ og „Ulige Numre“, saaledes at Begrebet „højre“ og „venstre“ helt udgaar, — ved Indgang til Teatret skal store Skilte tydeligt angive „Lige Numre“ og „Ulige Numre“ over de respektive Opgange. Det vil i saa Henseende være formaalstjenligt, at den midterste Port slet ikke benyttes, saaledes at Publikum helt ude fra vænnede sig til, hvor de skulde ind. Ved Operaen i Stockholm er der kun een Kontrollør i Forsalen, der dirigerer Færdslen. Paa samme Maade er det, at jeg har tænkt

mig, at enhver Kusk eller Chauffør skal forespørge, om Passagererne har lige eller ulige Numre. Er det lige Numre, er Indgangen under Halvtaget mod Holmens Kanal, og ulige Numre er gennem Kolonnaden til et tænkt Halvtag i Tordenskjoldsgade. Ved en saadan Ordning vil man i Teatret undgaa den modgaaende Færdsel, som nu finder Sted i de Tilfælde, hvor de kørende har Plads paa ulige-Numre-Siden og altsaa skal passere imod Strømmen, dels foran Biletkontoret og dels i Forsalen. Dette vil blive en stor Lettelse og Behagelighed for Publikum, og for Teatret en ikke ringe Besparelse. Den samme Lettelse vil selvfølgelig fremkomme ved, at Bortkørslen kan ske fra 2 Sider af Teatret.

B. Kommissionens Stilling.

Ad I. Abonnementsordningen.

Kommissionen tager de af Udvalget meddelte Oplysninger til Efterretning og stiller ikke Forslag om Ændringer i den bestaaende Tilstand.

Ad II. Billetpriserne.

Kommissionen fremsætter følgende Udtalelse:

Ved Fastsættelsen af Det kongelige Teaters Priser maa der kunne tages Hensyn til, at Teatret har som Formaal at arbejde for saa vide Kredse i Befolkningen som muligt, og at Prissatserne ogsaa maa aabne Adgang til, at saa mange som muligt besøger Teatrets Forestillinger. Dette fører til, at baade Kommissionen og Teatret helst ser Biletpriserne sat saa lavt som muligt. Paa den anden Side er Kommissionen paa det rene med, at man ogsaa er nødt til at tage rent forretningsmæssige Hensyn til, hvilke Priser og hvilket System der giver den største Indtægt. Bedst bliver derfor efter Kommissionens Opfattelse den Ordning, der — foruden gennem Folkeforestillinger og Eftermiddagsforestillinger, Studiepriser, Abonnement og „Skoleabonnement“ — giver almindelig Adgang til Teatret til overkommelige Priser, men tillige aabner Mulighed for ved visse Lejligheder at skaffe Teatret en virkelig betydelig Indtægt, der kan lette den økonomiske Byrde, Driften i Almindelighed lægger paa Teatret og derigennem paa det offentlige.

Ad III. Fripladser og Fribilletter.

Kommissionen kan henholde sig til Udvalgets Bemærkninger og har intet principielt at bemærke til den nuværende Ordning, idet man — ligesom Udvalget — dog maa være enig med Teaterchefen i, at der fortsat stræbes efter en rimelig Begrænsning af Fribilletterne.

Ad IV. Statsafgift.

Kommissionen har i Afsnittet om det kulturelle Fond taget Standpunkt til denne Afgift, Side 94 ff.

Ad V. Skolerne.

1. Balletelevskolen.

Kommissionen slutter sig til Udvalgets Fremstilling og stiller ikke positive Forslag, men fremhæver, at der administrativt baade med Hensyn til Tidspunktet for Elevernes Optagelse, til Tilsynet med Eleverne, til Planen for Læseskolen og dennes Gennemførelse uden unødvendige Indgreb i Skolevirksomheden ved Prøver og lignende maa tages alle Forholdsregler, som kan formindske de uheldige Sider ved et Skoleliv indenfor Teatret og dets Krav til Elevernes teatermæssige Uddannelse og Anvendelse.

2. Den dramatiske Elevskole.

I Tilslutning til Udvalgets Oplysninger og Indstilling udtaler Kommissionen, at den dramatiske Kunst som enhver anden Kunst kræver en passende tilrettelagt Uddannelse af den udøvende Kunstner. Elevskolen har en Mission ikke blot for Det kongelige Teater, men ogsaa for Privatteatrene og for den danske Skuespillerstand, og den er af særlig Værdi af Hensyn til Omsorgen for det danske Sprog paa den danske Scene. Det er Kommissionen bekendt, at Teatret i Aar fra Elevskolens Undervisningsplan har fjernet Undervisning i Taleteknik og Stemme-

dannelse. Man er paa det rene med dette Spørgsmaals Vigtighed og ønsker meget at faa en virkelig tilfredsstillende Ordning paa dette Punkt.

3. Danseskolen.

Kommissionen finder — ligesom Udvalget — ikke Anledning til at bemærke noget med Hensyn til denne Skole.

Ad VI. *Bygningsmæssige Forandringer.*

Som Bilag til Udvalgets Betænkning foreligger Direktør Ivar Schmidts Forslag med Hensyn til Prøvescene, Prøvesale, Bygningsforandringer vedrørende Sceneguly, Proscenium og Tilskuerrum, Adgangs- og Tilkørselsforhold samt Anvendelse af imprægneret Papir i Stedet for Lærred til Dekorationer. I Tilknytning hertil har Kommissionen behandlet de af Teaterchefen i hans Redegørelse til Buggettet, jfr. Side 126—27, fremsatte Betragtninger angaaende Magasinplads og Prøveplads.

Angaaende disse betydningsfulde Problemer ønsker Kommissionen at udtale følgende:

Man er enig med Direktør Ivar Schmidt og Teaterchefen i, at Det kongelige Teater trænger stærkt til Prøveplads, og at Afhjælpning af denne Mangel bliver en uomgængelig Nødvendighed i Tilfælde af, at Teatret skal gaa ind i en udvidet Pro-vinsvirksomhed.

Direktør Schmidts Forslag om Bygningsforanstaltninger vedrørende Det kongelige Teaters Scene og Tilskuerplads ønsker Kommissionen ikke at tage Standpunkt til, allerede fordi Kommissionen ikke anser det for formaalstjenligt at fremsætte økonomisk betydelige Krav til Statskassen til saadanne Bygningsforanstaltninger.

Direktør Schmidts Forslag angaaende Adgangs- og Tilkørselsforholdene ved Teatret samt angaaende Dekorationsmaterialet henstiller Kommissionen til Administrationens nærmere Overvejelse.

X.

Anvendelsen af den nye Scene.

A. Udvalgets Indstilling.

Som et Udvalg inden for Teaterkommissionen af 1933 nedsattes nærværende Udvalg til Drøftelse af en eventuel Anvendelse af den nye Scene.

Udvalget har haft følgende Sammensætning:

Kammerherre *Lerche*, Formand.
Professor, Dr. *J. Oskar Andersen*, M. F.
Chefredaktør *Gulmann*.
Generalkonsul *Johan Hansen*.
Direktør *Th. Hejle*.
Teaterchef *Andr. Møller*.
Direktør *Ivar Schmidt*.

Skuespiller *Carlo Wieth* har som Repræsentant for Personalet deltaget i Udvalgets Møder.

Udvalget, der afholdt sit første Møde den 23. November 1933, afgav Betænkning den 20. December 1933.

I.

I Henhold til Lov af 31. Marts 1928 vedrørende Det kongelige Teaters Bygnings- og Sceneforhold bemyndigedes Undervisningsministeren til at lade gennemføre Dobbeltscenedrift ved Det kongelige Teater under Forudsætning af, at Statsradiofonien opførte en Bygning i Tordenskjoldsgade og Heibergsgade, der indrettedes saaledes, at den foruden de særlige Lokaler for Radiofonien skulde rumme Scene med Tilskuerrum og andre fornødne Lokaler for et Teater. Som Leje for denne nye Scene og de øvrige Teaterlokaler skulde Teatret i Henhold til den fornævnte Lovs Bestemmelser betale Statsradiofonien 100 000 Kr. aarlig, og det forudsattes i Loven, at dette Lejemaal skulde løbe i 15 Aar. Den nærmere Ordning med Hensyn til Driften af Det kongelige Teater under Dobbeldrift blev herefter fastslaaet af Rigsdagen ved Loven af 14. Februar 1930 angaaende Det kongelige Teaters Drift. Dobbeltscenedriften paabegyndtes fra Teateraaret 1931—32 at regne og ophørte med Udgangen af Teateraaret 1932—33, idet Statsradiofonien overtog hele den nye Bygning.

Der er fra Statsradiofoniens Side et stærkt udtalt Ønske om at faa en større og i teknisk Henseende mere tidssvarende Bygning, idet der siden Radiofonibygnings Projektering og Opførelse er sket saa store Fremskridt i Radioteknikken, at der nu maa stilles større Krav til en moderne Radiobygnings Indretning særlig med Hensyn til Studiernes Størrelse og Antal samt deres akustiske Indretning og

Isolering over for Lyd og anden ydre Paavirkning, hvortil kommer en meget følelig Pladsmangel, der end ikke er afhjulpnet ved Benyttelsen af Salen i Axelborg, en Benyttelse, der tillige er til stor Gêne for den daglige Drift. Hvis Statsradiofonien faar en ny Bygning, vil dens nuværende Lokaler altsaa blive ledige, og det har været dette Udvalgs Opgave med særligt Henblik paa Det kongelige Teater at overveje Mulighederne for en Udnyttelse af Statsradiofoniens Lokaler, naar disse rømmes af Statsradiofonien. Derimod har man betragtet det som liggende uden for Udvalgets Omraade at tage Stilling til en Anvendelse af Bygningen, der ikke havde Relation til Det kongelige Teater. Man skal derfor nøjes med i denne Henseende at bemærke, at Udlejning af den nye Scene til selvstændig Teaterbrug efter Bygningens Karakter maa anses for udelukket og iøvrigt ogsaa maatte fraraades, idet Staten selvfølgelig ikke bør etablere en saadan Konkurrence med sit eget Teater.

Hvis Statsradiofonien i en nær Fremtid faar Tilladelse til at opføre en ny Bygning, vil dens nuværende Bygning antagelig være helt evacueret om ca. 4 Aar.

II.

Der er i Udvalget Enighed om, at Spørgsmaalet om, hvorledes Statsradiofoniens Bygning skal anvendes, naar den til sin Tid evacueres, er af største Vigtighed for Det kongelige Teater, dels fordi dette vil være interesseret i, at Lokalerne ikke udnyttes til Konkurrence med Teatret, dels fordi Teatret selv er i høj Grad interesseret i at faa Raadighed over Bygningens Teaterlokaler.

I en Skrivelse til Udvalget, i hvilke Teaterchefen har gjort nærmere Rede for Teatrets Syn paa den nye Scene og Erfaringen fra Dobbeltscenedriften, har Teaterchefen fremhævet, at med Gennemførelsen af den i Kommissionen foreslaaede Udvidelse af Provinsvirksomheden maa Tilbagevenden til den tidligere Dobbeldrift være udelukket. Men det er efter hans Mening af afgørende Betydning — specielt ogsaa for Provinsvirksomheden —, at Teatret igen faar Radiofonibygnings Teaterlokale til Arbejdslokaler for Indstuderinger.

Hele Udvalget er enigt om at fremhæve Nødvendigheden af, at der skaffes Teatret mere og egnet Prøveplads, end Teatret nu under Enkeldrift raader over i den gamle Bygning. For et Teater med 3 Kunstarter og et skiftende Repertoire er det af meget stor Betydning at have et rigeligt Antal Prøvelokaler, og navnlig er det af Vigtighed, at Teatret har en Prøvescene. Teatrets daglige Arbejde hæmmes i overordentlig Grad ved, at der kun er een Scene, hvorpaa der kan prøves, og at der ved Siden af denne Scene ikke er egnede Prøvelokaler i fornødent Omfang. Og man kan fuldt ud slutte sig til Teatret, naar dette hævder, at der, hvis Teatret skal kunne paatage sig forøget Provinsvirksomhed, maa skaffes en virkelig Forbedring af Prøvelokaleforholdet.

Der er endvidere Enighed om, at den naturligste og bedste Løsning af Spørgsmaalet om Tilvejebringelse af Prøvelokaler vil være den, at Teatret atter faar Raadighed over Statsradiofonibygnings Teaterlokale. Teatret vil paa denne Maade faa en ideel Prøvescene, beliggende saa godt som muligt i Forhold til Teatrets egen Scene, Paaklædningsværelser og Magasiner. Kunde Teatret yderligere faa det store Studie til Prøvesal, vilde alle Vanskeligheder med Hensyn til Prøveplads være løst, men selv om dette ikke kunde gøres, vil Forholdet dog betyde en saa afgørende Forbedring, at Teatret vilde kunne indrette sig med disse Lokaler, idet det ogsaa kan benytte Prøvesalen i den nye Bygning og de smaa Værelser i Mezaninen ud mod Heibergsgade.

Selv om det imidlertid er nok saa klart, at det er af største Vigtighed, at Teatret faar denne Udvidelse af sine Prøvelokaler, kan dette efter Udvalgets Opfattelse dog ikke være afgørende. Teaterlokalerne udgør jo den største og værdifuldeste Del af Huset, og at bruge disse Lokaler udelukkende til Prøvelokaler vilde være uforsvarligt. Forudsætningen maa efter Udvalgets Mening være den, at de paagældende Lokaler uden for den Tid, de benyttes til Prøver, altsaa normalt efter Kl. 16, kan udnyttes paa en saadan Maade, at Indtægten herved i Forbindelse med Indtægten af de andre Lokaler i det mindste kan dække Udgiften ved at overtage Bygningen, holde den vedlige o. s. v.

Udvalget er imidlertid heller ikke i Tvivl om, at dette kan lade sig gøre. Radiofonibygningsens bogførte Værdi er lidt over 3 Mill. Kr. Efter Udtalelser af Radoraadets Formand tør man gaa ud fra, at Bygningen vilde kunne overtages mod Udstedelse til Radiofonifonden af en Obligation, der gav en rimelig Forrentning af dette Beløb. Hvis Renten sættes til $3\frac{1}{2}$ pCt. p. a., skulde Lejeafgiften altsaa blive ca. 105 000 Kr. Til dette Beløb maa lægges Udgifter til Skatter og Bygningens Vedligeholdelse, der, efter at hvad der er oplyst over for Udvalget, skønsmæssigt sættes til ca. 16 000 Kr. aarlig. Den aarlige Udgift for Teatret ved Overtagelse af Statsradiofoniens Bygning vilde herefter blive henved 121 000 Kr., hvortil kommer, Varme, Lys o. s. v. Regner man forsigtigvis, at Lokalerne uden for Teaterafdelingen ved Udlejning kan indbringe 10 000 Kr. aarlig + den til disse Lokaler svarende Udgift til Lys og Varme, vil der paa Teaterlokalerne falde ca. 110 000 Kr.

Med Hensyn til Tilvejebringelsen af dette Beløb skal Udvalget først pege paa, at der ved Teatrets Overtagelse af den nye Scene vilde være skabt Mulighed for, at Dansk Skolescene vilde kunne give sine Forestillinger paa denne Scene. Dansk Skolescene giver for Tiden ca. 125 Forestillinger inden for en Sæson, og disse foregaar i to Eftermiddagstimer; Skolescenens Prøver — bortset fra Generalprøverne, der almindeligvis ligger om Eftermiddagen — finder Sted om Morgenen uden for Det kongelige Teaters Prøvetider. Det vilde altsaa være muligt at have Dansk Skolescene som Lejer, uden at dette Lejemaal paa nogen væsentlig Maade vilde gribe ind i Det kongelige Teaters Benyttelse af den nye Scene som Prøveplads. Dette Lejemaal vil, efter hvad der er oplyst for Udvalget, med Skolescenens nuværende Omfang kunne give Teatret en Nettoindtægt paa 30 000 Kr. aarlig. Der skal herefter yderligere skaffes Dækning for ca. 80 000 Kr. + Lys og Varme, og Udvalget er enigt om, at man ved at have Teatersalen til fri Raadighed om Aftenen hele Aaret rundt uden Vanskelighed vil kunne indvinde et saadant Beløb eller maaske endda mere end det anførte Beløb, men Udvalget har med Hensyn til Teatersalens Anvendelse delt sig i et Flertal og et Mindretal.

Flertallet (*J. Oskar Andersen, Johan Hansen, Andr. Møller og Lerche*), mener ikke, at man allerede nu 4 Aar før en eventuel Overtagelse af Bygningen bør fastlægge en bestemt Anvendelse af Teatersalen. Det bør efter Flertallets Mening overlades til den Teaterledelse, der til sin Tid sidder, at skønne over, hvilken Anvendelse der vil være mest i Overensstemmelse med Teatrets Tarv. Statsradiofonibygningen er saaledes indrettet, at den baade kan anvendes til Teater og til Biografteater, og der vil saaledes ikke af tekniske Grunde være noget i Vejen for en kombineret Teater- og Filmsdrift. At vende tilbage til Dobbeldriften er, som af Teaterchefen fremhævet, udelukket med Overtagelsen af den udvidede Provinsvirksomhed, men har Teatret sit store Personale til Raadighed, og har det enten

Succes'er, der ikke kan udnyttes tilstrækkeligt paa den gamle Scene med dens Abonnement, eller for den nye Scene særlig egnede Stykker, vilde det efter Flertallets Opfattelse baade kunstnerisk og økonomisk være urimeligt paa Forhaand at afskære Teatret fra at udnytte Teaterlokalerne til Forestillinger i et vist Omfang. Det maa herved fremhæves, at hele Apparatet foreligger, og at de Forestillinger, der er egnede til Overførelse paa den nye Scene, praktisk set kan overflyttes uden Udgift. Bortset fra de Aftener, man saaledes vilde benytte til Teaterforestillinger, kunde Teatret benyttes som Biografteater, dog selvfølgelig saaledes, at det maatte dreje sig om Film af særlig kunstnerisk Kvalitet eller af særlig kulturel Art. Flertallet mener ogsaa, at der bør kunne være Mulighed for at disponere over Salen paa anden Maade til Opvisninger og Foreningsmøder som Geografisk Selskabs m. fl. Flertallet nærer da ingen Tvivl om, at en saadan Udnyttelse af Teaterlokalet vilde give Teatret et særdeles godt Udbytte.

Mindretallet (*Gulmann, Hejle og Schmidt*) er klar over, at det er vanskeligt allerede nu absolut at fastslaa Anvendelsen af Radiofonibygningen om fire Aar eller mere.

Imidlertid maa Mindretallet fraraade, at Staten udsættes for en forøget økonomisk Risiko ved Samdrift mellem Det kongelige Teater og Radiofonibygnings Teaterlokaler under nogen som helst Form. Det kongelige Teater skal have Fordelen af at kunne udnytte den nye Scene som Prøvescene — uden at komme i den antydede økonomiske Risiko.

Derfor gælder det om at finde en saadan Form for Anvendelsen af Radiofonibygningen, at Bygnings Forrentning og øvrige Udgifter er dækkede, helst endda saadan, at der kan blive et Overskud til Støtte for Det kongelige Teater.

Kan man ikke finde en saadan klar og sikker Anvendelse af Radiofonibygningen, tør Mindretallet — af kunstneriske saavel som af økonomiske Grunde — ikke tiltræde, at Det kongelige Teater faar Raadighed over den nye Scene.

Saaledes som Forholdene nu for Tiden ligger, finder Mindretallet den hensigtsmæssigste Anvendelse af Radiofonibygnings Teaterlokaler at være den let gennemførlige Indrettelse af Teatret som Films-Teater under forretningsmæssig Drift og tilbørlig kunstnerisk Kontrol.

III.

Medens Det kongelige Teater ved Overtagelse af Radiofonibygnings Teaterlokaler til sin Tid vil kunne faa den fornødne Forøgelse af Prøvelokaler, bringer denne Løsning ikke Teatret ud af de øjeblikkelige Vanskeligheder endsige Vanskelighederne, naar Provinsvirksomheden skal sættes i Gang. Spørgsmaalet, hvorledes Teatret kan ordne sig i Mellemtiden ved Dispositioner inden for det gamle Teaters egne Mure, hører under et andet Udvalg. Nærværende Udvalgs Indstilling er afgivet under Forudsætning af, at der kan findes en Løsning af det nævnte Spørgsmaal i Forbindelse med Provinsspørgsmaalet, og under Forudsætning af, at denne Løsning dels giver forsvarlige Forhold i Mellemtiden og bliver af Værdi derudover, dels ikke er saa kostbare og omfattende, at den kan siges at gøre det overflødig eller økonomisk uforvarligt ogsaa at gennemføre nærværende Udvalgs Forslag.

Udvalgets endelige Indstilling gaar altsaa ud paa, at der, naar Statsradiofonien flytter ud af sin nuværende Bygning, træffes en Ordning, hvorefter Det kongelige Teater igen faar Raadighed over Teaterlokalerne, eventuelt ogsaa det store Studie. Af mindre væsentlig Betydning for Udvalget er det, om Udlejning af de øvrige Lokaler administreres af Teatret eller af vedkommende Ministerium.

B. Kommissionens Stilling.

Spørgsmaalet om Dobbeltscenedrift er ikke aktuelt, idet Statsradiofonien indtil videre lægger Beslag paa de nye Teaterlokaler. Allerede af denne Grund ønsker Kommissionen ikke at tage Standpunkt til dette Spørgsmaal.

Derimod er Kommissionen enig med Udvalget i, at Spørgsmaalet om, hvorledes Statsradiofoniens Bygning skal anvendes, naar den til sin Tid evacueres, er af største Vigtighed for Det kongelige Teater, dels fordi dette vil være interesseret i, at Lokalerne ikke udnyttes til Konkurrence med Teatret, dels fordi Teatret selv er i høj Grad interesseret i at faa Raadighed over Bygningens Teaterlokaler.

Kommissionen slutter sig derfor til Udvalgets Indstilling om, at der, naar Statsradiofonien flytter ud af sin nuværende Bygning, træffes en Ordning, hvorved Det kongelige Teaters Interesse i saa Henseende sikres uden økonomisk Risiko for Teatret.

Til ovenstaaende bemærker Kammersanger *Holm*, at han ønsker at forbeholde sig sin Stilling med Hensyn til Bygningens Anvendelse af Hensyn til Statsradiofoniens Interesser.

XI.

Konklusion.

Kommissionen sammenfatter sine Betragtninger i følgende Punkter:

1. Det maa anses som en Kulturopgave for den danske Stat at støtte den dramatiske Litteratur og Musik i de Former, hvori den udøves paa Det kongelige Teater.
2. Det kongelige Teater søges opretholdt som Landets Nationalscene med de 3 Kunstarter: Skuespil, Opera og Ballet i indbyrdes Samvirken og Sømmenspil.
3. Dette opnaaes bedst under Statsdrift.

Det har været en Forudsætning for Kommissionens Arbejde, at Statens direkte Driftstilskud paa Finansloven begrænses til en fast Sum, samt at der indrømmes Teatrets Ledelse betydelig Selvstændighed.

4. Teatret bør som Nationalteater uden Hensyn til øjeblikkelig Smagsmode have et repræsentativt Repertoire af klassiske Hovedværker navnlig af dansk Oprindelse. Denne Forpligtelse bør ikke opfattes saaledes, at klassiske Værker almindeligvis bør opføres, uanset om de har Bud til Nutidens Mennesker, men saaledes, at der stadig fremdrages saadanne Hovedværker, der fremdeles har Vægt og Virkning. Teatret bør endvidere uden Ensidedighed opføre de bedste nyere dramatiske Værker, navnlig af danske Forfattere og Komponister.

Teatret bør ad de Veje, der aabner sig, bringe sin Kunst frem til saa store Kredse af Befolkningen som muligt.

Gennem sine Skoler, sin Instruktion og sin Uddannelse af Kunstnerne i Tradition og Ensemblespil skal Teatret virke som en Højskole for hele Landets dramatiske Kunststudøvelse.

5. Den fulde Myndighed og det fulde Ansvar med Hensyn til Teatrets Ledelse, kunstnerisk og økonomisk, lægges i een Mands, Teaterchefens Haand. Skifte i de Stillinger, hvis Indehavere udgør Chefens nærmeste Medhjælp i den indre Ledelse af Teatret, bør dog ikke finde Sted uden Ministerens Godkendelse.

En tilfredsstillende Ordning af Teatrets interne Administration maa give de Personer, der er Chefens nærmeste Medarbejdere saavel paa det kunstneriske som paa det økonomiske Omraade, en tilbørlig og saa omfattende Indflydelse paa Teatrets Drift, som Opretholdelsen af Chefens Myndighed og Ansvar kan forsvare.

Disse Medarbejdere (faste Sceneinstruktører, Kapelmestre, Balletmester, Overregissør, Økonomiinspektør, Scenemester og Censor) skal før Sæsonens Begyndelse samles til et Raad under Chefens Ledelse og har Ret

og Pligt til at deltage i en kritisk Drøftelse af den forløbne Sæson og Planerne for den kommende. I Løbet af Sæsonen bør Raadet tillige kunne indkaldes af Chefen til Drøftelse enten paa hans eget Initiativ eller efter Ønske fra mindst to af de deltagelsesberettigede. Raadet bør ingen besluttende Myndighed have, men hvert Medlem har Ret til, efter Raadets Forhandling, i kortfattet Form at faa sit Standpunkt protokolleret.

6. Der oprettes et fast Tilsynsudvalg, sammensat saaledes, at Rigsdagens store Partier er repræsenteret.

Besluttende Myndighed med Hensyn til Teatrets Drift tænkes ikke tillagt dette Tilsynsudvalg, men den økonomiske og kunstneriske Sæsonplan bør forelægges det; dette gælder ogsaa budgetmæssige Forskydninger i Aarets Løb, særlig kostbare eller langvarige Engagementer, Optagelse af Personer i Pensionsklasser, større Gæstespil i Ind- og Udland, Billetpriser, Lejeforhold, Bygningsforanstaltninger, Provinsudsendelser o. s. v., ligesom Udvalget gennem periodiske Møder paa Teatret med Teatrets Ledelse til enhver Tid bør være i Kontakt med Teatrets Forhold og Virksomhed.

7. Under Forudsætning af Tilslutning fra de kommunale Forsamlinger stiller Kommissionen Forslag om, at de 3 Hovedstadskommuner yder Det kongelige Teater et samlet Vederlag paa 100 000 Kr. mod, at Teatret stiller ca. 50 000 Billetter til Raadighed for disse Kommuners ubemidlede Ungdom i Fagskoler, saasom Fortsættelsesskoler og Aftenskoler, dels til almindelige Forestillingsaftener dels til særlige Forestillinger paa abonnementsfri Aftener, og saaledes at Billetprisen fastsættes til 2 Kr. 50 Øre, hvoraf Kommunen betaler 2 Kr., medens Eleven selv betaler 50 Øre, der opkræves ved Kommunens Foranstaltning og indbetales til Teatrets Kasse.

8. Det kongelige Teaters Kunst bør i videst muligt Omfang bringes ud til Landets Befolkning ved Udsendelse af Teatrets repertoiremæssige Forestillinger med Teatrets Kunstnere til Provinsens Scener, ikke mindst i Sønderjylland, hvor en særlig national Opgave foreligger for Teatret.

Disse Udsendelser maa almindeligvis ske enten som offentlige Forestillinger, hvilken Form principielt maa tilstræbes, eller som Forestillinger, der er solgt til stedlige Teaterforeninger, der er saaledes organiserede, at de er aabne for hele Befolkningen.

Af Hensyn til de Vanskeligheder, der navnlig i Begyndelsen vil være til Stede for Tilrettelæggelsen og den planmæssige Gennemførelse af Teatrets Repertoire, foreslaas til en Begyndelse Teatrets Provinsudsendelser kun udvidet til ca. 50 Forestillinger, indtil de fornødne Erfaringer med Hensyn til Resultatet, baade kunstnerisk, økonomisk og administrativt, foreligger.

Merudgiften til en saadan Udsendelse kan anslaaes til 50 000 Kr.

9. Samarbejdet med Statsradiofonien tilrettelægges saaledes, at disse to Institutioner ikke hemmer, men tværtimod fremmer hinandens Virksomhed. Disse Virksomheder kræver Dispositioner paa længere Sigt og er afhængig af en Række kunstneriske, personlige og administrative Faktorer, hvis Samvirken vanskeliggøres, naar Samarbejdet nærmer sig til Samdrift for det kunstneriske Personales Vedkommende under Former som i indeværende Sæson. Den nuværende midlertidige Ordning bør derfor ikke videreføres.

Et Samarbejde inden for naturlige Grænser anser man imidlertid i høj Grad for ønskeligt:

- a) ved Repertoireplanernes Udarbejdelse under gensidig Hensyntagen,
- b) ved Udveksling af Rolle- og Nodemateriale,
- c) ved Gæstespil,
- d) ved Transmission af Teatrets Forestillinger,
- e) ved omfattende Benyttelse af Teatrets Kunstnere i Radio med Iagttagelse af,
 - at Radiofonien selvstændigt afgør Spørgsmaalet om Egnethed,
 - at Teatret afgør, om Tilladelse i hvert enkelt Tilfælde under Hensyn til Teatrets Arbejdsplan kan gives, samt
 - at Kunstnerens Engagement — Teatrets Tilladelse forudsat — er en for Kunstneren frivillig Sag, og at Engagementshonoraret kommer Kunstneren selv til gode.

Som Vederlag til Det kongelige Teater foreslaar Kommissionen en Ordning, hvorefter Statsradiofonien yder Teatret:

- 1) for Transmissioner 50 000 Kr. aarlig.
 - 2) for Teatrets Afsavn af de sceniske Kunstnere og Medlemmer af Kapellet, naar disse optræder som Solister, herunder i Kammermusik, 100 Kr. for hver Kunstner og hver Optræden af denne, hvorved paaregnes en Indtægt for Teatret af 50 000 Kr.
10. En i Kommissionen foretagen Gennemgang af Statens Udgifter til Teater og Musik, herunder Understøttelser til Komponister, udøvende Musikere, Skuespillere, Sceneinstruktører, Sangere, Teater- og Musikhistorikere sammenholdt med Statens Indtægt af Forlystelseskatten af Teatre, Koncerter, Biografteatre viser for Finansaaret 1931—32 en Nettoindtægt for Staten paa ca. 2½ Mill. Kr., nemlig en Indtægt af 4 328 967 Kr. og en Udgift af 1 837 653 Kr.

Kommissionen vilde have fundet det meget ønskeligt, om Staten af sin fornævnte Indtægt hidrørende fra kulturelle Formaal ydede Tilskud til et Fond, hvis Opgave var at virke til Fremme af det kulturelle Liv i Almindelighed, i Øjeblikket fortrinsvis Tonekunsten, der særlig trænger dertil og ikke har væsentlig Støtte fra anden Side (som f. Eks. Videnskaben og den bildende Kunst fra de to Carlsbergfond). Men da denne Indtægt allerede er beslaglagt til andre Statsformaal, har Kommissionen haft sin Opmærksomhed henvendt paa, ad hvilke andre Veje der kunde skaffes Midler til et saadant kulturelt Fond, hvis Opgave bl. a. skulde være at tjene til Støtte for Det kongelige Teaters Drift og som en særlig og ny Opgave afholde Udgiften til Det kongelige Teaters Provinsudsendelser, ikke mindst til Sønderjylland som et Led i Kulturkampen.

Til dette Fond foreslaas henlagt:

- a) Restbeløbet af den til Institutionen „Dobbeltscenen“ i Henhold til Lov Nr. 44 af 14. Februar 1930 § 1 henlagte Kapital.
- b) Den Det kongelige Teater i Henhold til Lov Nr. 112 af 13. Maj 1911 paa-hvilende Forestillingsafgift.

- c) Et Tilskud fra Statsradiofonien.
- d) En det internationale Forbund til Beskyttelse af Komponistrettigheder i Danmark (Selskabet „Koda“) som Vilkaar for koncessioneret Virksomhed paalagt Afgift.

Det økonomiske Grundlag for Fondet maa lægges saaledes, at Fondet dels kan opfylde sine almindelige øjeblikkelige Opgaver, og dels ved Oplæg kan vinde en saadan Kapacitet, at Statens Budget efterhaanden kan helt eller delvis aflastes for de saakaldte frie Bevillinger til Musiklivet og andre kulturelle Omraader.

En Udvidelse af Fondets Midler og Opgaver tilstræbes ved ad Lovgivningens Vej at skabe nye økonomiske Kilder for Fondet, i hvilken Henseende man henleder Opmærksomheden særlig paa Films- og Grammofon-Virksomheden. Med Hensyn til en eventuel Afgift af de ifølge Forfatterretten frie litterære Værker gaar man ud fra, at en saadan Afgift, om den engang maatte blive indført, ogsaa henlægges til Kulturfondet.

Det kulturelle Fond underlægges Undervisningsministeren, og der gives Rigsdagen fornødent Indseende med Fondets Virksomhed og Status.

11. Det af Kommissionen opstillede Normalbudget for Det kongelige Teater med de nuværende 3 Kunstarter udviser — bortset fra den i Teaterchefens Redegørelse omtalte eventuelle Lønregulering og mulige Pristalsvingninger — en Difference mellem Indtægt og Udgift af.... 1 106 900 Kr.

Heraf kan ifølge Kommissionens Forslag inddækkes:

ved Storkøbenhavns Ydelse.....	100 000 Kr.	
og ved Samarbejdet med Statsradiofonien.....	100 000 —	
		200 000 —
		Resten... 906 900 Kr.

dækkes ved Statens faste Tilskud og Tilskud fra det kulturelle Fond i det Forhold, som maatte bestemmes af den lovgivende Myndighed.

12. Med Hensyn til forskellige af Kommissionen behandlede særlige Spørgsmaal stilles der ikke Forslag om Ændring i den bestaaende Tilstand for saa vidt angaar *Abonnement*, *Fripladser* og *Fribilletter*, idet der dog for disse sidste fortsat bør tilstræbes en rimelig Begrænsning.

Ved Fastsættelsen af Teatrets *Billetpriser* maa der kunne tages Hensyn til, at Teatret har som Formaal at arbejde for saa vide Kredse i Befolkningen som muligt, og at Prissatserne ogsaa maa aabne Adgang til, at saa mange som muligt besøger Teatrets Forestillinger. Dette fører til, at baade Kommissionen og Teatret helst ser Billetpriiserne sat saa lavt som muligt. Paa den anden Side er Kommissionen paa det rene med, at man ogsaa er nødt til at tage rent forretningsmæssige Hensyn til, hvilke Priser og hvilket System der giver den største Indtægt. Bedst bliver derfor efter Kommissionens Opfattelse den Ordning, der — foruden gennem Folkeforestillinger og Eftermiddagsforestillinger, Studiepriser, Abonnement og „Skoleabonnement“ — giver almindelig Adgang til Teatret til overkommelige Priser, men tillige aabner Mulighed for ved visse Lejligheder at skaffe Teatret en virkelig betyde-

lig Indtægt, der kan lette den økonomiske Byrde, Driften i Almindelighed lægger paa Teatret og derigennem paa det offentlige.

Med Hensyn til *Balletelevskolen* fremhæves, at der administrativt baade med Hensyn til Tidspunktet for Elevernes Optagelse, til Tilsynet med Eleverne, til Planen for Læseskolen og dennes Gennemførelse uden unødvendige Indgreb i Skolevirksomheden ved Prøver o. lign. maa tages alle Forholdsregler som kan formindske de uheldige Sider ved et Skoleliv indenfor Teatret og dettes Krav til Elevernes teatermæssige Uddannelse og Anvendelse.

Den dramatiske Kunst som enhver anden Kunst kræver en passende tilrettelagt Uddannelse af den udøvende Kunstner. *Den dramatiske Elevskole* har en Mission ikke blot for Det kongelige Teater, men ogsaa for Privatteatrene og for den danske Skuespillerstand, og den er af særlig Værdi af Hensyn til Omsorgen for det danske Sprog paa den danske Scene.

Kommissionen henleder Opmærksomheden paa, at Det kongelige Teater trænger stærkt til *Proveplads*, og at Afhjælpning af denne Mangel bliver en uomgængelig Nødvendighed i Tilfælde af, at Teatret skal gaa ind i en udvidet Provinsvirksomhed.

Spørgsmaalet om, hvorledes *den nye Scene* i Statsradiofoniens Bygning skal anvendes, naar den til sin Tid evacueres, er af største Vigtighed for Det kongelige Teater, dels fordi dette vil være interesseret i, at Lokalerne ikke udnyttes til Konkurrence med Teatret, dels fordi Teatret selv er i høj Grad interesseret i at faa Raadighed over Bygningens Teaterlokaler.

Naar Statsradiofonien opgiver sin nuværende Bygning, bør der derfor træffes en Ordning, hvorved Det kongelige Teaters Interesser sikres uden økonomisk Risiko for Teatret.

Et Mindretal (*Holm*) henviser med Hensyn til Konklusionens Punkt 4 til den Side 38—39 trykte Særbemærkning.

Et Mindretal (*Hedebol, Holm, Lerche*) kan med Hensyn til Konklusionens Punkt 5 ikke tiltræde Forslaget om, at to Medlemmer af Raadet skal kunne forlange dette indkaldt i Løbet af Sæsonen.

Et Mindretal (*Borberg, Himmelstrup og Pinholt*) kan med Hensyn til Konklusionens Punkt 6 ikke tiltræde Forslaget om Tilsynsudvalget.

Et Mindretal (*Holm og Lerche*) henviser med Hensyn til Konklusionens Punkt 10 til den Side 96 til Side 98 trykte Særbetænkning, Mindretallet Holm tilige til sin særlige Udtalelse, Side 98.

Et Mindretal (*Himmelstrup og Pinholt*) henviser med Hensyn til Statsdrift, Kunstarter, Statstilskud og Kulturfond til den Side 133 til Side 135 trykte Særbetænkning.

København i Marts 1934.

J. Oskar Andersen.	Svend Borberg.	Hakon Børresen.	
N. Fisker.	Axel Garde.	M. Godskesen.	Fr. Graae, Formand.
Chr. Hansen.	H. C. Hansen.	Johan Hansen.	Peder Hedebol.
Th. P. Hejle.	Otto Himmelstrup.	Emil Holm.	Knud V. Jensen.
M. Korsgaard.	P. Korsgaard.	Ernst Kaper.	C. Lerche.
Elna Munch.	Andr. Møller.	H. Parkov.	Vilhelm Pinholt.
Th. Povlsen.	Ivar Schmidt.	Georg Wiinblad.	

Georg Ulrich.

